

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KÜTÜPHANELERDE EN ÇOK OKUNAN ÇOCUK
KİTAPLARININ BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elifnur YAVUZ

TOKAT

Ocak, 2023

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KÜTÜPHANELERDE EN ÇOK OKUNAN ÇOCUK
KİTAPLARININ BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elifnur YAVUZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ŞİMŞEK

TOKAT - 2023

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 23/01/2023

Tezi hazırlayan öğrencinin

Adı Soyadı

Elifnur YAVUZ

İmza

JÜRİ KABUL VE ONAY

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Elifnur YAVUZ tarafından hazırlanan “Kütüphanelerde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 24.11.2022 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmzası

Başkan : Doç. Dr. İzzet ŞEREF

.....

Üye (Tez Danışmanı): Dr. Öğr. Üyesi Yaşar ŞİMŞEK

.....

Üye: Doç. Dr. Beytullah KARAGÖZ

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

23/01/2023

.....

Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

“Kütüphanelerde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi” adlı tezin yazım süreci, hocalarımın ve ailemin destekleriyle başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır.

Yüksek lisans öğrenim sürecinde beni destekleyen, bu çalışmanın gerçekleşmesinde bilgisi ve deneyimleriyle yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Şimşek’e şükranlarımı sunuyorum.

Çalışmamda kaynak, yorum, inceleme konusunda yol gösterici tavırları ve motive edici konuşmalarıyla desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Doç. Dr. Beytullah Karagöz’e ve Doç. Dr. İzzet Şeref’e, lisansüstü ders döneminde değerli bilgileriyle yolumu aydınlatan Doç. Behice Varışoğlu’na çok teşekkür ediyorum. Aynı zamanda tez çalışmam esnasında beni yüreklendiren ve vakitsiz bir zamanda aramızdan ayrılan Prof. Dr. Adem İşcan’a şükranlarımı sunuyor ve onu özlemle yad ediyorum.

Araştırmalar sırasında yardım ve desteklerini esirgemeyen Tokat merkez ve ilçelerde görev yapan kütüphane personellerine ve Tokat Z-Kütüphanesi müdürü Sayın Ali Bal’a nezaketi ve yardımları için ayrıca teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her aşamasında maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan dualarını esirgemeyen annem Sündüs Özer ve babam Hasan Özer’e; her an beni destekleyen ve bana güç veren eşim Muhammed Fatih Yavuz’a; tez sürecinde ailemize katılan ve yüzümüzü gülümseten mucizem biricik kızım Zeynep Sare Yavuz’a can-ı gönülden çok teşekkür ediyor, iyi ki varsınız diyorum.

Son olarak yüksek lisans sürecimde vefatıyla bizi derinden üzen canım dedem Mehmet Özer’e Allah’tan rahmet diliyor ve bu çalışmayı kendisine ithaf ediyorum.

ÖZET

KÜTÜPHANELERDE EN ÇOK OKUNAN ÇOCUK KİTAPLARININ BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yavuz, Elifnur

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Şimşek

Ocak 2023, x + 230 sayfa

Kütüphaneler çocuğun kitap ile buluştuğu, etkileşime geçtiği en önemli ortamlardan biridir. Kütüphanelerin fiziksel özelliklerinin çocuğa hitap etmesi, ilgisini çekmesi son derece önemlidir. Bir diğer önemli nokta ise bu kütüphanelerde bulunan çocuk kitaplarının niteliğidir. Çocuk okur kütüphanelerde nitelikli eserlerle buluşup okuduğunda hem okuma kültürü kazanabilir hem de kendisini birçok yönden geliştirebilir. Bu çalışmada, Tokat merkez ve ilçelerde bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı halk kütüphaneleri ile MEB'e bağlı Z-Kütüphanede en çok okunan çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı bağlamında biçim ve içerik yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Tokat ili sınırları içinde yer alan kütüphanelerin 2019 yılı kayıtları (bir yıllık) esas alınarak en çok okunan çocuk kitaplarının listesi çıkarılmıştır. Listesi çıkarılan bu kitaplar uzman görüşüne başvurularak sayısal olarak 25 kitapla sınırlandırılmıştır. Belirlenen bu kitaplar çocuk edebiyatının temel ilkeleri çerçevesinde biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda, kütüphanelerde en çok okunan çoğu kitabın çocuk okurlar için uygun olduğu buna karşılık bazı kitapların kimi yönlerden çocuklar için elverişli olmadığı bazı kitapların ise çocuk edebiyatının biçim ve içerik özelliklerine göre yeniden düzenlenmesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Tokat kütüphaneleri, çocuk kitapları, biçim, içerik.

ABSTRACT

A REVIEW OF THE MOST READ CHILDREN'S BOOKS IN LIBRARY IN TERMS OF FORM AND CONTENT

Yavuz, Elifnur

MSc, Department of Turkish Education

Thesis Advisor: Dr. Instructor Member Yaşar, Şimşek

January 2023, x + 230 pages

Libraries are one of the most important environments where children meet and interact with books. It is extremely important that the physical features of libraries appeal to children and attract their attention. Another important point is the quality of children's books in these libraries. When a child reader meets and reads qualified works in libraries, he can both gain a reading culture and improve himself in many ways. In this study, it is aimed to examine the most read children's books in terms of form and content in the context of children's literature in the public libraries of the Ministry of Culture and Tourism and the Z-Library of the Ministry of Education in the center and districts of Tokat. Within the scope of the study, a list of the most read children's books was prepared based on the records of the libraries located in the province of Tokat in 2019 (one year). These books, which have been listed, have been limited to 25 books numerically by referring to the expert opinion. These determined books were examined in terms of form and content features within the framework of the basic principles of children's literature. As a result of the study, it was determined that most of the most read books in libraries are suitable for children's readers, while some books are not suitable for children in some ways, and some books should be rearranged according to the form and content characteristics of children's literature.

Keywords: Children's literature, Tokat libraries, children's books, form, content.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME	i
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem	1
Amaç	4
Önem.....	6
Sayıtlılar	10
Sınırlılıklar.....	11
Tanımlar	13
BÖLÜM II	14
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	14
Çocuk ve Kitap	14
Çocuk Edebiyatı ve Kitapları.....	16
Çocuk Kütüphaneleri ve Okuma Kültürü	17
Tokat'ta Çocuklara Yönelik Kütüphaneler	21
Çocuk Kitaplarının Nitelikleri	24
Çocuk Kitaplarının Biçim Özellikleri	26
Boyut	26
Kâğıt.....	27
Kapak	27
Sayfa Düzeni.....	28
Resim.....	28
Çocuk Kitaplarının İçerik Özellikleri.....	30
Konu	30
İzlek.....	31

Kahramanlar	31
Mekân-Çevre	32
Dil ve Anlatım	32
İleti	33
BÖLÜM III	34
YÖNTEM	34
Araştırma Modeli	34
Araştırma Kapsamı	34
Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci	35
Verilerin Analizi	35
BÖLÜM IV	37
BULGULAR ve YORUMLAR	37
Kitap İncelemeleri	37
1. Ayşegül (Kuşları Keşfediyor)	37
2. Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor	42
3. Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron)	49
4. Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon)	55
5. Çocuk Kalbi	60
6. Dedemin Bakkalı	67
7. Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi)	75
8. Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı	80
9. Levent (Çanakkale’de)	85
10. Levent (Palyaço Hafife)	91
11. Masal İstanbul	97
12. Mutlu Prens	105
13. Ökkeş Kapıcı-4	112
14. Ökkeş Dolmuşçu-9	118
15. Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte	123
16. Wimpy Kid Saftirik Greg’in Günlüğü-Ah Kalbim!	129
17. Wimpy Kid Saftirik Greg’in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar	135
18. Wimpy Kid Saftirik Greg’in Günlüğü-Panik Yok	139
19. Sihirli Küpe	144
20. Sol Ayağım	149
21. Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!)	156

22. Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!)	162
23. Şeker Portakalı	168
24. Şu Acayip Yeryüzü	176
25. Yürekdede ile Padişah	182
TARTIŞMA	195
BÖLÜM V	198
SONUÇ VE ÖNERİLER	198
Sonuçlar	198
Çocuk Kitaplarının Biçim Özelliklerine İlişkin Genel Değerlendirmeler	198
Çocuk Kitaplarının İçerik Özelliklerine İlişkin Genel Değerlendirmeler	201
Öneriler	206
Ebeveynlere Yönelik Öneriler	206
Kurumlara Yönelik Öneriler	207
Çocuklara Yönelik Öneriler	207
Yayınevlerine Yönelik Öneriler	207
KAYNAKÇA	208
EKLER	215
Ek 1: Tokat Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	216
Ek 2: Almus Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	217
Ek 3: Artova Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	218
Ek 4: Başçıftlık Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	219
Ek 5: Erbaa Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	220
Ek 6: Hasanşeyh Halk Kütüphanesinde (Reşadiye) En Çok Okunan Kitaplar	221
Ek 7: Kızılcaören Halk Kütüphanesinde (Reşadiye) En Çok Okunan Kitaplar	222
Ek 8: Niksar Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	223
Ek 9: Reşadiye Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	224
Ek 10: Turhal Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde En Çok Okunan Kitaplar	225
Ek 11: Yeşilyurt Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	226
Ek 12: Zile Halk ve Çocuk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar	227
Ek 13: Z-Kütüphanede (Zenginleştirilmiş Kütüphane) En Çok Okunan Kitaplar	228
Ek 14: Araştırmanın Örnekleme	229
Ek 15: Özgeçmiş	230

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı	189
Tablo 2. Kitapların Yayınevlerine Göre Dağılımı	189
Tablo 3. Kitapların Kâğıt Niteliğine Göre Dağılımı	190
Tablo 4. Kitapların Kapak Tasarımına Göre Dağılımı.....	191
Tablo 5. Kitapların Seslendiği Yaş Düzeyine Göre Dağılımı	191
Tablo 6. Kitapların Resimlendirme Özelliklerine Göre Dağılımı.....	192
Tablo 7. Kitapların Türlerine Göre Dağılımı.....	193
Tablo 8. Kitapların Kahramanlarına Göre Dağılımı	193
Tablo 9. Kitapların Ana Dillerine Göre Dağılımı	194
Tablo 10. Kitapların Dil ve Anlatım Özelliklerine Göre Dağılımı	195

KISALTMALAR

akt. : Aktaran

bk. : Bakınız

BMÇHDS : Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

bs. : Baskı

çev. : Çeviren

EK : Ekler

ed. : Editör

f. : Frekans

IFLA : International Federation of Library Associations and Institutions
(Uluslararası Kütüphane Kurumları ve Dernekler Federasyonu)

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

% : Yüzdelik değer

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

Problem

Dünyada birçok kurum ve kuruluş çocuk haklarını korumak, çocuklara daha güzel bir dünya sunmak için çabalamaktadır. Kültürel, toplumsal ve ekonomik yönden eşit olmayan çocuklar için ülkelerce çözümler aranmaktadır. Geçmişten günümüze çocuk kavramının birçok tanımı yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de (BMÇHDS) çocuk; “daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” şeklinde tanımlanmaktadır.

İnsan var olduğu andan itibaren belirli dönemlerden geçerek doğar, yaşar ve ölür. Doğmak ve ölmek arasındaki yaşam döngüsü aynı periyotlarla devam eder. İnsanın yaşamının en önemli ve derin izler bırakan dönemi ise tartışmasız çocukluk dönemi denilebilir.

Çocuk, toplumun en önemli ve en temel yapı taşıdır. “Çocukluk” döneminin en verimli ve eğlenceli geçirilmesi çocuğun kişiliğini de olumlu yönde etkilemektedir. Çocuk karşılaştığı veya yönlendirildiği eserler ile kendisinde birçok olumlu/olumsuz izler bırakarak hayatına devam etmektedir. Eğitimcilerin ve anne-babaların en önemli görevlerinden biri de çocuğu nitelikli eserler ile buluşturmadır. Çocuğa sunulan eğitim ve eserler çocuğa özel olmalıdır. Çocuğa küçük yaşlardan itibaren verilen eğitim, çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu yüzden verilecek eğitim ve bu eğitimi destekleyecek olan çocuk edebiyatı metnlerinin her birinin bu üç unsuru geliştirici özelliklerde planlaması ve uygulanması kaçınılmazdır (Yalçın ve Aytaş, 2017, s. 14).

Çocuğa göre olan bu eserler ile yeni tanımlar ortaya çıkmıştır. Çocuğun okuduğu ve ona hitap eden eserlerin belirli özellikler taşıması gerekmektedir. Bu alana ait olan eserler “çocuk edebiyatı” başlığı altında sınıflandırılmıştır. Alan uzmanları pek çok tanım yapmıştır. Köksalan (2007, s. 16), çocuk edebiyatını, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan edebî tür olarak tarif etmektedir. Tanımdan hareketle çocukların ilgisini çekebilecek, merakını artırabilecek her türlü edebî eseri çocuk edebiyatı başlığı altında değerlendirmek yerinde olacaktır.

Çocuk edebiyatı başlığı altında incelenen eserlerin nitelikli olması, çocuğa uygun olması gibi birçok özelliği taşıması gerekmektedir. Nitelikli çocuk kitaplarının biçim ve içerik özelliklerine sahip olmasının yanında çocuklara okuma kültürü kazandırmak ve kütüphaneleri sevdirmek gibi birçok işlevleri de bulunmaktadır. Bunun için bazı çalışmalar yapmak gerekir. Bu sebeple Gönen (2015, s. 87), okuma kültürünün gelişmesi, kütüphane ve kitap sevgisinin sürdürülebilir şekilde oluşturulması için alt yapı çalışmalarının yapılmasının yanı sıra, kütüphanelerde uygulamak üzere çocukların gelişim düzeylerine uygun şekilde hazırlanmış, nitelikli, uygulanabilirliği yüksek ve çekim alanı oluşturabilecek programların hazırlanması ve yaygınlaştırılmasının son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu programların çocuklara kitap sevgisi kazandırmak, iletişim ve dil becerilerini geliştirmek, bilgiye erişim becerilerini güçlendirmek ve tüm bunlar için kütüphaneyi ve kütüphane hizmetlerini keyifli, eğlenceli, yararlı bir ortam olarak algılamalarını sağlamak için büyük rol oynadığını ifade etmiştir. Kütüphanelerde bulunan nitelikli çocuk kitaplarının yanı sıra bu ortamlarda kaliteli hizmetlerin sunulması çocuğu olumlu yönlerden etkilemektedir. Okuma kültürü kazanması ve kitap sevgisi aşılması için dikkat edilmesi gereken durumlardır.

Çocuğun okuduğu kitapların onun okuma zevkini, isteğini artırıcı yönde olması gerekmektedir. Kitapla arasındaki bu bağ isteğinin azalmasına veya artmasına sebep olmaktadır. Araştırmalarla doğrulanmış bir gerçektir ki öğretmenlerin denetimi altında, sınıf geçme kaygısıyla okunanlar “okuma zevki” kavramının dışında kalır. Okuma zevki, okumayı bir alışkanlık haline getirdiğimiz andan itibaren, can sıkıntısına yazılı semboller dünyasıyla karşı koyabildiğimiz andan itibaren, doğmuş demektir. Okuma zevki de okuduklarımızla ilgilerimiz arasında karşılıklı bir bağlantının kurulmasıyla

oluşur, gelişir ve sağlamlaşır (Oğuzkan, 2006, s. 15). Bu bağlantının kurulması ve güçlenmesi için kitap okumayı küçük yaşlardan alışkanlık haline getirmek ve kitap seçimlerini dikkatli yapmak gereken hususlardır.

Çocuk kitaplarının belirli özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu kitaplar çocukların birçok gelişim özelliklerini etkilediği çocuk kitabı yazarlarının dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır. Buna göre çocuk kitapları (öykü, roman, şiir vb.) okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlamasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır. Kitapların, çocuklara, dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuğun gelişim sürecinde etkili bir eğitim aracı olduğu gerçeği ortaya çıkardığını ifade etmektedir (Sever, 2013, s. 32).

Kitap seçiminde göz önüne alınması gereken diğer bir önemli noktaysa çocukların gelişim evreleridir. Bu evrelerde çocukların ilgileri, bulundukları yaşlara göre değişiklik göstermektedir. Çocuğun iyice canlandığı, hayvanlara ilgi duyduğu, kısaca masal çağı denen evre, diğer yandan, macera ve serüvenlere yöneldiği Robinson çağı ki bu dönemde ormanda kulübe, ırmak, ada, çöl gibi yerler ilgi alanlarıdır. Diğer bir evre, genç okuyucunun insan dünyasına tam anlamıyla çağdaş dünyaya daha fazla ilgi duyduğu evredir. Bu daha acı, daha sancılı sorunlar ortaya koyar, ayrıca yetişkinler hakkında, toplum ve insan hayatının anlamı konusunda sorunlara eğilim ağır basar (Aytekin, 2016, s. 96). Çocukların gelişim özelliklerine göre doğru kitap seçimleri yapıldığında birçok olumlu sonuçta beraberinde gelmektedir.

Çocukların nitelikli kitaplar seçerken öğretmen desteği kadar aile desteği de önemlidir. Ebeveynler çocukları için seçtikleri kitaplarda son derece titiz davranmalıdırlar. Şimşek (2012), anne babaların çocuklarına okutacakları kitapların eğlenceli ve öğretici unsurlar içermesi gerektiğini ve kitapların konusu, dil ve anlatımı çocuğun içinde bulunduğu yaş düzeyine, yaşadığı çevreye uygun ve okul öncesi dönemde ise bol resimli olması gerektiğini söylemiştir. Seçilen ve okurla paylaşılan her eser şekilsel ve içeriksel özellikleri bakımından çocuğa uygun olmalıdır.

Nitelikli bir çocuk kütüphanesi, çocukları yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık becerileri ile donatarak, onların topluma katılımlarını ve katkıda bulunmalarını sağlar. Çocuk kütüphaneleri sürekli artan toplumsal değişikliklere yanıt vermeli ve bütün çocukların bilgi, kültür ve eğlenme gereksinimlerini karşılamalıdır. Her çocuğun yerel kütüphaneye alışkın olması ve kütüphane kullanma becerilerine sahip kılınması gerekir (Yılmaz ve Ekici, 2011).

Erkmen (2017), çalışmasında Ankara ilindeki kütüphanelerden taradığı en çok okunan çocuk kitaplarını çocuk edebiyatı bağlamında biçim ve içerik özelliklerine göre incelemiştir. Elde ettiği bulgularla, çocuk kütüphanelerinde en çok okunan kitapların çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ve düzenlemeye ihtiyaç olduğu düşüncesine ulaşmıştır. Öztürk Samur ve Sarı (2019) çalışmasında, çocuk kütüphanelerinde yer alan çocuk kitaplarını çocuk hakları açısından incelemiştir. İnceledikleri 200 kitaptan, 92 kitapta herhangi bir hak maddesine yer verilmediği, 108 kitapta ise, sırasıyla gelişimsel (135), yaşamsal (68), korunma (26) ve katılım hakkına (13) yer verildiğini tespit etmişlerdir. Çocuğun gelişimsel haklarından en çok eğitim hakkı vurgulandığı sonucuna ulaşmışlardır. Literatür taranıp ilgili çalışmalara bakıldığında Tokat'ta kütüphanelere ve çocuk kitaplarına yönelik bir çalışmanın olmaması bu çalışmanın problemi olarak belirlenmiştir.

Çocuk kütüphanelerinin, çocuğun hayatında okuma alışkanlığı kazanmasındaki rolü çok önemlidir. Bu okuma alışkanlığını kazanması ise nitelikli çocuk edebiyatı eserlerine bağlıdır. Bu sebeple çocukların, çocuk kütüphanelerinde nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaşması ve okuması son derece önemlidir. Bu önem göz önüne alınarak bu araştırmanın problemi “Tokat'ta kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitapları, çocuk edebiyatının biçim ve içerik özelliklerine uygun mudur? olarak belirlenmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Tokat sınırları içinde yer alan kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarını, çocuk edebiyatının biçim ve içerik yönünden incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Tokat ili sınırları içinde yer alan ve 2019 yılı itibariyle aktif olarak faaliyet gösteren kütüphanelerde;

1-Tokat kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitapları hangileridir?

2-Tokat kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitaplarının biçim ve içerik özellikleri nasıldır?

3-İncelenen kitapların biçim ve içerik yönünden olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

4-Kütüphanelerde en çok okunan kitaplar, seslendiği yaş düzeyine uygun mudur?

5-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt, kolay yıpranmayan nitelikte midir?

6-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının kapak tasarımı, seslendiği yaş düzeyi okurlara hitap edecek özellikte midir?

7-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının sayfa düzeni, seslendiği yaş düzeyinin gereksinimlerine uygun mudur?

8-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarında yer verilen resimler, seslendiği yaş düzeyinin ihtiyaçlarına göre midir?

9-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının konusu yaşama, insana ve doğaya ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek özellikte midir?

10-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının izlekleri, kaynağını insana ve doğaya ilişkin bir sevgiden almış mıdır?

11-Kütüphanelerde en çok okunan kitaplardaki kahramanlar, devingen mi, durağan mı?

12-Kütüphanelerde en çok okunan kitaplardaki kahramanlar, bir bütün olarak çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahip midir?

13-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarında olayın geçtiği toplumsal ve kültürel çevrenin özellikleri nelerdir?

14-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarında kullanılan dil ve anlatım özellikleri çocuğun gelişim özelliklerine uygun mudur?

15-Kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının iletileri, seslendiği yaş düzeyinin anlam evrenine ve ihtiyaçlarına uygun mudur?

Önem

Bireyin kendisini yetiştirmesi ve geliştirmesi çocukluk çağından başlamaktadır. Çocuklar; karakterlerini, duygularını, hayal gücünü geliştirici kitaplar tercih etmelidirler. Çocuk okurların tercih ettiği kitaplar ile onlarda hayata dair farkındalık sağlamalı ve eserde verilen mesajlar çocuk ve çevresi için uygun olmalıdır. Sanatın eğitsel işlevlerinden yararlanabilmek için, sanatsal uyaranların kişilerin yaşamında küçük yaşlardan başlayarak yer alması gerekir. Bunun için en etkili yollardan biri de çocuklar için görsel ve dilsel bir model ve uyaran olan nitelikli çocuk kitaplarıdır. Çocuk kitaplarında niteliği belirleyen temel değişken, çocukların dil ve anlam evrenlerine uygun yaşam durumlarının, sanatçının sezgi ve beğenisiyle çocuğun dünyasına uygun bir söylem içinde dile getirilmesidir (Sever, 2007).

Çocukların seçtikleri ve okudukları kitaplar çocuk edebiyatının genel bağlamına uygun olmalıdır. Öğretmenler ve veliler kitap seçerken çoğu zaman bu kitapların çocuğa uygun olup olmadığını araştırmamaktadır. Kendisi de yaşamında bir geçiş sürecini yaşayan çocuk ya da genç, yine bir geçiş yazını olarak gördüğümüz çocuk ve

gençlik yazını ürünlerinden yararlanarak hem bireysel hem de kültürel gelişimini tamamlayabilir (Dilidüzgün, 2018, s. 26). Bundan dolayı söz konusu kitap seçmek olunca “seçme” eyleminin içerisinde birçok önemli noktayı barındırmaktadır.

Literatürde yer alan ilgili çalışmalara bakıldığında; öncelikle Koç (2021) çalışmasında, toplum tarafından çocuk edebiyatına ve çocuk kitaplarına duyulan ilgiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Okul öncesi çocuk kitaplarının içeriğinin ve genel özelliklerinin bilinmediğini, çocuk edebiyatı konusunda araştırmaya katılanların yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığını, çocuk edebiyatının çocuk açısından ne kadar önemli olduğunun da anlaşılmadığını tespit etmiştir. İnce Samur (2018), çalışmasında bireyin okuma kültürü edinme sürecinde çocuk edebiyatının nitelikli ürünleriyle etkili bir şekilde buluşmasının önemini ortaya koymuştur. Karagöz (2017) ise Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarının temel özelliklerini bilme yeterlilikleri üzerine yaptığı çalışmada; biçimsel özelliklerine ilişkin yeterlik düzeylerinin güçlü olduğunu, içeriğin yapılandırılması ve içeriği oluşturan öğeler bakımından yeterlik durumlarının ise yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Çelik ve Fırat (2020), çalışmasında Sevim Ak’ın hikâye ve romanlarında çocuk gerçekliğine nasıl ve ne kadar değinildiğini belirlemeyi amaçlamıştır. İncelediği eserlerin %40’ında çocuk gerçekliğinin yakalandığını belirlemiştir. Çocuk gerçekliği örneklerinin, çocuktaki merak duygusunun etkisiyle ortaya çıktığı ayrıca eserlerde çocuk gerçekliğini yansıtan görsellere yer verildiği, bunların çocuk gerçekliğinin yansıtılmasında ve anlaşılmasında bir araç olarak kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Arıkan ve İnce Samur (2020) ise Behiç Ak’ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri çerçevesinde incelemeyi amaçlamıştır. Behiç Ak’ın Gülümseten Öyküler Serisi’nde yer alan on (10) öykü kitabı eğitsel ilkeler bakımından incelenmiş ve çocuk edebiyatı yapıtlarının dayanması gereken temel ilkelere uygun özellikler taşıdığı sonucuna ulaşmıştır.

Akyüz (2018) ise çalışmasında Muzaffer İzgü’nün çocuk romanlarındaki karakterleri çocuk edebiyatının temel ilkeleri bakımından incelemiştir. Karakterlerin kurgulanmasında çocuk gerçekliğine ve çocuğa görelilik ilkelerine uyulduğunu tespit etmiştir. Türkben ve Avan (2020), Michael Ende’nin “Momo” adlı eserini çocuk edebiyatının temel ilkeleri ışığında incelemiştir. İncelenen eserin temel öğeler açısından büyük bir oranda çocuk edebiyatı ölçütlerini karşıladığı sonucuna ulaşmıştır. Adıgüzel

(1999) ise Aytül Akal Türkiye'de yazma uğraşını çocuk kitapları üzerinde kuran, kitaplarındaki tüm dramatik yapılanmayı çocuğun imge dünyasına uygun kurgulayan ve bu doğrultuda 70'e yakın çocuk kitabı yazan bir yazar olduğunu ifade etmiş ve Akal'ın kitaplarını iç ve dış yapı özelliklerine göre ele almıştır. Türk çocuk yazınında Aytül Akal'ın çocuk kitapları biçim ve içerik yönleri ile eğitbilimsel açıdan başarılı örnekler arasında olduğunu tespit etmiştir.

Bolat Aydoğan (2020) ise görsel sanatlara ilişkin çocuk sanat kitaplarını incelemek için gerekli biçimsel ve içeriksel ölçütleri oluşturmayı ve bir örnek incelemeyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın konusu olan 'Çocuklar için Sanat Kitabı' adlı çocuk kitabının incelenmesinde ilk olarak biçimsel özellikler ele alınmış ve kitabın genelinde büyük problem yaratabilecek biçimsel özellikler saptanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kitabı içeriksel açıdan ele aldığı anda ise öncelikle sanatı çok kapsamlı bir şekilde ele alması açısından pek çok çocuk sanat kitabından ayrıldığı ifade etmiş, özellikle geçmişten günümüze, çok farklı coğrafyalarda ve kültürlerdeki sanat anlayışını, seçkin bir yaklaşımla ayırım yapmadan örneklendirmesi, çok farklı sanat türü ve tekniklerini kapsaması, bunlara ilişkin çocukları sanatsal aktivitelere yönlendirmesi bağlamında çocuklar için oldukça yararlı bir kaynak olduğunu belirlemiştir.

Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı (2012), çalışmasında ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından durumunu belirlemeyi amaçlamışlardır. İncelenen kitaplarda dayanıklı cilt kullanılmadığı, konu çeşitliliğinin bulunmadığı, resimlerin dörtte üçünün hayali öğelerden oluştuğu, yazı/resim oranının istenilen düzeyde olmadığını belirlemiş ve buna karşılık kitapların çoğunda dilbilgisi kurallarına uyulduğu ve resim/metin ilişkisine dikkat edildiğini tespit etmişlerdir. Orhan ve Pilav (2021), TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) tarafından yayımlanan 6 – 12 yaş grubunda yer alan kitapların, çocuk edebiyatı yönünden incelemek ve çocuk edebiyatına uygunluğunu belirlemek istemiştir. Belirlenen kitaplar; "görsel (biçimsel – dış yapı) özellikleri, dil ve anlatım özellikleri, içerik özellikleri" bakımından incelemişlerdir. İnceleme sonucunda; 75 kitabın tamamı, üç temel kriterin tamamı yönünden yeterli bulunmamıştır. 62 kitap (%92, n= 75) görsel özellikler, 49 kitap (%65, n=75) dil ve anlatım özellikleri, 9 kitap (%24, n=37) hikâye edici metinler içerik özellikleri, 19 kitap

(%50, n=38) bilgilendirici metinler içerik özellikleri bakımından kısmen yeterli görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Öztürk ve Kayadibi (2021) ise çalışmasında Hüseyin Yurttaş'ın çocuk kitaplarını, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler açısından incelemişlerdir. Hikâyeler tasarım ve resim özellikleri açısından incelendiğinde, resimlemelerde renk unsurunun psikolojik etkisinden faydalanılmadığı, ciltleme ve kâğıt kullanımından kaynaklı bazı sorunların olduğunu tespit etmiştir. İçerik açısından bakıldığında ise hikâyelerde çocukların düzeyine uygun konuların işlendiği, bunların özgün ve tutarlı bir şekilde kurgulandığını belirlemiştir. Çocukların kişilik gelişimlerini kuvvetlendirecek karakterler geliştirildiği ve iletiler sunulduğu görülmüştür. Temaların sevgi üzerine yapılandırıldığı, insana ve doğaya özgü durumların yansıtıldığı, Türkçenin anlatım gücü ve olanaklarının çocuğun dilsel düzeyine uygun olarak kullanıldığı, hikâyelerde çocuğun örnek alabileceği bir dil ve anlatım çerçevesinin oluşturulduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Turan, Kurt ve Aslan (2016) çalışmasında okul öncesi çocuklar için hazırlanan ve İş Bankası tarafından ücretsiz olarak dağıtılan Mini Kumbara Dergisi'ni popüler bilim çerçevesinde biçimsel ve içeriksel olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Derginin biçimsel ve içeriksel özellikler açısından büyük ölçüde yeterli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Cavga ve Eyüp (2021) günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletileri belirlenmeyi amaçlamışlardır. 'Dedemin Bakkalı' kitabında 91, 'Abartma Tozu'nda 77, 'Oh Ne Ala Memleket'te 72 ve 'Babaannem Geri Döndü' adlı kitapta 65 farklı eğitsel ileti tespit etmişlerdir. En çok ileti 'Dedemin Bakkalı', en az ileti 'Abartma Tozu' kitabında belirlenmiştir. 'Babaannem Geri Döndü' kitabında toplumsal, diğer üç kitapta kişisel gelişimi destekleyen iletilerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. İletilerin ağırlıklı olarak dolaylı aktarıldığını tespit etmişlerdir. Ayrıca iletilerin Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ders programlarında yetiştirilmesi hedeflenen bireylerde olması istenilen özelliklerle de benzerlik gösterdiği sonucuna da ulaşmışlardır.

Kavak ve Barış (2018), Türk çocuk edebiyatı yazarlarından Koray Avcı Çakman'ın çocuklara yönelik olarak yazdığı hikâyelerindeki eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Yazarın eserlerinde %33,33 oranı ile en fazla kişisel gelişime yönelik iletilere yer verilmiştir. Bu kategoriyi %31,37 oranı ile sevgiye yönelik

iletiler, %26,27 oranı ile evrensel değerlere yönelik iletiler ve %9,02 oranı ile iletişime yönelik iletiler izlediği sonucuna ulaşmışlardır. Uzuner Yurt ve Şimşek (2016) ise çalışmasında Sevim Ak'ın öykülerinde bulunan eğitsel iletileri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Yazarın öykülerinde işlediği eğitsel iletiler ve bunların işlenme sıklığı, bu iletileri okuyucuya iletme yöntemi ve kullandığı dil göz önüne alındığında, araştırmada kullanılan kitapların öğrencilere tavsiye edilebilir nitelikte olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Geçgel ve Demir (2012), çalışmasında Muzaffer İzgü'nün öykülerinde çocuk ve eğitim temaları üzerinde çalışmışlardır. İzgü'nün eserlerinde çocuklara paylaşma, yardımlaşma, fedakârlık, emeğe saygı, üretkenlik, güçsüzden yana olma, vatanını sevmeye, çevreye ve büyüklere saygılı olma gibi değerler verilmeye çalışıldığı, İzgü'nün eserlerinde eğitim konusu geniş bir yer tuttuğundan, eğitimin en önemli iki unsuru da bu öykülerde karşımıza sıkça çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Genç ve Yalınkılıç (2011) ise Türk ve Fransız çocuk yazınından seçilen Fadiş ve Küçük Prens adlı romanlar karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Seçilmiş olan bu iki örnek çocuk kitabının tasarım ve içerik özelliklerinin kitapların eğitsel yönüne etkilerini araştırmaya çalışmışlardır. Bu iki temel bileşenin kitabın özellikle eğitsel yönüne olan katkıları ve etkileri üzerinde durmuşlardır.

Literatür taranıp ilgili çalışmalara bakıldığında çocuk kitaplarının birçok açıdan incelendiği görülmüştür. Tokat kütüphanelerinde ise çocuk kitaplarına yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda Nurcan Erkmen'in "Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi (Ankara İli Örneği)" adlı tez incelenerek Tokat kütüphanelerinde de böyle bir çalışmanın yerinde olacağı düşünülmüştür. Alan yazın tarandığında çocuk kitaplarının nitelik özelliklerine ilişkin çalışmaların sınırlı sayıda olduğu fark edilmiştir. Bu sebepten böyle bir çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olmuş ve bu çalışma alandaki belirli boşluğu doldurması açısından önemlidir.

Sayıtlar

"Kütüphanelerde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Açısından İncelenmesi" adlı çalışmadaki sayıtlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Kütüphane personelleri tarafından düzenlenen listelerin eksiksiz olarak verildiği varsayılmıştır.

2. Bu verilen listelerden hareketle incelenecek çocuk kitapların seçimi için uzman görüşü formu hazırlanmış olup bu formdaki sorular listede yer alan kitaplardan nitelikli olanların seçimi için yeterlidir.

3. Uzman görüşü değerlendirmesinde bulunan alanın uzman öğretmenleri ve öğretim üyelerinin 25 kitaplık bir örneklem oluşturulması için görüşlerinin en doğru şekilde alındığı varsayılmıştır.

4. Belirlenen örneklem çalışmanın amacına uygun olarak çalışıldığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, Tokat ilindeki merkez ve ilçelerde bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 12 halk kütüphanesi ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Z-Kütüphanede en çok okunan kitaplarla sınırlıdır. Bu kapsamda 2019 yılında en çok ödünç verilen kitapların listeleri alınmıştır. Bu alınan listelerden çocuk kitapları ayrııştırılmıştır. Uzman görüş formu hazırlanarak alandaki uzman hocalara sunulmuştur. Bu formdaki seçimler dikkate alınarak 25 çocuk kitabıyla sınırlandırılmıştır.

En çok okunan kitapları belirleme sürecinde 2019 yılında ulaşılan kütüphaneler şunlardır:

1. Almus İlçe Halk Kütüphanesi
2. Artova İlçe Halk Kütüphanesi
3. Başçiftlik İlçe Halk Kütüphanesi
4. Erbaa İlçe Halk Kütüphanesi
5. Hasanşeyh Halk Kütüphanesi
6. Kızılcaören Halk Kütüphanesi

7. Niksar İlçe Halk Kütüphanesi

8. Reşadiye İlçe Halk Kütüphanesi

9. Tokat İl Halk Kütüphanesi

10. Turhal İlçe Halk Kütüphanesi

11. Yeşilyurt Halk Kütüphanesi

12. Zile Halk ve Çocuk Kütüphanesi

13. Z-Kütüphane (Zenginleştirilmiş Kütüphane)

Tanımlar

Kitap: İnsanın ufkunu açan, birçok yönden düşünmesini sağlayan ve zihnini geliştiren çok gerekli araçtır. Sever (2019, s. 95) ise kitaplar, estetik niteliklerine koşut olarak çocukların gelişimini de etkileyen bir sorumluluk üstlenir. Özellikle gelişim evreleri de gözetilerek çocuklara yaşam ve insan gerçekliğinin sezdirilmesi, kitapların en önemli yazınsal-eğitsel işlevidir, şeklinde tanımlamaktadır.

Kütüphane: Her yaştan insanın kitapla buluştuğu ve insanlara birçok fırsatın sunulduğu ortamlardır. Aytekin (2016, s. 106), yazılı veya basılı, görsel-işitsel her türlü yayınları içerisinde barındıran, onları koruyan ve okuyucuların bilgi, araştırma, eğitim ve boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarına yönelik ortamları hazırlayan ve bu şekilde bilgiyi ulaştıran kurumlardır, şeklinde ifade eder.

Halk Kütüphanesi: Halk kütüphaneleri, insanoğlunun duygu ve düşünce kayıtlarının ve onun yaratıcı gücünün ifadesini herkese serbestçe sunduğu temel araçlardır (IFLA, 1973; akt. Fındık, 1988).

Çocuk Kütüphanesi: Çocuk kütüphaneleri, çocukların bireysel gelişimine destek olmak üzere kurulan, evrensel değerlere sahip olduğu kadar, bulunduğu bölgenin yerelliğini de yansıtan kurumlardır (Akkaya ve Odabaş, 2019). Çocuklara özel, onların ilgisini çekecek kitapların ve materyallerin bulunduğu ortamlardır.

Biçim: Dış yapı özellikleri çocuğun duygu ve düşünce dünyasında istenilen etkiyi uyandırması bağlamında önemli bir etkiye sahiptir. Bu özellikler “boyut, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni ve resim” başlıklarıyla ele alınmaktadır (Erkmen, 2017).

İçerik: Dil ve anlatım, karakter(ler), konu, izlek, ileti ve çevre çocuk edebiyatı metnini yapılandıran temel öğelerdir (Sever, 2019, s. 126), şeklinde tanımlarken Yalçın ve Aytaş(2017, s. 84) ise bir çocuk edebiyatı metninde olay, kurgu, olayların ve kahramanların yaşadığı ortam, tema, karakterlerin ve tiplerin oluşturulması, anlatım, bakış açısı ve biçim unsurlarının yerli yerinde başarılı bir biçimde kullanılması gerektiği şeklinde açıklamıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çocuk ve Kitap

Ana dilini anne karnında öğrenmeye başlayan çocuk, doğumla birlikte etrafındaki her şeyi merak etmekte ve zamanla yeni öğrenmeler gerçekleştirmektedir. İki yaşından itibaren ise çevresini keşfetmekte ve sürekli sorgulamalarda bulunmaktadır. Resimli çocuk kitaplarıyla başlayan bu serüven hayatı boyunca yeni kitaplarla tanışarak devam etmektedir. Kitapların çocuğun yaşamına etkisi göz önünde bulundurulduğunda kitap seçimleriye son derece önemli bir durum olmaktadır.

Çocuk, doğduğu andan başlayarak çevresindeki uyaranlarla etkileşime girer. Çocuğun yaşamsal gereksinimlerinin karşılanması, çevresindeki uyaranların niteliği, kendini özgürce gerçekleştirmeye dönük ortamların varlığı, onun gelişimini etkileyen temel değişkenlerdir (Sever, 2019, s. 41). Ruhsal, zihinsel ve fiziksel yönden bir bütün olarak çocuğun gereksinimleri vardır ve bunlar en doğru şekilde karşılanmalıdır. Söz konusu ihtiyaçların içinde hiç kuşkusuz en dikkate değer bir unsur da, onda estetik / güzellik duygusunu geliştirecek olan edebi eserlerdir (Demirel, 2010, s. 45). Çocuğun nitelikli eserlerle karşılaşması sağlandığında, onun birçok yönden gereksinimleri de karşılanmış olmaktadır. En önemlisi ise estetik duygu kazanarak hayata karşı farklı ve kendine özgü bakış açıları kazanması sağlanmaktadır.

Anne ve baba da ilk günden itibaren çocuğunu sağlıklı ve donanımlı bir şekilde geleceğe hazırlama endişesiyle hareket eder. Bu çerçevede çocuğuyla iyi iletişim kurmaya çalışır. Yetişkinlerin çocuğuyla iletişiminde iyi bir vasıta olan kitaplar aynı zamanda çocukta öğrenme duygusunu da kamçılar (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007, s. 27). Ebeveynler çocukları için seçtikleri veya önerdikleri kitapları seçerken titiz davranmalıdır. Bu kitaplar çocukta, yeni öğrenmeler sağladığı gibi çocuğun kişiliğini etkilemekte ve okuma alışkanlığı edinmesine de katkı sağlamaktadır.

Hız. Peygamber'in "Küçüklükte öğrenilen taş üzerine nakış, büyüklükte öğrenilen buz üzerine yazı gibidir. Gazali ise "çocuğu aileye bir emanet olarak görür" (Zengin ve Zengin, 2007, s. 23). Çocukluk dönemi birçok bilginin öğrenildiği ve

karacterin geliştiği bir dönem olması açısından önemlidir. Bundan dolayı bu dönemde çocuğa verilen her bilgi ve okutulan her kitap büyük öneme sahiptir.

Sanatın eğitsel işlevlerinden yararlanabilmek için sanatsal uyaranların kişilerin yaşamında küçük yaşlardan başlayarak yer alması gerekir. Bunun için en etkili yollardan biri de çocuklar için görsel ve dilsel birer model ve uyaran olan nitelikli ocuk kitaplarıdır. ocuk kitaplarında niteliği belirleyen temel değişken, çocukların dil ve anlam evrenlerine uygun yaşam durumlarının, sanatçının sezgi ve beğenisiyle çocuğun dünyasına uygun bir söylem içinde dile getirmesidir (Sever, 2019, s. 62). Çocuklara sunulan her eserin taşması gereken tasarımı ve içerik özellikleri vardır. Her eser bu özelliklere titiz bir şekilde uymalıdır. Nitelikli bir eserle çocuğa birçok olumlu özellikler, davranışlar kazandırılabilirken; çocuklar için uygun olmayan bir eserle ise çocuğun dünyasında birçok olumsuzluklara neden olunabilir. Bu sebepten bir kitap seçimi çok şey ifade etmektedir.

ocuk kitaplarının birçok sorumluluğu bulunmaktadır. Nitelikli, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış ocuk kitapları; ana dilinin yapısının, kural ve anlatım olanaklarının çocuğa sezdirilmesi ve kavratılmasında başat bir sorumluluk üstlenir (Sever, 2019, s. 91). Ana dili öğrenmeye anne karnında başlayan ocuk; ailede, okulda ve sosyal çevresinde öğrenmeye devam eder. Ancak okur kitaplar sayesinde kuralları, Türkçeye özgü söylemleri daha doğru ve yerinde bir şekilde öğrenme fırsatı bulunmaktadır.

ocuk kitapları, çocukların bilişsel, sosyal, dil gelişimi, kişilik gelişimi gibi birçok alanda gelişmesini sağlayan en önemli eğitim araçlarından biridir. ocuk kitapları yetişkinlerin okuduğu kitaplardan farklı özellikler taşır. Bunun sebebi ocuk kitaplarının konu ve biçim özellikleri ile konunun anlatım tarzı bakımından çocuğa göre olması zorunluluğudur (Bulut ve Kuşdemir, 2013). Çocuğa sunulan her eserin onun dünyasında bir karşılığı bulunması gerekmektedir. Okur anlamlandıramadığı olay, kurgu veya durum sebebiyle okuma eyleminden uzaklaşabilmektedir. Bu sebepten kitapların “ocuğa grelik” ilkesi çerçevesinde hazırlanması yerinde olacaktır.

ocuk ve kitap arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Seçilen ve okutulan her kitap çocukta derin izler bırakmaktadır. Bu sebepten aile, ğretmen ve sosyal evre;

çocuk okur için önerdiği veya seçtiği kitaplar için dikkatli davranmalıdır ve en doğru şekilde yönlendirilmelidir.

Çocuk Edebiyatı ve Kitapları

Edebiyat, her yaştan insana hitap etmesi açısından çok geniş kapsamlı bir sanat dalıdır. Doğumdan ölüme kadar olan süreçte bütün yaş gruplarının edebiyatla ilişkisi farklı şekillerde olmaktadır. Bu yaş grupları arasında yer alan erken çocukluk dönemine ait bir edebiyattan da söz edilmektedir (Dönmezler, 2019). On sekiz yaş üzeri bireyler yani yetişkinler her kitabı okuyabilirler. Ancak çocuklar için bu durum geçerli değildir. Hayatlarının en özel dönemlerini yaşayan çocukların kitapları da yaşlarına, dünyalarına uygun olmalıdır. Bu özel durum vesilesiyle çocuk kitapları, çocuk edebiyatı gibi kavramları meydana getirmektedir.

Demirel (2010, s. 45), çocuk edebiyatını; “temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onların hayal dünyalarına hitap eden, onları bayağılıktan ve çirkinlikten uzak tutan, onun anlama, kavrama ve yorumlama yeteneklerine katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona bu imkânları sağlayan, onu bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, ona hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen addır” şeklinde tanımlamaktadırlar.

Sever (2007, s. 9), çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzenlerini yükselten ürünlerin genel adıdır, şeklinde tanımlamaktadır.

Köksalan (2007, s. 16) ise çocuk edebiyatını; çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan edebi tür olduğunu söylemiştir. Çocuk edebiyatı birçok eğitmen tarafından tanımlanmıştır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak; çocuk edebiyatı çocuklara özel olan bütün yazılı ve sözlü eserleri kapsamaktadır. Ancak bu eserlerin taşınması gereken birçok ilkeler ve özellikler vardır. Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler

çerçevesinde hazırlanarak okurlarına sunulması olumlu sonuçlar almayı kolaylaştıracaktır.

Çocuk edebiyatı bağlamında hazırlanan çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikler vardır. Okul öncesi dönemden lise dönemine kadar çocuklar için yazılan kitaplarla yetişkinler için yazılan kitaplar karşılaştırıldığında aralarında pek çok farklılık vardır. Çocuklar için yazılan kitaplarda dilin açık ve anlaşılır kullanımı, konu seçimi ve yapılandırılması, toplumsal ve kültürel unsurların aktarılması gibi hususlarda özel bir özen gösterilmesi gerekmektedir. Bunun yanında metinlerin içeriğine uygun ve çocuk dünyasına hitabeden resimlerin de kitaplarda yer alması gerekmektedir (Bulut ve Kuşdemir, 2013). Bu özellikler çerçevesinde hazırlanan ve çocuklara sunulan kitaplar birçok olumlu sonuçları da beraberinde getirmektedir.

Eğitimin temelini dil ve edebiyat, dil ve edebiyatın temelini de edebi eserler oluşturur. Dolayısıyla edebi eserlerin, çocuğun eğitiminde önemli bir yeri vardır. Eserlerin önemi, çocuğun benlik, kimlik ve kişiliğinin oluşumuna katkısından kaynaklanmaktadır (Zengin, 2007, s. 9). Yalçın ve Aytaş (2017, s. 14) ise çocuk edebiyatı ürünleri duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olmalıdır. Erken yaştan başlamak üzere, çocukta duygu düşünce ve hayallerin gelişmesinde çocuk edebiyatı eserlerinin büyük katkısı olduğunu söylemişlerdir. Bu sebepten çocuklara hitap eden her edebi eser onları geliştirmekte ve dünyalarında farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamaktadır.

Çocuk Kütüphaneleri ve Okuma Kültürü

Çocuklar ders kitaplarıyla yeni öğrenmeler gerçekleştirirken, okuma kitapları ile de birçok yeni öğrenmenin yanı sıra hayata, geleceğe, farklı yaşamlara vb. dair bilgiler, gerçeklikler veya soyut kavramlar öğrenebilir; karşılaşılabılır. Bu kitapların niteliğinin önemli olması kadar okurlara sunulduğu ortamlar, mekânlar da önemlidir.

Kütüphanelerin birçok işlevi bulunmaktadır. Halk ve çocuk kütüphaneleri, çocuklara okuma kültürünü kazandırma ve geliştirmede önemli rollere sahip toplumsal kuruluşlardır. Söz konusu kütüphaneler bu işlevlerini sahip oldukları nitelikli dermeler

aracılığıyla gerçekleştirebilirler. Bu nedenle, halk ve çocuk kütüphanelerinin çocuklara uygun nitelikli kitaplardan oluşan dermelere sahip olması büyük önem taşımaktadır.

Kütüphanelerin genel hedefleri olabildiğince çok kullanılmaktır. Ödünç verme oranları kütüphaneler için en somut kullanım göstergeleri arasında sayılabilir. Nitelikli çocuk kitapları, dermelerin daha çok ödünç alınmasını sağlayacak, böylece kütüphanelerin kullanım düzeylerini de yükselterek, hedeflerini gerçekleştirmelerine katkıda bulunabilecektir (Yılmaz ve Yılmaz, 2021). Kütüphaneler vasıtasıyla okur kitap ile etkileşime geçmektedir. Bu sebepten kütüphaneler nitelikli ve çok sayıda eseri bünyesinde bulundurması gerekmektedir.

Kütüphaneler, okurun kitapla buluştuğu, etkileşime geçtiği en önemli mekânlardan biridir. Kütüphanelerin önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Okur ile kitap bağı; çalışma ve sosyal ortamı en doğru şekilde sunmalıdır. Kütüphanelerde çalışanlarında okura rehber olması önemlidir. Kütüphaneler çocukların seçimine yön vermeli ve uzman kütüphaneciler aracılığıyla okuyucuların ihtiyaçlarını uyandırmalıdır. Öğrenciler sadece ödevlerini yapmak için kütüphaneye girmemeli, farklı okuma amaçları için kütüphaneye gitmeyi alışkanlık haline getirmelidirler. Kütüphaneye gidip gelme çocukta okuma ihtiyacını gideren ve onda okuma hissini artıran bir faaliyettir. Çocuk ve gençleri kütüphanelere alıştırmak için ilk başlarda ailelerin çocuklara eşlik etmesi önemli bir destektir (Aytekin, 2016, s. 106-107).

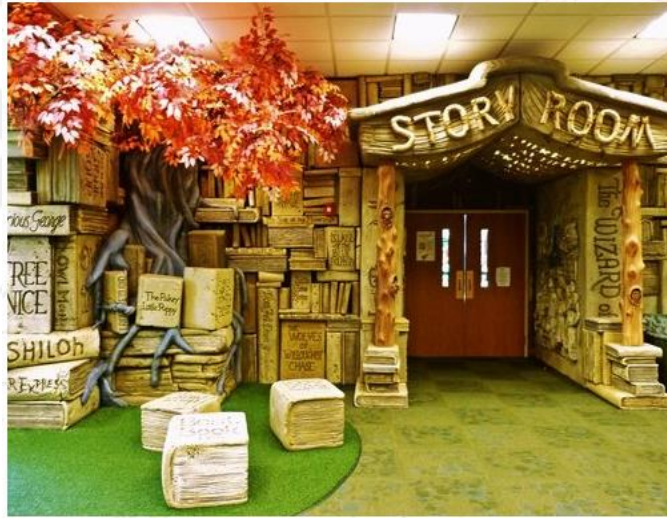
Çocuk kütüphanelerini oluştururken ve bu eserleri çocuklara sunarken birçok etkene dikkat edilmesi gerekir. Çocuklara verilen hizmetler yetişkinlere verilen hizmetler kadar önemsenmelidir. Çocuk kütüphaneleri, çocukların bilgi, kültür ve eğlenme gereksinimlerini aşağıdaki biçimlerde karşılamalıdır:

- Çeşitli materyalleri ödünç vererek
- Bilgi ve danışma hizmeti sunarak (Yılmaz ve Ekici, 2011).

Kütüphaneler okuyucularına hizmet verebilmek için her türlü yazılı eserleri bulundurmak, onları korumak, toplamak, yıpranmasına yönelik tedbirler almak zorundadırlar. Kütüphaneler bir ülkenin en büyük kültür hazinesidirler. Bu yüzden kütüphanecilerin ve okuyucuların gerekli özeni gösterme zorunluluğu vardır. Aksi hâlde gelecek kuşaklar bu kaynaklardan yararlanamayacaklardır (Aytekin, 2016, s. 108).

Kütüphanelerin görevleri bu şekilde ifade edilirken; bir diğer önemli durum ise bu ortamların başta fiziksel özelliklerinin çocuğa hitap etmesi gerekmektedir. Çocuk görsel olarak dikkatini çeken kütüphanede vakit geçirmek isteyecektir ve böylece kitaplarla etkileşime geçmesi daha kolay olacaktır. Yılmaz ve Ekici (2011), her yaştan çocuğun kütüphaneyi, çekici, davetkâr ve ürkütücü olmayan yerler olarak görmeleri gerektiğini ve ideal olarak çocuk hizmetlerinin, kolayca tanınabilen (örneğin çocuklara özgü mobilyalar, dekorasyon ve renkler) ve kütüphanenin diğer bölümlerinden farklı olan kendilerine ait yerlere gereksinimi olduğunu ifade etmektedir.

Dünyadaki bazı kütüphaneler fiziki tasarımlarıyla ön plana çıkmakta ve okuyuculara farklı deneyimler yaşamasına fırsat vermektedir. Örnek olarak aşağıdaki fotoğrafları verilen kütüphaneler gösterilebilir:

Brentwood Çocuk Kütüphanesi, Amerika

Yeşil Kütüphane, Singapur

Muyinga Kütüphanesi, Burundi

Kütüphanelerin fiziksel özelliklerinin çocuğa hitap etmesinin yanı sıra kütüphanelerde çok sayıda eser bulundurmak ve aynı zamanda nitelik olarak da kaliteli eserlerle çocuk okuru buluşturmak gerekmektedir. Çocuk gelişimi açısından bilmemiz gereken en önemli noktalardan biri de çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun kitaplar seçmektir. Resimli kitaplar, şiirler ve diğer edebi eserleri dikkatli olarak seçip çocuklarla paylaşmak gerekir. Yetişkinlerin birinci derecede sorumluluğu çocuklar ve kitapları sık sık bir araya getirmektir. Kitap sevgisi evde ve okulda bu çalışmaların yapılması ile gerçekleşir. Okulda çocukların uygun edebi eserleri okuma ve dinleme zamanları artırılarak, eğitim programının içinde okumaya yönelik etkinliklere daha fazla yer verilebilir. Çocuklara okul kütüphanesi ve diğer kütüphanelerden nasıl yararlanabilecekleri ve bunun kendi gelişimleri için ne kadar önemli olduğu anlatılabilir (Gönen ve Uyanık Balat, 2002).

Sarı (2019) ise çocuk, küçük yaşlarda kitabı görsel ve hayalî değerlerin anlatıldığı bir nesne olarak görmekte iken; gerçekte hayali ayırt etmeye başladıkça kitabın anlattığı değerleri benimsemeye başlayacağını ve çocukların evrensel değerleri öğrenip haklarını benimseyebilmesi için kitaplarla etkili vakit geçirmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle çocuk kütüphanelerinin çocuğa sunduğu kitapların, nitelik açısından çocuk haklarını içermesi önem arz etmektedir.

Çocukluktan itibaren nitelikli eserle buluşup, etkileşime geçen okur; küçük yaşlarda okuma kültürü kazanmaktadır. Okuma alışkanlığı (ailenin etkisi göz ardı edilmeden)

temelde örgün eğitim sisteminde kazanılan bir beceri olarak kabul edilir. Çünkü mevcut durumda ilköğretimden orta öğretimin sonuna kadar geçen 11 yıllık sürede belli bir eğitim sisteminin üyeleri olan öğrenciler okul sıralarında iken bu beceriyi edinmemişler ise, yetişkinlik döneminde edinmeleri çok güç olur (Demirel, 2010, s. 118). Çocukların kütüphanelerde veya ailelerinin yönlendirmesi ile okuduğu her kitap çocuk dünyalarında önemli izler bıraktığı gibi okuma isteğini artırabilir veya azaltabilir; aynı zamanda nitelikli her eser okuma isteğini artırır ve okuma alışkanlığı kazanmasını sağlar.

Kitap okumanın, bu alışkanlığı edinmenin okura birçok faydası bulunmaktadır. Öncelikle okurun ana dilini en doğru şekilde öğrenmesine, hayal gücünü zenginleştirmesine, hayata karşı farklı ve kendine özgü düşünceler geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Aytekin (2016, s. 92), okumanın yararlarını şu maddelerle sıralar:

1. “İnsanı büyütür, yüceltir.
2. İnsanı güçlü kılar, zira bilgi güç demektir.
3. Sözcük dağarcığını geliştirir.
4. Düş gücünün artmasına yardım eder.
5. Kişinin iç dünyasını zenginleştirir.
6. Eleştirel bakış açısı kazandırır” vd.

Kütüphaneler bir toplum için bir mekândan çok daha fazlasıdır. Okurun kitap ile bulunduğu, okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağladığı, ders çalışıp araştırmalar yapmaya fırsat bulduğu, sosyalleştiği, kendisini geliştirdiği, kültürel ve kişisel yönden kendisini ve tarihini keşfettiği en önemli ortamlardan biridir. Bu sebepten bu ortamlara gerekli önemler verilmeli ve gereken desteklerin sağlanması beklenmektedir.

Tokat'ta Çocuklara Yönelik Kütüphaneler

6000 yıllık tarihi boyunca üzerinde barındırdığı medeniyetlerin izlerini taşıyan Tokat, çok çeşitli ve zengin bir kültürel yapı ile yoğrulmuştur. Hititlerden günümüze kadar üzerinde yaşamış tüm medeniyetlerin izlerini ilimizde bulmak mümkündür. Tokat'ın zengin kültürel özelliklerinin yanı sıra kütüphanelerinin tarihi de geçmiş yıllara dayanmaktadır. Tokat il merkezinde ilk kütüphane 1884 yılında Aşar Müdürü

Hacı Hüseyin Efendi tarafından açılarak bugünkü müze binasında hizmet vermiştir. 1993 yılına kadar çeşitli yerlerde hizmetlerini devam ettirerek 1993 yılında gerçek anlamda modern bir il tipi kütüphane binasına sahip olmuştur. Çocuk kütüphanesi ise ilk olarak 27 Ekim 1953'te İbn-i Kemal İlkokulu bünyesinde hizmete açılmış ve 1964 yılına kadar burada faaliyetlerini sürdürmüştür. 1964-1993 yılları arasında çeşitli yerlerde hizmetlerini devam ettirerek 1993 yılında il tipi yeni halk kütüphanesi binasının giriş katında hizmet vermeye devam etmektedir (tokat.ktb.gov.tr).

Günümüzde ise il halk kütüphanesi binasının yenilenmekte olduğu, Tokat merkezde Z-Kütüphane, Bebek ve Çocuk Kütüphanesinin yakın zamanda açıldığı ve hemen hemen her ilçede kütüphanelerin olduğunu belirtmekle birlikte her geçen gün yapılan yatırımlar ve çalışmalarla Tokat'ın kütüphanelere, kitaplara verdiği değer artmakta, kültürel zenginlik çeşitlenmektedir.

Tokat'ta en çok okunan kitapları belirleme sürecinde 2019 yılında ulaşılan kütüphaneler şunlardır:

1. Almus İlçe Halk Kütüphanesi
2. Artova İlçe Halk Kütüphanesi
3. Başçiftlik İlçe Halk Kütüphanesi
4. Erbaa İlçe Halk Kütüphanesi
5. Hasanşeyh Halk Kütüphanesi
6. Kızılcaören Halk Kütüphanesi
7. Niksar İlçe Halk Kütüphanesi
8. Reşadiye İlçe Halk Kütüphanesi
9. Tokat İl Halk Kütüphanesi

10. Turhal İlçe Halk Kütüphanesi

11. Yeşilyurt Halk Kütüphanesi

12. Zile Halk ve Çocuk Kütüphanesi

13. Z-Kütüphane (Zenginleştirilmiş Kütüphane)

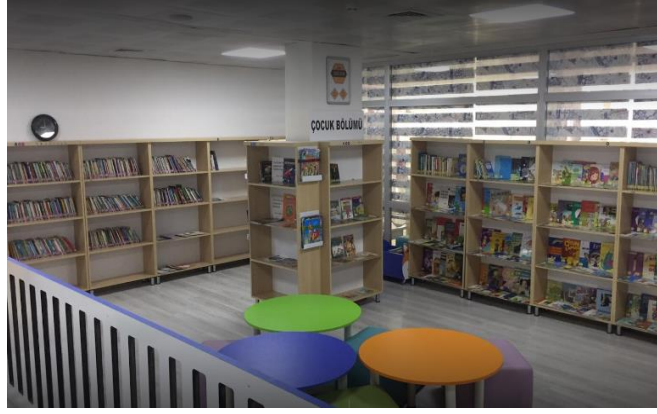
Tokat'ta bulunan kütüphanelerden örnek fotoğraflar:

Turhal Halk Kütüphanesi

Tokat Z-Kütüphane

Erbaa Şehit Said Uslu İlçe Halk Kütüphanesi

Çocuk Kitaplarının Nitelikleri

Çocuk kitapları öncelikle çocuğun içinde bulunduğu kültürü içselleştirmeyi sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bu sebeple kitaplar kültürü doğru yansıtmalıdır. Sonrasında çocuk kitapları çocuğun özdeşim kurabileceği, anlam evrenine uygun ve yeni ufuklar açabilecek özellikte olması beklenmektedir.

Genç ve Yalınkılıç (2011), çocuk kitaplarının temel ve en önemli yanının çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyecek niteliklere sahip olması gerektiğini, çocuğa ilk yazınsal ve estetik değerleri kazandırması ve kitap sevgisi aşılması yönünden kitaplar kendini ve başkalarını anlamak için çocuk evreninin dış dünyaya açılan kapılar olduğunu ve kitabın eleştirel düşünme yaratıcı güçleri harekete geçirme onun eğlendirici yönünün altında gizlenmiş nitelikleri olduğunu söylemektedir.

Çocuk kitaplarının birçok görevi bulunmaktadır. Kitaplar, estetik niteliklerine koşut olarak çocukların gelişimini de etkileyen bir sorumluluk üstlenir. Özellikle gelişim evreleri de gözetilerek çocuklara yaşam ve insan gerçekliğinin sezdirilmesi, kitapların en önemli yazınsal-eğitsel işlevidir (Sever, 2019, s. 95). Hayatı, insanları ve doğanın gerçeklerini kitaplar vasıtasıyla yazar-şair okura ulaştırır. Okur ise kendi dünyasında yeni anlamlar öğrenir, hisseder ve yeni yaşantılar gerçekleştirebilir.

Çocuklara özel olarak sunulan kitaplar, edebiyat alanına yeni bir kavram kazandırmış ve çocuk edebiyatı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu alanın, eserlerinin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı, öncelikle yaşa göre değişiklik

göstereceğinden, bu alanın uzmanlarını çocuk kitabının yerine getirdiği fonksiyonların dökümünü yapmaya götürür. İkinci etapta ise, çocuk kitabı tarafından kullanılan dillerin çalışması, resimleme konusu veya teks konusundaki çalışmalar bu edebiyatın sınırlarını daha iyi belirlemeye yönelik olarak gelişir (Aytekin, 2016, s. 61). Öncelikle kitapların çocuğun yaş aralığına uygun olması beklenmektedir. Okur yaşına uygun olmayan kitabı okuduğunda birçok olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktadır. Anlam evreninde şekillendirmesi için okurun yaşına uygun kitaplar okuması gerekmektedir. Sonrasında diğer özellikler sıralanmaktadır.

Çocukta yeni konulara merak uyandırmak, onun soru sormasını desteklemek, ilgi duyabileceği yeni konular hakkında ön bilgiler vermek ve hayal gücünü destekleyici kitaplar sunmakla sağlanabilir. Çocuğun yazılı ve görsel kültürle iletişimini sağlayan önemli araçlardan biri olan kitabın hem dış yapı hem de içyapı özelliklerine uygun olarak hazırlanması gerekir (Çolaklar, 2019). Birçok özelliğin yanı sıra kitapta işlenen konu; çocuğun ilgisini çeken, yeni bilgiler ve deneyimler sunan ve farklı bakış açıları kazandıran özellikte olması beklenmektedir.

Her tamamlanmış ve bütünleşmiş sağlam yapı gibi kitap da temel bir biçim-içerik bütünlüğü göstermelidir. Çocuklar doğası gereği oynamak, eğlenmek ve yeni şeyler öğrenmek ister. Kitaplar biçimsel ve içerik özellikleriyle, okulöncesi dönemdeki çocukların öncelikle eğlenme-oynama ve bularak(keşfederek) öğrenme gereksinimini karşılamalı, onların algısal gelişimine katkı sağlamalıdır (Sever, 2007, s. 14). Kitaplar taşıdığı özelliklerle bir bütünlük içinde olmalı ve çocuğun en önemli ihtiyacı olan öğrenme isteğine doğru bir şekilde karşılamalıdır.

Eğitici değer ne denli anlamlı ve gelişmiş kurgulansa da; bu değeri sunma biçimi kitapla okuyucu arasında iletişimin kurulmasını sağlar. Bu iletişim sağlıklı bir biçimde gerçekleşmediğinde kurgulanmış bilimsel değer işlevsiz kalır (Doyran, 1997). Okurun elindeki her eser yazarından izler taşır. Aradaki bağ ne kadar güçlü olursa çocuk okuduğunu anlamlandırabilir ve duygu ve düşünce dünyasında izler bırakabilir.

Çocukların bedensel gereksinimlerinin karşılanması kadar duygu dünyasının gereksinimlerinin karşılanması da çok önemlidir. Çocukların duygu dünyasının gereksinimlerinin karşılanmasında edebiyat ve nitelikli çocuk kitapları büyük öneme sahiptir. Nitelikli çocuk kitapları, çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun biçimde

yapılandırılmalıdır (Erkmen, 2017). Çocuğa sunulan her eserin bir bütün olarak taşıması gereken özellikler vardır. Bu özellikler doğru şekilde okura sunulduğunda; okurun duygu ve düşünce dünyasında olumlu izler bırakılacağı düşünülmektedir. Bu sebepten okurun elindeki her nitelikli çocuk yapıtı onu birçok yönden etkilemektedir.

Demirel (2010, s. 52)'e göre çocuk edebiyatına dâhil olabilen bütün eserlerin;

1. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılaması
2. Çocuğun dil dünyasını dikkate alıp ve onu zenginleştirilmesi
3. Çocuğa okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırması
4. Çocukta merak duygusunu ve araştırma isteğini geliştirmesi

gibi hassasiyetle kaleme alınmış olması gerekir.

Çocuk edebiyatının çocuğa uygun/göre olmasında çocuğun bilişsel, ruhsal, sosyal, dilsel, etik ve estetik alanlardaki gelişim özelliklerinin yanı sıra bir çocuk edebiyatı eserinin taşıması/sahip olması gereken özellikler de dikkate alınır. Bu özellikler dış yapı ve içyapı özellikleri; tasarım/görsel metin özellikleri-içerik özellikleri ya da fiziksel (biçimsel) özellikler-içerik özellikleri (unsurları) gibi başlıklar altında toplanmaktadır (Yılmaz ve Yılmaz, 2021).

Bu özelliklerden hareketle okurun etkileşime geçtiği her eserin; onu birçok yönden etkilediği ve derin izler bıraktığı düşünülmektedir. Bu sebepten çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikler vardır ve her kitap bu özelliklere uyması gerekmektedir.

Çocuk Kitaplarının Biçim Özellikleri

Biçim özellikleri kitabın tasarım ve görünüşüyle ilgili özellikleri içermektedir. Okuyacağı metne ilgisinin yoğunlaşmasında, dikkatini vermesinde ve kitaba olan sevgisinin gelişiminde önemli etkileri bulunmaktadır. Biçim özellikleri ise şu şekilde sıralanabilir: 1. Boyut, 2. Kâğıt, 3. Kapak, 4. Sayfa Düzeni, 5. Resim.

Boyut

Çocuğa sunulan kitapların boyutları çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. İlk yıllarda değişik boyutta kitaplardan yararlanılması

ilgisini çekmesi açısından önemlidir. Sonrasında ise kitaplık oluşturmaya katkı sağlayacağı için belirli boyda olması faydalı olacaktır.

Oğuzkan (2006, s. 371) ise ilke olarak çocuk yayınlarında boyutların, içerikle uyumlu göstermesini, çocukların sürekli olarak aynı boyutlarda hazırlanmış eserleri okumaktan hoşlanmadıklarını, çocuklar değişik büyüklükteki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan zevk duyduklarını belirtir. Bununla birlikte, kitapların hacim ve ağırlık bakımından kolayca taşınmaya ve kullanmaya elverişli biçimde olmaları gerektiğini, belli bir dizide çıkan kitapların aynı boyda ve hacimde olması, evlerinde kişisel kitaplık kurmaya çalışan çocuklar için önemli olduğunu söylemiştir.

Kâğıt

Çocuğun görsel ve duyuşsal olarak ilk dikkatini çeken özelliklerden biri kitapta kullanılan kâğıdın cinsidir. Kullanılan kâğıt kaliteli olmalı, yazının kolayca okunmasını sağlamalı ve kullanılan resimleri net olarak yansıtmalıdır.

Çocukların kitap olarak adlandırılan araca saygı duyabilmeleri için ilk yıllardan başlayarak yırtılmayan, kolay yıpranmayan, kirlenmeyen ve göz sağlığı açısından da uygun olan kâğıtların kullanıldığı kitaplarla karşılaştırılması gerekir (Sever, 2019, s. 121).

Seven (2010, s. 105) ise çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt mat, dayanıklı, birinci veya ikinci hamur kâğıt olması gerektiğini, pürüzlü, parlak ve ince kâğıt algılamayı güçleştirdiğini söyler. Kaliteli kâğıt kullanılmadığı için; renkleri değişen, yazıları iyi okunmayan ve kolay yıpranabilen bir kitap, çocukları okuma isteksizliğine itebileceğini ifade eder.

Kapak

Okurun kitabı eline aldığı anda ilk dikkatini çeken kitabın kapağıdır. Kapak; dikkat çekici, içerikle uyumlu güçlü çağrışımlar yapan, estetik nitelikte olması beklenmektedir. Kapak, okurun ilk dikkatini çeken uyarandır. Kapak tasarımı ilgi çekici olmalı ve içerikle uyumlu çağrışımlar güçlü çağrışımlar yapmalıdır. Onun için, kitap kapağının resimlenmesi ve kapak yazıları çocuğun dünyasına hitap etmelidir. Diğer

tarafından kitabın içeriğiyle, kapakta kullanılan resimler arasında uygunluk bulunmalı ve çocuğa zengin ve etkileyici çağrışımlar vermelidir. Ayrıca kitabın kapağında yazarın ve yayınevinin adı yer almalıdır. Dikkat edecek bir başka husus da çocuk kitaplarının kapağı sağlam olmalıdır (Bilgegil, 2007, s. 80).

Kapağın tasarım özellikleri, kapak resminin görsel etkisi çocuğun kitabı izleme-okuma isteğini artırır. Kitabın uzun süre dağılmadan kullanılabilmesi de ciltlemeye gösterilen özenin niteliğine bağlıdır (Sever, 2019, s. 121). Görsel olarak çocuğa ilk hitap eden kapak tasarımının aynı zamanda sağlam olması da beklenmektedir. Bu özellikler dikkat edilerek hazırlanan ve okura sunulan her kitapla okurun kitaba olan saygısının da artacağı düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

Okur kitabı eline alıp sayfalarını açtığında; o sayfada yer alan her şeyi (resim, çizim, metin, yazı karakteri, kullanılan renk, bırakılan boşluklar, paragrafın uzunluğu-kısalığı vb.) bir bütünlük içinde görmesi ve hissetmesi; başta görsel olarak estetik gelecek, merakını uyandıracak ve sonrasında ise okuma isteğini artıracaktır.

Kitabın sayfalarında yer alan tüm öğeler (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) arasındaki uyum ile sayfa kenarlarındaki izleme-okuma rahatlığı sağlayan boşlukların yarattığı bütünlük, sayfa düzeninin estetik niteliğini belirler. Sayfaların görsel tasarımındaki özen, çocukların kitaba sevgi ve saygı oluşturmalarında önemli bir etkindir (Sever, 2019, s. 122).

Bilgegil (2007, s. 78) ise çocuklar için hazırlanan kitaplardaki sayfalarda, satır aralarındaki boşluk normal aralıklı, hatta biraz daha fazla olması gerektiği, sayfa kenarında geniş boşlukların bırakılması ve ilkokulun birinci devresindeki öğrencilere hitap eden eserlerde kısa paragraflara yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Resim

Çocuk kitaplarında yer verilen resimler, metin ile uyumlu bir şekilde okura sunulduğunda; okurun zihninde metin tamamlanabilir ve görsel olarak yeni bakış açıları

kazandırılabilir. Aynı zamanda bu kullanılan resimler çocuk gerçekliğine uygun da olmalıdır.

Çocuk kitaplarındaki resimlerin nesne ve varlıkları ya da bir yaşam durumunu gerçeği gibi aynen yansıtmassından (fotoğraf gerçekçiliğinden) çok, çizerin öznel yorumunu da katarak çocuğa uygun yeni bir gerçeklik yansıtmassı beklenir (Sever, 2019, s. 125).

Maltepe (2008, s. 400)'ye göre kitaplardaki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici bir özellik taşımalıdır. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun bir biçimde çizilmeli; resimler kahramanların başat özelliklerini (şışman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal vb.), yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara duyumsatabilmesi gerektiğini söylemektedir.

Çocuk edebiyatı öğretiminde, resimlerin niteliğini sınavabilmek için Sever (2019, s. 125) şu soruları geliştirmektedir:

1. Çizgilerin biçemi, bilinen ya da kanıksanan bir özellikte mi, yoksa özgün mü?

Çizgilerin yarattığı etki çocuğun ilgisini çekebilecek özellikler taşıyor mu?

2. Resimler, sözlü metnin anlamını tamamlıyor mu? Sözcüklerle anlatılamayanları

ya da anlatılmayanları çizginin anlatım gücüyle tamamlayıp çocuklara sezdirebiliyor mu?

3. Resimler, sözcüklerle anlatılanları çocuğun belleğinde canlandırmasına katkı

sağlıyor mu?

4. Resimler, metne, görsel dilin anlatım olanaklarıyla yeni zenginlikler katıyor mu?

Başka bir söyleyişle, resimler, metne görsel bir yorum katıyor mu? Anlatılanlara, çizer yeni anlamlar, yorumlar katabilmiş m?

5. Resimler, birer uyaran olarak çocuğa duyma, düşünme, düş kurma sorumluluğu veriyor mu? Çocukların, duyma ve düşünme yetilerini devindirebilecek özellikler taşıyor mu?

6. Resimler, çocuğu düşündürebilecek / eğlendirebilecek / güldürebilecek özellikler taşıyor mu?

Çocuk Kitaplarının İçerik Özellikleri

Çocukların görsel algılarının geliştirilmesinde kitapların tasarım özelliklerinin; yaşama, insana ve dile ilişkin duyarlık edinmelerinde de içerik özelliklerinin önemli bir işlevi vardır (Sever, 2019, s. 126). Bu içerik özellikleriyse şu şekilde sıralanabilir: “Konu, izlek, kahramanlar, mekân-çevre, dil ve anlatım, ileti.”

Konu

Çocuk edebiyatında, yazar tarafından seçilen konu ile çocukların gelişim özellikleri ve gereksinimleri arasında bir koşutluk bulunmalıdır. Konu, sanatçının duygu ve düşüncelerini, tasarımlarını çocuklarla paylaşmak için seçtiği bir araçtır (Sever, 2019, s. 127). Yazar veya şair okurla paylaşmak istediği hislerini ve düşüncelerini kurgulayarak çocuğun anlam evrenine uygun şekilde onunla paylaşmaktadır.

Kitabın konusu seçilirken birçok etkene dikkat etmek gerekmektedir. Çocuk yayınlarında konu seçimi, çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları ve kitap sevgisi edinmeleri açısından çok önemlidir. Konu seçiminde ilk olarak dikkat edilmesi gereken unsur, çocukların gelişim özelliklerinin bilinmesidir. Konu seçiminde genel olarak bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa ilkelerinin dikkate alınması gerekir (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007, s. 36). Bu bağlamda ilk olarak konu seçiminde okurun gelişim özellikleri göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

İzlek

Sanatçının ele aldığı konuyla okurda uyandırmak istediği etkidir izlek. Yazar, bir olayı, durumu, sorunu ele alıp onun üzerinde söz söyleyebilir. Üzerinde ya da hakkında söz söylenen şey, metnin konusudur. İzlek ise, konunun işlenişiyle, geliştirilişiyle ortaya çıkan soyut anlamdır / anlamlardır (Sever, 2019, s. 129). Kitabın izleği konu ile bütünlük içinde olmalıdır ve verilen mesajlar okurda olumlu izlenimler bırakmalıdır.

Aytekin (2016, s. 51) ise izleği milli manevi değerlere sahip çıkma ve korunma duygusu da bu konular arasında mutlaka yer alması gerektiğini, bunun yanında; konular ulusal değerlerin işlenişiyle sınırlı olmaması gerektiği aynı zamanda evrensel boyuta da taşınması gerektiğini insanlığın ihtiyaç duyduğu hoşgörü ve barış mesajları içermesi gerektiğini söylemektedir.

Kahramanlar

Kitabın diğer önemli özelliklerinden biri de kitapta yer alan kahramanlardır. Çocuk okur okuduğu kitapta yer alan kahramanın özelliklerinden etkilenir ve kahramanlarla özdeşim kurarlar. Bu sebepten kahramanın özellikleri inandırıcı olmalı ve çocuk gerçekliğine uygun özelliklere sahip olmalıdır. Bir yapıtta, olayı yönlendiren en önemli kişi, “kahraman” “başkişi” ya da “temel kişi”; anlatılanlarla dolaylı ilgisi olan kişiler ise, “yan kişi(ler)” olarak adlandırılır (Sever, 2019, s. 129). Kitapta yer alan kahramanların öncelikle çocuğun özdeşim kurabileceği ve örnek kişilik özelliklerine sahip olması beklenmektedir.

Seven (2010, s. 108)’e göre çocuk hangi yaş grubunda olursa olsun, okuduğu kitapların kahramanları ile özdeşleşir. Yazar bunu bilmek, kahramanlarını seçerken de bu özdeşleşme yönünü sürekli göz önünde bulundurmak zorundadır. Bilgegil (2007, s. 89), çocukların yaş grupları dikkate alınarak; yazılan eserlerde fazla kahramanlara yer verilmemesi gerektiğini bilhassa küçük çocuklar için kaleme alınan eserlerde bir veya iki kahraman olmasının yeterli olduğunu söyler. Ayrıca çocuklar, kahramanları çocuk olan kitapları daha büyük zevkle okuyup dinledikleri de göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmektedir.

Mekân-Çevre

Yaşanılan ve bir parçası olunan toplumun birer ferdi olan insan çevresi ile güçlü ilişkiler kurmaktadır. Bulunan çevre ve kültür insanı birçok açıdan olumlu veya olumsuz yönde etkilemekte ve kişiliğini şekillendirmektedir.

Her insan bir toplumsal çevrede yaşamını sürdürür, o çevrede ilişkilerini biçimlendirir. İnsanı tüm boyutlarıyla anlamaya çalışan edebiyat yapıtlarının değerlendirilmesinde, insanı var eden toplumsal çevrenin de bir değişken olarak inceleme konusu yapılması gerekir. Özellikle çocuk edebiyatında, kahramanın / kahramanların çevresiyle / dış etmenlerle yaşadıkları etkileşim ve bu etkileşimin onların yaşamındaki önemi, çocuk okurlar için de önemli bir yaşantı kaynağıdır (Sever, 2019, s. 135). Her çocuk yaşadığı çevreden etkilenmektedir ve çocuğu içinde bulunduğu çevreden, toplumdan ayrı düşünmemek gerekmektedir.

Dil ve Anlatım

Edebiyat metni her şeyden önce bir dil ürünüdür, dilin en yetkin kullanım örneklerini yansıtır. Nitelikli çocuk kitapları erken dönemden başlayarak çocuklara gelişimlerine uygun zengin bir dil çevresi sunan; onların söz varlığını, dil bilincini ve duyarlılığını geliştiren araçtır (Sever, 2019, s. 131). Kitapta kullanılan dil ve anlatım özellikleriyle çocuk ilk olarak ana dilini öğrenir, kuralları ve söylemleri içselleştirir. Sonrasında kelime dağarcığını geliştirir ve bu olumlu özellikler artarak devam eder.

Çocuklara sunulan eserlerin dili sade ve anlaşılır olması gerekir. Okurun anlam evrenine uygun olması eseri anlamlandırması açısından önemlidir. Çocuk kitaplarında kullanılan dil ve üslupta iki noktaya dikkat etmek gerekir: Çocuklar basit, yalın ve duru bir anlatımdan hoşlanırlar. Konuşma dilinde kullanılmayan kelime ve deyimleri anlamakta zorlanırlar. Buna bağlı olarak da çocuklar, uzun tasvirlerden, yersiz benzetmelerden sıkılırlar (Ed. Yüce ve Nuhoğlu, Bilgegil: 2007, s. 90). Kitapta okurun anlayacağı şekilde açık bir anlatım kullanılması onun kitaba bağlılığını artıracak ve kitabı bitirmesini, okuma alışkanlığı kazanmasını vb. sağlayacağı düşünülmektedir.

Diğer önemli nokta ise kitapta kullanılan dil ile o kültüre ait söylemler okuyucuya sunulmaktadır. Çocuk kitapları çocuğun söz varlığını ve dolayısı ile düşünce dünyasını geliştirir, içinde doğup büyüdüğü toplumun kültürün dilindeki sanatlı söyleyişler, kalıp ifadelerle ilgili bilişsel farkındalık edinmesini; yeme içme, giyinme, başkalarıyla iletişim kurma biçimi gibi kültürün diğer özelliklerini benimsemesini sağlar (Ed. Şimşek, Karatay: 2016, s. 113). Okurun kültürel birikimlerini kazanması ve içselleştirmesi açısından kullanılan dilin açık ve sade olması gerekmektedir.

İleti

Sanatçının, yapıtı oluşturmaya neden olan, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir. Çocuklarda oluşturmak istediği temel duyarlık, onlara iletmek istediği asıl düşüncedir (Sever, 2019, s. 133). Sanatçı okurla birçok paylaşımda bulunmaktadır. Asıl iletmek istediği, okurda iz bırakmak ve eseri kaleme almasına neden olan sebep ise kitabın iletisidir. Kitabın iletisinin çocuğun anlam evrenine uygun ve kişiliğini olumlu yönde etkilemesi gerekmektedir.

Aytekin (2016, s. 50)'e göre yazar yarattığı hikâye aracılığıyla çocuğa ne tür bir mesaj vereceğini iyi bilmelidir. Bunu yaparken çocuğun kafasında belirsizliklere ve değişik yorumlara meydan verecek karmaşıklıktan kaçınmalıdır. Hiçbir ikileme düşmeksizin verilmek istenen ana düşünce, okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılmalıdır. Anlaşılamadığı durumlarda yazarın ifade biçimi veya noksanlığı buna sebep gösterilebilir. Konunun tam olarak anlaşılmaması ise fayda yerine zarar getirebileceğini söylemektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, var olan bir durumun belirlenmesi bağlamında tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir (Büyüköztürk vd. 2018, s. 15). Çalışmada, Tokat sınırları içinde bulunan kütüphanelerde çocuk okurlar tarafından en çok okunan kitapların listeleri çıkarılmıştır. Listedeki kitaplar arasından çocuk kitapları seçilerek 190 kitabın yer aldığı yeni bir liste oluşturulmuştur. Bu oluşturulan listeden hareketle uzman görüş formu hazırlanmıştır. Hazırlanan formda kitabın adı, yazarın adı ve ödünç verilme sayısı (varsa) belirtilmiştir. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda görev yapan dört öğretim üyesi ile Z- Kütüphanede görev yapan 8 öğretmene uzman görüşü için başvurulmuştur. Öğretim görevlilerinin ve öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak 25 çocuk kitabı ile sınırlandırılmıştır. Seçilen çocuk kitaplarının taşıdığı biçim ve içerik özelliklerinin belirlenmesini amaçlayan çalışmada, betimsel (descriptive) model kullanılmıştır. Betimsel (descriptive) araştırma ise verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk vd. 2018, s. 24). Bu bağlamda araştırmada kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitapları taranmıştır. Ulaşılan listelerdeki kitaplardan seçilen örneklem ise çalışmanın amacına uygun olarak dikkatli bir şekilde tanımlanmıştır.

Araştırma Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamı Tokat sınırları içerisinde yer alan Halk Kütüphaneleri ile Tokat merkezde faaliyet gösteren Z-Kütüphanede sadece 2019 yılında en çok ödünç verilen çocuk kitaplarından oluşmaktadır. 2019 yılında en çok ödünç verilen yaklaşık 400 adet kitap tespit edilmiştir. Bu listelerden 350 adet çocuk kitabı diğer eserlerden ayrıştırılarak araştırmanın kapsamı sınırlandırılmıştır.

Bu çalışma uzman görüş formu doğrultusunda seçilen 25 çocuk kitabını kapsamaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada, Tokat ili sınırları içinde yer alan kütüphaneler ve bu kütüphanelerde ödünç verilen çocuk kitapları tespit edilmiştir. Her bir kütüphanenin en çok ödünç verilen kitapları 2019 yılı esas alınarak çalışanlardan alınan belgelere göre listelenmiştir. Ulaşılan listelerden çocuk kitapları belirlenerek tekrar bir liste oluşturup uzman görüş formu hazırlanmıştır. UDF (Uzman Değerlendirme Formu)'nin sunuş mektubunda uzmandan beklentiler açıkça yazılmalıdır. Soruların geçerliğine/uygunluğuna ilişkin uzman görüşlerini belirlemek için “uygun/geçerli”, “uygun değil/geçerli değil” şeklinde iki seçenekli bir cevap formatı kullanılabilir. Bu durumda uzmanların her bir sorunun geçerli olduğu noktasında uyuşma düzeylerinin %90-100 olması beklenir (Büyüköztürk vd. 2018, s.138). Uzman görüş formu öğretim görevlilerine ve öğretmenlere sunulmuştur.

Veri toplama sürecinde öncelikle il ve ilçelerde bulunan kütüphaneler tespit edilmiştir. Çoğuna bizzat gidilerek görüşülmüş, uzak ilçelerdeki kütüphanelere ise e-posta veya telefon aracılığı ile ulaşılmıştır. İl ve ilçelerde çalışan kütüphane personelleri aracılığıyla da 2019 yılında çocukların en çok ödünç aldığı kitapların listeleri alınmıştır. Bu kütüphanelerden toplam 400'e yakın en çok ödünç verilen eser tespit edilmiştir. Yetişkin kitapları ayrıştırılarak 350 adet çocuk kitabı tespit edilmiştir. Uzman görüş formu hazırlanarak (eser-yazar adı, belli ise ödünç verilme sayısı) öğretim görevlilerine ve öğretmenlere sunulmuştur. Uzman görüş formundaki görüş verenlerin düşünceleri etrafında incelenmesi istenilen kitapların sayısal çokluğu gözetilerek önemli görülen nitelikli 25 çocuk kitabı belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Belirlenen 25 çocuk kitabı satın alınarak dikkatli bir şekilde okunmuştur. Okunan çocuk kitaplarının taşıması gereken biçim ve içerik özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Çocukların görsel algılarının ve kitaba duydukları sevginin

gelişiminde önemli etkileri olan tasarım (biçimsel düzenleniş ya da dış yapı) özellikleri ise şu başlıklar altında inceleme konusu yapılabilir: (Sever, 2019, s. 121). Kitapların biçim; boyut, kâğıt, kapak, sayfa, resim ve içerik; konu, izlek, kahramanlar, mekân-çevre, dil ve anlatım ve ileti özellikleri incelenmiştir. Çocukların görsel algılarının geliştirilmesinde kitapların tasarım özelliklerinin; yaşama, insana ve dile ilişkin duyarlılık edinmelerinde de içerik özelliklerinin önemli bir işlevi vardır (Sever, 2019, s. 126). Araştırmanın soruları çerçevesinde kitapların sahip olduğu özellikler çözümlenmiştir. Sorular ise şu şekildedir:

- Tokat kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitapları hangileridir?
- Tokat kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitaplarının biçim ve içerik özellikleri nasıldır?
- İncelenen kitapların biçim ve içerik yönünden olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

Bu çözümleme sonucunda ulaşılan bilgiler çalışmanın amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Tokat sınırları içinde yer alan kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitaplarının, çocuk edebiyatı çerçevesinde biçim ve içerik yönünden incelenerek sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın örnekleme olan 25 çocuk kitabı çocuk edebiyatının biçim ve içerik özellikleri yönünden incelenmiştir.

Kitap İncelemeleri

1. *Ayşegül (Kuşları Keşfediyor)*

Kitabın Yazarı: Gilbert Delahaye

Çizer: Marcel Marlier

Çeviren: Füsün Önen

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Yayın Yılı: Haziran 2020, 5. Baskı, 1. Basım yılı 2012

Sayfa Sayısı: 20

Seslendiği Yaş Dönemi: 3-8 yaş

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Gilbert Delahaye'nin *Ayşegül* Serisindeki diğer kitaplar gibi *Kuşları Keşfediyor*'da 19.7x24.3 cm boyutlarındadır. Belirli bir seriden çıkan kitapların aynı boyda olması çocuğun kişisel kitaplığını oluşturması açısından olumludur. Kitap iki kucak genişliğinde ve hafif bir kitaptır. Seslendiği yaş dönemine uygundur.

Kâğıt

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) adlı çocuk kitabında kitap kâğıdı (2. hamur kâğıt) kullanılmıştır. Bu kullanılan kâğıtla kitaptaki resimler özgün bir şekilde yansıtılmıştır.

Kapak

Ön kapakta öykünün 16. sayfasında yer alan resme yer verilmiştir. Öykünün baş kahramanı Ayşegül'ün resmi net olarak resmedilirken arka kısımda ise ağaçlar ve birkaç çocuk gölge şeklinde resmedilmiştir. Ayşegül iki elini birleştirip merak ve endişeyle geriye doğru bakarken resmedilmiştir. Kitabın içeriğinde de yer verilen bu resimde Ayşegül, en yakın arkadaşı Hakan'ı kuş parkında kısa süreliğine kaybetmiştir. Onu çok merak etmektedir. Arkadaşlık, dostluk, yardımlaşma vd. gibi kavramların ön planda tutulması olumlanmıştır.

Delahaye, Gilbert. 2020: Ön kapak

Ön kapağın üst kısmında kitabın yazarı Gilbert Delahaye ve çizeri Marcel Marlier olan bilgiler yer alırken, *Ayşegül* serisinin kırk ikinci kitabı olduğunu gösteren “42” sayısı beyaz bir kutucuk içinde sağ üst köşede gösterilmiştir. Kitabın alt kısmında yayınevi bilgisi, alt sağ köşede baskı sayısı bulunmaktadır.

Arka kapak tasarımında ise çocukların bir kitaba ilgi ve şaşkınlıkla bakarken resmedilmiştir. Beyaz bir kutucuk içinde “Ayşegüller sınıfça Kuş Parkı’na gidiyor.

Böylesi bir yerde insan sıkılmaz, değil mi?” yazısı yer almaktadır. Alt kısımda ise barkod ve fiyat bilgisi bulunmaktadır.

Ön ve arka kapakta yeşil renk kullanılmıştır, yazılar ise beyazdır. Estetik etki sağlayacak bir bütünlük içerisinde. Arka kapakta bulunan yazıyla çocukta merak duygusu oluşturulmuştur. Dikkat çekebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) adlı öyküde resim-yazı oranına dikkat edilmiştir. Kullanılan resimler metin ile uyumludur ve çocuğun somutlama yapmasına olanak sağlayabilecek niteliktedir. Satır aralarındaki boşluklar çocuğun bilişsel dönemine göre rahatlıkla takip edeceği özelliktedir. Ancak sol marj bazı sayfalarda aynı hizadan başlanmamıştır. Genel olarak harf puntosu, satır arası boşluklar, paragraf aralıkları gibi özellikler bütünlük içerisinde.

Resimler

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) öyküsündeki resimler açık, anlaşılır ve konuya uygundur. Metin ile resimler birbiriyle uyumlu ve bütünlük içerisinde. Kitapta kullanılan kuş resimleri yeni bilgiler öğrenmeye yönelik açıklayıcı resimlerdir. Çocuk okur resimler sayesinde somutlama yapabilecek, yeni bilgiler öğrenebilecek ve keşfedecektir. Estetik olarak göze hitap eden resimler çocukta yeni öğrenmeler sağlamanın yanında sınıftaki çocukların bir arada olması, birbirlerine yardımcı olması, paylaşımlarda bulunması okura olumlu mesajlar da vermektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) öyküsünde Ayşegül ve sınıf arkadaşları Kuş Parkı'na geziye gitmektedirler. Parkta Ayşegül, öğretmenleri ve arkadaşları rehber eşliğinde gezme teler ve kuş türlerini keşfederek yeni öğrenmeler gerçekleştirdikleri kurgusu içinde insana ve doğaya ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) eserinde kuş parkına yapılan gezi ile çocuğa hayvan, doğa sevgisi sezdirilmiştir. Birlikte hareket eden arkadaşlar, aralarındaki yardımlaşma ve paylaşım duyguları, yeni şeyler keşfetme, öğrenmek için istekli olan öğrenciler okura olumlu mesajlar vermektedir. İzlek ile konu arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Ayşegül: Kitabın başkahramanı olan Ayşegül; heyecanlı, meraklı bir kişiliğe sahiptir. Yeni öğrenmeler için istekli ve çalışkan bir çocuktur. Arkadaşlarına ve öğretmenine karşı saygılı, en yakın arkadaşı Hakan'a karşı ise sevgi doludur. Arkadaş canlısı ve yardımsever bir kişiliktir. Çocuğun özdeşim kurabileceği özellikleri taşımaktadır ve açık, devingen bir kişiliktir.

Hakan: Ayşegül'ün en yakın arkadaşıdır. Biraz şaşkın ve şanssızdır. Çalışkan, yaratıcı ve komik özelliklere sahiptir. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Ceren: Rehber, çocuklarla iyi iletişim kuran, sevecen biridir. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Kitapta yer alan Ayşegül'ün diğer sınıf arkadaşları Lâl, Pelin vd. ise kapalı ve durağan kişiliklerdir.

Mekân ve Çevre

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) öyküsünde çocuklar hep birlikte otobüse binmekte ve kısa bir yolculuğun sonunda parka varmaktadırlar. Öykü Kuş Parkı'nda geçer. Çocukların meraklı ve öğrenmeye istekli olduğu yaşlar göz önünde bulundurulduğunda bu ortam onlar için uygun ve gereksinimlerini karşılayacak özellikte olduğu düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) adlı öykü, 3-8 yaş aralığı çocuklara seslenmektedir. Ancak yaş aralığının üç yaşından başlatılmasının erken olduğu düşünülmektedir. Bu eser ilkokul dönemindeki okurlara seslenmektedir. İlkokul çağındaki çocuklar yeni okuma-yazma öğrendikleri için bu çocuk kitabı aracılığıyla kelime dağarcığını geliştirebilir, yeni öğrenmeler gerçekleştirebilir ve dilsel gelişimlerine katkı sağlayabilir.

Öyküde yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Anlatım küçük okurların anlam evrenine uygun şekilde açık ve sadedir. Ayrıca her sayfada bolca kullanılan resimler ile anlatım tamamlanarak okurun somutlama yapması sağlanmıştır.

Kitapta yer verilen ikilemeler, benzetmeler ve deyimler şunlardır:

“küt küt (s. 2), nefes nefese (s. 3), cıvıl cıvıl (s. 3), türlü türlü (s. 10), hemen hemen (s. 11), başlar başlamaz (s. 12), sık sık (s. 15)...”,

“Otobüsün içi kümes gibiydi (s. 3), ...selamlıyormuş gibi (s. 6), ...çalışır gibiydi (s. 8), surat asıyor gibi (s. 13), yorulmuş gibi (s. 17)...”,

“...avutmak (s. 3), burun buruna gelmek (s. 6), yüreği daralmak (s. 16) vb.” Bu dilsel özelliklerle anlatıma zenginlik ve devingenlik katılmıştır.

İleti

Ayşegül (Kuşları Keşfediyor) öyküsünde kuşların keşfinden yola çıkarak okurla hayvan ve doğa sevgisi paylaşılacak istenmiştir. Aynı zamanda öğretmene ve rehberlere gösterilen saygı, arkadaşların birbirlerine sahip çıkması, yardım etmesi, sevecen tutumları gibi durumlar da olumlu iletiler arasındadır.

Genel Değerlendirme

Eserin yaş aralığında yanlışlık olduğu tespit edilmekle birlikte ilkokul çağındaki okurlara daha uygun olduğu düşünülmektedir. Öykünün başkahramanı Ayşegül,

çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahiptir. Kitapta yer verilen iletiler se olumlanmıştır. Çocuğun anlam evrenine uygun olan eser ilkokul dönemindeki okurlara salık olarak verilebilir.

2. *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*

Kitabın Yazarı: Behiç Ak

Resimleyen: Behiç Ak

Yayınevi: Günişığı Kitaplığı

Yayın Yılı: Temmuz 2021, 15. Baskı, 1. Baskı yılı 2014

Sayfa Sayısı: 56

Seslendiğı Yaş Dönemi: 8 yaş ve üstü

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor adlı kitap 15x20 cm boyutlarındadır. Bu boyutları ile 8 yaş ve üstü çocukların taşıyabileceğı niteliktedir.

Kâğıt

Kitapta, ikinci hamur kitap kâğıdı kullanılmıştır. Kullanılan kâğıdın kolay yıpranmayacak nitelikte olduğı ve resimleri özgün bir şekilde yansıttığı görölmektedir.

Kapak

Öykünün ön kapağında; Tombiş elinde büyük bir makarna tabağıyla mutlu bir yüz ifadesiyle, Memo sinirli, Memo'nun kedisi ise şaşkın bir şekilde resmedilmiştir. İçerikle ilgili çağrışımlar yapan kapak tasarımı çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte olduğı düşünölmektedir. Kitabın ismi mavi renk, yazarın ismi kırmızı renk yazılmıştır.

Kitabın üst kısmında Behiç Ak'ın “*Tombiş Kitaplar*” serisinden olduğu belirtilmiştir. Alt kısımda yayınevi ve baskı numarası bilgileri yer almaktadır.

Ak, Behiç. 2021: Ön Kapak

Ak, Behiç. 2021: Arka Kapak

Arka kapakta ise Memo ve kedisinin resmi; kutucuk içinde ise kitabın, yazarın isimleri ve içerikle ilgili kısa bir bölüme yer verilmiştir. Orta kısımda kitap ile ilgili genel bilgi verilirken alt kısımda “*Tombiş Kitaplar*” serisine ait 5 kitabın ismi yer almaktadır. Yayınevi ve barkod numarası bilgilerine de yer verilmiştir.

Kitabın sırt kısmında ise kitabın ve yazarın isimleri yer almaktadır. Kitaplarda kolaylıkla bulunabilecek niteliktedir. Öykünün kapak tasarımı bütünlük içerisindedir.

Sayfa Düzeni

Harf, sözcük, satır arası boşluğu, alt-üst ve kenar boşluklarıyla resim-metin uyumuna dikkat edilmiştir. Çokça kullanılan resimler; konu ile bütünlük oluşturmuş, çocuğun görsel algısını uyandırabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

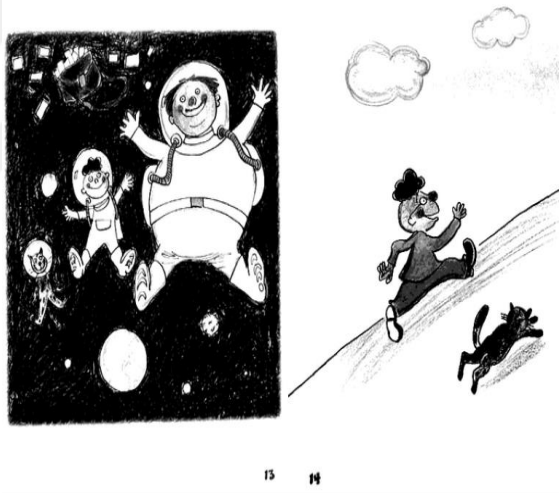
Ak, Behiç. 2021: 7, 8

Resimler

Çocuk edebiyatının önemli bir ismi olan Behiç Ak, aynı zamanda kitabın çizeridir. Yazar eserinde renklerle çizimler ile özgün bir gerçeklik yaratmıştır. *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* öyküsünde resimlerin veya çizimlerin çocuklarının dikkatini çekecek ve somutlama yapmalarına yardımcı olabilecek bir nitelikte olduğu söylenebilir.

Ak, Behiç. 2021: 9, 10.

Ak, Behiç. 2021: 13, 14.

Kitapta kullanılan örnek resimlere bakıldığında meslek arayışında olan Memo, kedisiyle birlikte çevresindeki insanlardan fikirler almaktadır. Mesleklere ait ipucu veren resimlerle çocuğun somutlama yapması kolaylaşacak ve yeni öğrenmeler gerçekleşecektir. Aynı zamanda çocuğa; meslek seçimi gibi önemli bir durumda büyüklerin tecrübelerinden yararlanmanın yerinde olacağı, meslek seçiminin insanın hayatındaki en önemli tercihlerden biri olduğu gibi mesajlar verilirken, hayvan sevgisi

de verilen olumlu iletiler arasındadır. Bu olumlu iletiler resimlerle de desteklenmektedir. Estetik açıdan çocuğa hitap eden resimler dikkat çekici özelliktedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Behiç Ak'ın Tombiş Kitaplar Serisi'nden *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* adlı öyküsünde Tombiş'in en yakın arkadaşı olan Memo, bir an önce büyümek istemekte ve büyüyünce ne olacağına karar vermeye çalışmaktadır. Birçok kişiden fikirler alarak onların hayalleri, tecrübelerini dinlemektedir. Memo'nun kendisi için en uygun mesleği araması için yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Memo'nun Tombiş'in büyük hayal kurmamasına kızması ve onu küçümsemesi bu çatışma türüne örnektir.

İzlek

İlkokul yıllarında her çocuğun yaşadığı büyüyünce ne olacağı düşüncesi konu ile uyumlu bir şekilde işlenmiştir. İnsanın sevdiği ve istediği mesleği seçmesiyle mutlu ve başarılı olacağı mesajı okuyucuya sezdirilmiştir. Aynı zamanda kedilerden yola çıkarak işlenen hayvan sevgisi de okuyucuya verilen olumlu mesajlar arasındadır.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Memo: Her çocuk gibi hemen büyümek isteyen bir çocuktur. Hayatındaki en önemli kararlardan biri olan meslek seçimi konusunda arayış içindedir. Çevresindeki büyüklere, meslek sahibi olan kişilere teker teker sorarak onların anlattıklarından hareketle, yaptıkları mesleklerin kendisine uygun mu değil mi sorgulamakta ve kendince çıkarımlarda bulunmaktadır. Büyük hayaller kuran devingen bir kişiliktir.

Tombiş: Momo'nun en yakın arkadaşıdır. Kendinden emin, biraz da dalgın bir kişiliktir. Aşçı olmak ve fiyonk makarna pişirme yarışmasında beşinci olmak istiyor. Memo'nun tersine büyük hayalleri olmayan ama kesin hedefleri olan bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Postacı (Mümtaz Bey): Sağlam fikirli, astronot olmak istemiş ama postacı olmuş, durağan bir kişiliktir.

Meliha Teyze: Gezmeyi çok seven, çocukken örümcek kadın olmak isteyen ve böylece kolaylıkla gezmeyi hayal etmiş; durağan bir kişiliktir.

Ayşe Abla: Kedi dostudur. Kedi olmayı hayal ediyor çünkü kedilerin çok mutlu ve sevgi dolu olmalarından çok etkileniyor. Durağan bir kişiliktir.

Şair Halit Bey: Rüzgâr olmayı hayal eden, şiir aşığı bir adamdır, durağandır.

Mahmut Bey (Balıkadam): Küçüklük hayali olan dalgıçlıktır mesleği. Çok mutludur. Durağandır.

Öyküdeki kahramanlara bakıldığında sadece hayalini gerçekleştiren kişinin mutlu olabileceği mesajı verilmektedir. Çocuğun özdeşim kurabileceği kişilerdir.

Mekân-Çevre

Öyküde olayın geçtiği mekân Memo'nun oturduğu evin sokağıdır. Memo evinden çıkmakta ve sokakta karşılaştığı, mahallesinde oturan tanıdıklara büyüyünce ne olacağı konusunda fikirlerini almaktadır. Fikirlerini aldığı insanlar Memo'yu mutlu olacağı, hayalini kurduğu mesleği seçmesi noktasında yönlendirir. Memo'nun bu çevrede bu insanlarla karşılaşması onun daha geniş düşünmesini sağlamakta ve kararını daha net bir şekilde vermesini kolaylaştıracağı söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Kitapta olaylar seslendiği yaş düzeyinin dil gelişimine uygun yazınsal kurgu içinde akıcı bir anlatımla okura sunulmuştur. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Öyküde: "...her zaman olduğu gibi (s. 8), ...damdan düşer gibi (s. 8),

...uçar gibi (s. 15), rüzgârda kalmış gibi (s. 28), ...istediğim gibi (s. 35)..." benzetmelere,

"Bütün kediler sabahtan akşama onun yolunu gözlerdi (s. 20)" deyimine,

"Avuçlarının soğuk soğuk terlediğini hissetti (s. 47)" ikilemesine yer verilmiştir. Anlatıma canlılık, zenginlik ve devingenlik katılmıştır.

"Astronot, örümcek, kedi, rüzgâr, balıkadam, aşçılık" kavramları açıklanmış ve resimlerle desteklenerek yeni öğrenmeler gerçekleşmesine olanak sağladığı düşünülmektedir.

İleti

Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor adlı kitapta çocuk yaşlarda görülen meslek seçimindeki arayışlar anlatılmaktadır. Meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar, insanın sevdiği ve başarılı olacağına inandığı mesleği seçmesinin gerektiği gibi durumlar yazınsal kurgu içinde paylaşılmıştır. Ayrıca kitapta hayvan sevgisi, şiirin estetik yönü gibi durumlarda olumlu iletiler arasında olduğu görülmektedir.

Genel Değerlendirme

Kitabın biçim ve içerik özelliklerine bakıldığında çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine göre olduğu ve işlenen konu, karakterler bağlamında çocuğun anlam evrenine uygun olduğu düşünülmektedir. Öykü, 8 yaş ve üzeri okurlara salık verilebilir.

3. *Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron)*

Kitabın Yazarı: Adam Blade

Resimleyen: Orchard Books* David Wyatt

Çevirmen: Bahar Ulukan Şentürk

Yayınevi: Beyaz Balina Yayınları

Yayın Yılı: 1. Basım 2010

Sayfa Sayısı: 128

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Fantastik Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

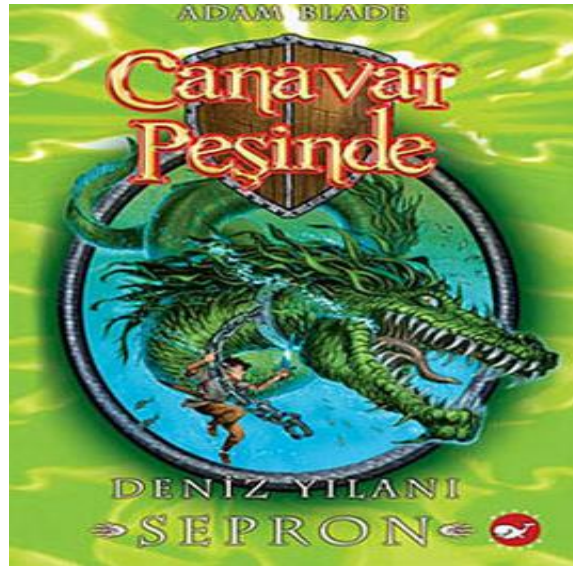
Kitap 18x12 cm boyutlarındadır. Serinin diğer kitaplarının da boyutlarının aynı olması çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Kâğıt

Kitapta ikinci hamur kâğıt (kitap kâğıdı) kullanılmıştır. Gözü yormayacak ve kolay yıpranmayacak özellikler taşıdığı söylenebilir.

Kapak

Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron) adlı hikâye serinin ikinci kitabıdır. Ön kapakta; yazarın, serinin ve kitabın isimlerine yer verilmiştir. Renk olarak yeşilin tonları kullanılmıştır. Kitabın ön kapağında başkahraman Tom'un, denizde tutsak edilen Sepron'u zincirlerinden kurtardığı bir ana yer verilmiştir. İçerikle uyumlu çağrışımlar yapmaktadır. Sağ alt köşede yayınevi bilgisi yer almaktadır.

Wyatt, David. 2007: Ön kapak

Wyatt, David. 2007: Arka kapak

Arka kapakta ise kitabın içeriğine ilişkin bir tanıtım yazısına yer verilmiştir. Serinin diğer kitaplarının isimleri ve seslendiği yaş düzeyi bilgisi de yer almaktadır.

Hikâyenin sırt kısmında ise yazarın, serinin ve kitabın isimleri bulunmaktadır. Okurun kitaplıkta kolaylıkla bulabileceği özellikte olduğu söylenebilir.

Genel olarak kitabın kapak düzenlemesi içerik ile uyumlu çağrışımlar yapmakta ve çocuğun duyu algılarını uyarabilecek özellikte olduğu düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron) hikâyesinin sayfa düzenlemesi genel olarak bir bütünlük oluşturabilecek özelliktedir.

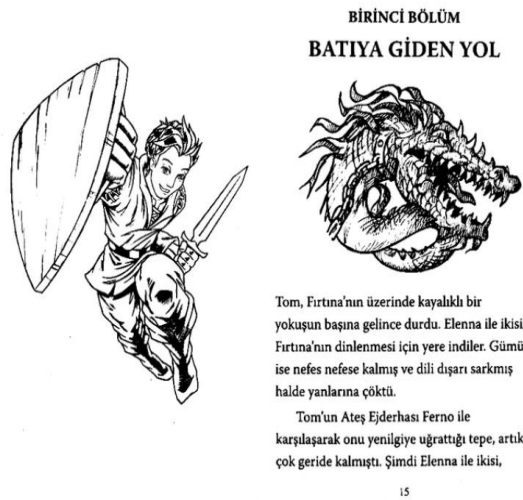

Books, Orchard. 2007: 12, 13.

Görselde de görüldüğü gibi hikâyede yazı-resim oranına dikkat edilmiştir. Kenar boşlukları, paragraf uzunlukları vb. oranlamasıyla görsel bütünlük sağladığı söylenebilir. Ayrıca kullanılan resim ile metinlerin uyumunu da sağlanmıştır.

Resimler

Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron) adlı hikâyede ara ara resimler kullanılmıştır. Metin ile uyumlu olan resimlerle okurun daha kolay somutlama yapacağı düşünülmektedir.

Books, Orchard. 2007: 14, 15.

Eserin birinci bölümünde yer verilen resimlere bakıldığında başkahraman Tom, elinde kılıcı ve kalkanı ile resmedilmiştir. Yan sayfada ise deniz yılanının zincirlere vurulmuş olarak resmi bulunmaktadır. Tom, kendine güvenen, cesaretli bir yüz ifadesiyle, yardıma koşar şekilde kahraman izlenimi verirken; deniz yılanı ise acı içinde olduğu hissi uyandırılmaktadır. Bu görselden hareketle zor durumda olan her canlıya yardım etmenin bir kahramanlık olduğu okura sezdirilmiştir. Estetik olarak göze hitap eden resimlerin çocuğun ilgisini çekeceği düşünülmektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron) adlı hikâyede Tom ve arkadaşı Elenna'nın iyi canavarlardan biri olan Deniz Yılanı Sepron'u tutsak edildiği yerden kurtarmak ve zor durumda kalan halkı korumak için çıktığı heyecan ve macera dolu yolculuktaki mücadelesini konu etmesi bağlamında insana ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

İzlek

Hikâyede cesaret, özgürlük ve yardımseverlik gibi duygular okura sezdirilmektedir. Birbirlerine güvenen ve destek olan iki arkadaşın arasındaki bağ da olumu izlenimler vermektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Tom: Cesur, mücadeleci bir kahramandır. Zor durumda olan insanlara ve hayvanlara yardım etmek için elinden geleni yapan; arkadaşına sadık ve çok akıllı biridir. Ona verilen görevleri kararlılıkla yerine getiren bir çocuktur. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Elenna: Her an Tom'un yanında olan, ona yardım eden ve destek olan bir kişidir. Tom'un en yakın arkadaşı olan Elenna açık ve devingen bir kişiliktir.

Gümüş: Tom ve Elenna'nın kurdudur. Mücadele boyunca yanlarındadır.

Fırtına: Tom ve Elenna'nın atıdır. Atları sayesinde uzun yolculukları kısa sürede gitmektedirler.

Tom ve Elenna, Gümüş ve Fırtına'yı çok sevmektedirler. Bu süregelen mücadelede birlikte hareket etmektedirler ve birbirlerine yardımcı olmaktadır.

Yan Kişiler.

Adura: Kral Hugo'nun sarayında yaşayan iyi büyücüdür. Tom ve Elenna'ya gerektiğinde gözükmekte ve görevleri hakkında bilgi vermekte, yol göstermektedir.

Malvel: Avantina'nın iyi canavarları onun (Mavel'in) laneti yüzünden kötü yaratıklara dönüşmektedir.

Calum: Tom ve Elenna'nın geldikleri kasabada yaşamaktadır. Deniz yılanını gördüğünü ve çok korktuklarını, kasaba halkının tehlikede olduğunu Tom ve Elenna'ya anlatmakta ve onlara yardım etmektedir.

Yan kişilikler kapalı ve durağan kişiliklerdir.

Kitabın başkahramanları Tom ve Elenna, genel olarak fantastik bir kurgu içinde çocuğun düşsel arkadaşları olabilecek özelliklere sahiptir. Kahramanların cesareti, birbirine olan yardımları ve destekleri çocuğun kişilik gelişimine olumlu katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Mekân-Çevre

Hikâyede Tom ve Elenna atları ile birlikte Batı'ya doğru yolculuk yapmaktadır. Deniz yılanı Sepron tehlikededir. Onu özgürlüğüne kavuşturmak istemektedirler. Deniz ve çevresinde kurgulanan olay mekân olarak okuyucuya heyecan ve merak hissi uyandıracağı düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Beyaz Balina Yayınları tarafından yayımlanan *Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron)* adlı hikâyeye Bahar Ulukan Şentürk tarafından İngilizce aslından Türkçeleştirilmiştir. 9 yaş ve üstü çocuklara seslenen kitap sade ve duru bir anlatımla çocuğun bulunduğu dil gelişim dönemi özelliklerine uygun bulunduğu görülmektedir.

İleti

Kitapta yardımseverlik, dostluk, cesaret gibi duygular okura sezdirilmiştir. Verilmek istenen mesajların okurun yaşam gerçekliğine uygun olduğu düşünülmektedir.

Seriye ait her kitabın sonunda serinin bir sonraki kitabının giriş bölümü bulunmaktadır. Okurun ilgisini çekip merak uyandırabilecek niteliktedir. Bu özelliği sayesinde çocukların okuma alışkanlığı edinebileceği düşünülmektedir.

Genel Değerlendirme

Kitap biçim ve içerik özellikleri bağlamında bir bütün olarak 9 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

4. *Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon)*

Kitabın Yazarı: Adam Blade

Resimleyen: Steve Sims*Orchard Books

Çevirmen: Bahar Ulukan

Yayınevi: Beyaz Balina Yayınları

Yayın Yılı: Yeni Baskı 2020, 1. Basım 2012

Sayfa Sayısı: 120

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Fantastik Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon) adlı kitap, 12x18 cm boyutları ile ağır değildir ve çocuğun el yapısına uygundur. Cilt ve baskı açısından bütünlük içinde olduğu görülmektedir.

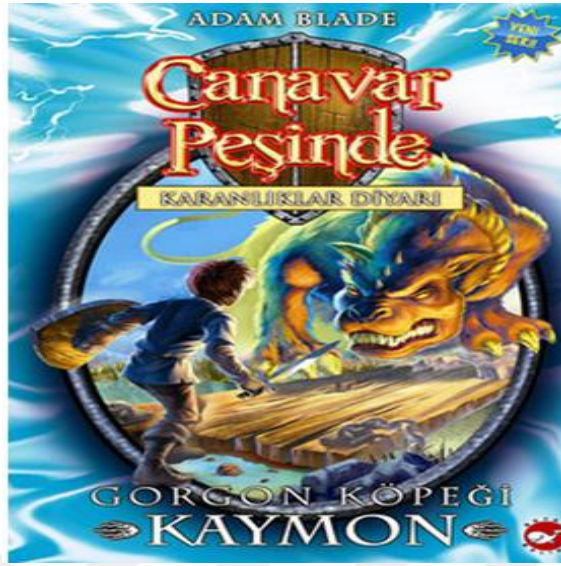
Kâğıt

Kitapta 2. hamur kâğıt (kitap kâğıdı) kullanılmıştır. Gözü yormayacak ve çocuğun kitabı uzun süre kullanmasına olanak sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Kapak

Ön kapakta, kitabın başkahramanı Tom ve mücadele ettiği Gorgon Köpeği Kaymon ile karşı karşıya kaldıkları an resmedilmiştir. İçerikle ilgili ilk çağrışımlar yapan kapak tasarımıyla çocuğun kitabı izleme-okuma isteğini artıracak düşünölmektedir. Kitabın üst kısmında yazar ve seri ismi bulunmaktadır. Alt kısımda

serinin hangi kitabı olduğunun ismi ve sağ alt köşedeys e yayınevi belirtkesine yer verilmiştir.

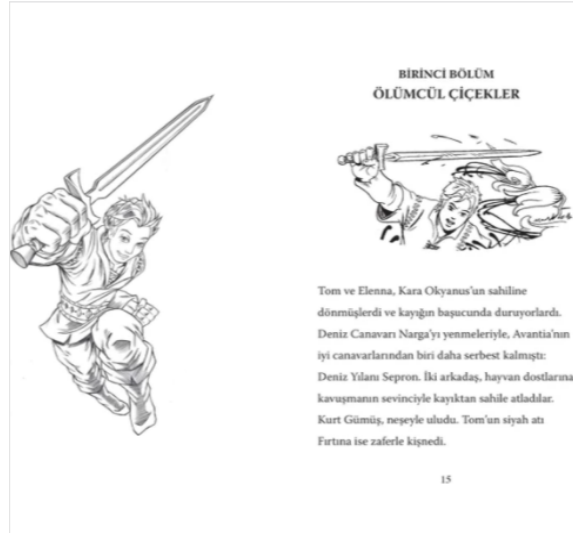
Sims, Steve ve Books, Orchard. 2008: Ön Kapak

Arka kapakta ise kitabın içeriğine ilişkin bir metin bulunmaktadır. Bu yazı okurda merak uyandırabilecek niteliktedir. Alt kısımda Karanlık lar Diyar ı serisine ait diğ er kitapların isimleri yer almaktadır. Ayrıca seslendiğ i yaşı dönemi bilgisi de bulunmaktadır.

Hikâyenin sırtındaysa, kitabın adı ve yazarına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Çocuğ un kitaplık oluşt urmasına katkı sağlayabilecek nitelikte olduğ u söylenebilir.

Sayfa Düzeni

Canavar Peşinde Karanlık lar Diyar ı (Gorgon Köpeğ i Kaymon) adlı hikâyede resim, metin, kenar boşluklar vb. bir bütünlük içindedir. Çocukta görsel ve dilsel okuma yapma isteğ ini artırabilir.

Sims, Steve ve Books, Orchard. 2008: 14, 15.

Resimler

Hikâyede ara ara metin ile uyumlu resimler kullanılmıştır. Okurun somutlama yapmasını, metnin kurgusunu bellekte tamamlamasını sağlayacak nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Sims, Steve ve Books, Orchard. 2008: 12, 13.

Yukarıdaki resimlere bakıldığında içerik ile uyumlu olduğu görülmektedir. Tom ve canavarın karşılaştığı ve mücadele ettiği an resmedilmiştir. Tom'un cesareti ve korkusuzluğu okura sezdirilmek istenmiştir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon) adlı hikâyede yine Tom ve arkadaşı Elenna'nın heyecan ve macera dolu yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Tom ve Elenna'nın yeni düşmanı Gorgon Köpeği Kaymon'dur. Ona karşı savaşılar iyi canavar Nanuk'u özgürlüğüne kavuşturmak için yaptıkları kurgusu içinde insana ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Hikâyede kötülük karşısında iyi tarafta mücadele etmek, yardımlaşma, cesaret gibi duyular okura sezdirilmektedir. Birbirine güvenen ve destek olan iki yakın arkadaşın ilişkileri de olumlu izlenimler uyandıracakı söylenebilir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Serinin diğer kitabında ayrıntılı olarak verilmiştir.

Yan Kişiler.

Nanuk: İyi canavarların en güçlülerinden biridir. Tom ve arkadaşının sayesinde tutsak edildiği yerden kurtarılmakta ve özgürlüğüne kavuşturulmaktadır.

Kaymon: Tehlike anında üç parçaya bölünebilen çok tehlikeli bir köpek canavarıdır. Tom ile olan mücadeleyi kaybetmekte ve Nanuk özgür bir şekilde evine dönmektedir.

Hikâyede yer alan kahramanlar çocuk gerçekliğine uygun olduğu ve çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Kahramanların cesareti,

yardımseverliği ile çocuğun kişilik gelişimine olumlu katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Mekân-Çevre

Serinin bu kitabında başkahraman Tom ve yakın arkadaşı Elenna, iyi canavarlardan en güçlülerinden biri olan Nanuk'u kurtarmak için bulundukları bölgeden güneye doğru hareket etmektedirler. Ellerindeki haritaya bakarak yönlerini belirlemeye çalışmaktadırlar. Nanuk'u bulduklarında bir kayaya zincirli haldedir. Ölümcül çiçeklerden dolayı ona ulaşamazlar. Kaymon ile mücadele ederek Nanuk'u kurtarmaya çalışmaktadırlar. Tom bu mücadeleden galip gelerek Nanuk'u özgürlüğüne kavuşturmuştur. Sonrasında Kaymon'u tamamen yok etmek istemektedir. Peşine düşmekte ve onu şatoda bulmaktadır. Zorlu mücadelenin sonucunda Kaymon'u yenmektedir. Kitabın kurgusundaki olay ve mekânlar birbiriyle uyumlu olduğu ve okuyucunun merakı sürekli olarak canlı tutulduğu düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Adam Blade'nin *Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon)* adlı hikâyesi 9 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir. Kitapta yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Kitapta kullanılan ikilemeler: “nefes nefese (s. 10), yan yana (s. 11), diken diken (s. 28), kesik kesik (s. 52), iri iri (s. 61), üçer üçer (s. 93), nefes nefese (s. 93), pırıl pırıl (s. 111)...”, benzetmeler: “dev gibi (s. 12), kalbi neredeyse duracak gibi (s. 31), kırık dişler gibi (s. 52), jilet gibi keskin (s. 84), körük gibi (s. 91), altın gibi (s. 113)..” ve pekiştirme örneği “dimdik (s. 88)..” vb., anlatıma devingenlik, zenginlik katmıştır. Seslendiği yaş düzeyi okurunun anlam evrenine uygun olduğu görülmektedir.

İleti

Hikâye heyecan ve macera dolu kurgusu ile dikkat çekmektedir. Hikâyede yardımseverlik, cesaret, mücadele ruhu, özgürlük gibi duyular okurla paylaşılmaktadır.

Genel Değerlendirme

Kitabın seslendiği yaş düzeyinin anlam evrenine uygun olduğu ve sürükleyici kurgusundan dolayı çocukta okuma kültürü kazandıracağı düşünülmektedir.

5. *Çocuk Kalbi*

Kitabın Yazarı: Edmondo De Amicis

Kapak ve İç Mizanpaj: Özgür Yurttaş

Çevirmen: Serek Çelik

Yayınevi: Sis Yayıncılık

Yayın Yılı: Mart 2019, 11. Baskı, 1. Basım 1886

Sayfa Sayfası: 58

Seslendiği Yaş Dönemi: 9-13 yaş aralığı

Tür: Roman

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Edmondo De Amicis'in *Çocuk Kalbi* adlı eseri 13,5x21 cm boyutlarındadır. Seslendiği yaş düzeyi okurların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Kâğıt

Çocuk Kalbi adlı eserde ikici hamur kâğıt kullanılmıştır. Kullanılan kâğıdın kolay yıpranabilecek özellikte olduğu tespit edilmiştir.

Kapak

Çocuk Kalbi adlı roman kalitesiz karton kapaktır. Ön kapakta, bir çocuk kışlık kıyafetlerle ve biraz üzgün olarak resmedilmiştir. Kapağın üst kısmında kitabın ve yazarın isimleri bulunmaktadır. Orta kısımda MEB 100 TEMEL ESER ibaresi yer almaktadır. Alt kısımda ise eserin Çocuk Klasikleri 'ne ait olduğu ve yayınevi bilgileri bulunmaktadır.

Yurttaş, Özgür. 2019: Ön kapak

Arka kapakta ise, romanın adı ve tanıtım yazısı bulunmaktadır. Yine MEB 100 TEMEL ESER ibaresi ve ücret bilgileri yer almaktadır. Kitabın sırtındaysa kitabın ve yazarın isimleri vardır.

Yurttaş, Özgür. 2019: Arka kapak

Kapak tasarımı genel olarak değerlendirildiğinde daha kaliteli karton kapak kullanılması ve içerikle uyumlu çağrışımlar yapabilecek daha fazla ipuçlarının bulunması gerektiği düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

Çocuk Kalbi adlı roman sadece metinlerden oluşmaktadır. Kitabın sayfa düzenindeki harf, sözcük, satır arası, alt-üst ve kenar boşlukları görsel bütünlük içerisindedir ve okurun kitabı kolaylıkla okumasına olanak sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Çocuk Kalbi adlı roman bir çocuğun günlüğünden yola çıkılarak romanlaştırılan bir kitaptır. Enrico adında bir İtalyan çocuğun okulda ve sosyal hayatında yaşadığı olaylar insana ve yaşama ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Romanda bazen Enrico sınıf arkadaşlarıyla, bazen de sınıf arkadaşları kendi aralarında çatışmalar yaşamaktadır. Sınıfta; sessiz, zayıf çocuklara

yapılan hakaret ve eziyet karşısında Garrone adında bir çocuk sahiplenici bir tavır sergiler ve küçümseyen kişilerle çatışmalar yaşamaktadır. Garrone sınıfın kahramanıdır.

İzlek

Çocuk Kalbi adlı romanda aile bağı, arkadaşlığın önemi, vatan sevgisi; insanlara ve farklılıklara sevgi ve saygıyla yaklaşmak, sağlıklı olmanın önemi, kitap sevgisi gibi birçok güçlü mesajın kaynağını insana, doğaya ve yaşama ilişkin bir sevgiden aldığı belirlenmiştir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Enrico: Romanın başkahramanıdır. Yaşadığı olayları gün gün anlatmaktadır. Bu olaylardan dersler çıkarmaktadır. Ailesi ve çevresi tarafından sevilen bir çocuktur. Öğretmenlerine, ailesine ve arkadaşlarına karşı saygılıdır ve sevgi doludur. Babasını kendine model olarak almaktadır ve onun öğütlerine önem vermektedir. Enrico, iyi bir insan olmak için çabalamaktadır. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Enrico'nun yeni öğretmeni: Sakin, sabırlı ve sevecen bir öğretmendir. Öğrencilerine karşı olumlu yaklaşımları olan, onların iyi bir insan olması için çabalayan bir eğitimcidir.

Garrone: Enrico'nun en sevdiği arkadaşıdır. Sınıfın en iyisi ve en büyüğüdür. Sınıfın güçsüzlerini koruyarak öğretmeninden takdir görmektedir. İyi yürekli, onurlu, çalışkan bir kişiliktir.

Coretti: Enrico'nun sevdiği diğer arkadaşıdır. Neşeli bir çocuktur. Babası pek çok savaşa katılmış bir kahramandır.

Precossi: Uzun ceketli, solgun yüzlü bir çocuktur. Babası demir ustasıdır. Enrico ise en çok bu arkadaşını sevmektedir.

Stardi: Kitap okumayı çok seven ve kitaplarına çok özenli davranan, ailesinin gurur duyduğu bir çocuktur. Enrico ona hayrandır.

Nelli, Votini, Garaffi, Derosi, Nobis, Votoni: Enrico'nun diğer sınıf arkadaşlarıdır.

Enrico'nun Annesi: Yardımsever, düşünceli, vefalı, ailesine düşkün, çocuklarını iyi bir insan olması için yetiştiren fedakâr bir kadındır.

Enrico'nun Babası: Aile bağlarına önem veren, çocuklarına hayattan dersler vererek onurlu bir insan olması için çabalayan örnek bir babadır.

Enrico'nun Kız Kardeşi Silvia: Yardımsever, anlayışlı, kardeşine öğütler veren, ona örnek olan bir kişiliktir.

Çocuk Kalbi adlı romanda yer verilen kişilikler çocuğun özdeşim kurabileceği, yeni yaşantılar kazanmasına imkân sağlayabileceği özellikte olduğu düşünülmektedir.

Mekân-Çevre

Romanda mekân Enrico'nun okulu, mahallesi ve evidir. Enrico yaşadığı çevreyle bir bütünlük içindedir. Olumlu veya olumsuz her şeyden etkilenmektedir. Babasının yol göstermesi ile doğruyu bulmaktadır. Çevresinde bulunan herkesi anlamaya çalışmaktadır. O, örnek bir çocuktur.

Dil ve Anlatım

Çocuk Kalbi adlı roman birçok dile çevrilmiştir. MEB'in 100 TEMEL ESER arasında bulunan önemli eserlerden biridir. Romanda yazım ve noktalama kurallarına genel olarak uyulduğu görülmektedir.

Romanda olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “oradan oraya, kendi kendime (s. 5), oturur oturmaz (s. 8), ürkek ürkek, sık sık (s. 9), teker teker (s. 15), ürkek ürkek, dalgın dalgın (s. 20), karşı karşıya (s. 23), korka kork (s. 27), girer girmez, dalgın dalgın, el ele (s. 33), sakın sakın (s. 36), baş başa (s. 39), ağır ağır (s. 40), gider gitmez (s. 40), uzun uzun, rahat rahat (s. 42), adım adım, sora sora (s. 43), ağır ağır (s. 48), çığlık çığlığa (s. 51), hüngür hüngür (s. 52), sık sık, dik dik (s. 55), şaşkın

şaşkın (s. 56), gümbür gümbür (s. 57), arka arkaya, birer birer, bir bir (s. 58)..." Böylece anlatıma zenginlik katılmıştır.

Romanın olay kurgusunda kullanılan benzetmelerden bazıları şunlardır: "farklı bir insanmış gibi (s. 5), aile gibi (s. 6), bir tavşan gibi (s. 8), gene eskisi gibi (s. 19), eskisi gibi (s. 26), Sanki yaşlı bir adam gibi (s. 34), ejderhanın dili gibi, yutacakmış gibi, kuş gibi (s. 37)..." Kullanılan bu benzetmeler ile anlatıma ahenk katmıştır.

Kurguda kullanılan deyimler şunlardır: "göz kırpma (s. 13), kaşları çatılmak, göğsüm kabarıyor (s. 14), gözlerinin içi gülmesi (s. 15), kendine gelmek (s. 19), karşı koymaya çalışmak (s. 25), göze alamamak (s. 26), içini çekmek (s. 33), alay etmek, çaba göstermek, teselli etmek (s. 35), iç çekmek, göz göze gelmek (s. 36), gurur duymak (s. 38), kulaklarına inanmamak (s. 47)..." Bu deyimler sayesinde Türkçenin anlatım gücü ve inceliği somutlaştırılmıştır.

Ayrıca kitapta anlatıma akıcılık katan pekiştirme ifadeleri şunlardır: "kıpkırmızı (s. 6, 33), bembeyaz (s. 7, 18), yusuvarlak (s. 8), yapayalnızım (s. 12), kapkara (s. 14), apayrı (s. 22), mosmor (s. 25), sımsıkı (s. 26, 49, 54), sapasağlam (s. 33), besbelli (s. 34), yepyeni (s. 53), dimdik (s. 54)..."

Kitapta olan tek yazım yanlış "bani-beni (s. 26)" ifadesidir.

Çocuk Kalbi adlı kitap dil gelişimi açısından 9 yaş ve üzeri çocukların anlam evrenine uygun olduğu söylenebilir.

İleti

Çocuk Kalbi adlı romanda birçok olumlu iletiler yer almaktadır. Arkadaşlık, dayanışma, kardeşlik, dostluk, sevgi, saygı, yoksul insanlara karşı anlayışlı olunması, bir hata bilerek veya bilmeyerek yapılsa da hatamızın telafi edilmesi gerektiği, kitap okuyan insanların kişilik sahibi olduğu, sokakta nasıl davranılması gerektiği, sevginin insanları birbirine bağladığı, itfaiyecilerin birer kahraman olduğu gibi birçok olumlu duygu ve düşünceler okurla paylaşılmıştır.

Kitapta geçen iletilere örnekler:

“...Eğer çalışırsan başarısın. Unutma, her başarı, bir çalışma ve emek sonucunda elde edilir. Gayret edersen yaparsın yavrum.” (s. 23)

“...Yurdunu da anneni sevdiğin gibi sev.” (s. 24)

“...Eğer kavgada haksızsın, kendini savun; ama vurma!...” (s. 26)

“...Sen haksızdın oğlum! dedi. “Dostluk elini ilk senin uzatman gerekiyordu. Arkadaşına cetvelle vurma girişiminde bulunmak sana yakışır mı?” (s. 27)

“...Yavrum, sağlıklı olmak ne güzel bir şey. Bunu sakın unutma. Sağlıklı olmanın değerini iyi bil. Ne mutlu sana ki sağlıklısın.” (s. 35). Bu iletiler okurda olumlu izlenimler bırakacağı ve kişilik gelişimini destekleyeceği düşünülmektedir.

Kitapta geçen “Çolak canavar” ifadesi sınıftaki bazı öğrencilerin sakat arkadaşlarına karşı kullandığı takma addır. Bu durum ise olumlanmamıştır.

Genel Değerlendirme

Kitapta birçok olumlu mesajlar verilmektedir. Okurun karakterine ve yaşamına olumlu katkıları olacağı düşünülmektedir. Kâğıt ve kapak özelliklerinin düzenlemeye gereksinimi olduğu saptanarak diğer özellikler açısından ise bütünlük göstermektedir.

Kitabın sonunda ise “Sis Yayıncılık Çocuk Klasikleri Serisi’ne” ait 41 tane kitabın isimleri bulunmaktadır. Bu tanıtımla okuyucular, ebeveynler ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. *Çocuk Kalbi* adlı yapıt 9 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

6. Dedemin Bakkalı

Kitabın Yazarı: Şermin Yaşar

Resimleyen: Mert Tugen

Yayınevi: Taze Kitap

Yayın Yılı: Şubat 2021, 19. Basım, 1. Basım 2016

Sayfa Sayısı: 200

Seslendiği Yaş Dönemi: 11-14 yaş

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Kitap, 15x22 cm boyutlarındadır. Ortaokul dönemi yıllarında olan (11-14 yaş aralığı) çocukların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Kâğıt

Öyküde gözü yormayacak nitelikte açık sarı renkte 2. hamur kâğıt (kitap kâğıdı) kullanılmıştır. Kolay yıpranmayacak özellikte olduğu tespit edilmiştir

Kapak

Öncelikle kapak, fleksi kapaktır. Oldukça sağlam olduğu belirlenmiştir. Ön kapakta, öykünün başkahramanı olan kız çocuğu, bakkalın içinde elinde bir şey tutarken dedesi ise bakkalın önünde gazete okurken resmedilmiştir. Öykünün Şermin Yaşar tarafından yazıldığı ve resimleyen Mert Tugen olduğu bilgisi yer almaktadır. Alt sol köşede baskı, sağ alt köşede ise yayınevi bilgileri bulunmaktadır.

Tugen, Mert. 2021: Ön kapak

Tugen, Mert. 2021: Arka kapak

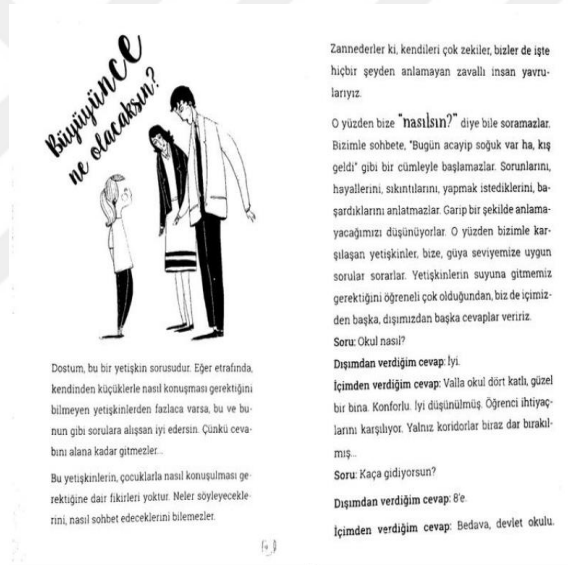
Arka kapakta, ön kapakta kullanılan renkler kullanılarak estetik etki sağlayacak bir bütünlük sağlanmıştır. Kitabın başkahramanının karakter özellikleri ve onunla ilgili dikkat çekici ifadeler yer almaktadır. Bakkalın önünde başkahraman kızın sahip çıktığı köpeğin (Saddam) resmi de yer almaktadır. Kitabın içeriği ile ilgili çeşitli ipuçları vermektedir.

Kitabın sırtı ise ön ve arka kapak tasarımıyla bütünlük sağlayacak şekilde resmedilmiştir. Kitabın ve yazarın ismi bulunmaktadır. Okurun kitaplığında kitabı kolaylıkla bulmasına olanak sağlayacak niteliktedir.

Ön ve arka kapağa bir bütün olarak bakıldığında yer alan görsel öğeler özgün ve kitabın içeriğiyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Sayfa Düzeni

Şermin Yaşar'ın *Dedemin Bakkalı* adlı öyküsünde harf, sözcük, satır arası, alt-üst kenar boşlukları belirli bir düzen içerisindedir. Kitapta ön plana çıkan bazı anahtar kelimelerin daha koyu renkte yazılmasıyla dikkat çekilmiş, resim-metin uyumuyla da kitabın sayfalarında görsel bir bütünlük sağladığı söylenebilir.

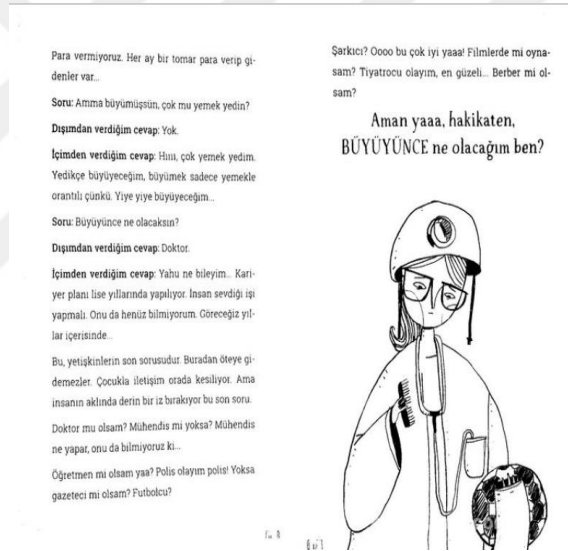
Yaşar, Şermin ve Tugen, Mert, 2021: 9, 10.

Resimler

Kitabın biçim özelliklerinden resimlemelerine bakıldığında resmin içinde yer alan canlı ve nesnelerin sade bir anlatımla resmedildiği, bu resimlerin içerik ile uyumlu olduğu görülmektedir. Çocukların hayal gücünü olumlu yönde etkileyeceğini ve merak duygusunu pekiştirecek özellikte olduğu söylenebilir.

Tugen, Mert. 2021: 17.

Yaşar, Şermin ve Tugen, Mert, 2021: 11, 12.

Örnek resme bakıldığında başkahraman Özlem'in büyüyünce ne olacağı konusundaki kararsızlığı içerikle uyumlu bir şekilde resmedildiği görülmektedir. Çocuğun somutlama yapabilmesini sağlayabilir.

Genel olarak kitabın sayfalarında yer alan resimlere bakıldığında metinle uyumlu olduğu ve çocuğun görsel okuma yapması için anlamsal bir bütünlük taşıdığı görülmektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Dedemin Bakkalı öyküsünde bir kız çocuğunun (Özlem, 14 yaşında) yaz tatillerinde dedesinin bakkalında çıraklık yapmasını ve bu çıraklık serüveninde birçok olaylar yaşaması gibi durumlar belirli bir kurgu içinde insana ilişkin bir duyarlılık oluşturulabilecek nitelikte işlenmektedir.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Olay dizisinde okurun merak duygusunu harekete geçiren çatışmaların birçoğu kişi-kişi çatışmasıdır. Öyküde genellikle Özlem ve dedesi, Özlem ve annesi arasında yaşanan çatışmalar görülmüştür.

Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması: Öykünün kahramanı Özlem meslek seçimi konusunda yetişkinlerle çatışma halinde olduğu gibi kendi içinde de çatışmalar yaşamaktadır. Meslekleri kıyaslamakta, seçim konusunda kararsız kalmaktadır.

Dedesinin bakkalında çıraklık yapan Özlem yeni fikirler bularak ticari alanda birçok yenilik yapmak istemektedir ama her seferinde yetişkinlerin engelleriyle karşılaşmaktadır. Bu girişimler genellikle başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Özlem’de “Çocukların Yetişkinlerle Dikkat Etmesi Gereken Hassas Konular” adında on maddeden oluşan kuralları yazmaktadır. Yaşadığı her olaydan kendince bir ders çıkaran Özlem, yetişkinleri hem eleştirmekte hem de çıkarımlarda bulunmaktadır.

İzlek

Dedemin Bakkalı adlı öyküde kendisini keşfetmeye çalışan bir çocuğun yaşamında birçok girişimlerde bulunması, zekice fikirler üretmesi, yardımsever davranışlarda bulunması, yenilikçi olması gibi olumlu özelliklere dayanarak konu ve izlek arasında güçlü bir bağ kurulmuştur. Özlem’in bakkalda çıraklık yaptığı süreçte sürekli yeni fikirler bulması ve denemesi, insanlara yardım edecek projeler geliştirmesi, hayatı kolaylaştıracak fikirler üretmesi, sıradanlıktan çıkıp yeni, farklı bir şeyler geliştirmesi gibi kurguda yer alan olaylarda da çocukta bırakılmak istenen etki, her

zaman yeniliklere açık olunmalı ve farklı bir şeyler denemenin insana birçok olumlu özellikler katabileceği sezdirilmektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Kız Çocuk (Özlem): Zeki, girişimci, yenilikçi, yardımsever, eğlenceli özelliklere sahip on dört yaşında bir çocuktur. Sürekli yeni fikirler bulan sivri zekâlı, olaylar karşısında dik durabilen, olumsuz sonuçları dahi zekâsı ile çözüm bulabilen güçlü bir kahramandır. Kurgu boyunca yaşadığı olaylar çevresinde canlı bir karakter olduğu görülmektedir.

Bakkal Dedesi: Ticari zekâsı çok güçlü, çalışkan, sevilen bir insandır. Torununun fikirlerine, projelerine sürekli karşı çıkan, ona kendi doğrularını öğretmeye çalışan bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Özlem'in annesi: Sürekli kızı ile çatışma halinde olan ve onu eleştiren bir kişiliktir.

Özlem'in diğer dedesi (Kahvehane işletiyor): Özlem'e karşı daha ılımlı ama yine de çok fazla etkin olmayan bir kişiliktir.

Köyde yaşayan ve bakkala gelen müşteriler genel olarak alışkanlıklarından vazgeçemeyen, yeniliklere kapalı kişilerden oluşmaktadır. Bu da Özlem'i zaman zaman zor durumda bırakmaktadır.

Öyküdeki yan kişiler genel olarak durağan kişilerdir. Hepsinin ortak özelliği başkahraman Özlem'i eleştirmek ve onu anlamamaktır.

Mekân-Çevre

Öyküdeki olaylar Özlem'in köyünde geçmektedir. Ev, bakkal ve kahvehane arasında geçen kurgu çocuğun anlam evrenine uygun şekilde işlenmiştir. Özlem

çevresinde bulunan çoğu kişilerle anlaşamamaktadır ve çatışmalar yaşamaktadır. Bu çatışmalarla ise kurgunun daha gerçekçi olduğu düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Öykünün dil gelişimine olumlu katkı sağlayabilmesi için çocuğun gelişim özelliklerine uygun olması gerekmektedir. Öyküde 11-14 yaş dönemindeki çocukların anlayabileceği nitelikte tümce bütünlüğüne, somut ve soyut kavramlara yer verilmiştir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Ayrıca yer verilen resimler ile kurgudaki bütünlük sağlanıp çocuğun görsel hafızası canlı tutulduğu söylenebilir.

Öyküde anlatımı güçlendirmek amacıyla benzetmelerden yararlanılmıştır. Kullanılan benzetmelerden bazıları şunlardır: “bunun gibi sorulara (s. 9), fıstık gibi iş (s. 15), planladığım gibi giderse (s. 18), onun gibi bir dedem (s. 21), masa tenisi izler gibi (s. 43), fakir gibi (s. 47), delirmiş gibi (s. 54), kablo gibi (s. 66), bataklık gibi (s. 88), şenlik gibi (s. 91), mis gibi (s. 92), dev gibi boyu var (s. 102), deli gibi âşık (s. 103), mis gibi (s. 107), masal gibi (s. 163), tembel öğrenci gibi (s. 164), duba gibi (s. 189), deli gibi (s. 119,189), biz çocuklardan beklediği gibi (s. 197)...” Bu etkileyici benzetmelerle anlatım somutlaştırılmıştır.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “yiye yiye (s. 11), böyle böyle (s. 20), olur olmaz, ara ara (s. 22), acıklı acıklı, koşa koşa (s. 23), kıkır kıkır (s. 25), abur cubur, çıkar çıkmaz (s. 27), zaman zaman (s. 30), aheste aheste (s. 37), ayrı ayrı (s. 38), kendi kendime (s. 39), dalga dalga (s. 42), söylene söylene (s. 44), tatlı tatlı, pis pis (s. 50), doya doya (s. 55), geze geze, bula bula, döner dönmez (s. 57), ağlaya ağlaya (s. 65), paşa paşa (s. 66), tepsi tepsi, ara ara (s. 84), bardak bardak (s. 91), saçma sapan (s. 86,93), takır takır (s. 100), güzel güzel (s. 103), değişik değişik, ağlaya ağlaya (s. 109), kutu kutu (s. 119), tuzlu tuzlu (s. 137), sızım sızım (s. 143), rahat rahat (s. 146), yavaş yavaş (s. 149), şoktan şoka, azar azar (s. 151), koşa koşa (s. 154), uslu uslu (s. 164, 197), uzun uzun (s. 167), tiksine tiksine, koşa koşa, yayık yayık (s. 168), bol bol (s. 172), arka arkaya (s. 176), homur homur (s. 182), koşa koşa (s. 188), gifter çifter (s. 193)...”

Öyküde olay kurgusunda kullanılan deyimlerden bazıları şunlardır: “yüzüne vurmak (s. 20), görmezden gelmek (s. 21), laf atmak (s. 22), deli olmak (s. 26), soluğu

burnundan almak (s. 38), yerin dibine batmak (s. 47), gurur duymak (s. 75), gözlerim yuvalarından fırlayarak (s. 81, 172), boğazına dizmek (s. 81), yüzünde güller açması, dilden dile dolaşmak (s. 82), duymazlıktan gelmek (s. 84), küplere binmek, gözleri dönmek (s. 90), öküz altında buzağı aramak (s. 92), dalga geçmek (s. 94,95), dilini tutmak (s. 99), kulakları dikmek (s. 100), kendinden geçmek (s. 101), kafa tutmak (s. 103), kafaya koymak, dilden dile dolaşmak, köşeği dönmek (s. 113), bayram etmek (s. 125), dalga geçmek (s. 127), topuklamak (s. 132), başımı belaya sokmak (s. 135), kaş göz etmek, kafayı yemek (s. 140), tepesinin tası atmak (s. 143), göz göze gelmek (s. 152)...” Kullanılan bu deyimlerle anlatıma zenginlik ve incelik katılmıştır.

Öykünün dil ve anlatımda dikkat çeken bir başka özellik ise ağız kullanılmasıdır. Örneğin: “Nödön bonu böyle yaptın? (s. 27), Bobannem tuz ruhu istiyoo! (s. 94), Yapma yauuuvvv! (s. 100), Geeelceeeeeez! (s. 169) gibi...” ifadeler kullanılmıştır.

“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkartıyorsa... (s. 73)” ise kitapta kullanılan tek atasözü olarak dikkat çekmektedir.

“sapsarı (s. 74), yemyeşil (s. 114), dimdik (s. 145), bembeyaz (s. 163)...” gibi ifadeler kitapta kullanılan pekiştirme örnekleridir.

Ayrıca kitapta yer alan “uzun Murat, gıcır Şükriye...” gibi takma adlar ise olumlanmamıştır.

Kitapta, “Oh ne ala memleket!” ifadesi sürekli tekrar etmektedir.

İleti

Dedemin Bakkalı adlı eser 20 bölümden oluşmaktadır ve her bölüme bir isim verilmiştir. Yazar kendi çocukluğundan esinlenerek ele aldığı öyküsünü dedelerine ithafen kaleme almıştır. Birçok olumlu iletiye yer verilmiştir. Bunlardan bazıları köy hayatında olan yardımlaşma ve hediyeleşme, kandillerde büyüklerin ellerinin öpülmesi ve küçüklere hediyeler verilmesi, kitap ve gazete okuma sevgisi ve alışkanlığı, zor durumda olan Afrikalı çocuklar için kampanya düzenleyen ve paylaşma duygusunu aşılayan başkahraman gibi birçok duygu ve düşüncelere yer verilmiştir.

Kitapta yer verilen iyilikten karşılık beklenilmesi, başkahramanın bazen yalan söylemekten çekinmemesi, bazı durumlarda intikam duygusu beslenmesi ve bazen de insanları taklit etmesi onlara lakap takması gibi durumlarsa olumlu olmamaktadır.

Genel Değerlendirme

Öyküde 14 yaşındaki bir kız çocuğunun kendini araması ve sonunda bulması, yetişkinlerle yaşadığı çatışmalar gibi durumlar çocuk gerçekliğine uygun olarak verilmiştir. Birçok olumlu özelliklerin bir arada olması okurda değerler sisteminin oluşmasını desteklemektedir. Yazar aslında kendi çocukluğunu anlatmaktadır. Yaşadığı olaylara sivri zekâsı ile çözümler bulması, en sonunda da kendine uygun olan yazarlık mesleğini seçtiğini ve yazar olduğu bilgisi yer almaktadır. Her arayışın sonunda insan kendisini bulmaktadır. Bu eseri 11-14 yaş aralığındaki okurlara salık olarak verilebileceği düşünülmektedir.

7. Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi)

Kitabın Yazarı: Kelly Mckain

Resimleyen: Cecilia Johansson

İngilizce Aslından Çeviren: Sevgi Atlıhan

Yayınevi: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayın Yılı: Ocak 2020 4. Basım, 1. Basım 2012

Sayfa Sayısı: 48

Seslendiği Yaş Dönemi: 6-10 yaş

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Denizyıldızı Kayası serisinin diğer kitapları gibi *Tuhaf Gemi*'de 14,5x21 cm boyutlarındadır. Belli bir seriden çıkan kitapların aynı boyda olması çocuğun kişisel kitaplık oluşturması bakımından olumludur.

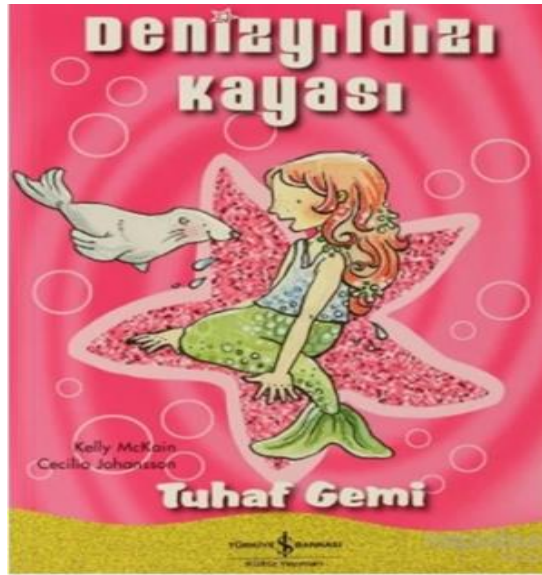
Kâğıt

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) adlı çocuk kitabında kaliteli kitap kâğıdı (2. hamur) kullanılmıştır. Bu kullanılan kâğıt kitaptaki resimleri özgün biçimde yansıttığı görülmektedir.

Kapak

Ön kapakta öykünün başkahramanı Spirulina ile bir balığın birbirlerine bakıp gülümserken resmine yer verilmiştir. Kapağın üst kısmında serisinin ismi yazarken alt kısmında ise kitabın ismi yazmaktadır. Sol alt köşede kitabın yazarının ve resimleyen kişinin ismi yazmaktadır. Sağ alt köşede basım bilgisi yer alırken en alt kısımda yayınevi bilgisine yer verilmiştir.

Kapakta yer verilen resimde başkahraman Spirulina yıldız şeklindeki bir taşın üzerine otururken resmedilmiştir. Balık ile birbirlerine bakmaktadırlar ve ikisi de mutludur. Kapak tasarımında kullanılan resim içerikle uyumlu çağrışımlar yapmaktadır ve okuyucunun ilgisini çekebileceği düşünülmektedir.

Johansson, Cecilia. 2020: Ön kapak

Johansson, Cecilia. 2020: Arka Kapak

Arka kapak tasarımı da ise öykünün ismi ve içeriğe yönelik tanıtım yazısı yer almaktadır. Deniz Yıldızı Kayası'nın diğer serisinde yer alan kitapların resimleri bulunmaktadır. Sol alt köşede barkod, sağ alt köşede ise yaş aralığı bilgisi ve ücret bilgisi yer almaktadır. Arka kapak ve ön kapakta kullanılan renkler birbiriyle uyumludur ve görsel olarak bir bütünlük sağladığı söylenebilir.

Öykünün sırt kısmında ise çerçeve rengiyle aynı olan pembe renk kullanılmıştır. Kitabın ve yazarın isimleri yer almaktadır. Kitabın sırtındaki bu bilgiler okurun kitaplığında, kitabı kolaylıkla bulmasına olanak sağlayabilir.

Sayfa Düzeni

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) öyküsünde resim-yazı oranına dikkat edilmiştir. Satır aralarındaki boşluklar çocuğun bilişsel gelişim dönemine göre rahatlıkla takip edeceği özelliktedir. Kitabın sayfalarındaki renk, çizgi ve yazı ile oluşturulan görsel düzenleme bir bütünlük içerisinde olduğu görülmektedir.

Resimler

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) öyküsünde her sayfada içerikle uyumlu resimler kullanılmıştır. Resimlerin bu denli çok kullanılması çocuğun bulunduğu dönem göz önüne alındığında somutlama yapabilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) öyküsünde başkahraman Spirulina bir gazete parçası bulmakta ve batık gemi olduğunu öğrenmektedir. Bu batık gemide hayaletlerin yaşadığı haberini de almaktadır. Kardeşleri ile girdiği cesaretli olma tartışmasından dolayı cesaretini kanıtlamak için bu batık gemiye gitmeye karar vermektedir. Kitapta Spirulina'nın heyecan ve macera dolu yolculuğunda yaptıkları kurgusu içinde doğaya ve yaşama ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Spirulina kız kardeşleri ile (Nilsuna ve Derin) aralarındaki yaşanan çatışmalar örnek olarak verilebilir. Spirulina batık gemiyi keşfetmek istemektedir. Kardeşleri ise buna izin vermek istemez. Çünkü batık gemide hayaletlerin olduğunu ve orayı çok tehlikeli bulduklarını söylerler ama Spirulina onları dinlemez ve büyük bir cesaret ile batık gemiye gitmeye karar vermektedir.

Spirulina'nın kız kardeşleri dış görünüşe, güzel görünmeye önem vermektedirler ama Spirulina için daha önemli şeyler vardır, bu konuda da kız kardeşler arasında çatışmalar yaşanmaktadır.

İzlek

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) öyküde cesaretli olmak, yardımseverlik gibi duygular sezdirilmiştir. Spirulina başta korksa da büyük bir cesaretle keşif için yola çıkmaktadır. Olaylar korkulanın aksine güzel maceralarla sonuçlanmaktadır. İzlek ve konu arasında güçlü bir ilişki oluşturulduğu düşünülmektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Spirulina: Meraklı, cesaretli, yardımsever, gururlu ve devingen bir denizkızıdır.

Nilsuna: Spirulina'nın kız kardeşidir. Dış görünüşe önem veren bir kişidir.

Derin: Kız kardeşlerin en büyüğüdür.

Yan Kişiler.

Batık gemiye keşif yapmak için gelen dalgıçlar, hayaletler ve yumak adında bir kedi öyküdeki yan kahramanlardır. Kitaptaki hayaletlerin evi batık gemidir. Dalgıçlarla evlerini korumak için mücadele etmektedir ve Spirulina da bu konuda onlara yardımcı olmaktadır.

Mekân-Çevre

Öyküdeki olaylar bir denizde ve denizin içinde bulunan batık gemide geçmektedir. Olayların geçtiği mekânlarla okurun merakı canlı tutulmuştur ve bu olaylar çocuğun anlam evrenine uygun olarak işlendiği söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Bu öykünün ilkokula yeni başlayan ve devam eden çocuklara yönelik olduğu söylenebilir. İlk okuma yazma çalışmalarına geçebilmek için çocuğun söz varlığının

geliştirilmesine ihtiyaç vardır. İçerik ve resim uyumuna bakıldığında çocuğun dilsel gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kitapta yer alan: “gururlu olmak (s. 9), meydan okumak (s. 10), başımıza dert oldu (s. 24), iç çekmek (s. 27)...” deyimleri,

“kendi kendine (s. 11), içli içli (s. 19), parça parça (s. 20), dik dik (s. 24), kocaman kocaman (s. 26, 38), diken diken (s. 46)...” ikilemeleri,

“darmadağınık (s. 14), bembeyaz (s. 22)...” pekiştirmeleri,

“top gibi (s. 26), her zamanki gibi (s. 43)...” benzetmeleri ile anlatıma zenginlik, canlılık ve devingenlik katılmıştır.

Kitapta yeni kelime öğrenmelerine de yer verilmiştir. Örneğin: lombar (s. 13).

İleti

Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi) adlı öyküde cesaret, merak, keşif yapmak, yardımseverlik gibi duygu ve durumların paylaşılması amaçlanmıştır.

Genel Değerlendirme

Öyküdeki kurgu ile verilen mesajlar olumlu yöndedir. Çocuğun yaşam gerçekliğine uygun olay örgüsü ile 6-10 yaş arasındaki okurlara salık verilebilir.

8. Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı

Kitabın Yazarı: Yalvaç Ural

Resimleyen: Feridun Oral

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Yayın Yılı: 8. Baskı Ocak 2020, 1. Basım 2012

Sayfa Sayısı: 36

Seslendiği Yaş Dönemi: 3-8 yaş

Tür: Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Eser 20x27 cm boyutlarındadır. İki kucak genişliğinde olan hikâye hafif ve seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

Kâğıt

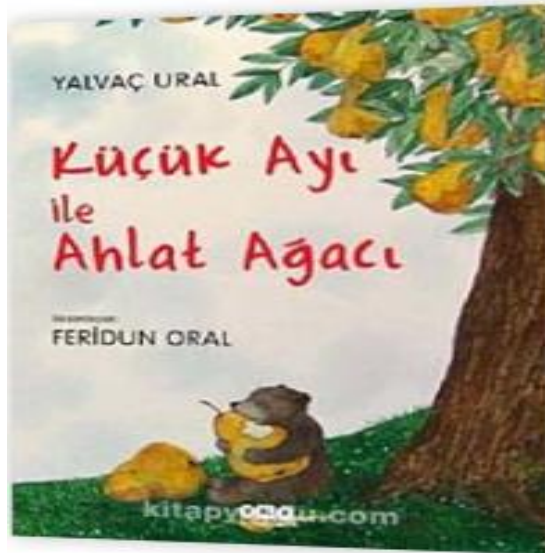
Kitapta kuşe kâğıdı kullanılmıştır. Sağlam, kaliteli ve resmi güzel yansıtacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Kapak

Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı hikâyesinin kapağı karton kapaktır. Ön kapakta yazarın, kitabın, resimleyen kişinin ismi ve alt kısımda yayınevi ve baskı bilgisi yer almaktadır. Küçük ayı ahlat ağacının yanında ve o meyveyi yerken resmedilmiştir. İçerikle ilgili çağrışımlar vermektedir.

Arka kapakta ise kitapla ilgili tanıtım yazısı yer almaktadır. Okurun dikkatini çekecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Kitabın sırt kısmında ise yazarın ve kitabın ismi, yayınevi bilgisi bulunmaktadır. Okurun kitaplık oluşturmaya katkı sağlayabilir. Hikâyenin kapağı genel olarak içerik ile uyumlu, renk, resimler ve yazılar bir bütünlük içerisinde olduğu görülmektedir.

Dikel, Nahide. 2020: Ön Kapak

Sayfa Düzeni

Hikâyede kenar, alt-üst boşluklar, resim-metin orantısı, harf puntosu çocuğun gelişim özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmıştır. Kitapta sol marj aynı hizadan başlanmıştır. Paragrafların uzunluğu ve satır arası boşlukların uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Resimler

Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı bol resimli, okul öncesi okurlara hitap eden bir hikâyedir. Kitabın her sayfasında metin ile uyumlu resimler kullanılmıştır. Kullanılan resimlerin estetik olmasının yanında konuya uygun, açık ve anlaşılır olduğu da tespit edilmiştir.

Oral, Feridun. 2020: 19, 20.

Örnek resme bakıldığında küçük ayı elindeki sopa ile ahlat meyvesini toplarken resmedilmiştir. Resimde iki tane de kuş bulunmaktadır. Küçük ayıya yardım etmektedirler. İçerik ile uyumlu olan resim çocuğun somutlama yapmasını sağlamakta ve görsel estetik sağladığı söylenebilir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Hikâyede büyüdüğünü sanan küçük ayı annesinin sözünü dinlememekte ve tek başına göle yüzünü yıkamak için gitmektedir. Bu sırada koşarken yuvarlanmakta ve ahlat ağacının dibine düşmektedir. Bu şekilde başlayan macerası doğaya ve yaşama ilişkin duyarlılıkla ele alınmıştır.

İzlek

Çocuk okura verilmek istenen mesaj anne sözü dinlemenin ne kadar önemli olduğu ve anneye verilen hediyelerin onları ne kadar mutlu ettiğidir.

Kahramanlar

Küçük Ayı: Annesinin sözünü dinlemeyen ve sonrasında pişman olan, maceraperest bir kahramandır.

Anne Ayı: Yavrusunu çok seven ve onu tehlikelerden koruyan bir kahramandır.

Tarlakuşu: Küçük ayıya akıllar veren ve onu yönlendiren bir kuş türüdür.

Hikâyedeki kahramanların özelliklerinin okurda olumlu izlenimler bırakacağı düşünülmektedir.

Mekân-Çevre

Hikâye türünde olan bu eserin konusu ormanda geçmektedir. Küçük ayının evi, yüzünü yıkamak için gittiği göl vb. mekânlar konu ve kahramanlarla bir bütünlük içinde olduğu söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı hikâyesinde yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Kitabın dili sade ve anlaşılırdır. Çocuğun anlama evrenine uygun olduğu görülmektedir.

Hikâyede Küçük Ayı'yı kürk çuvalına, güneşi ise evrendeki en büyük portakala benzetmeleri dikkat çekmiştir. Anlatıma zenginlik katmıştır.

Hikâyede yer verilen yansıma sözcükler ise anlatıma devingenlik katmıştır. Örneğin: “GÜMMM!, PAAAAATTT!, AHHH!, AHHHHH!, ZONK ZONK”...

Hikâyede yeni öğrenmeler ve eğitici bilgiler de bulunmaktadır. Örneğin: “Bir ağaca çıkmak için kendi ağırlığını, kendi gücünü bilmek gerekir. Taşır mı, taşımaz mı? Sonra bazı meyveler ya sopayla düşürülür ya da olgunlaşması beklenir, kendi kendine düşün diye!...” gibi ifadeler ile çocuk okurun yeni öğrenmeler gerçekleştirebileceği söylenebilir.

İleti

Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı adlı hikâyede anne sözü dinlemenin ne kadar önemli olduğu ve bir şeyleri kendi başımıza yapmak için belirli bir zamanının gelmesinin gerektiği gibi mesajlar okuyucu ile paylaşılmaktadır.

Genel Değerlendirme

Hikâyede biçim ve içerik özellikleri bir bütünlük içerisinde. Eser 3-8 yaş aralığı okurlara salık olarak verilebileceği tespit edilmiştir.

9. *Levent (Çanakkale’de)*

Kitabın Yazarı: Mustafa Orakçı

Resimleyen: Derya Işık Özbay

Yayınevi: Timaş Çocuk Yayınları

Yayın Yılı: 23. Baskı Eylül 2020, 1. Basım 2011

Sayfa Sayısı: 96

Seslendiği Yaş Dönemi: 6-10 yaş arası

Tür: Hikâye (Gezi)

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Levent (Çanakkale’de) adlı kitap 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. Yazarın *Türkiye’yi Geziyorum* serisine ait olan bütün kitaplarının aynı boyutlarda olması çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

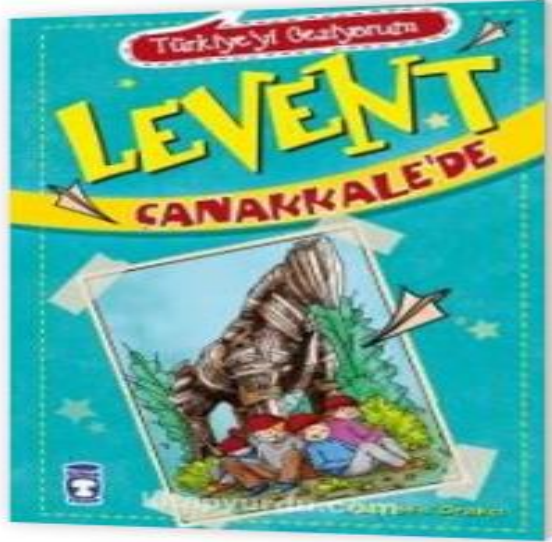
Kâğıt

Hikâyede kuşe kâğıt kullanılmıştır. Kolay yıpranmayan, resimleri güzel yansıtan kuşe kâğıdı çocuğun göz sağlığı açısından da uygun olduğu söylenebilir.

Kapak

Levent (Çanakkale’de) adlı kitabın ön kapağında serinin ve kitabın ismi yer almaktadır. Sağ alt köşede yazarın ismi, sol alt köşede ise yayınevi ve baskı bilgileri

bulunmaktadır. Kapakta Levent ve arkadaşları tahta atın (Truva atının) önünde otururken resmedilmiştir, içeriğe ilişkin mesajlar vermektedir. İç kapakta Levent ve tayfasının resimleri bulunmaktadır. Okurun kahramanları tanımasını kolaylaştıracaktır.

Özbay Işık, Derya. 2020: Ön Kapak

Özbay Işık, Derya. 2020: Arka kapak

Arka kapakta ise serinin ve kitabın ismi bulunmaktadır. İçeriğe ilişkin tanıtım yazısının yanı sıra seslendiği yaş düzeyinin bilgisine de yer verilmiştir.

Kitabın sırt kısmında yine seri, kitap ve yazar isimlerinin bulunması okurun eseri kitaplıkta kolaylıkla bulabilmesini sağlayacaktır.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde hikâyenin kapağı içerikle ilgili çağrışımlar yapmaktadır. Aynı zamanda renk, resim ve yazıların dikkat çekici olmasıyla da okurun okuma isteğini artırabileceği düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

Levent (Çanakkale’de) adlı hikâyede yer alan metin-resim oranı estetik olarak bir bütünlük içinde olduğu görülmektedir.

Özbay Işık, Derya. 2020: 7, 8.

Resimler

Levent (Çanakkale’de) adlı hikâyenin neredeyse her sayfasında konuya uygun, açık ve metni tamamlayıcı resimler kullanılmıştır. Bazı sayfalarda kullanılan tarihi resimler ve fotoğraflarla da okurun yeni öğrenmeler gerçekleştirmesini ve somutlama yapabilmesini destekleyeceği düşünülmektedir.

Özbay Işık, Derya. 2020: 11, 12.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Levent (Çanakkale’de) adlı hikâyede Levent, arkadaşları ve kardeşi Mert ile tesadüfen aynı kulübü seçmektedirler. Gezi kulübüne seçen çocukların ilk rotası ise Çanakkale’dir. Heyecanla başlayan Çanakkale’ye yolculuğu birçok yeni öğrenmelerin, tarihi bilgilerin, manevi duyguların okuyucu ile paylaşılmasıyla son bulmaktadır. Çanakkale’nin tarihi güzelliklerini ve kahramanlıklarını tanıtması bağlamında yapıt, gezi türündedir. Levent ve arkadaşlarının bu gezide yaşadıkları kurgu içinde insana ve yaşama ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Levent ve kardeşi Mert arasında yaşanan çatışmadır. Kardeşinin sürekli problemler çıkarması Levent’i bazen zor duruma düşürmekte ve aralarında anlaşmazlıkların çıkmasına neden olmaktadır. Yine de iki kardeş birbirini çok sevmekte ve birbirlerine sahip çıkmaktadırlar.

Levent’in ara ara arkadaşları ile yaşadığı çatışmalarda örnek olarak verilebilir.

İzlek

Levent (Çanakkale’de) adlı kitapta Çanakkale’de verilen mücadelenin ne kadar kutsal olduğu ve dedelerimize çok şey borçlu olduğumuz okuyucuya sezdirilmektedir. Sorumluluk duygusu, arkadaşlık-kardeşlik sevgisi ve aile bağlarının önemi de çocuk gerçekliğine uygun olarak verildiği söylenebilir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Levent: Akıllı, ağırbaşlı, komik, yeni şeyler keşfetmeyi seven bir çocuktur. Her an kardeşine sahip çıkmaya çalışan bir sorumlu bir ağabeydir... Açık ve devingen bir kişiliktir.

Mert: Levent’in kardeşidir. Birinci sınıf öğrencisidir. Sürekli problemler çıkaran, şaşkın, haylaz bir kişiliktir.

Kamil: Levent’in sıra arkadaşıdır. İlginç fikirleri olan, olayları pek umursamayan, şaşkın ve muzır bir kişiliktir.

Osman ve Hayri: Tayfanın diğer iki ismidir. Muzır kişiliklerdir.

Yan Kişiler.

Levent ve arkadaşlarının öğretmeni: Hem sosyal bilgiler öğretmeni hem de gezi kulübünden sorumlu öğretmendir. Çocuklara her an yardımcı ve destek olmaya çalışan onlara değerli bilgiler veren örnek bir öğretmen ve kişiliktir.

Levent’in anne ve babası: Çocuklarını destekleyen ve seven örnek birer ebeveynlerdir.

Aylin: Gezide öğrencilere yardımcı olan rehberdir.

Kitapta yer alan kahramanlar genel olarak okurun örnek alabileceği, özdeşim kurabileceği ve çocuk gerçekliğine uygun kişilikler olduğu söylenebilir.

Mekân-Çevre

Hikâye öncelikle Levent ve arkadaşlarının okulunda ve Levent'in evinde geçmektedir. Okul ve aile ortamı çocuk gerçekliğine uygun olarak işlenmiştir. Sonrasında Çanakkale şehrinde olaylar devam etmektedir. Levent ve arkadaşlarının bu şehirde birçok tarihi bilgileri yerinde öğrenmesi ve o kutsal duyguyu hissetmeleri kişilik gelişimlerini bir bütün olarak olumlu etkilediği düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Levent (Çanakkale'de) adlı hikâyede Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun doğasına uygun kurgularla sezdirilmiştir. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulduğu görülmektedir.

Hikâyede olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “teker teker (s. 7), haylaz haylaz (s. 11), kara kara (s. 20), kötü kötü (s. 20), bol bol (s. 31), mutlu mutlu (s. 31), garip garip (s. 43), nefes nefese (s. 60), kıkır kıkır (s. 65), fısır fısır (s. 76), kocaman kocaman (s. 82), emir emirdi (s. 82), hayran hayran (s. 86), zaman zaman (s. 91)...” Bu kullanılan ikilemeler anlatıma devingenlik katmıştır.

Kitapta olay kurgusunda kullanılan anlatıma devingenlik ve zenginlik katan deyimlerden bazıları şunlardır: “Kulaklarına inanmamak (s. 16), göz ucuyla bakmak (s. 20), görmezden gelmek (s. 20), göz kulak olmak (s. 24), yola koyulmak (s. 64)...”

“suspuz (s. 47), kıpkırmızı (s. 88)...” kullanılan pekiştirmelerdir.

Kitapta yeni kelime öğrenmelerine de yer verilmiştir (rehber, mayın).

Kitabın başında yer alan içindekiler bölümü okura içerik hakkında bilgiler vermektedir. Kitabın sonunda yer alan karekod ise okura yeni kitap önerisinde bulunmaktadır. Ayrıca son sayfalarda yer verilen sorular ile eğlenerek öğrenme sağlanırken sözlük bölümünde ise okur bilmediği birçok kelimeyi öğrenme şansına sahiptir. *Türkiye'yi Geziyorum* seriye ait diğer kitapların resmi ise öğrenciyi bilgilendirmektedir.

İleti

Levent (Çanakkale’de) adlı hikâyede Türk tarihi açısından önemli bir yeri olan Çanakkale şehri ve orada yaşanan olaylar, kahramanlıklar çocuğun anlamlandırabileceği şekilde verilmiştir. Arkadaşlık, kardeşlik ve aile bağı da sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasını destekleyeceği düşünülmektedir.

Kitabın seslendiği yaş aralığı konusunda farklı iki bilgi bulunmaktadır. (6-10 yaş / 8-9 yaş) Kitap seçiminde okura ve ebeveyne daha sağlıklı bilgi verilmesi için net bilgilerin olması gerektiği düşünülmektedir. Bu ikilemin kafa karışıklığına sebebiyet vereceği düşünülmektedir.

Genel Değerlendirme

Hikâye çocuğun anlam evrenine uygun şekilde kurgulanmıştır. Okur hem tarihi bilgileri öğrenmekte hem de okuma kültürü kazanabilmektedir. Kitap biçim ve içerik açısından bir bütünlük içerisinde olup 8-9 yaş arası okurlara salık verilebilir.

10. *Levent (Palyaço Hafiye)*

Kitabın Yazarı: Mustafa Orakçı

Resimleyen: Derya Işık Özbay

Yayınevi: Timaş Çocuk Yayınları

Yayın Yılı: 15. Baskı Mart 2021, 1. Basım 2014

Sayfa Sayısı: 96

Seslendiği Yaş Dönemi: 6-10 yaş arası

Tür: Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

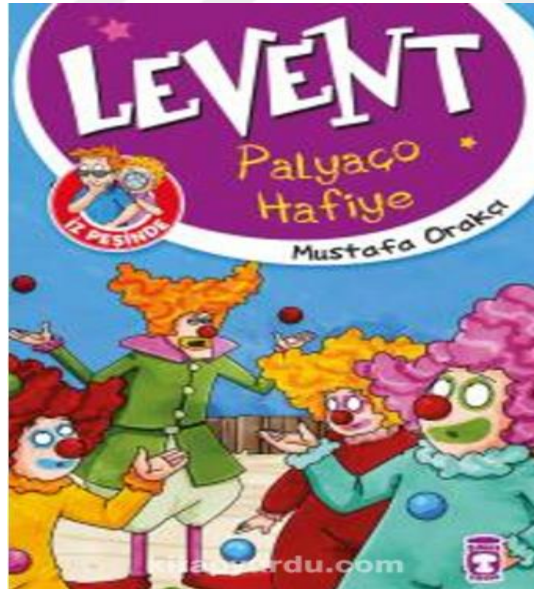
Mustafa Orakçı'nın Levent İz Peşinde Serisindeki diğer kitaplar gibi *Palyaço Hafiye* de 13x20 cm boyutlarındadır. Belli bir seriden çıkan kitapların aynı boyda olması okurun kişisel kitaplığını oluşturması açısından olumlu olduğu söylenebilir.

Kâğıt

Palyaço Hafiye adlı hikâyede kitap kâğıdı (2. hamur) kullanılmıştır. Bu kullanılan kâğıt ile kitaptaki metinlerin ve resimlerin niteliği özgün bir biçimde yansıtıldığı görülmektedir.

Kapak

Ön kapakta Levent ve arkadaşları peşlerinde olup takip ettikleri adamlarla birlikte palyaço kılığında resmedilmiştir. İçerikle uyumlu mesajlar vermektedir. Resimlemeler okurun görsel algısını devindirebilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Koçan, Sefer. 2021: Ön kapak

Ön kapağın üst kısmında seri, kitap ve yazar bilgileri bulunmaktadır. Sağ alt kısımdaysa yayınevi ve baskı numarası yer almaktadır.

Arka kapakta ise hikâyenin içeriğine yönelik tanıtım yazısına yer verilmiştir. Yine kitabın ve serinin isimleri üst kısımda bulunmaktadır. Levent ve kardeşi Mert bisikletin üzerinde resmedilmiştir. İçeriğe ilişkin çağrışımlar yapmaktadır. Alt kısımdaysa yayınevi belirtkisi ve seslendiği yaş düzeyi bilgileri yer almaktadır.

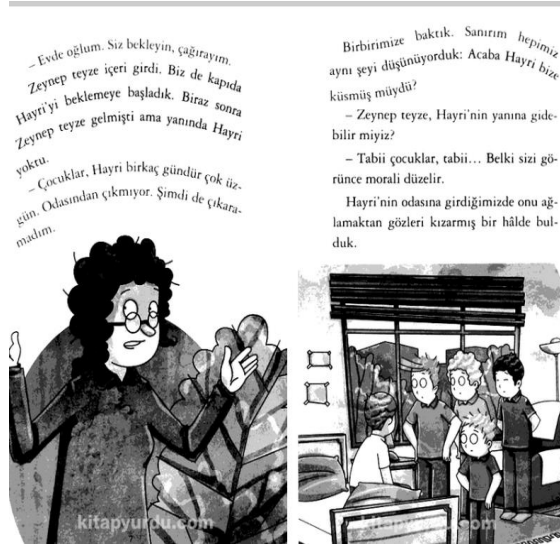
Palyaço Hafiye hikâyesinin sırtında ise kitabın çerçeve rengi olan mavi renk kullanılmıştır. Kitabın adı, serisinin ve yazarın isimlerine yer verilmiştir. Kitabın sırtındaki bu bilgiler okurun kitaplığında, kitabı kolaylıkla bulmasına olanak sağlayabilir.

Koçan, Sefer. 2021: Arka kapak

Sayfa Düzeni

Palyaço Hafiye hikâyesinde resim-yazı oranına dikkat edilmiştir. Sayfalardaki renk, çizgi ve yazı ile oluşturulan görsel düzenleme bir bütünlük içerisinde olduğu görülmektedir. Örneğin: sayfa 7 ve 8'deki sayfa düzenlemesi.

Orakçı, Mustafa. 2021: 7, 8.

Resimler

Orakçı, Mustafa ve Özbay Işık, Derya. 2021: 9, 10.

Örnek resme bakıldığında Levent ve kardeşi Mert, Hayri’yi teselli etmektedir. Hayri’nin kayıp kedisi Yastık’ın resmine de yer verilmiştir. Resim yazı ile uyumlu ve çocuğun somutlama yapmasına olanak sağlayabilir.

Palyaço Hafiye adlı hikâyede hemen hemen her sayfada içerikle uyumlu resimler bulunmaktadır. Çocuğun yaşam gerçekliğine uygun olan bu resimlerin bir bütünlük içinde olduğu tespit edilmiştir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Mustafa Orakçı'nın Levent İz Peşinde Serisi'ne ait *Palyaço Hafiye* adlı hikâyesi 7 bölümden oluşmaktadır. Her bölüme ayrı başlık verilmiştir. Hikâyede Levent'in yakın arkadaşı Hayri'nin kedisi “Yastık” kaybolmuştur. Hayri çok üzgündür. Hep birlikte kediye bulmak için yaptıkları kurgusu içinde doğaya ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Hikâyede Levent, arkadaşları ve ailesi iyiliği, hayvan sevgisini savunurken peşinde oldukları hayvan hırsızları ise kötülüğü, hayvanları tutsak ederek onlardan para kazanmayı savunmaktadırlar. Karşılıklı çatışma içindedirler.

İzlek

Palyaço Hafiye adlı hikâyede birlik, yardımlaşma ve hayvan sevgisi sezdirilmiştir. Bu duyular duyumsatılarak izlek ve konu arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Levent ve Tayfası: Levent Serisinin diğer incelenen kitabında ayrıntılı olarak tanıtılmaktadır. Bu kişiler açık ve devingen kişiliklerdir.

Yan Kişiler.

Yastık: Hayri'nin biricik kedisi.

Zeynep Teyze: Hayri'nin annesi.

Hırsızlar: Palyaço kılığına giren sirk sahipleri, hayvanları izinsiz alıkoyan hırsızlardır. Çevredeki sahipsiz hayvanları bulup ya satmakta ya da sirkte

çalıştırmaktadırlar. Hak ettikleri cezayı sonunda bulmaktadırlar. Bu kişiler kapalı ve durağan kişilerdir.

Mekân-Çevre

Hikâye Levent ve tayfasının yaşadığı mahallede geçmektedir. Mahalledeki insanların birbiri ile yardımlaşması çocukların yaşamına da yansımıştır. Çocukların birlik ve beraberlik içinde, yardımlaşarak ve birçok paylaşımlarda bulunarak hareket etmesi okurda olumlu izlenimler bırakacağı düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Palyaço Hafiye adlı eser mizahi bir anlatımla okura sunulmaktadır. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulduğu tespit edilmiştir.

Türkçenin anlatım gücü ve inceliğini gösteren:

“dediğim gibi (s. 21), soru kendisine sorulmuş gibi (s. 24), eşya gibi (s. 32), düşündüğümüz gibi (s. 53), tıpkı hafiyeler gibi (s. 58), kahraman gibi (s. 92)...” benzetmelere,

“havalı havalı (s. 14), karış karış, tek tek (s. 16), karşıdan karşıya (s. 19), bilgiç bilgi (s. 24), sıfıra sıfır (s. 33), boş boş (s. 34), sık sık (s. 36), koca koca (s. 40), bula bula (s. 59), korka korka (s. 61), küt küt (s. 62), tek tek (s. 73, 81, 83), kötü kötü (s. 75),göre göre (s.77)...” ikilemelere,

“göz gezdirmek (s. 5, 29), kendine gelmek (s.14), kara kara düşünürken (s. 19), gözüne kestirmek (s. 36), canımız sıkıldı (s. 49)...” deyimlere,

“bembeyaz (s. 11), rengârenkti (s. 58)...” pekiştirme ifadelerine yer verilmiştir. Böylece anlatıma devingenlik, zenginlik ve incelik katılmıştır.

Hikâyede “Van kedisinin gözlerinin renginin birbirinden farklı olduğu, yaralanan hayvanların veterinerlere götürüldüğü, uzak bir yere gidildiğinde aileden izin almak gerektiği, para yönetmenin aileler tarafından öğretilen bir sorumluluk olduğu ...” gibi birçok yeni öğrenmelere yer verilmiştir.

İleti

Palyaço Hafîye adlı hikâyede birlikte hareket etmek, yardımlaşmak, hayvan sevgisi gibi duygular okurla paylaşılacak istenmiştir.

Kitabın sonunda sözlük ve içeriğe ilişkin kilit sorular, yeni kitap önerisi için karekod ve Levent İz Peşinde Serisi'nin diğer kitaplarının tanıtımı bulunmaktadır. Bu bilgilerle okur hem yeni şeyler öğrenebilir hem de kitaplara karşı farkındalığı artabilir.

Genel Değerlendirme

Çocuğun yaşam gerçekliğine uygun kurgulanan olay örgüsü, biçim ve içerik özellikleri bakımından da kitabın olumlanması sonucunda 6-10 yaş arası okurlara salık verilebileceği tespit edilmiştir.

11. *Masal İstanbul*

Kitabın Yazarı: Figen Yaman Coşar

İç Resimler: Seda Candemir

Kapak Resmi ve Tasarım: Feyza Eryüksek Koyunoğlu

Yayınevi: Erdem Yayınları

Yayın Yılı: 16. Baskı 2021, 1. Basım 2013

Sayfa Sayısı: 192

Seslendiği Yaş Dönemi: 11-14 yaş arası

Tür: Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

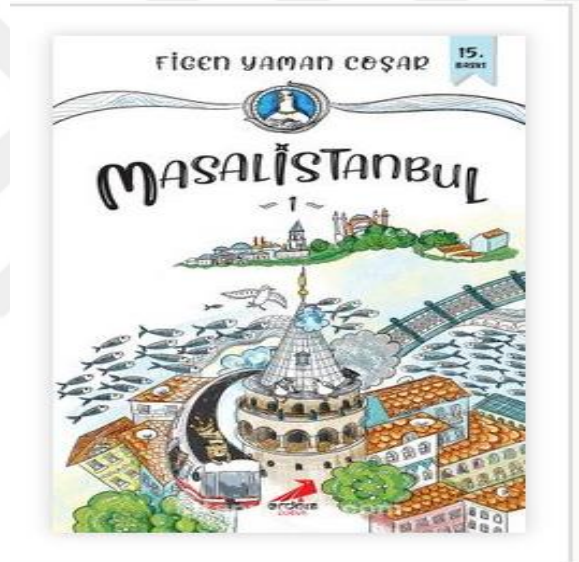
Boyut

Kitap, 12,5x21 cm boyutlarındadır. Ortaokul dönemindeki çocukların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

Kâğıt

Masalistanbul adlı hikâyede yazıların kolayca okunmasına olanak sağlayabilecek ve gözü yormayacak nitelikte sarı renk 2. hamur kâğıt kullanılmıştır.

Kapak

Koyunoğlu Eryüksek, Feyza. 2021: Ön kapak

Ön kapakta İstanbul'un tarihi yerleri ve simgeleri görsel bütünlük içerisinde çerçeve olmaksızın tüm kapağı kaplayacak şekilde resmedilmiştir. Resimlerin renkleri ve tekniğiyle uyumlu kitap adı, yazar adı, baskı numarası bulunmaktadır. Ayrıca kitabın en önemli karakterlerinden biri olan Rana'nın (Masal ülkesinin martıya dönüşen prensesi) resmi yuvarlak kutucuk içerisinde kapağın üst kısmında yer almıştır. Yayınevi belirtkesi ise kapağın alt kısmındadır.

Koyunoğlu, Eryüksek, Feyza. 2021: Arka kapak

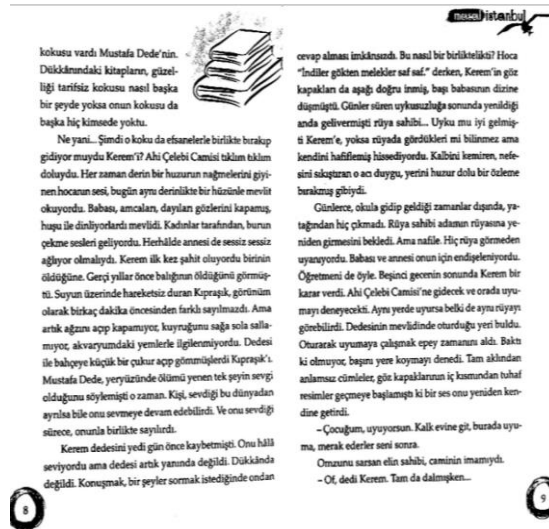
Arka kapakta kitap adı, yazar adı ve kitabın tanıtım yazısı yer almaktadır. Rana'nın resmi ve yaş aralığı bilgisi de bulunmaktadır (16. Baskı). Alt kısımda ise barkod ve yayınevi bilgisine yer verilmiştir.

Kitabın sırt kısmında ise kitap ve yazar ismi, seri numarası (1), Rana'nın resmi ve yayınevi simgesi yer almaktadır. Okurun kitaplığında kolaylıkla bulmasına olanak sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Kitabın kapağı bir bütün olarak renk, resimler, yazı stili vb. bir uyum içerisindedir ve okurun ilgisini çekebilecek özellikte olduğu düşünülmektedir.

Sayfa Düzeni

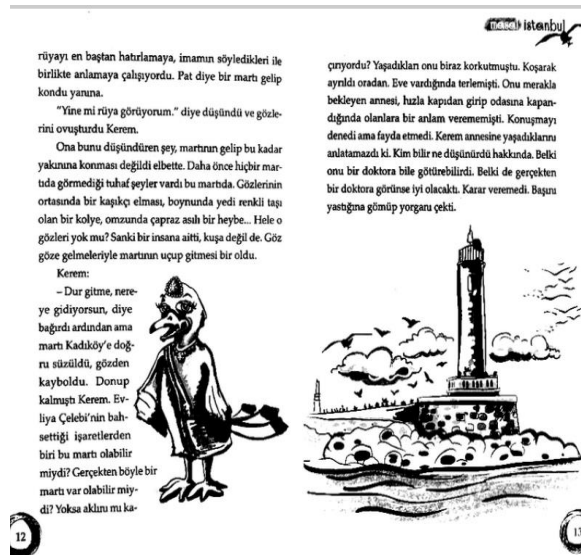
Masalistanbul adlı hikâye, on altı bölümden oluşmaktadır. Her bölüme birer ad verilmiştir. Her bölümde yeni sayfaya geçilmiş ve başlıklar mavi renkle yazılmıştır. Bir bütün olarak estetik nitelikte olduğu söylenebilir.

Coşar, Yaman, Figen. 2021: 8, 9.

Resimler

Masalistanbul adlı hikâyede çok fazla resim kullanılmamıştır. Belirli sayfalarda kullanılan resimler içerik ile uyumludur ve okurun estetik zevkini geliştirebilir.

Coşar, Yaman, Figen. 2021: 12, 13.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Masalistanbul adlı hikâyede Rana (Masal ülkesinin martıya dönüşen prensesi) ve Merza (Efsane ve masalların düşmanı) arasında yaşanan iyilik-kötülük çatışması ele alınmıştır. Efsane ve masalların var olması İstanbul'daki iyilik ve güzelliklerin var olmasına bağlıdır. Kitabın kahramanı Kerem ve ona yardım eden başta Rana sonrasında Kerem'in dedesi, babası, arkadaşları; martılar, balıklar, kediler, güvercinler vb. ile birlikte şifreleri çözmeye çalışmaktadırlar. Kayıp veya yarım kalan masal ve efsaneler tamamlanarak Rana'nın kurtarılması Merza'nın ise yok edilmesi için yapılanlar kurgusu içinde insana, doğaya ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Hikâyede iyi-kötü çatışmalarına sıkça yer verilmiştir. Rana, Kerem, Kerem'in ailesi, arkadaşları vb. iyilik ve güzellikler için çabalarken sürekli kötülük peşinde olan Merza ise güzel olan her şeyi yok etmek için elinden geleni yapmaktadır.

İzlek

Masalistanbul adlı hikâyede anlatılan efsaneler ve masallar İstanbul'u İstanbul yapan en önemli yapı taşlarıdır. Bu şehre ait olan birçok güzellikler, tarihi değerler eğer sahip çıkılmaz ve kıymeti bilinmezse yok olacağı izlenimi okuyucuya sezdirilmiştir. Ayrıca hikâyede arkadaşlar arası yardım ve dayanışma; ailede büyüklere saygı ve sevgi gibi durumlar da okuyucu ile paylaşılmıştır.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Kerem: Kitap okumayı çok seven; doğayı, çevresini merak edip sürekli araştırmalar yapan ve keşfetmeye meraklı bir çocuktur. Bir rüya ile hayatı değişir ve kendisini kayıp veya yarım kalan efsaneleri ve masalları tamamlamaya çalışırken bulur. İyilik için savaşılmaktadır. Rana'ya yardımcı olmak için elinden geleni yapmaktadır. Kerem, açık ve devingen bir kişiliktir.

Rana: Sarayburnu'nda Aline'nin sarayında yaşamaktadır. Etrafına güzellik ve mutluluk saçan çocuk yaşlarda bir prenestir. Merza'nın "Masalistan"nın sayfalarına zarar vermesi sonucunda martıya dönüşmüştür. Tekrar insan olması için eksik sayfaların tamamlanması gerekmektedir. Bunun için mücadele eden Rana açık ve devingen bir kişiliktir.

Merza: Kötü bir canavardır. Efsane ve masalların düşmanıdır. Bunların unutulmasını ve yok olmasını istemektedir. Çöpler ve atıklar ona yardımcı olmaktadır. Güzellikler karşısında hasta olmaktadır. Kötülüğü yaymak için mücadele etmektedir. Açık ve devingendir.

Yan Kişiler.

Mustafa Dede: Kerem'in dedesi ve kahramanıdır. Çok yakın bir zamanda vefat etmiştir. Kerem dedesinin ölümü üzerine çok üzgündür. Sürekli onu düşünmektedir. Dedesi Kerem'e efsaneler, hikâyeler anlatırmış. Kerem'in efsaneleri ve masalları bulması, tamamlaması dedesinin bıraktığı emanet kitap ile daha kolay olacaktır.

Mehmet Bey: Kerem'in babasıdır. O mimardır. Birçok konuda oğluna yardımcı ve destek olmaktadır. Dedesinin Kerem için sakladığı defteri ona verir. Kapalı ve durağandır.

Zeynep Hanım: Kerem'in annesidir. Şefkatli, sevecen bir kişiliktir.

Zeliha Hanım: Kerem'in anneannesidir. Eşinin ölümünden sonra Keremlerde yaşamaya başlamıştır. Tam bir İstanbul hanımefendisidir. İstanbul yöresine ait çok güzel yemekler yapmaktadır. Kültürlü, bilgili bir kadındır. Rana ile özel olarak ilgilenir, onun özel bir martı olduğunu en başından anlamıştır.

Haydar: Başta Rana'ya olmak üzere Kerem ve arkadaşlarına da yardımcı olmaktadır. Martıların lideridir. İyilik ve yardımlarıyla ön plana çıkmaktadır.

Gülin ve Esat: Kerem'in okuldan en yakın arkadaşlarıdır. Bu sırada sonradan dâhil olsalar da Kerem'e yardım ve destekleriyle çok yardımcı olmaktadır.

Masalistanbul adlı öyküde kahramanlar, okurda güzele ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek niteliktedir. Özdeşim kurabileceği bu kişiler çocuğa, kötülüğün yaşamın doğasına uygun bir gerçeklik olmadığını sezdirebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Mekân-Çevre

Eserde olayların geçtiği mekânlar İstanbul'dadır. İstanbul'un tarihi ve simgesi olan mekânları kurgu boyunca konuyla uyumlu bir şekilde işlenmiştir. Yer verilen çevreler bağlamında okuyucu hem birçok bilgiyi edinecek hem de birbiri ardına gelen sürükleyici hikâyesiyle okurun okuma kültürü kazanmasına katkı sağlayabilir.

Dil ve Anlatım

Masalistanbul adlı hikâyede akıcı bir dil kullanılmıştır. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur.

Kitapta olay kurgusunda kullanılan bazı benzetmeler şunlardır: “bir yelek gibi (s. 5), tıpkı kendisi gibi (s. 11), oyuncak gibi (s. 16, s. 44), eskisi gibi (s. 29, s. 160), Martı gibi (s. 43, s. 192), insan gibi (s. 49), kaya gibi (s. 52), inci gibi (s. 54), şimşek gibi (s. 56), çocuk gibi (s. 71, s. 121), boru gibi (s. 81), balerinlerin etekleri gibi (s. 93), kuşlar gibi (s. 103), saray gibi (s. 106), dostluk gibi, kardeşlik gibi (s. 120), rüya gibi rüyaydı (s. 128), uçak gibi (s. 130), Firavun 'un mezarı gibi (s. 147), tıpkı gerçek bir martı gibi (s. 159), yabancı bir ülkeye bırakılmış gibi (s. 170), tıpkı Fatih gibi (s. 188), prensesler gibi (s. 191)...” Kullanılan benzetmeler sayesinde anlatıma zenginlik katılmıştır.

Kitabın olay kurgusunda kullanılan bazı ikilemeler ise şunlardır: “uzun uzun (s. 7), tıklım tıklım (s. 8, s. 11), sessiz sessiz (s. 8, s. 90), “İndiler gökten melekler saf saf.” (s. 8), derin derin (s. 11), seyrede seyrede (s. 14), tek tek (s. 17, s. 21, s. 110), ıslıl ıslıl (s. 19, s. 100), sık sık (s. 20, s. 35, s. 91, s. 178, s. 180), büyük büyük (s. 20, s. 35, s. 74, s. 120), rahat rahat (s. 23), didik didik (s. 27, s. 29, s. 58), boş boş (s. 33, s. 34, s. 57), bir bir (s. 34), alaycı alaycı (s. 36), pırıl pırıl (s. 38), sert sert (s. 40), zaman zaman (s. 42, s. 66, s. 79, s. 168, s. 177), çakmak çakmak (s. 53), kıkır kıkır (s. 62), telaşlı telaşlı, pat pat (s. 64), fısır fısır (s. 74, s. 81), diken diken (s. 79), yer yer (s. 83), yavaş yavaş (s. 91, s. 120, s. 153, s. 192), tuhaf tuhaf (s. 93, s. 178), birer birer (s. 93), tek tek, koşa koşa (s. 97), bol bol (s. 101), seve seve (s. 104), parıl parıl (s. 107), bıdı bıdı (s. 117), buram buram (s. 121), sabah sabah (s. 131), güzel güzel (s. 140), sesli sesli (s. 151), hemen

hemen (s. 159), hüngür hüngür (s. 163), karış karış (s. 165), şaşkın şaşkın (s. 170), nice nice (s. 189), koca koca, türlü türlü (s. 191)..." Böylece kullanılan ikilemeler ile anlatıma devingenlik katılmıştır.

Türkçenin anlatım gücünü ve inceliğini somutlaştıran deyimler anlatıma zenginlik katmıştır. Bu deyimler: "göz göze gelmek (s. 12, s. 63, s. 83), gözden kaybolmak (s. 12, s. 81), yola koyulmak (s. 37), gözden geçirmek (s. 57), göze batmak (s. 105), dilden dile dolaşmak (s. 172), göz gezdirmek (s. 180), göz kulak olmak (s. 185)..."

"upuzun (s. 5), bembeyaz (s. 27, s. 100, s. 106, s. 150), dimdik (s. 36), bomboş (s. 38), dümdüz (s. 47), sımsıkı (s. 61), koskoca (s. 86, s. 128), kupkuru (s. 173), tertemiz (s. 178), çepeçevre, dimdik (s. 189)..." gibi pekiştirmeler ise anlatıma devingenlik katmıştır.

"Kız Kulesi masalı, Galata Kulesinin efsanesi, Şeyh Galip, Sahaf dükkânları'nın Beyezit'ta olması, Evliya Çelebi'nin Seyahat Ya Resulallah sözü, Sultanahmet köftesi, Sarıyer böreği, Kanlıca yoğurdu, Saray muhallebisi, İstanbul'da bulunan Yeditepe hangileri, Dolmabahçe Kulesi'ni II. Abdulhamid inşaa ettirmiş olması, Tılsımlı sütunlar hangileri, Dikilitaş, Mimar Sinan'ın islerden mürekkebi yapması, Taksim'in adı neden Taksim ve nostaljik tramvay, Pera hakkında bilgi, Hazerfen Ahmet Çelebi, Darphane-i Amire, Kaşıkçı elmasının sırrı, Kapalıçarşı ve meşhur esnaf lokantaları, Hacıyatmaz oyuncağı, eskiden Eyüp semtinin oyuncakçılığın merkezi olması, Medusa, Million taşı, 4 büyük tılsım, Ayasofya, Sultanahmet, Haseki Hürrem Hamamı, Topkapı Sarayı, At Meydanı, Kutsal emanetler, Rumeli Hisarı'nın yapılış hikâyesi, Adaların hikâyesi, Fatih Sultan Mehmet hakkında bilgi, Marmara denizinde lüfer balığının yetişmesi vb." gibi birçok İstanbul'a ait tarihi ve kültürel bilgilerin yer alması okurda farkındalık sağlayabilir.

Gravür, didiban, kâgir, sinagog, aşîyan, rahip, hazan, imam vb. gibi yeni kelime öğrenmelerine yer verilmiştir. Ayrıca anlatımda tekdüzeliğe düşmemek için zaman zaman devrik tümcelerden yararlanılmıştır.

İleti

Hikâyede iyilik, yardımseverlik, arkadaşlık, dostluk, kitap sevgisi, hayvan sevgisi, doğayı korumak, geri dönüşüm, adalet, barış, farklı inanç sahibi insanların birbirine saygı duyması ve hoşgörülü olması, iyi bir insan olmak gibi pek çok olumlu iletilere yer verilmiştir.

Kitapta yer verilen bazı iletilere örnekler:

“...Birini sevdiğin sürece, onunla beraber olursun. Yeryüzünde ölümü yenen tek şey sevgidir (s. 6).”

“...her gün en az bir canlıya iyilik yapman, ...ne olursa olsun yalan söylememen, ...hiçbir şeyi israf etmemek (s. 43).”

“-Ekmek ayakta yenmez. Etrafa dökülür. Bereketi kaçar. Sofrada bitirip öyle çık! (s. 63).”

Okurda bırakılmak istenen bu etkinin kaynağını insana ve doğaya ilişkin bir sevgiden aldığı belirlenmiştir.

Genel Değerlendirme

Eser okuru hem bilgilendirmesi hem de okuma alışkanlığı kazandırması açısından seslendiği yaş düzeyine salık verilebilir.

12. Mutlu Prens

Kitabın Yazarı: Oscar Wilde

İngilizce aslından Türkçeye Çevirenler: Selen Birce Yılmaz, Fatih Erol

Kapak Tasarım: Folx

Yayınevi: Kapra Yayıncılık

Yayın Yılı: 1. Basım: Eylül 2020, İlk Yayınlanma yılı Mayıs 1888

Sayfa Sayısı: 56

Seslendiği Yaş Dönemi: 7-12 yaş arası

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

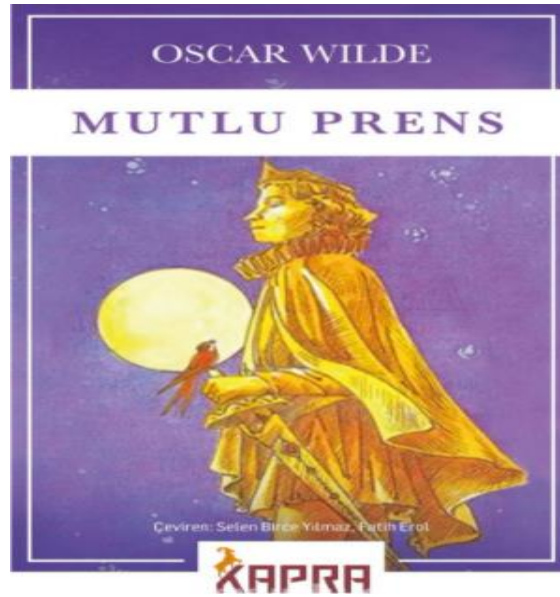
Kitaba adını veren *Mutlu Prens* öyküsü 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. Kitabın bu boyutları, çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

Kâğıt

Mutlu Prens kitabında ışığı yansıtmayan sağlam ve dayanıklı 2. hamur kâğıt (kitap kâğıdı) kullanılmıştır.

Kapak

Oscar Wilde'nin *Mutlu Prens* adlı öyküsünün ön kapağında, ilk öyküye adını veren Mutlu Prens'in heykeli ve elinin üzerinde en yakın arkadaşı olan kırlangıç yer almaktadır. İçerik ile uyumlu olduğu ve okurun ilgisini çekebileceği düşünülmektedir. Kapağın üst kısmında yazar ve kitap adı, alt kısmında ise çeviri yapanların ismi ve yayınevi bilgileri bulunmaktadır.

Folx. 2020: Ön kapak

Folx. 2020: Arka kapak

Kitabın arka kapağında ise içeriğe yönelik tanıtım yazısına yer verilmiştir. Yazarın ismi, kitabın ismi ve yayınevi bilgileri de bulunmaktadır.

Genel olarak kitabın kapak düzenlemesi bir bütünlük içerisinde olduğu söylenebilir.

Sayfa Düzeni

Mutlu Prens öyküsünün sayfa düzenlemesi genel olarak bir bütünlük içerisindedir.

MUTLU PRENS

Sehrin yakarısında, uzun bir sütun üzerinde Mutlu Prens'in heykeli durdu. Saf altından yapılmış ince yapraklar heykelin her tarafını sarmalıyordu. Heykelin gözlerinin içinde birer parlak safir duruyordu ve kılıcının kabzasında da büyük kırmızı bir yakut parlıyordu.

Mutlu Prens gerçekten de çok takdir edilirdi. Sanatsal beğenilerin olduğu duymak isteyen belediye meclisi üyelerinden bir "Mutlu Prens güzergahı kadar güzeldir." ifadesini kullandı. Hemen ardından da aynı kişi, insanların kendisini aklı havada biri olarak göreceği korkusuyla "Fakat Mutlu Prens bir güzergahı kadar da kullanışlı değildi." dedi.

Ay için ağlayan küçük erkek çocuğun manikü annesi oğluna, "Neden Mutlu Prens gibi olamıyorsun?" diye sordu. "Mutlu Prens hiçbir zaman, herhangi bir şey için ağlayacağına hayal edemezdi."

Hüsran uğramış adam, Mutlu Prens'in göz kamıştırıcı heykeline bakarak, "Dünyada mutlu olan bir insanın varlığına sevinmiyorum." diye söyledi.

Parlak kırmızı pelerin ve beyaz önlükleriyle katedralden çıkan Yardım Derneği çocukları "Mutlu Prens tipi bir melek gibi." dediler. Matematik öğretmeni, "Şimdiye kadar hiç melek görmediniz, nasıl oluyor da Mutlu Prens'in meleğe benzediğini biliyorsunuz?" dedi.

Çocuklar, "Ee ama biz rüyalarımızda melekleri görüyoruz ki..." dediler. Çocukların rüya görmesini onaylamayan matematik öğretmeni ise kaşlarını çatı ve iyice ciddileşti.

Bir gece, sehrin üzerinden Kurlangıç uçtu. Kurlangıç sürüsü altı hafta önce Mısır'a doğru uçmuştu. Fakat Kurlangıç en güzel Kamsı'a ayak olduğu için sürüsünün arkasında kalmıştı. Kurlangıç, Kamsı'la ilkbaharın başlangıcında, nehrin üzerinde büyük sarı bir keleşin peşinde uçarken karşılaştı. Kurlangıç Kamsı'ın ince belinden o kadar etkilenmişti ki Kamsı'la konuşmak için durdu.

Hemen konuya girmesi seven Kurlangıç, Kamsı'a "Seni sevebilir miyim?" dedi. Kamsı, Kurlangıç'a doğru usulca eğildi. Böylece Kurlangıç, Kamsı'ın etrafında daireler çizerek uçmaya başladı. Kanatlarını suya değdiriyor ve suda gümüş rengi dalgalar çıkarıyordu. Böylelikle Kurlangıç, Kamsı'a kur yapıyordu ve bu kur yapma bütün yaz boyunca sürdü.

Diğer kurlangıçlar "Bu dostluk çok saçma." diye cıvıladı. "Bu Kamsı'ın hiç parası yok ama birçok ilişkisi var." Dediler. Gerçekten de haklıydılar, nehrinde bir sürü kamsı vardı. Sonra, sombalar geldi ve diğer bütün kurlangıçlar uçup gitti.

Sürüsünün girmesiyle Kurlangıç, yalnızlık hissetmeye ve sevdiği kadından da sıkılmaya başladı. Kurlangıç, "Onun hiç konuşmaması yok ve korkarım ki Kamsı cıvılsı bir kadın. (Ancak hep güzelleri flört ediyor," dedi. Şüphesiz ki ne zaman rüzgar esmeye başlasa, Kamsı en zarif reveransı yapardı. Kurlangıç, "İtiraf etmeliyim ki Kamsı evcil bir kadın, fakat ben seyahat etmeyi seviyorum. Sonuçta eşim olacak kişi de seyahatten hoşlanmalı." dedi.

En sonunda Kurlangıç, Kamsı'a "Benimle birlikte gelecek misin?" sorusunu sordu ama evine çok bağlı olan Kamsı kafasını sallayarak hayır imasında bulundu.

"Benimle ne zamandır oyalanıyorsunuz!" diyerek haykırarak Kurlangıç, "Ben piramitlere gidiyorum. Hoşça kal!" diyerek uçtu ve oradan gitti.

Kurlangıç gün boyu uçtu ve gece vakti şehre vardı. "Nerede konaklamıyım?" diye sordu kendi kendisine. "Umm-

Wilde, Oscar. 2020: 7, 8.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Mutlu Prens kitabının başında öncelikle Oscar Wilde hakkında bilgi yer almaktadır. Sonrasında ise içindekiler bölümüne yer verilmiştir. Eser 5 ayrı öyküden oluşmaktadır. Her birinde farklı konular işlenmiştir. İlk öykü olan ve kitaba ismini veren Mutlu Prens'te altından bir heykel prens ile küçük dostu kurlangıcın şehirlerinde yaşayan fakir, ezilen ve zor durumda kalan insanlara yardım etmek için yaptıkları kurgusu içinde insana ve yaşama ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır. Diğer öykülerde ise verilen değer karşılık bulamaması, bencilliğin sonunun pişmanlık olduğu, gerçek dostluk kavramının nasıl olması gerektiği ve kibir duygusunun ne kadar zararlı olduğu gibi konular kurgusu içinde işlenmektedir.

Çatışmalar.

Mutlu Prens adlı öyküde zengin-fakir, iyilik-kötülük, bencillik-paylaşma, dostluk-düşmanlık ve kibir-mütevazılık kavramları ayrı ayrı öykülerde işlenen

çatışmalarıdır. Konuyu yapılandıran bu ögeler kurgu boyunca başarılı bir şekilde işlendiği söylenebilir.

İzlek

Öyküde yardımseverlik, dostluk, dürüstlük ve alçakgönüllülük kavramlarının önemi okuyucuya sezdirilmektedir.

Kahramanlar

Beş ayrı öyküde yer alan kahramanlar aşağıdaki gibidir:

Mutlu Prens: Kalbi kurşundan ama ölü bir heykeldir. Adı mutludur ama aslında çok üzgündür. Zor durumda kalan insanları görür ve Kırlangıç dostu aracılığı ile onlara yardım etmeye çalışmaktadır.

Kırlangıç: Gezmeyi seven, yardımsever, iyi kalpli bir kuştur. Mutlu Prens'in üzülmeye dayanamamakta ve Mısır'a olan yolculuğunu ertelemektedir. Mutlu Prens'in isteklerini yerine getirerek insanlara yardımcı olmada elçi görevini başarılı şekilde gerçekleştirmektedir.

Bülbül ve Gül: Bülbül sesi güzel bir kuştur. Kırmızı gülü aramaya çıkmaktadır. Bir öğrenciye yardım etmek için bu arayışa girmektedir. Kırmızı gülü bulmak kolay değildir. Bülbül canı pahasına kırmızı güle kavuşur. İnsanoğlu için yaptığı fedakârlık nankörlükle sonuçlanmaktadır.

Bencil Dev: Bencillikleri yüzünden yalnız kalan ve çok üzülen dev, hatalarını düzeltir ve dünyadan göç eder.

Değirmenci: İnsanların iyi niyetini kendi çıkarları için kullanan, bir tane iyilik yapsa bin karşılık bekleyen, kendini cömert sanan bir kişiliktir.

Hans: İyi niyeti kullanılan, saf düşünceli, dostu için kendinden birçok taviz veren bir kişiliktir.

Roket: Kendisinin çok özel olduğunu düşünen ve çevresindekileri küçümseyen Roket son ana kadar kibrinden vazgeçmemektedir.

Öyküde yer verilen kahramanlar genellikle çocuğun özdeşim kurabileceği özelliktedir. Çocuğun kişilik gelişimine olumlu katkı sağlayabilir.

Mekân-Çevre

Kitapta beş ayrı öykü bulunmaktadır. Birinci öyküde kasabada heykeli bulunan Mutlu Prens, çevresindeki zor durumda olan insanlara kırlangıç aracılığı ile yardım etmektedir. Mısır'a yolculuk yapan kırlangıç Mutlu Prens'in isteği üzerine yolculuğunu ertelemektedir. Vaktinde sıcak ülkeye göç etmediği için kırlangıç soğuktan donarak ölür.

İkinci öyküde mekân bir okuldur. Sevgilisine kırmızı gül bulmaya çalışan bir öğrenciye bülbül yardım etmektedir. Bülbül kırmızı gülü çiçeklerin içinden bulur ama canı ile bedelini ödemektedir.

Üçüncü öyküde bencil devin evi mekândır. Başlarda çocukların seslerine tahammül edemeyen dev sonrasında bahçesini onlara bırakarak dünyadan göç eder.

Sonraki öyküde değirmenci ve dostu Hans'ın hikâyesi anlatılmaktadır. İkisinin evi ve bahçelerinde olaylar işlenmektedir.

Son öyküde ise prens ve prensesin düğünlerinin olduğu mekânda hazırlıklar devam etmektedir. Havai fişek gösterisi olmaktadır. Kendisini mükemmel sanan muhteşem roketin durumu işlenmektedir.

Öykülerde yer verilen mekânlar olaylar ve kahramanlarla uyum içerisindedir. Çocuğun anlam evrenine uygun olarak işlendiği tespit edilmiştir.

Dil ve Anlatım

Kapra yayıncılık tarafından yayımlanan *Mutlu Prens* adlı eser Selen Birce Yılmaz ve Fatih Erol tarafından İngilizce aslından Türkçeleştirilmiştir. 7-12 yaş arası çocuklara seslenen kitap sade ve duru bir anlatım ile okurun dil gelişimi özelliklerine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Mutlu Prens adlı öyküde: “Mutlu prens tıpkı bir melek gibi (s. 7), elleri solmuş yapraklar gibidir (s. 11), sokaklar gümüşten yapılmış gibi, hançerler gibi (s. 16), saçları

sümbül gibi koyu (s. 19), gölge gibi (s. 20), berrak su gibi (s. 22), gül gölgesi gibi (s. 23), yıldızlar gibi (s. 27), nefesi buz gibi soğuktu (s. 28), eskisi gibi (s. 29), gözyaşları yağmur damlaları gibi (s. 50), ay gümüşten kalkan gibi (s. 51)...” benzetmeler,

“göz gezdirmek (s. 9, s. 12), sessizliğe bürünmek (s. 13), gözlerine perde inmek (s. 24), iç çekmek (s. 28), gözlerine inanamamak (s. 30), ağız kulaklarına varmak (s. 37), göz kulak olmak (s. 53)...” deyimler,

“kendi kendisine (s. 9), birer birer (s. 12), arka arkaya (s. 15), kol kola, yaprak yaprak, pırıl pırıl (s. 16), teker teker (s. 23), acı acı (s. 29), sık sık, tekrar tekrar (s. 30), sert sert (s. 36), el ele (s. 46), avaz avaz (s. 51)...” ikilemeler,

“Yapayalnız (s. 19), rengârenk (s. 20), yemyeşil (s. 22), kıpkırmızı (s. 31), bembeyaz (s. 33), ıpslak (s. 51)...” pekiştirmeler kullanılmıştır. Böylece anlatıma zenginlik, devingenlik ve incelik katılmıştır.

Ayrıca kitapta, “... biz kırlangıçlar çok iyi manevra yaparak uçarız. (s. 11), nakışlamak (s. 10), dikiş yüksüğü (s. 12)...” gibi yeni kavram ve kelime öğrenmeleri de bulunmaktadır.

İleti

Oscar Wilde’nin *Mutlu Prens* adlı öyküsünde iyilik, yardımseverlik, gerçek dostluk, arkadaşlık, dürüstlük gibi birçok olumlu duygular okura sezdirilmektedir. Paylaşılacak istenen bu duygular da çocuğun yaşam gerçekliğine uygun olduğu söylenebilir.

Genel Değerlendirme

Eser biçim ve içerik özellikleri yönünden bütünlük içerisinde olup 7-12 yaş arası okurlara salık verilebilir.

13. Ökkeş Kapıcı-4

Yazan: Muzaffer İzgü

Resimleyen: Kapak Resmi: Süleyman Özkonuk, İç Resimler: Bora Özen

Yayınevi: Özyürek Yayınevi

Yayın Yılı: Aralık 2020, 1. Basım 2012

Sayfa Sayısı: 112

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

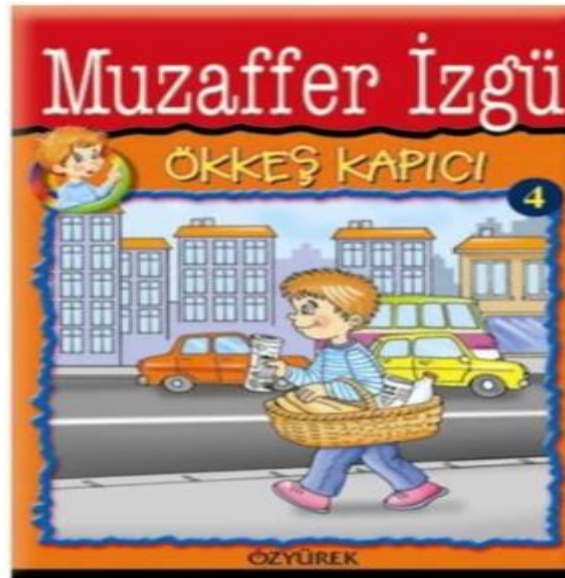
13,5x19,5 boyutlarında olan kitap 9 yaş ve üstü çocukların taşıyabileceği ağırlıktadır.

Kâğıt

Öyküde sarı renkte 2. hamur kâğıt (kitap kâğıdı) kullanılmıştır. Bu kâğıdın çocuğun kullanımı için dayanıklı olmadığı düşünülmektedir.

Kapak

Ön kapakta öykünün başkahramanı Ökkeş, elinde alışveriş yaptığı sepeti ile resmedilmiştir. Üst kısımda yazarın ismi ve onun altında sarı renk büyük harflerle kitabın ismi yazmaktadır. Kitabın seri numarası (4), ve alt kısımda yayınevi bilgisi bulunmaktadır. Apartmanlar ve arabaların resmedilmesi şehir hayatına dair ipucu vermektedir. Kapak tasarımına bir bütün olarak bakıldığında kitabın içeriğiyle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Özkonuk, Süleyman. 2020: Ön kapak

Arka kapakta yazarın ismi, kitabın ismi ve seriye ait diğer kitapların isimleri yer almaktadır. Ön kapakta bulunan resim arka kapakta da kutucuk içinde tekrar resmedilmiştir. Alt kısımda yayınevi bilgisi yer almaktadır. Genel olarak kitabın tasarımının bir bütünlük içinde olduğu görülmektedir.

Kitabın sırt kısmında ise yazarın ve kitabın ismi, yayınevi bilgisi bulunmaktadır. Okur kitabını kitaplıkta kolaylıkla bulabilir.

Sayfa Düzeni

Öyküde tek sütun olarak düzenlenen sayfa düzeninde kolay okunur büyüklükteki harfler, alt-üst kenar boşluklarıyla oluşturulan tasarım bir bütünlük içinde olduğu söylenebilir.

ÖKKEŞ KAPICI	ÖKKEŞ KAPICI
"Gidiyom ha, İstanbul'a gidiyom," diyordu. Yaşlı Seyit Emmi, kapıda birden anlamamıştı. "Anladım Ökkeş, nereye gidiyorsun?" demişti. Ökkeş: "Yerin dibine," dedi. "A oğlum yerin dibinde ne işin var?" "Kapı var." "Ne kapısı?" "Dayımın kapısı." Yaşlı Seyit Emmi, Ökkeş uçup girdi: "Vah vah!" dedi. "Bu çocuk iyiden iyiyi fittirdi." O gece Ökkeş'i bir türlü uyku tutmadı. Boşçasını yatağının yanına koymuştu. Gerçekten İstanbul'a gideceğine bir türlü inanamıyordu. Bir ara, sabahın çabuk olması için zorla uykuya daldı. Ama, az sonra ağlayarak uyandı. "Neneee!" diye bağırdı. Ninesi hemen yanına yatıyordu: "Ne oldu oğlum?" diye sordu. "Neneeee?" "Oğlum niye ağlıyorsun?" "Ben ağlamayayım da kimler ağlasın nene?" "N'oldu ki aslan oğlum?" "Daha ne olsun? Rüyamda ne gördüm bilyon mu dayım beni İstanbul'a götürmüyormuş." Ökkeş, danalar gibi boğurerek ağlamaya başladı. Ninesi: "Oğlum gerçekten gidiyorsun," dedi.	Dedi, amma Ökkeş duymadı ki... Ağlıyordu: "Nine uyandırm, niye uyandırm?" diyordu. "Oğlum akşam konuşmadık mı? Seni dayın İstanbul'a götürerek, bu rüya değil, gerçek. Bak, boşçanı bile hazırladım." Ökkeş susmuş, kör lambanın ışığında ninesinin elindeki boşçaya bakıyordu: "İnanmam, rüyaydı," dedi. "Rüya değil, bak dayın da burada işte..." Ökkeş, öyle bir: "Dayı!" diye bağış bağırdı ki, dayısı o şaşkınlıkla: "Kaş numaraaa?" diye bağırdı. Ökkeş, yine ağlamaya başladı: "Bak görüyor mu numara, diyor, bööööö!" Dayı, kendine gelince, Ökkeş'e: "Niye ağlıyorsun?" diye sordu. Ninesi anlatıverdi. Dayı: "Ökkeş, hadi yat uyu, sabahleyin gidiyoruz." Ökkeş, hâlâ inanamıyordu. Sordu: "Şimdi benim gördüğüm, rüya değil, değil mi?" Dayısı: "Hayır," dedi. "Ökkeş boşçasına sıkı sıkı sarıldı, az sonra uykuya daldı. Ama sabahleyin herkesten önce uyandı. Daha horozlar yeni ötmeye başlamıştı. Dayısını sarsarak: "Dayım," dedi. "Kalk otobos kalkıyor!" Herkes yatağından sıçırıyordu. Nine, hemen çorba yapmak için tencereye su koydu, babası taze
10	11

İzgu, Muzaffer. 2020: 10,11.

Resimler

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Kapıcı* adlı çocuk kitabında siyah-beyaz çizimler ve resimler yer almaktadır. Öyküde resimler çok az olup yüzeysel olduğu tespit edilmiştir. Biraz daha ayrıntılara dikkat edilerek resmedilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca kullanılan kâğıdın kalitesiz olmasından dolayı resimler canlı görülmemektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Kapıcı* adlı öyküsünde Ökkeş, dayısı ile birlikte köyden İstanbul'a gelmektedir. Yolda ve İstanbul'da yaşadığı heyecan dolu olaylar, Ökkeş'in şehirde yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması: Ökkeş sürekli köyü ile şehir yaşamını kıyaslamaktadır. Kendi içerisinde çatışmalar yaşamaktadır. Bulunduğu çevreye kendisini ait hissedememektedir.

İzlek

Öyküde Ökkeş'in yaşadığı olaylar ne kadar ilginç ve heyecanlı olsa da sürekli köy-kent kıyaslaması yaptığı ve kendisi ile çatışma halinde olduğu sezdirilmiştir. Kurguda bırakılmak istenen etki doğup büyüdüğümüz alan dışına çıktığımızda pek çok zorluk ve yenilikler bizi beklemektedir. Her insanın özellikle çocukların daha çok etkileneceği durumu açık bir şekilde işlendiği söylenebilir.

Kahramanlar

Baş Kişi.

Ökkeş: Öykünün başkahramanıdır. Akıllı, saf düşünceli, çok meraklı, sabırsız, hayal gücü çok geniş, güçlü bir karakterdir. Açık ve devingendir.

Yan Kişiler.

Ökkeş'in dayısı (Hızır): İstanbul'da kapıcılık yapmaktadır. Ökkeş ile çok ilgilenir. Ona sürekli yeni şeyler öğretir ve gezdirir.

Ökkeş'in babası: Sevecen, oğluna düşkün bir babadır.

Ökkeş'in nenesi: Ökkeş'e annelik yapan merhametli, candan bir nenedir.

Hızır'ın eşi (Güllü): Eşi Hızır'a her zaman destek olan, sevgi dolu bir kadındır.

Çocuğun özdeşim kurabileceği yan kahramanların her biri okurda güzele ilişkin bir duyarlık sağlayabilecek kişiliklerdir. Her an birbirine destek olan bu temiz insanları çocuk okurda gerçek hayatta hem örnek alabilir hem de yeni öğrenmeler gerçekleştirebilir.

Mekân-Çevre

Öykü öncelikle Ökkeş'in köyünde geçmektedir. Ökkeş, yaşamında çevresiyle uyumlu bir köylü çocuğudur. Daha sonra dayısı ile birlikte şehre giderler. (İstanbul'a) Oranın yaşamına ne kadar istese de uyum sağlayamaz. Tekrar köyüne, ait olduğu yere döner.

Dil ve Anlatım

Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun doğasına uygun şekilde kurgularla sezdirilmiştir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Kitapta çok sık ağız özelliklerine yer verilmiştir. Ökkeş'in köylü bir çocuk olduğu bu ağız özellikleriyle daha gerçekçi olduğu söylenebilir.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan deyimlerden bazıları şunlardır: “canı sıkılmak (s. 5, 7), içini çekmek (s. 17), içi içine sığmamak (s. 26), gözleri parlamak (s. 30), can atmak (s. 31), aklı başından gitmek (s. 48), ağzı bir karış açık kalmak, ödü kopmak (s. 49), yüreği ağzına gelmek, burun buruna gelmek (s. 68), küçük dilini yutmak (s. 90), ağzının suyu akmak (s. 98), yüreği kabarmak (s. 105), içini çekmek (s. 110)...” Kullanılan bu deyimler sayesinde anlatıma zenginlik ve incelik katılmıştır.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “kendi kendine (s. 5, 7, 65, 79), şapır şapır (s. 7), iri iri (s. 8, 12), nefes nefese, sokak sokak (s. 9), iyiden iyiye (s. 10), sıkı sıkı (s. 11), nazik nazik (s. 12), koşa koşa (s. 15), sıcak sıcak (s. 16), soluk soluğa, yavaş yavaş (s. 21), yeşil yeşil, kıpır kıpır, yan yana (s. 27), boydan boya, yüze yüze (s. 32), kıvrıla kıvrıla, kocaman kocaman (s. 35), bol bol (s. 44, 54), geniş geniş (s. 51), mor mor, tatlı tatlı (s. 55), acele acele (s. 63), karşıdan karşıya, anıra anıra (s. 67), tuhaf tuhaf (s. 87), pırıl pırıl (s. 91, 96, 98), çırpına çırpına, atar atmaz, gelir gelme (s. 93), şaşkın şaşkın (s. 102), mışıl mışıl (s. 109)...”

Anlatımı güçlendirmek amacıyla benzetmelerden yararlanılmıştır. Kullanılan benzetmelerden bazıları şunlardır: “kediler gibi (s. 6), pelte gibi (s. 8), danalar gibi (s. 10), mis gibi (s. 12), su gibi (s. 14), yel gibi, deli gibi (s. 15), rüya gibi (s. 22), pehlivan gibi (s. 25), sabun gibi (s. 31), ok gibi, minibüs gibi (s. 37), yatak gibi (s. 51), bizim köy evleri gibi (s. 58), beşik gibi, buz gibi (s. 62), uçar gibi, çiğnenmiş gibi (s. 69), dikilmiş tabut gibi (s. 77), ninni gibi (s. 95), nişanlı kızlar gibi (s. 105)...” Bu etkileyici benzetmeler sayesinde anlatım somutlaştırılmıştır.

Öyküde anlatıma akıcılık katabilecek pekiştirme sözcükleri şunlardır: “sıpsıcacık (s. 18), yemyeşil (s. 24, 43), yepyeni (s. 63), bembeyaz (s. 79), bambaşka (s. 84), koskoca (s. 107)...”

Öyküde sıkça kullanılan ağız özelliklerine verilebilecek örnekler şunlardır: “İnmem buba inmem (s. 6), Amanin dayı, yoksa mezarda mı oturuyorsunuz? dedi (s. 8), Abooooov! Ökkeş gidiyor gidiyor! (s. 14), Aman dayı bek datlıymış. Hem datlı, hem ekşi. Oh yüreğim soğudu (s. 30), Kafamı ırgalıyorum ırgalıyorum aklıma gelmiyor emmi.” (s. 106)...

Öyküde geçen Ökkeş’in vitesi tokmağa, asansörü dikilmiş tabuta, daireyi sahanlığa benzetmesi dikkat çekmektedir. Ökkeş’in yeni öğrendiği veya ilk defa gördüğü şeyleri bildiği şeylerle özdeşim kurarak öğrenmesi çocuk gerçekliğine uygun olduğu düşünülmektedir.

Türkülere de ara ara yer verilmiştir.

“Atımı bağladım iğde dalına

Benden selam söyleyin nazlı yarıma (s. 26)”

Öyküde köy-kent yaşamının farklılıkları örneklerle açıklanmıştır. Bu örneklerle okur yeni öğrenmeler gerçekleştirebilir.

Öykü dil ve anlatım yönünden genel olarak akıcı ve anlaşılırdır. Çocuğun anlam evrenine uygun olduğu görülmektedir.

İleti

Hiç şehir görmemiş Ökkeş’in köyden şehre yolculuğu, şehirde yaşadığı olaylar eğlenceli ve anlaşılır bir dil ile anlatılmıştır. Ökkeş’in merakı, heyecanı, çalışkanlığı, köyüne ve ailesine olan bağlılığı olumlu izlenimler vermektedir. Köy-kent kıyaslaması öykünün genelinde verilen örneklerle sunulmuştur.

Genel Değerlendirme

Öykünün biçim ve içerik özelliklerine bakıldığında daha çok resimlere yer verilmesi gerektiği, kâğıt kalitesinin artırılması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca dil ve anlatım açısında çok fazla köy ağızı konuşmalarının olması olumlanmamıştır.

14. Ökkeş Dolmuşcu-9

Yazan: Muzaffer İzgü

Resimleyen: Kapak Resmi: Süleyman Özkonuk, İç Resimler: Bora Özen

Yayınevi: Özyürek Yayınevi

Yayın Yılı: Aralık 2020, 1. Baskı 2013

Sayfa Sayısı: 95

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

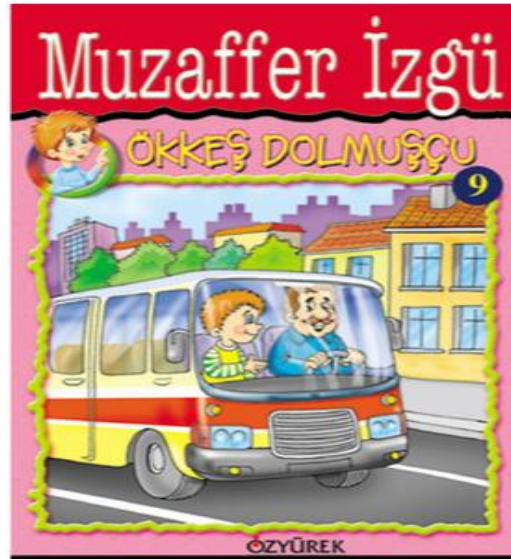
Kitap 13,5x19,5 cm boyutlarındadır. Belirli bir seriden çıkan kitapların aynı boyutta olması okurun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

Kâğıt

Kitapta kullanılan kâğıt 2. hamur kâğıttır. Kolay yıpranabilecek özellikte olduğu ve resimlerin kalitesini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Kapak

Ön kapakta öykünün başkahramanı Ökkeş, dolmuşun içinde ve Hilmi abisinin yanında resmedilmiştir. İçerikle uyumlu çağrışımlar vermektedir. Kapağın üst kısmında yazarın ve kitabın ismi bulunmaktadır. Ökkeş Serisi'ne ait 9. kitap olduğu kutucuk içinde belirtilmiştir. Kapağın alt kısmındaysa yayınevi bilgisine yer verilmiştir.

Özkonuk, Süleyman. 2020: Ön kapak

Özkonuk, Süleyman. 2020: Arka kapak

Arka kapakta ön kapakta kullanılan resim tekrar kullanılmıştır. Ökkeş Serisi'ne ait diğer kitapların isimleri de bulunmaktadır. Genel olarak kitabın kapak tasarımı bir bütünlük içinde olduğu görülmektedir.

Sayfa Düzeni

Tek sütun olarak düzenlenen sayfa düzeni; harfler, alt-üst ve kenar boşluklarıyla bütünlük içinde olduğu söylenebilir.

Ökkeş Dolmuşçu	Ökkeş Dolmuşçu
da çifter çifter aynalar, frene basınca kendi kendine dönen lambalar, ayrıca kırmızı, yeşil, mor ışık veren lambalar, kurdele süsler, iki yanda asılı kırmızı top, topların altında japon feneri, yani kıscası minibus değil sanki lunapark arabasıydı. Tüm bunların içinde, iki önde, iki arkada olmak üzere dört ses yükseltici... Hilmi bandı koydu, Ökkeş kendini müzik salonunda sandı. Bir yandan davul sesi, bir yandan da şarkı söyleyen nezeleli adamın sesi geliyordu. Ökkeş: "Hilmi Abi bu adam hasta mı?" diye sordu. "Yooo," dedi Hilmi. "Sesi nezeleli çıkıyor da..." "Sevmedysen türkü çalım Ökkeş." Hilmi, teybe bir türkü bandı koydu... Ökkeş: "Oh," dedi. "Bizim köy geldi aklıma Hilmi Abi." Ökkeş kentteydi, ama bazı günler dalar giderdi köyüne, köy çeşmesine, köy korusuna, köy yoluna. Hele o tepeyi hiç unutamiyordu. Kim bilir, şimdi arkadaşları da büyümüşlerdi. Oradan köy yoluna bakıyorlar, köye gelecek cipleri, minibüsleri bekliyorlardı. O eşekleri ne olmuştu? Hali Ökkeş'in konuştuğu eşek? Durdu Ökkeş, türküyü birlikte düşündü: "Biz niye buraya geldik, niçin geldik? Köyden kente niçin geç ettik?" Bu sırada Hilmi: "Bak Ökkeş," dedi. "Senin o zil gibi sesine güvendim, bu dolmuşu aldım."	Ökkeş: "Amanin, yoksa benzinin bitti de, ben dolmuşun ardından bağracığım, benim ağızdan çıkan yelle mi gidecek?" Hilmi güldü: "Ben senin sesinden yararlanacağım Ökkeş." Ökkeş bağırıcı: "Abocov bildim Hilmi Abi, sen beni dolmuşun arkasına oturacağım, dolmuş yürümeye başladı mıydı, ben de türküyü başlayacağım, müşteriler neşe içinde gidecekler. Sürücü Hilmi, daha çok güldü: "Yok Ökkeş," dedi. "Sen bana yardımcı olacaksın." "Anlamadım?" "Sürücü yardımcısı." "Bildim, yanına oturacaksın, önümüze adam çıkınca ben senin yerine düdüğe basacağım, düdüğü çekilin dolmuş geliyor. Hilmi kafasını salladı: "Sen, haydi kalkıyor, bir iki, bir iki, diye bağracaksın." Ökkeş, hemen o dakika bağarmaya başladı: "Haydi kalkıyor, bir iki, bir iki..." Sustu: "Pekiyl, Hilmi Abi," dedi. "Kalkıyoruz, ama nereye kalkıyoruz?" "Eminönü'ne..."

İzgü, Muzaffer. 2020: 6, 7.

Resimler

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Dolmuşçu* adlı çocuk kitabında siyah-beyaz resimler yer almaktadır. Kitapta çok az yer verilen resimler, içerikle uyumlu olsa da yan yana olmaması, ayrı sayfalarda olması metin-resim uyumunu bozmuştur. Kitapta daha fazla resimlere yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Dolmuşçu* adlı öyküsünde Ökkeş'in hayatla mücadelesi anlatılmaktadır. Ökkeş, önce araba yıkama işinde çalışmaktadır. Bu iş onu çok yormaktadır. Daha sonra Hilmi abisi sayesinde dolmuşta, yardımcılık işine başlar. Ökkeş'in yeni işinde yaptıkları kurgusu içinde insana ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Öyküde Ökkeş küçük bir çocuktur ama hayat ona istediği imkânları sunmamaktadır. O, okumayı çok istemektedir ama çalışmak zorundadır. Hasan'ın kız kardeşi Miyaser'i okutmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Kendisindeki okuma, okula gitme eksikliğini Hasan'ın kız kardeşine destek olarak tamamlamaya

çalışmaktadır. Ökkeş'in çalışkanlığı, umudunu kaybetmemesi, yardımseverliği okur ile paylaşılmaktadır.

Kahramanlar

Baş Kişi.

Ökkeş: Öykünün başkahramanıdır. Dolmuşta yardımcılık yaparak para kazanmakta ve ailesine destek olmaktadır. Çok çalışkan, akıllı ve merhametli bir çocuktur. Çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahip açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Hilmi: Ökkeş'in çalıştığı dolmuşun sahibidir. Ökkeş'i yanına işe almaktadır. Ona işi öğretir ve her türlü durumda yardımcı olan kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Hasan: Ökkeş'in en yakın arkadaşı, dostudur. Her an birbirlerine destek olup kardeş gibi yaşamaktadırlar.

Miyaser: Hasan'ın kız kardeşidir. Ökkeş ve Hasan abileri sayesinde okula gidecektir. Okula gideceği için çok mutludur.

Esme ve Bayram: Hasan'ın anne ve babasıdır. Çok çalışkan ve çocuklarına destek olan ebeveynlerdir.

Ökkeş'in nenesi ve babası: Ökkeş'e annelik yapan nenesi çok fedakâr bir kadındır. Babası ise onu çok seven destek olan bir kişiliktir.

Çocuğun özdeşim kurabileceği yan kahramanlar ekonomik zorluklar içinde betimlenmişlerdir. Bu durumla okurda yaşam gerçekliğine ilişkin yeni öğrenmeler gerçekleştireceği düşünülmektedir.

Mekân-Çevre

Öykü şehirde Ökkeş'in evinde ve çalıştığı otobüs durağında geçmektedir. Şehirde hayat maddi açıdan zordur ve Ökkeş çalışmak zorundadır. Ökkeş işine düzenli gider ve gelir. İşini çok sevmektedir. Ailesine maddi olarak destek olmaktadır. Yazarın

çocukluğundan izler sezilmektedir. Ökkeş köyüne özlem duymaktadır. Öyküde yer verilen mekânların çocuk gerçekliğine uygun olduğu söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Öyküde yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun anlam evrenine uygun kurgularla sezdirilmiştir.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “yürü yürü, çiftler çiftler, kendi kendine (s. 5, 87), sarı sarı (s. 21), yan yana (s. 25), kıkır kıkır (s. 28), boydan boya (s. 36), hızlı hızlı, baka baka, açılır açılmaz (s. 39), ağır ağır (s. 42), pırıl pırıl (s. 50, 89), art arda (s. 53), batıra batıra, iri iri, kocaman kocaman (s. 61), soluk soluğa (s. 68), katıla katıla (s. 76), bir bir (s. 93, 94)...” Bu kullanılan ikilemeler ile anlatıma devingenlik katılmıştır.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan anlatıma devingenlik ve zenginlik katan deyimlerden bazıları şunlardır: “içini çekmek (s. 26, 63), canı çıkmak (s. 27), kendini kaptırmak (s. 32), gözlerinin içi parlamak (s. 48), gözden geçirmek (s. 64), kulaklarına inanmamak (s. 65)...”

Öyküde anlatıma incelik katan benzetmelerden bazıları şunlardır: “zil gibi (s. 6), ördek gibi (s. 8), buz gibi (s. 10), taksi gibi (s. 17), sakız gibi (s. 22), iki kardeş gibi (s. 24), çiçek gibi (s. 31), balık istifi gibi (s. 40), hamur gibi (s. 64), değnek gibi (s. 77), inek gibi (s. 85), kuş gibi (s. 94), direksiyonun simite benzetilmesi (s. 5)...”

Öyküde kullanılan ağız özelliklerine örnekler: “Amanın, Aboooov (s. 7), bubam (s. 16), Emmi (s. 35)...”

Öyküde geçen pekiştirme ifadeleri ile anlatıma zenginlik katılmıştır. Örneğin: “kıpkırmızı (s. 10), dümdüz (s. 13, 43), mosmor (s. 22), tastamam (s. 36), sımsıkı (s. 38), dimdik (s. 54), kapkara (s. 57, 61), Tastamam (s. 82)...”

Öyküde geçen tek yanlış yazım örneği: “Ama bu tez arabayla geliyor (s. 43)” (tez*kez).

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Dolmuşçu* adlı eseri, dil ve anlatım açısından genel olarak sade, akıcı ve anlaşılırdır. Çocuğun anlam evrenine uygun olduğu tespit edilmiştir.

İleti

Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Dolmuşçu* adlı öyküsünde anne ve okul özlemi çeken Ökkeş ile okuyuculara bu iki şeyin ne kadar kıymetli olduğu sezdirilmiştir.

“Ökkeş yaşlı bir kadının binmesine yardım etti (s. 46), Bulduğun her şeyi sahibine vermelisin (s. 50)...” gibi ifadeler de olumlu iletilere örnek verilebilir.

Genel Değerlendirme

Eser biçim özellikleri açısından düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Kitapta daha dayanıklı bir kâğıdın kullanılması gerektiği ve kullanılan resimlerin metin ile yan yana olmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu düzenlemelerle birlikte kitap bir bütün olarak 9 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

15. Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte

Uyarlayan: Ayşenur Gönen

Senarist: Ozan Çivit-İbrahim Bal

Resimleyen: İSF STUDIOS

Yayınevi: Erdem Yayınları

Yayın Yılı: 19. Baskı 2021, 1. Basım 2017

Sayfa Sayısı: 96

Seslendiği Yaş Dönemi: 8-9-10 yaş

Tür: Öykü

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı kitap 13,5x19,5 cm boyutlarındadır. 8 yaş ve üstü okurların taşıyabileceği ağırlıkta ve çocuğun el-göz yapısına uygun olduğu görülmektedir.

Kâğıt

Erdem Çocuk tarafından yayımlanan *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte* adlı eserde kullanılan kâğıt; mat, sağlam ve kaliteli kitap kâğıdıdır (2. hamur). Resimleri net bir şekilde yansıttığı tespit edilmiştir.

Kapak

Öykünün ön kapağında, *Rafadan Tayfa*’ da bulunan karakterler ellerinde bazı araç ve gereçlerle resmedilmiştir. Öykünün içeriği ile uyumlu çağrışımlar yapmaktadır. Ön kapak resimlemesinin üst kısmında seri ve kitap adı, baskı numarası bulunurken alt kısımda ise yayınevi belirtkesine yer verilmiştir.

Arka kapakta ise seri-kitap ismi, kitapla ilgili kısa bir tanıtım yazısı ve serinin diğer kitaplarının resimleri bulunmaktadır. TRT Çocuk, ISFSTUDIOS, yayınevi belirtkelerine yer verilmiştir. Ayrıca kitabın 8-9-10 yaş arası çocuklara seslendiği de belirtilmiştir.

İSF STUDIOS. 2021: Ön Kapak

Sayfa Düzeni

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı öykünün sayfa düzenlemesi okurun rahatlıkla okuyabileceği nitelikte olup satır aralığı ve kenar boşluklarına dikkat edildiği görülmektedir. Resim-metin uyumuna özen gösterilmiştir. Böylece okurun görsel ve dilsel okuma yapmasını isteklendirecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Resimler

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı öyküde hemen hemen her sayfada metin ile uyumlu resimlere yer verilmiştir. Özgün bir gerçeklik yaratıldığı ve anlamsal bir ardışıklık-tutarlılık taşıdığı tespit edilmiştir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı öyküde birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olan arkadaşların yaşadıkları renkli olaylar ve maceralar anlatılmaktadır. Çocuklar ellerindeki imkânlarını ve en önemlisi yaratıcılıklarını kullanarak film çekmek için yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı öyküde Türk kültürüne dair sokak oyunları, gerçek dostluk, birlik ve beraberlik gibi durumlar okurla paylaşılmıştır.

Kahramanlar

Kitabın başında karakterlere ve şarkı sözüne yer verilmiştir.

Baş Kişiler.

Mert: Akın'ın abisi, Rafadan Tayfa'nın lideri...

Hayri: Karnı acıkınca dünya durur. Şakacı...

Akın: Rafadan Tayfa'nın göz bebeği, abisinin sağ kolu...

Kamil: Uyku, sabah sporu ve Nuri bakkal... İşte Kamil'in bir günü...

Sevim: Rafadan Tayfa'nın sağduyulu sesi...

Hale: Hayri'nin kardeşi, Sevim'in en yakın arkadaşı...

Yan Kişiler.

Rüstem abi: Herkes ona inanır, güvenir; köftelerine de bayılır.

Basri amca: Tatlı sert sırlarla dolu biri.

Sadettin usta: Elinden her iş gelir. Tamirhanesi tıpkı bir atölye gibidir.

Yumak: Kocaman gözleri, her zaman dinlemeye hazır kulakları ile şirin bir sokak köpeği.

Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte adlı öyküde çocuğun özdeşim kurabileceği kahramanlar okurda güzele ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Mekân-Çevre

Eser çocukların yaşadığı mahallede geçmektedir. Samimi komşuluklar ve arkadaşlıklar okuyucuya hissettirilmektedir.

Dil ve Anlatım

Yapıttaki olaylar çocuğun dil gelişim seviyesine uygun, anlamsal bir tutarlılık içerisindedir. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. 8-9-10 yaş arası çocuklara salık verilebilir.

Öyküde Türkçenin gücü ve olanaklarını yansıtan benzetmelere, ikilemelere, deyimlere yer verilmiştir. Seslendiği yaş düzeyinin anlam evrenine uygun olduğu belirlenmiştir.

Öyküde olay kurgusunda kullanılan benzetmelerden bazıları şunlardır: “topaç gibi bir çocuk (s. 29), inatçı keçi gibi (s. 33), iki dost gibi (s. 39), eskisi gibi (s. 47), tıpkı bir çember gibi (s. 59), bir pilot gibi, diğer çocukları gibi (s. 84), fal taşı gibi (s. 88)...” anlatıma zenginlik katmıştır.

Öyküde kullanılan ikilemeler ise anlatıma devingenlik katmıştır. Kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “boş boş, parıl parıl (s. 8), tembel tembel (s. 10, s. 12), türlü türlü (s. 17, s. 61), sokak sokak (s. 18), fırıl fırıl, dalga dalga (s. 29), çeke çeke (s. 37), hışır hışır, sürüye sürüye, savura savura (s. 38), ayrı ayrı (s. 39), boş boş (s. 43), rahat rahat (s. 48), açık açık (s. 56), döne döne (s. 59), dertli dertli, zaman zaman (s. 66), yuvarlana yuvarlana (s. 66), seve seve (s. 68), sıkı sıkı, usul usul (s. 73), sıkı sıkı (s. 76), ıslıl ıslıl (s. 85), süzüm süzüm (s. 87), sakın sakın (s. 89), uçurtma uçurtma (s. 90) vb.”

Öyküde kullanılan deyimler ise imgesel bir anlatımla dilin zenginleşmesini sağlamıştır. Deyimlerden bazıları şunlardır: “gözünü dört açmak (s. 14), gözden geçirmek (s. 21), gözünü almak (s. 28), göz açıp kapanıncaya kadar (s. 32), ağız dalaşına girmek, meydan okumak (s. 33), kendini ağırdan satmak, üste çıkmak (s. 34), tatlıya bağlamak (s. 36), diş bilemek (s. 37), gözleri parlamak (s. 39), gözden kaybolmak (s. 54), dile getirmek (s. 56), kendini kaptırmak (s. 65), tuzağa düşmek, el koymak (s. 66), inada binmek (s. 76), kara kara düşünmek (s. 78, s. 86), teselli etmek,

akıldan çıkmak (s. 79), gözleri parlamak (s. 80), gurur duymak (s. 81), mutluluktan uçmak, üzerine düşeni yapmak, yol göstermek (s. 82), umutları suya düşmek (s. 86), dilleri tutulmak (s. 89), sabrı taşmak (s. 90) vb.”

Öyküdeki yansıma sözcükler anlatıma devingenlik katmıştır. Bunlar şunlardır: “tok tok tok tok (s. 29), hırrrşş pat, tak tuk pat, çat çat küt (s. 38), zonk zonk zonkluyor, Ağğğhhhhh (s. 49), Hoop! (s. 51), hop hop hoplatmak (s. 61) vb.”

Dokuz kiremit, yakan top, futbol, çember yarışı, beştaş, saklambaç, körebe gibi pek çok sokak oyunları hem isim olarak hem de nasıl oynandığıyla ilgili bilgiler verilerek okurun kültürümüze ait oyunları tanınması sağlanmıştır.

Ayrıca “megafon, topaç, fırıldak, tekerlekler, uçurtmalar vb.” yeni kelime ve kavram öğrenmelerine de yer verilmiştir.

Öyküde genel olarak akıcı, eğlenceli, zengin bir dil kullanılmıştır. Seslendiği yaş düzeyine uygun olduğu ve çocuğun dil gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

İleti

TRT Çocuk 'ta izlenen, çok sevilen ve artık okuyucusu ile buluşan kitap pek çok okurun dikkatini çekmektedir. Dostluk, arkadaşlık, yardımlaşma, mücadele, yaratıcılık gibi birçok olumlu iletiler okurla paylaşılmıştır. Sokak oyunlarının isimleri ve nasıl oynanacağına dair bilgiler de okuru hem bilgilendirmekte hem de eğlendirmektedir.

Genel Değerlendirme

Öykü biçim ve içerik özellikleri açısından bütünlük içindedir. Eserin kurgusu ve kahramanları çocuğun anlam evrenine uygun olduğu söylenebilir. Birçok olumlu iletilere yer verilmesiyle de çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca kitabın sonunda “Etkinlikler” bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde bulmaca, öykü yazma ve çizim bölümleri ile okurun hem eğlenmesi hem de yaratıcılığını kullanmasını sağlanmaktadır. Arka kapak iç kısımda ise serinin diğer kitaplarının isimleri, seslendiği sınıf düzeyleri, sayfa sayıları ve boyut (cm) bilgisi

bulunmaktadır. Bu bilgiler okurlara, eğitimcilere ve ebeveynlere yol göstermesi açısından olumlu olmuştur.

16. *Wimpy Kid Saftirik Greg'in Günlüğü-Ah Kalbim!*

Kitabın Yazarı: Jeff Kinney

İngilizce Aslından Türkçeleştiren: Kenan Özgür

Yayınevi: Epsilon Yayıncılık

Yayın Yılı: 25. Baskı Haziran 2021, 1. Basım 2012

Sayfa Sayısı: 223

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Günlük

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Saftirik Greg'in Günlüğü-Ah Kalbim! adlı kitap, 13,5x21,5 cm boyutundadır. Çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

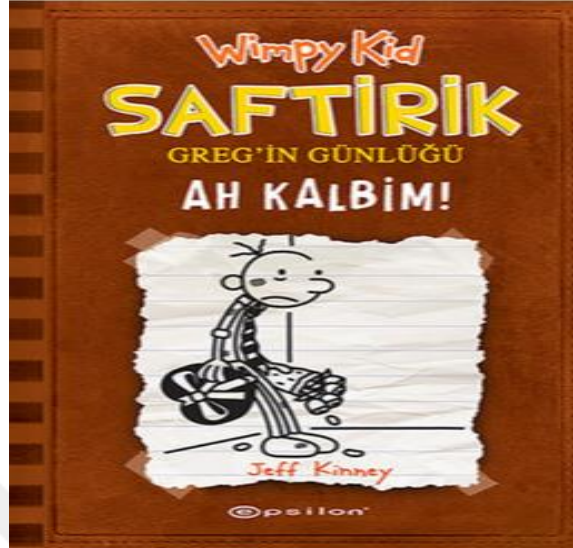
Kâğıt

Kitapta kullanılan 2. hamur kâğıt, gözü yormayacak açık sarı renktedir. Kolay yıpranmayacak özellikte ve kalitede olduğu görülmektedir.

Kapak

Jeff Kinney'in Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi'ne ait her bir kitabın kapak düzenlemesinde bir renk seçimi vardır. Serinin *Saftirik Greg'in Günlüğü Ah Kalbim!* kitabının kapak rengi kahverengidir. Ön kapakta küçük bir kâğıt parçasına çizilmiş

resimde elinde çiçek demeti ve bir kalp kutu ile Greg üzgün bir şekilde resmedilmiştir. İçeriğe ilişkin ipuçları verecek nitelikte olduğu söylenebilir. Kitabın yazarı ve yayınevi bilgilerine de ön kapakta bulunmaktadır.

Kinney ve Berkerman, Jeff ve Chad. 2021: Ön kapak

Kinney ve Berkerman, Jeff ve Chad. 2021: Arka kapak

Arka kapakta ise kitabının içeriğine yönelik bir metne yer verilmiştir. Saftirik Greg Serisi'nin USA Today, Publishes, Weekly, Wall Street Journal ve New York Times'in çok satanlar listelerinin vazgeçilmezi olduğu belirtilmektedir.

Son olarak eserin sırtındaysa kitabın adı ve yazarına ilişkin bilgilerle okurun kitaplık oluşturmasına ve kitaplıkta kitabını kolaylıkla bulmasına imkân sağlayacak özellikte olduğu görölmektedir.

Sayfa Düzeni

Saftirik Greg'in Günlüğü Ah Kalbim! adlı günlüğün hem yazarı hem de çizeri Jeff Kinney'dir. Sayfa düzeninde çizgi ve sözcüklerle bir bütünlük oluşturmuştur. Örneğin: 78-79. sayfaların sayfa düzenlemesine bakıldığında alt-üst, kenar boşluklarında ve metin-çizim arasında belirli bir orana dikkat edilmiştir. Satır aralarındaki boşlukların da çocuğun bilişsel gelişim özelliklerine uygun olduğu görölmektedir.

Kinney, Jeff. 2021: 78-79

Çizimler

Günlüğün her sayfasında içerikle uyumlu çizimlere yer verilmiştir. Bu da çocuğun somutlama yapması açısından önemli olduğu söylenebilir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Eserde Greg'in okulda yaşadığı maceralar günü gününe anlatılmaktadır. Greg'in "Sevgililer Günü" dansı için kendisine eş bulmaya çalışması, bunun için yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Greg'in annesi, babası ve arkadaşı Rowley ile ilişkilerinde yaşadığı çatışmalardır. Örneğin: Greg kendi seçtiği kıyafetlerle okula gitmek ister ama annesi izin vermez. Annesi, gizliden giden Greg'in peşinden okula kadar gider ve yine uygun görmediği kıyafeti çıkarmasını ister. Greg, Rowley'in hoşlandığı kız Abigail'den uzak durmak için elinden geleni yapar ama başarılı olamaz. Bu durumdan dolayı aralarında çatışmalar yaşanmaktadır.

İzlek

Greg, aile ve arkadaşlık ilişkilerindeki sorunlara zekice çözümler bulabilen ama şanssızlıkla mücadele eden bir kişidir. Annesi ise aile bağlarını güçlendirmeye çalışan bir ebeveynidir. Bu olumlu ilişkiler konu ile uyum içerisindedir. Ancak Greg'in bazı arkadaşlık ilişkileri arkadaşlık sevgisinden uzak olması, çıkarlarının ön planda olması gibi durumlardan dolayı izlek ile konunun sıkı bir ilişki içinde olmadığı düşünülmektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Greg: Eserin başkahramanı olan Greg, tembel, bazen saf bazen çok akıllı bir çocuktur. Olaylar karşısında çok farklı fikirler sunmakta ve sürekli planlar yapmaktadır. Ayrıca kendisini iyi sanan ve her çocuk gibi her istediği olamayan bir çocuktur. Sınıf içinde ise genellikle uyumludur. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Rowley: Greg'in en yakın arkadaşıdır. Genel olarak Greg ile iyi anlaşılan ve sürekli birlikte hareket eden, biraz şaşkın bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Greg'in Annesi: Okumayı çok seven, sürekli araştırmalar yapan, eğitime önem veren bir kadındır. Aile içi uyumu sağlayan ve buna önem veren bir annedir.

Greg'in Babası: Düzenli işi olan, çocukları ile daha az ilgili durağan bir kişiliktir.

Greg'in anne ve babası birbirlerini seven, saygı duyan kişilerdir.

Rodrik: Greg'in ağabeyidir. Durağan bir kişiliktir.

Monny: Greg'in küçük kardeşidir. Paylaşmayı sevmeyen ve hayali arkadaşları olan bir kişiliktir.

Gary: Greg'in amcasıdır. Paraya ihtiyacı olan, güven vermeyen, ticaret ile para kazanmaya çalışan, akıllı ama çok tembel, işsiz, şakacı ve müziğe karşı ilgili bir kişiliktir.

Abigail: Greg'in dans gecesine birlikte gitmek istediği arkadaşıdır, onun için birçok plan yapmakta ve mücadele etmektedir.

Mekân-Çevre

Eser Greg'in okulunda ve evinde geçmektedir. Ev ortamı çocuk gerçekliğine uygun olarak işlenirken okul çevresinde ise olumsuz örnek olabilecek davranışlar yer almaktadır.

Dil ve Anlatım

Saftirik Greg'in Günlüğü Ah Kalbim! adlı günlükte yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Kitaptaki olayları Greg anlatmaktadır. Yalın ve mizahi bir anlatım kullanılmıştır.

Kitapta bazı vurgu yapılmak istenen kelimeler büyük harfle yazılmıştır. Bu durum Türkçe kurallara uygun değildir. Bazı kelimelerin anlamı zor olduğu tespit edilmiştir. Seslendiği yaş aralığı göz önüne alınırsa okurun anlamasının ve somutlama yapmasının zor olacağı düşünülmektedir.

İleti

Günlükte örnek olabilecek bir anne vardır. Sürekli aile bağlarını güçlendirmeye çalışan, onlar için fedakârlık yapan ve aile bireyleri arasında yardımlaşmayı sağlayan, onlar için yeni şeyler deneyen bir anne...

Zararlı alışkanlıklardan uzak durmaya yönelik çalışmalar yapan, yardım kampanyaları düzenleyen bir okul...

Bu iletiler olumlu olsalar da önemli olan çocuk kahramanın özellikleridir. Çünkü çocuk okur kitaptaki çocuk kişilikleri kendisine örnek olarak almaktadır. Çocuk kahramanların verdiği iletiler ise çıkarları için sürekli planlar yapan, her işi şanssızlıkla sonuçlanan, gösterişi seven, bencil, kıskanç, intikam duygusu besleyen kişilik / kişiliklerdir. Hocalara karşı yapılan saygısızca davranışlar, yaşlar küçük olmasına rağmen sevgililik durumlarının çok fazla ön plana çıkarılması vb. gibi düşüncelerin eserde yer alması çocuk gerçekliğine uygun olmadığı ve olumsuz örnek olabileceği düşünülmektedir.

Genel Değerlendirme

Saftirik Greg'in Günlüğü Ah Kalbim! kitabının çocuklara okuması için salık verilebilecek nitelikte bir yapıt olmadığı düşünülmektedir.

17. *Wimpy Kid Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar*

Kitabın Yazarı: Jeff Kinney

İngilizce Aslından Türkçeleştiren: Kenan Özgür

Yayınevi: Epsilon Yayıncılık

Yayın Yılı: 14. Baskı Haziran 2020, 1. Basım 2016

Sayfa Sayısı: 223

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Günlük

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı kitap, 13,5x21,5 cm boyutundadır. Çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayacak nitelikte olduğu görülmektedir.

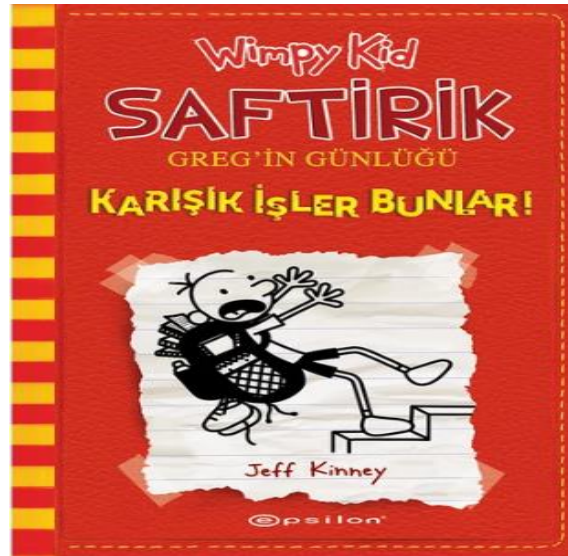
Kâğıt

Kitapta kullanılan 2. hamur kâğıt, gözü yormayacak açık sarı renktedir. Kolay kolay yıpranmayacak kalitede olduğu söylenebilir.

Kapak

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı yapıtın kapağı turuncudur. Ön kapakta Greg merdivenlerden düşerken resmedilmiştir. Arka kapakta ise Greg ve arkadaşı Rowley'in siyah-beyaz resimleri içerikle ilgili ipuçları vermektedir.

Eserin sırt kısmındaysa, kitabın ve yazarın isimlerine yer verilmiştir. Genel olarak bakıldığında kapaktaki uyum bir bütünlük içerisinde olduğu görülmektedir. İçeriğe ilişkin dikkat çekici ifadeler yer almaktadır.

Kinney ve Berkerman, Jeff ve Chad. 2020: Ön kapak

Kinney ve Berkerman, Jeff ve Chad. 2020: Arka kapak

Sayfa Düzeni

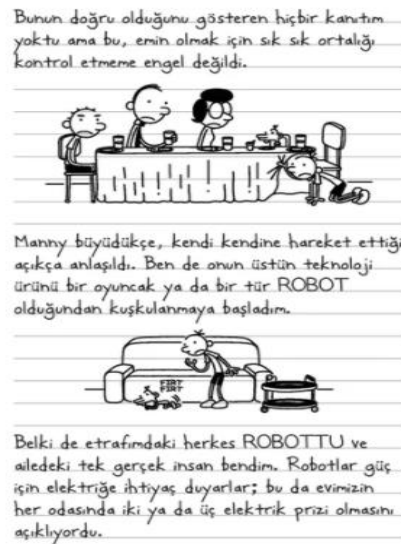
Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı günlüğün sayfa düzeni çocuğun kitabı kolaylıkla okuyabilecek özellikte olduğu düşünülmektedir.

Kinney, Jeff. 2020: 7.

Çizimler

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı günlükte her sayfada içerikle uyumlu çizimler yer almaktadır. Çocuğun kolaylıkla somutlama yapabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Kinney, Jeff. 2020: 16.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı eserde ünlü olma hayalleri kuran Greg'in başına gelen olaylar anlatılmaktadır. Greg'in ünlü olabilmek için yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde işlenmiştir.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: *Ah Kalbim!* kitabında olduğu gibi *Karışık İşler Bunlar* adlı kitapta da başkahraman Greg; annesi, babası, kardeşleri ve arkadaşı Rowley ile sürekli bir çatışma içindedir.

İzlek

Günlükte kendini bulmaya çalışan ve farklı girişimlerde bulunan çocukları anlamak ve destek olmak gerektiği okura sezdirilmiştir. Hayvan sevgisine ve bazı kültürel unsurlara da yer verilmiştir.

Kahramanlar

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı eserdeki kahramanlar serinin diğer kitabı olan *Ah Kalbim!* adlı eserdeki kahramanlarla aynıdır ve o bölümde incelenmiştir.

Mekân-Çevre

Kitaptaki olaylar seriye ait diğer kitapta olduğu gibi Greg'in okulunda ve evinde geçmektedir. Bu ortamlar çocuk gerçekliğine uygun olarak işlendiği söylenebilir.

Dil ve Anlatım

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar eseri İngilizceden Türkçeleştirilmiştir. Türkçe sözcükler kullanılmaya dikkat edilmiştir. Sadece kahramanların isimleri yabancıdır. Genel olarak kitabın dili sade ve mizahi bir anlatım kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitaptaki olayları, başkahraman Greg anlatmaktadır.

İleti

Saftirik Greg'in Günlüğü-Karışık İşler Bunlar adlı günlükte verilen sözleri tutmanın önemi üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda sürekli yeni bir şeyler arayan, girişimlerde bulunan bir çocuk yer almaktadır ve kısmen ailesi tarafından desteklenmektedir. Kitap okumanın önemi üzerinde de durulmaktadır.

Genel Değerlendirme

Eserde yer alan başkahramanın sorunların çözümünde edindiği davranışlar sebebiyle okurun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. 9 yaş ve üstü çocuklara okuması için salık verilebilecek nitelikte olmadığı düşünülmektedir.

18. *Wimpy Kid Saftirik Greg'in Günlüğü-Panik Yok*

Kitabın Yazarı: Jeff Kinney

İngilizce Aslından Türkçeleştiren: Kenan Özgür

Yayınevi: Epsilon Yayıncılık

Yayın Yılı: 32. Baskı Şubat 2021, 1. Basım 2011

Sayfa Sayısı: 223

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üstü

Tür: Günlük

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

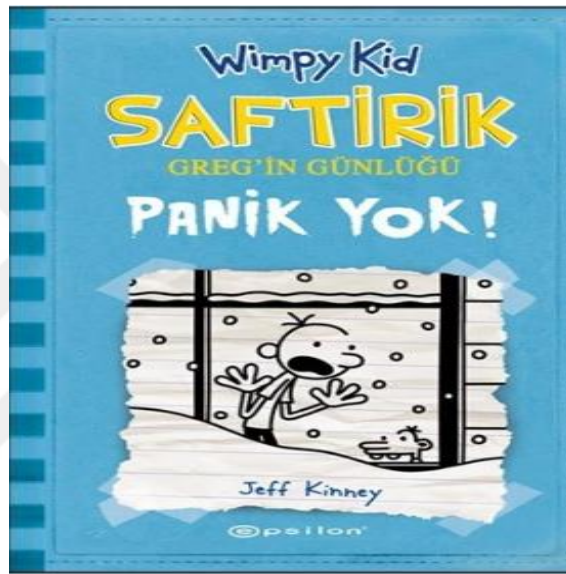
Saftirik Greg'in Günlüğü-Panik Yok! adlı kitap, 13,5x21,5 cm boyutundadır. Çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

Kâğıt

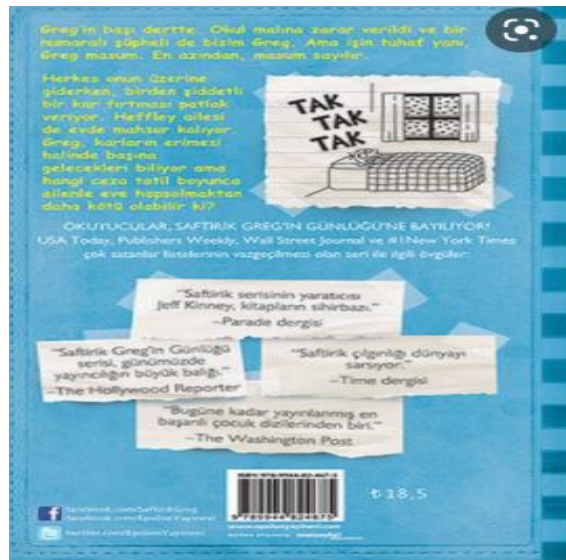
Kitapta kullanılan 2. hamur kâğıt, gözü yormayacak açık sarı renktedir.

Kapak

Seriye ait *Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok* adlı kitabın kapağı mavidir. Ön kapakta Greg'in bir panik ve şaşkınlık haliyle pencereden dışarıya bakarken resmedilmiştir. Dışarıda kar yağmaktadır. Verilen mesajların içerik ile uyumlu olduğu söylenebilir. Kitabın ve yazarın ismi, yayınevi bilgisi de yer almaktadır.

Kinney, Jeff. 2020: Ön kapak

Kinney, Jeff. 2020: Arka kapak

Arka kapakta ise kitabın içeriğiyle ilgili kısa bir bilgi verilirken yan tarafında ise Greg yatakta uşurken resmedilmiştir. Saftirik Greg Serisi'nin USA Today, Publishes, Weekly, Wall Street Journal ve New York Times'ın çok satanlar listelerinin vazgeçilmezi olduğu da belirtilmektedir.

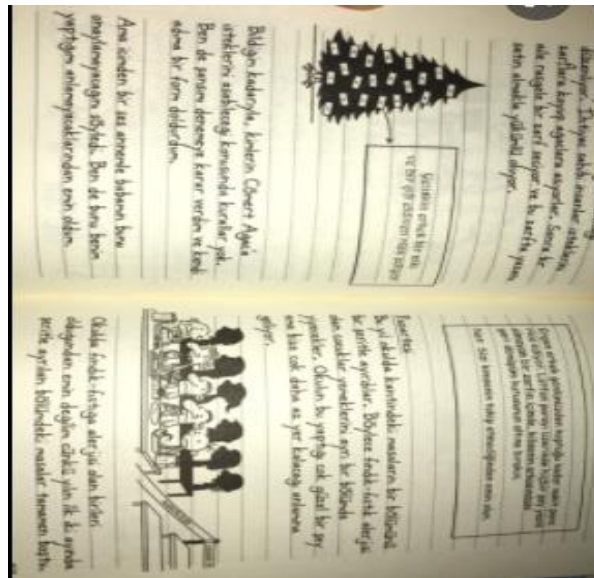
Kitabın sırt kısmında diğer serilerde olduğu gibi kitap ve yazar bilgisi bulunmaktadır. Okurun kitaplıkta kolaylıkla bulabileceği niteliktedir. Kitap bir bütün olarak uyum içerisinde olduğu ve göze hitap ettiği görülmektedir.

Sayfa Düzeni

Serinin *Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok* adlı yapıtın sayfa düzeni çocukların rahatlıkla okuyabileceği nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Çizimler

Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok adlı eserinde de diğer seriye ait olan kitaplar gibi her sayfasında içerik ile uyumlu çizimler yer almaktadır. Mizahi bir anlatım ve anlatımla uyumlu çizimlerle okurun eğlenerek okuyacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çizimler çocuğun somutlama yapmasına kolaylık sağlayabilir.

Kinney, Jeff. 2020: 96, 97

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Serinin *Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok* adlı kitabında Greg'in okulda ve evde yaşadığı maceralar anlatılmaktadır. Bir gün Greg evdeyken kar fırtınası meydana gelir. Greg ve ailesi evde mahsur kalmaktadırlar. Greg'in evde yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Greg annesi, babası, kardeşleri ve arkadaşı Rowley ile sürekli çatışma halindedir. Örneğin: Greg sürekli annesinden harçlık ister ama annesi kendi parasını kazanmasını istemektedir. Greg'in sürekli bir planı, isteği olmaktadır. Rowley'den yardım istemektedir. Rowley bazen onun isteklerini yapmaz. Bundan dolayı iki arkadaş arasında da çatışmalar yaşanmaktadır.

İzlek

İşine geldiği gibi davranan, zor duruma düştüğünde yalanlar söyleyen Greg'in okurda bırakabileceği etkinin kaynağı insana, doğaya ve yaşama ilişkin bir sevgiden uzak olduğu söylenebilir.

Kahramanlar

Greg: Dikkatsiz bir çocuk olan Greg, sürekli planlar yapmakta ve gizli işler çevirmektedir. Zor durumda kaldığında rahatlıkla yalanlar söyleyebilen ve çoğu zaman da çıkarlarına göre hareket eden bir çocuktur. Greg devingen bir kişiliktir.

Rowley: Greg'in en yakın arkadaşıdır. Saf, şansız ve şaşkın bir kişiliktir. Greg her ihtiyacı olduğu zaman Rowley'den yardım istemektedir. Greg ile birlikte birçok olaylar yaşamaktadır. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Greg'in annesi: Fedakâr, ailesine düşkün, eğitime önem veren bir kişiliktir.

Greg'in babası: Çalışkan, düzenli, çocuklarını anlayan bir adamdır.

Rodrick ve Many: Greg'in kardeşleridir. Kapalı ve durağan kişiliklerdir.

Mekân ve Çevre

Eserde Greg'in evde yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Genel olarak bu mekân çocuğun anlam evrenine uygun olduğu düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Serinin *Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok* adlı eserinde yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Açık ve mizahi bir anlatım olduğu tespit edilmiştir.

Kitap İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Türkçenin anlatım gücü ve olanaklarından yararlanılmamıştır. Genel olarak seslenilen yaş düzeyinin dil gelişimine olumlu katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

İleti

Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok adlı yapıtta okulda şiddete karşı slogan yarışmasının yapılması, yardım kampanyalarının düzenlenmesi, hayvan sevgisinin aşılması ve sağlıklı beslenme konusunda eğitsel filmler izletilmesi vb. gibi durumlar olumlanmıştır. Ancak başkahraman Greg'in okurla özdeşim kuracağı olumlu yönleri olsa da genel olarak ilişkileri çıkar üzerine kuran bir kişilik olması sebebiyle çocuğun yaşamına uygun bir gerçeklikten uzak olduğu düşünülmektedir.

Genel Değerlendirme

Kitap seslendiği yaş düzeyi okurlara salık olarak verilemeyeceği düşünülmektedir.

19. Sihirli Küpe

Kitabın Adı: Sihirli Küpe

Kitabın Yazarı: Fatih Erdoğan

Kapak ve İç Resimler: Huban Korman

Yayınevi: Mavibulut Yayıncılık

Yayın Yılı: 6. Basım Nisan 2019, 1. Basım 2009

Sayfa Sayısı: 184

Seslendiği Yaş Dönemi: 8 yaş ve üstü

Tür: Fantastik Hikâye

Bîçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

Fatih Erdoğan'ın Sihirli Serisi'nden incelenen *Sihirli Küpe* kitabı, çocuğun el ve göz yapısına uygun 13,5x19,5 cm boyutlarındadır.

Kâğıt

Kitapta gözü yormayacak nitelikte açık sarı renkte 2. hamur kâğıt kullanılmıştır.

Kapak

Sihirli Küpe adlı kitabın ön kapağında, öykünün başkahramanı Elif'in ve bebeğinin resmi ortada büyük bir şekilde resmedilmiştir. Kapağın kenar kısımlarındaysa mavi küpeler, palamut, kedi, hırsız adamın resmi, beşikte bebek resmi içerik ile uyumlu resmedilerek güçlü mesajlar verdiği görülmektedir. Kitabın üst kısmında büyük harflerle kitabın ismi, hemen altında yazar bilgisi yer almaktadır. Kitabın alt bölümünde ise yayınevi bilgisi yer alırken sağ alt köşede ise baskı bilgisi bulunmaktadır.

dandı. "Bak, hiç üşümeyeceksin..."

Havluyu bebeğinin üzerine güzelce örttü. İki yandan elleriyle sıkıştırdı. Sonra eğilip yanağından öptü. "Üşüme bebeğim," dedi. "Güzel güzel uyu."

"Uyudu mu?"

Küçük ablası Zeynep uyanmış, kapidan Elife bakıyordu. "Belki karnı açtır bebeğinin," dedi gülerek, "tıpkı benim gibi yani..."

Gerinerek masaya yaklaştı. İki eliyle Elif'in yanaklarını sıkı ve karşısına oturdu. Annesi elinde boş çamaşır sepetiyle içeri girdi.

"Uyandın mı?" dedi. "Gideceğim ben birazdan, ablan yetişsin bana."

"Tamam tamam, uyanır şimdi."

"Gecikmeyeyim. Laf ediyorlar sonra. Bugün perdeler de yıkanıp asılacakmış. Öğleden sonra davet varmış evde. Doğum günü partisi..."

12

13

Korman, Huban. 2019: 12, 13.

Resimler

26 bölümden oluşan kitapta çok az resimlere yer verilmiştir. Sadece üç sayfada resme yer verilmiştir. Bu sayfalardaki resimler ise içerik ile uyumlu olduğu ve çocuğun somutlama yapmasına olanak sağlayacak nitelikte olduğu görülmektedir. Seslendiği yaş düzeyi göz önüne alındığında daha çok resimlere yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Fatih Erdoğan'ın *Sihirli Küpe* adlı kitabında yoksulluk içinde hayatta kalmaya çalışan bir ailenin yaşamını ve Elif'in başına gelen ilginç olaylar fantastik bir kurgu içinde anlatılmaktadır. Elif'in başına düşen palamut, gördüğü ilginç rüya, mavi küpeyi taktığında parmak kıza dönüşmesi gibi birbiri ardına yaşanan heyecan dolu olaylar kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Sihirli Küpe adlı kitapta sahip olunan her şeyin kıymetinin bilinmesi gerektiği, aile olmanın önemi, aile içi sevgi-saygı, yardımlaşma, merhamet gibi duygular okura sezdirilmiştir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Elif: Kitabın başkahramanıdır. Ailenin en küçüğüdür. Babası yıllar önce vefat etmiştir, bu sebepten ailesi bu eksikliği hissettirmemek için onunla daha çok ilgilenmekte ve onu çok sevmektedirler. Cesaretli, merhametli bir çocuktur. Olay kurgusu boyunca açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Elif'in annesi (Suna): Yokluk içinde çocuklarını büyötmeye çalışan ve çok çalışkan bir kişiliktir. Kendisini çocuklarına adayan bir kadındır.

Gizem: Hırsızlık yapan adamın kızıdır. Tek arkadaşı Elif'tir. Kanseri hastasıdır.

Gizem'in annesi: Eşine ve kızına çok düşkün bir kişiliktir.

Gizem'in babası: Taksicidir ama geceleri ailesinden gizli hırsızlık yapmaktadır. Hırsızların olduğu çeteye girmiştir. Amacı bu çeteyi çökertip büyük ödölü almaktır. Kızının hastalığını tedavi ettirmek için böyle bir yol bulmuştur.

Elif'in abileri ve ablaları ise aile içi yardımlaşmaya ve dayanışmaya önem veren, Elif'i çok seven ve onunla sürekli oyunlar oynayan kişiliklerdir.

Mahmut amca: Mesleği bakkalcılık olan sevecen bir kişiliktir.

Kitaptaki kahramanlar genel olarak çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Mekân-Çevre

Kitaptaki kurgu Elif'in yaşadığı mahallede geçmektedir. Elif ve ailesi zor geçinmektedirler. Yaşadıkları ev ve imkânları konuya uygun olarak tasvir edilmiştir.

Yaşadığı mahalledeki komşuluk ilişkileri samimidir ve birbirleriyle dayanışma içerisindedirler. Hikâyede yer verilen mekân ve çevresel faktörler çocuğun anlam evrenine uygun olarak işlendiği görülmektedir.

Dil ve Anlatım

Fatih Erdoğan'ın *Sihirli Küpe* adlı kitabı 8 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir. Yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuştur. Dil gelişimi açısından seslendiği yaş düzeyinin anlam evrenine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Hikâyede yer verilen dilsel öğeler şunlardır:

“Üff! (s. 5), PIT! (s. 38), ÇİNG! (s. 88)...” yansıma sözcükler,

“sabah sabah, görür görmez (s. 7), derin derin (s. 8), sık sık, ferah ferah (s. 9), güzel güzel (s. 12), gerine gerine (s. 14), huysuz huysuz (s. 15), katıla katıla (s. 16), sallana sallana (s. 17), uzun uzun (s. 19), dik dik, açar açmaz (s. 21), kıvrır kıvrır (s. 22), muzip muzip (s. 24), oradan oraya, gelir gelmez (s. 26), mırıl mırıl (s. 31), mutlu mutlu (s. 32), kendi kendine, tatlı tatlı (s. 33), duyar duymaz (s. 38), aktara aktara (s. 40), çekine çekine (s. 42), derin derin (s. 45), pırıl pırıl (s. 46), korka korka (s. 47), tekrar tekrar, saçma sapan (s. 48), uzun uzun (s. 62), sarsıla sarsıla (s. 70), tekrar tekrar (s. 73), şaşkın şaşkın (s. 80), uzun uzun, yatırıp yatırıp (s. 81), tutuna tutuna (s. 87), mutlu mutlu (s. 93), ağır ağır (s. 96), küskün küskün (s. 102), yudum yudum, uzun uzun (s. 113), basa basa (s. 118), takar takmaz (s. 119, 120), hain hain (s. 127), sarsıla sarsıla (s. 129), diken diken (s. 144), didik didik (s. 162), dik dik (s. 166), hemen hemen (s. 67)...” ikilemeler,

“tıpkı benim gibi yani... (s. 12), suratını asmış gibi (s. 16), boğulacak gibi (s. 17), sinek ısırılmış gibi (s. 18), senin gibi (s. 19), savaş alanı gibi (s. 27), bebek gibiydi (s. 32), kule gibi, gerçekmiş gibi (s. 49), sahici gibi (s. 83), parmak kız gibi (s. 86, 110), beşik gibi (s. 96), ok gibi (s. 98), canavar gibi (s. 115), ölü evi gibi (s. 129), böcek gibi (s. 145), yelpaze gibi (s. 156), hırsızmış gibi (s. 177)...” benzetmeler,

“Ben örtmen olcam bana ne! (s. 15)...” ağız özellikleri,

“koskoca (s. 7, 72, 84), rengârenk (s. 21), masmavi (s. 46), yapayalnız (s. 67), sımsıkı (s. 118), tortop (s. 123), karmakarışık (s. 154)...” pekiştirmeler,

“Yüzünden düşen bin parçaydı, dile getirmek (s. 21), göz kulak olmak (s. 26), teselli etmek, derin bir sohbete dalmışlardı (s. 27), göz gezdirmek (s. 56), göz göze gelmek (s. 72)...” deyimler kullanılmıştır. Bu ifadelerle anlatıma devingenlik, zenginlik, incelik ve akıcılık katılmıştır.

İleti

Fatih Erdoğan’ın *Sihirli Küpe* adlı fantastik hikâyesinde hem olumlu hem de olumsuz iletiler yer almaktadır. Kitapta küçük olayların hayatımızı değiştirebileceği, aile olmanın önemi, yardımlaşma, dayanışma ve sahip olunan her şeyin kıymetinin bilinmesi gerektiği gibi olumlu iletiler yer almaktadır. Ancak hırsızlık durumunun yumuşatılması, kediye tekme atan bir kız çocuğu gibi durumlar ise olumlanmamıştır.

Genel Değerlendirme

Fantastik yazın ürünü olan *Sihirli Küpe* adlı kitapta düş-gerçek ilişkisi belirli kurallar içinde verilmiştir. Bu durum çocukta yeni ufuklar açmasını sağlamaktadır. Kitaptaki bazı iletiler düzenlemeye ihtiyaç duyulmakla birlikte bir bütün olarak değerlendirildiğinde 8 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

20. Sol Ayağım

Kitabın Yazarı: Christy Brown

İngilizce Aslından Çeviren: Filiz Kahraman

Kapak Tasarım: Başak Yaman Eroğlu

Yayınevi: Nora Kitap

Yayın Yılı: Ağustos 2021, 1. Basım 1954

Sayfa Sayısı: 189

Seslendiği Yaş Dönemi: 10 yaş ve üstü

Tür: Anı ve Biyografi

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Boyut

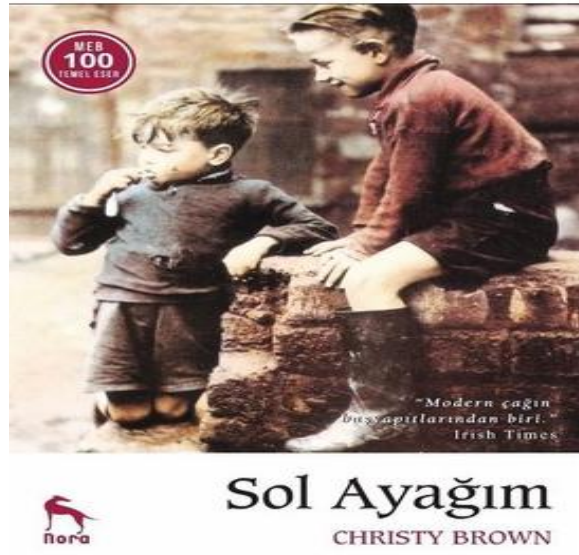
Kitap 13x19 cm boyutlarındadır. 10 yaş ve üstü çocukların kitaplık oluşturabileceği nitelikte olduğu söylenebilir.

Kâğıt

Kitapta 2. hamur kâğıt kullanılmıştır. Gözü yorabilecek ve sarı renkte olan bu kâğıt düşük kaliteli olmasından dolayı kolay yıpranabilecek özellikte olduğu görülmektedir.

Kapak

Sol Ayağım kitabının ön kapağında iki çocuğun fotoğrafına yer verilmiştir. Sol ayağı ön planda olan büyük çocuğun kitabın başkahramanı Christy olduğu ve yanındaki çocuğun da kardeşi olabileceği düşünülmektedir. Christy gülümseyerek kardeşine sevgiyle bakarken resmedilmiştir. İçerikle uyumlu çağrışımlar yaptığı söylenebilir. Irish Times’ın “Modern çağın başyapıtlarından birisi.” yazısı fotoğrafın hemen altında yer almaktadır. Alt kısımda kitabın ve yazarın ismi, yayınevi bilgisi yer almaktadır.

Yaman Eroğlu, Başak. 2021: Ön Kapak

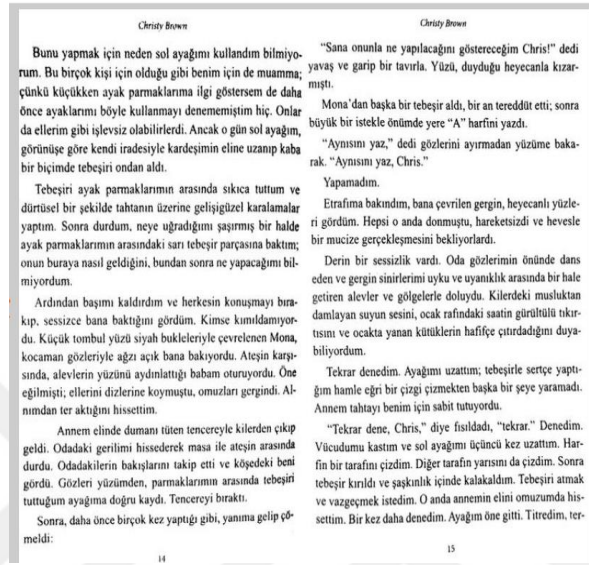

Yaman Eroğlu, Başak. 2021: Arka Kapak

Arka kapakta ise kitabın içeriğiyle ilgili tanıtım yazısı yer almaktadır. Irish Times, Sunday Times gibi gazetelerin *Sol Ayağım* kitabıyla ilgili yorumları bulunmaktadır. Kitabın sırt kısmındaysa yazarın, kitabın ve yayınevinin isimi yazmaktadır. Çocuğun kitaplıkta kolaylıkla bulabileceği nitelikte olduğu görülmektedir.

Sayfa Düzeni

Sadece yazınsal metinden oluşan kitabın harf, sözcük, satır arası, alt-üst ve kenar boşlukları seslendiği yaş düzeyine ve çocuğun görsel algısına uygun olduğu belirlenmiştir.

Brown, Christy. 2021: 14,15.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Sol Ayağım adlı eserde engelli bireylerin toplumda ve kendi içinde yaşadığı sorunlar ele alınmaktadır. Doğuştan beyin felçli olan Christy'nin yaşadığı zorluklar, verdiği mücadele ve hayata güçlü bir şekilde tutunmak için yaptıkları kurgusu içinde insana ve yaşama ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde anlatılmaktadır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Kitapta ağırlıklı olan çatışmadır. Christy'nin kardeşleriyle, arkadaşlarıyla arasındaki çatışmalar, diğer kardeşlerin kendi aralarındaki çatışmalar vb. bu çatışma türüne örnek olarak verilebilir. Bu çatışmalar ile okurun merak duygusu canlı tutulduğu söylenebilir.

Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması: Başkahraman Christy, iç dünyasında sürekli gelgitler yaşamaktadır. Hayatta mutlu olmak için yollar arayan ve bir yaşam amacının olmasını isteyen Christy bazen umutsuzluğa kapılıp kendi iç dünyasına kapanmaktadır. Bu ikilemler kendi ile çatışma yaşamasına neden olmaktadır.

Kişinin Toplumla Çatışması: Christy bedensel engelli bir bireydir. Ama toplum onun bedensel engelinin yanı sıra zihinsel engelli gözüyle de baktığı için sorunlar yaşamaktadır. Bu çatışmanın çocuk gerçekliğe uygun olduğu ve aşırı duygusallık içermediği söylenebilir.

İzlek

Sol Ayağım adlı eserde sadece sol ayağını kullanabilen Christy'nin yaşam mücadelesi anlatılmakta olup çocukta bırakılmak istenen etki ise hayatta sahip olunan her şeyin ne kadar kıymetli olduğu ve zor durumlarda kalınsa bile yaşamdan mutlu olunabilecek bir şeyler bulunması gerektiğidir. Aynı zamanda kendimizi ve yeteneklerimizi geliştirmemiz gerektiği gibi mesajlar verilmektedir. Bu etkiler, kaynağını insana, doğaya ve yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Christy: Geçirdiği beyin felcinden dolayı sadece sol ayağını hareket ettirmektedir. Bir yaşam amacı arayan ve bunun için mücadele eden Christy, açık ve devingen bir kişiliktir.

Christy'nin Annesi: Christy'nin her an destekçisi olan, çok fedakâr bir annedir. Oğlunun zihinsel engelinin olmadığını kanıtlamak için mücadele vermiştir. Oğlunun her an yanında olan ve onunla gurur duyan güçlü bir kadındır. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Christy'nin Babası: Ailesine karşı daha mesafeli, duvar ustası olarak çalışan bir kişiliktir.

Tony: Christy ile sürekli iletişim içinde olan kardeşidir. Christy'e biraz kaba davranırsa da onun ilk kahramanıdır.

Pady, Peter, Jim, Sean: Christy'nin diğerk erkek kardeşleridir. Babalarının mesleğı gibi onlar da duvar ustası olma yolundadırlar. Christy'e ellerinden geldiğince destek olmaya çalışmaktadırlar.

Bayan Delahunt: Christy'nin âşık olduğı ilk bayandır. Çok güzel ve kibar biridir. Christy'nin yaptığı resimleri çok beğenmekte ve böylece Christy'nin kendine olan güveni geri gelmektedir.

Robert Collis: Christy'nin iyileşmesi için elinden gelen desteğı sağlayan bir doktordur. Aynı zamanda Christy'e yazma ve konuşma dersleri vererek ona rehber olan kişidir.

Kitaptaki yan kişiler kapalı ve durağan kişiliklerdir. Kitaptaki kahramanlar çocuğun özdeşim kurabileceğı bir gerçeklikle ele alındığı düşünölmektedir.

Mekân-Çevre

Doğuştan beyin felçli olan İrlandalı yazar Christy Brown, kendi yaşadığı olayları, zorlukları kısacası verdiğı hayat mücadelesini kaleme almaktadır. Eser doğup büyüdüğü evinde, mahallesinde geçmektedir. Evinin tasvirlerinden anlaşıldığı üzere yoksul bir ailedir. Örneğın annesi Christy'i evde fizik tedavisi ettirmek ister ama Christy'nin kendine ait odası bulunmamaktadır. Annesi vazgeçmez ve evlerinin bahçesine imkânları dâhilinde Christy'e özel oda yapar ve tedavisini başlatır. Ailesi Christy'nin durumunu kabullenir ve ellerinde geldiğince maddi ve manevi olarak destek olurlar. Ancak Christy'nin mahallesindeki komşular, arkadaşları vd. onu anlayıp destek olanlar olsa da dalga geçen, farklı yaklaşımları olan insanlarda bulunmaktadır. Christy bu kişilerle zaman zaman çatışmalar yaşamaktadır.

Christy tedavi sürecinde birçok kurumlara gitse de bir dönem Fransa ülkesine gitmekte ve tedavi olmaktadır. Mekân değışikliğı ile Christy çok farklı hastalıkları olan insanlarla bir arada olmaktadır. Bu insanları tanımasıyla bir umut ışığı bulmakta ve iyileşme sürecinde kendisini motive etmektedir. Kurgu boyunca yer verilen mekânlar ve sosyal çevre çocuğun anlam evrenine uygun olduğı tespit edilmiştir.

Dil ve Anlatım

Eserde sade bir dil kullanılmıştır. Yazınsal bir kurgu içinde anlatılan olaylar çocuğun anlam evrenine uygun olduğu belirlenmiştir.

Kitapta anlatıma devingenlik katan ikilemelere bolca yer verilmiştir. Bu ikilemeler şunlardır: “pırıl pırıl kar taneleri (s. 13), ...ufak tefek, sıska bir çocuktu (s. 19), Yavaş yavaş benim için vazgeçilmez oldu (s. 20), ...hem sakat hem cahil bir çocuğa (s. 22), kendi kendime (s. 23), sık sık elleri yorulurdu (s. 26), tıkış tıkıştı (s. 28), Zaman zaman (s. 31), Üzgün üzgün (s. 33), ıvır zıvır, Kendi kendine, çıkar çıkmaz (s. 34), yavaş yavaş (s. 45), sık sık (s. 53), baş başa (s. 54), tekrar tekrar (s. 171), tek tek (s. 176), fıldır fıldır (s. 180), dalga dalga (s. 188)...”

Sol Ayağım kitabında çok fazla benzetmelerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bunlar şunlardır: “sonsuz bir grilik şeklinde gerilmiş koyu renk bir tende gibiydi (s. 13), gölgeler gibi, ip gibi dolanmış (s. 41), o günkü gibi (s. 46), kuğulardan biri gibi (s. 47), ...yerine sınırları kırık bir cam parçası gibi keskin ve telgraf telleri gibi gergin (s. 55), iki küçük fare gibi (s. 65), kalbim deli gibi çarpıyordu (s. 72), uçar gibi yürüyordu (s. 89), hapishane gibiydi (s. 94), aynı ailenin çocukları gibi (s. 105), kış gecesi gibi (s. 128), Nisan yağmurları gibi (s. 140), umutsuz gibi (s. 152), kolay gibi, kötü kurt gibi (s. 165), haz gibiydi (s. 176), ay gibi bir yüzü, dev gibiydi (s. 185), telgraf teli gibi (s. 187), deliler gibi (s. 188)...” Anlatıma zenginlik katılmıştır.

“... Mona, kocaman gözleriyle ağzı açık bana bakıyordu (s. 14), dersini almak (s. 33), ... gözleri armutlara ve elmalara takılı kalmıştı (s. 42), hava atmak için beni yine sokağa çıkardılar, gözden kaybolana dek (s. 53), ...arkadan gelen seslere kulak kabarttım (s. 115), lafı ağzımda geveliyordum (s. 149), gözü önüne seriyordu (s. 176)...” gibi deyimler;

Eserde yer verilen “...etrafımdaki yüzler bembeyaz olana kadar dönüp durdu (s. 16), bembeyaz dişleri parlardı (s. 32), yemyeşil (s. 38), çırılçıplak (s. 51), Paramparça (s. 52), sapsarı kumların (s. 119), simsiyah bir karamsarlık (s. 139), tertemiz bir rüzgardan (s. 176)...” pekiştirmeler ise anlatıma canlılık ve zenginlik katmıştır.

Dini birçok ifade yer almaktadır. Örneğin: “Kilise, Tanrı, Meryem Ana, ayin, ilahi sesleri, dua, haç, İsa Heykeli, türbe, hacı, kutsal, şükran duası...” gibi kelimeler ile çocuk okur farklı dinlerdeki ifade ve söylemleri tanıma fırsatı bulacaktır.

İleti

Christy Brown’un *Sol Ayağım* adlı eserinde engelli insanların toplumda, aile hayatında ve iç dünyasında yaşadıkları sıkıntılar duyarlık oluşturabilecek nitelikte ele alınmıştır. Bir yaşam amacı ve umudu arayan Christy’nin çılgınlıkları kaynağının yaşama olan sevgiye dayandığı söylenebilir.

Genel Değerlendirme

Yapılan incelemeler sonucunda Christy Brown’un *Sol Ayağım* adlı kitabının biçim özelliklerinden kâğıt kalitesinin artırılması gereksinimi olduğu belirlenmiştir. İçerik özelliklerine bakıldığında ise engelli bireylerin toplumda yaşadığı sorunları ele almasından dolayı çağdaş çocuk yazını için önemli bir eserdir. Yaratılan başkahraman ile yazgıcılık anlayışı sorgulanmaktadır. Bu sorgulama süreci çocuk okurun sağlıklı değerler sistemi oluşturmaya katkı sağladığı söylenebilir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde okurun okuma kültürü edinmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. 10 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

21. Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!)

Kitabın Yazarı: Nancy Krulik

Resimleyen: Aaron Blecha

Çeviren: Nükhet İzet

Yayınevi: Beyaz Balina Yayınları

Yayın Yılı: 1. Baskı: 2014

Sayfa Sayısı: 128

Seslendiği Yaş Dönemi: 8 yaş ve üstü

Tür: Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

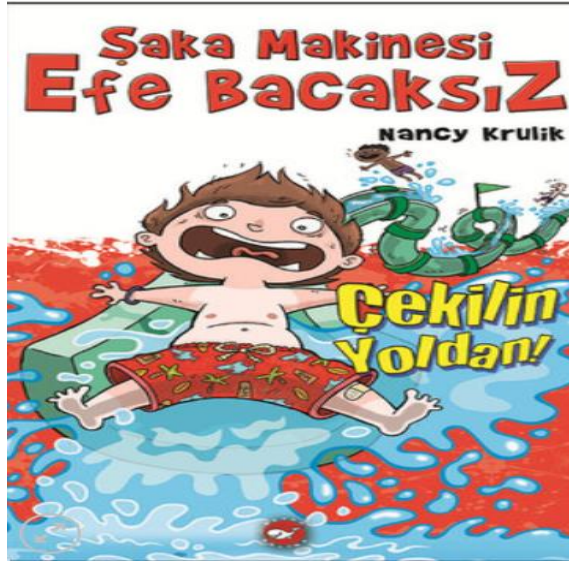
Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!)* adlı kitabı 14,54x22 cm boyutlarındadır. Seriyeye ait diğer kitapların da aynı boyutlarda olması çocuğun kitaplık oluşturmaya katkı sağlayabilir.

Kâğıt

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâyede kullanılan düşük kalitede 2. hamur kâğıttan dolayı kitaptaki resim ve yazıların niteliği olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir.

Kapak

Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisi'ne ait her bir kitapta ön plana çıkan bir renk vardır. *Çekilin Yoldan!* kitabındaysa kırmızı renk ön plana çıkmıştır. Kitabın başkahramanı Efe şaşkın ve korku içinde kaydırdıktan kayarken resmedilmiştir. İçerik ile uyumlu çağrışımlar yaptığı görülmektedir. Tüm kapağı kaplayan resmin üst kısmında seri ve yazar ismi bulunmaktadır. Ortada kitabın ismi sarı renk ile yazılarak dikkat çekilmiştir. Alt kısımda ise yayınevi bilgisine yer verilmiştir.

Blecha, Aaron. 2014: Ön kapak.

Arka kapakta ise ön kapak ile uyumlu renk ve resim kullanılmıştır. Serinin ismine ve kitaptan kısa bir bölüme yer verilmiştir. Okurun ilgisini çekebilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Seslendiği yaş düzeyine dair bilgi de bulunmaktadır.

Kitabın sırt kısmında ise serinin, kitabın ve yazarın ismi bulunmaktadır. Okurun kitaplıkta kolaylıkla bulabileceği nitelikte olduğu görülmektedir.

Sayfa Düzeni

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâye 11 bölümden oluşmaktadır. Her bir yeni bölümde yeni sayfaya geçilmiştir. Boşluklar, yazı puntosu, yazı-resim uyumu bir bütünlük içerisinde olduğu düşünülmektedir.

Resimler

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı kitapta hemen hemen her sayfada içerik ile uyumlu resimler kullanılmıştır. Okurun hem somutlama yapmasını hem de eğlenmesini sağlayabilir. Bir bütünlük içinde olan resimler seslendiği yaş düzeyine de uygun olduğu belirlenmiştir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâye seriyeye ait 5. kitaptır. Eserde başkahraman Efe'nin sihirli bir gazı vardır. Bu sihirli gazın ne zaman nerede geleceği ise hiç belli değildir. Efe'nin sınıfından Sarp ise istemeyerek de olsa Efe'yi doğum gününe davet etmektedir. Efe doğum gününü berbat etmek istemez. Süper geçirti Efe'ye çok ilginç şeyler yaptırır. Efe'nin süper geçirti yüzünden yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması:

Efe ve Sarp: Birbirlerini sevmemektedirler ve sürekli çatışma halindedirler. Ayrıca Efe ve arkadaşları, Sarp ve arkadaşları arasında da bazen anlaşmazlıklar, çatışmalar yaşanmaktadır.

Efe, annesi ile de çatışmalar yaşamaktadır (televizyon konusunda vb.)

Efe, babası ile de bazen çatışmalar yaşamaktadır (Efe hayvanları çok seviyor babasının ise hayvanlara alerjisi var, balık hariç.)

Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması: Efe bazen kendisiyle de çatışmalar yaşamamaktadır. Efe yakın arkadaşlarından sır saklamayı sevmez ama sihirli geçirtiyi söylemekte zorlanır ve durumu gizlemeye çalışır.

İzlek

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâyede arkadaşlık, yardımlaşma ve dürüstlük kavramları okurla paylaşılacak istenmiştir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Efe: Kitabın başkahramanı Efe verdiği sözleri tutmaya çalışan, hayvanları çok seven, komik, sempatik biridir. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Çakıl: Efe'nin en yakın arkadaşı, sırdaşıdır. Efe'nin sorununu dinler, onu anlar ve yardımcı olmak için elinden geleni yapmaktadır. Ayrıca cikletleri kullanarak rekorlar kitabına girmek için uğraşır, çalışır. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Sarp: Kendini beğenmiş, ukala, kıskanç, oyunlarda acımasız, sinir bozucu bir kişiliktir. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Diğer çocuklar yan kişilerdir. Kapalı ve durağandır.

Genel olarak olay örgüsündeki kişiler, çocuğun özdeşim kurabileceği (Efe-Çakıl arkadaşlığı, yardımlaşmaları) kahramanlardır. Sadece Sarp ve arkadaşlarının davranışları olumlanmamıştır.

Mekân-Çevre

Hikâyede yer verilen Efe'nin evi, okulu, çalıştığı petshop, Sarp'ın doğum gününün kutladığı yer vd. mekânlar içerikle uyumlu tasvirler yapılarak tasvir edildiği söylenebilir. Bu mekânlar içeriğe uygun resimlerle de desteklenmiştir. Okurun somutlama yapmasına olanak sağladığı ve çocuğun anlam evrenine uygun olduğu düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâyede yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulduğu ve çevirisinin başarılı bir şekilde yapıldığı söylenebilir.

Hikâyede yer alan “başı derde girmek (s. 6, s. 10), yüreklendirmek (s. 16), gözleri yuvalarından fırlamak (s. 40), kaşlarını çatmak (s. 43), dile getirmek (s. 71), burun buruna gelmek (s. 86), gözüm üstünde (s. 111)...” deyimleri,

“yepyeni (s. 8, s. 71), rengârenk (s. 26), kıpkırmızı (s. 93)...” pekiştirme ifadeleri,

“hop hop, gaaarrk! (s. 9), Yihhuu!, Biip! Biip! (s. 38), fssss (s. 40), Çaat!, Fssss! (s. 42), Hüüüüp (s. 61), cumburlop! (s. 80,81), Guluk! Guluk! Guluk! (s. 87), Fııııı! (s. 91), Şlaaak!, Aaayyy! (s. 102)...” yansıma sözcükleri,

“tıpkı bir köpek gibi (s. 11), tıpkı o kitaptaki gibi bir rekor (s. 15), oyunun ustası gibiydi (s. 40), çalışıyor gibiydi, bir yap-boz gibi (s. 45), gözleri fal taşı gibi (s. 87), deli gibi (s. 88)...” benzetmeleri,

“gerine gerine (s. 27), tuhaf tuhaf (s. 45), kendi kendine (s. 66), ters ters (s. 75), ara ara (s. 86), büküm büküm (s. 96), avaz avaz, kıkır kıkır (s. 118)...” ikilemeleri ile anlatıma zenginlik, devingenlik ve akıcılık katılmıştır. Türkçenin incelikleri ise özenli bir şekilde sunulduğu düşünülmektedir.

Ayrıca “Dünya rekorlar kitabı, tekerrür...” gibi yeni kelime öğrenmelerine de yer verilmiştir.

İleti

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı hikâyede hayatta karşılaşılan olumsuz durumlar karşısında pes edilmemeli, çözümler üretilmelidir. Hayat sürprizlerle doludur yeter ki dürüst olunsun, gibi iletiler okurla paylaşılacak istenmiştir. Ayrıca arkadaşlar arasındaki yardımlaşmanın önemi de paylaşılacak istenen iletiler arasındadır.

Hikâyede birçok olumlu iletinin olmasının yanı sıra Efe’nin Sarp ve arkadaşlarına “papağanlar” takma adını takması ise olumlanmamıştır.

Ayrıca kitabın sonunda seriye ait diğer kitaplar tanıtılmaktadır. Okurun ilgisini çekebilecek özellikte olduğu söylenebilir.

Genel Değerlendirme

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!) adlı eserin biçim özelliklerine bakıldığında düşük kalitede kâğıdın kullanıldığı tespit edilmiştir. İçerik özellikleri açısından ise hikâyede yer verilen kahramanların bazı özelliklerinin çocuğun özdeşim

kurabileceği özellikte olmaması, bazı iletilerin ise olumlanmaması sebebiyle düzenlemeye gereksinimi olduğu düşünülmektedir.

22. *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!)*

Kitabın Yazarı: Nancy Krulik

Resimleyen: Aaron Blecha

Çeviren: Nükhet İzet

Yayınevi: Beyaz Balina Yayınları

Yayın Yılı: 1. Baskı: 2013

Sayfa Sayısı: 128

Seslendiği Yaş Dönemi: 8 yaş ve üstü

Tür: Hikâye

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

Kitap, *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisi*'nin diğer kitapları gibi aynı boyutta (14.54x22 cm) ve hacimdedir. Serinin bütün kitaplarının aynı boyda olması çocuğun kitaplık oluşturmaya katkı sağlayabilir.

Kâğıt

Kitapta kullanılan düşük kalitede 2. hamur (kitap kâğıdı) kâğıttan dolayı resimler ve yazılar olumsuz yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Kapak

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı eserin kapak tasarımında sarı renk ön plandadır. Kitabın kahramanı Efe'nin resmi hem içerik ile hem

de kitabın ismi ile uyumludur. Ağacın yanındaki kaykay resmi ise içerik ile uyumlu çağrışımlar yaptığı görülmektedir. Seri ismi, yazar adı, kitabın adı ve yayınevi bilgilerine de yer verilmiştir.

Blecha, Aaron. 2013: Ön kapak

Blecha, Aaron. 2013: Arka kapak

Arka kapakta ise serinin ismine ve kitabın tanıtım yazısına yer verilmiştir. Ön kapakta yer alan resim arka kapakta da vardır. Seslendiği yaş düzeyi ve ücret bilgileri de bulunmaktadır.

Kitabın sırtında ise seri, kitap, yazar isimleri bulunmaktadır. Seriyeye ait 3. kitap olduğu rakam ile belirtilmiştir. Okurun kitaplıkta kolaylıkla bulabileceği nitelikte olduğu söylenebilir.

Kitabın kapağı ciltlidir. Oldukça sağlam olduğu ve içerikle uyumlu olduğu görülmektedir.

Sayfa Düzeni

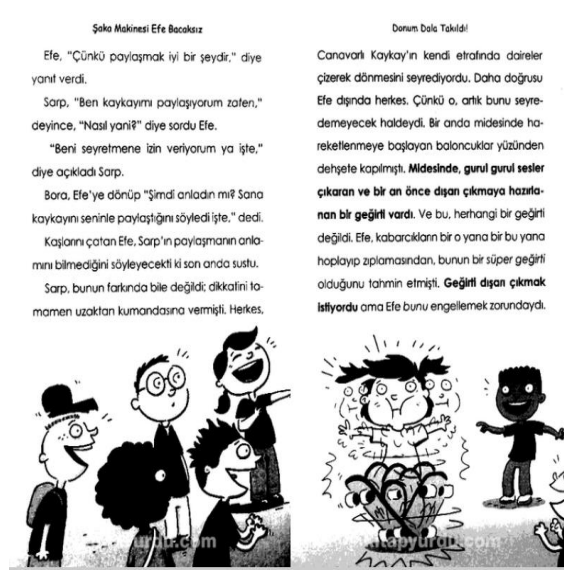
Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı hikâye çocuğun eseri kolaylıkla okuyabileceği bir düzen içerisinde olduğu söylenebilir ama bazı sayfaların siyah renk olması okumayı zorlaştırdığı için olumlanmamıştır (s. 97, s. 109).

Blecha, Aaron. 2013: 10, 11.

Resimler

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı hikâyede içerik ile uyumlu resimler kullanılmıştır. Okurun somutlama yapmasına olanak sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Blecha, Aaron. 2013: 12, 13.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı hikâyede başkahraman Efe çok güzel kaykay sürmekte ve kendisine ait canavarlı kaykayı olsun istemektedir. Annesi kendi harçlığını biriktirerek alabileceğini söylüyor ama Efe çok tutumsuz bir çocuktur. Kaykayı almak için yaptıkları kurgusu içinde insana ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek biçimde ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması:

Efe-Sarp: Sarp, Efe ile kaykayını paylaşmak istemez. Aralarında sürekli çatışmalar yaşanmaktadır.

Efe ve annesi: Efe kulübede ailesinden habersiz Hamster beslemeye başlar. Yavruları satıp para kazanmayı planlamaktadır. Çok zaman geçmeden annesine yakalanır ve annesi ona çok kızar. Efe, Hamster'ları evcil hayvan dükkânına bırakmak zorunda kalır.

İzlek

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı hikâyede kendi paramızı kazanarak, sorumluluk alarak bir şeylere sahip olmanın ne kadar zor ama güzel olduğu duygusu okuyucuya sezdirilmiştir. Paylaşmak, yardımlaşmak, arkadaşlar arası dayanışma gibi olumlu duyular da okuyucuyla paylaşılmıştır.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Efe: Okulun sürekli yeni çocuğu olmakta çünkü babası orduda çalışmaktadır. Savurgan, şakacı, zeki espriler yapan Efe derslerine karşı ise ilgisizdir. Hayvanları çok sever ve evcil hayvan dükkânında çalışmaya başlar, işini severek yapmaktadır. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Sarp: Çok bencildir. Efe ile sürekli dalga geçer, herkesi küçümser ve kendi arkadaş grubu dışında sevilmeyen bir çocuktur. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Yan Kişiler.

Çakıl ve Kaya: Efe'nin en yakın arkadaşlarıdır. Her an Efe'ye destek olarak ellerinden geleni yaparlar. Kapalı ve durağan kişilerdir.

Nergis ve Papatya: Efe'nin yakın arkadaşlarıdır, ona sürekli destek olmaya çalışırlar. Ayrıca Papatya, Efe'ye platonik olarak âşıktır. Kapalı ve durağan kişilerdir.

Ortanca Öğretmen: Efe'nin öğretmenidir. Sevecen, şefkatli bir kadındır. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Hikâyede yer verilen kahramanların olumlu yönlerine bakıldığında çocuğun özdeşim kurabileceği, anlamlandırabileceği özellikte olduğu söylenebilir ancak bazı olumsuz örnek olunabilecek davranışların ise olumlanmadığı belirlenmiştir.

Mekân-Çevre

Hikâyede yer verilen mekânlar Efe'nin evi, okulu, okunun bahçesi, annesinin iş yeri, kendi çalıştığı evcil hayvan satılan dükkân, sirk alanı vd. gibi yerler çocuğun

İleti

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı hikâyede birçok olumlu iletilere yer verilmiştir. Bu iletilere paylaşmanın ve yardımlaşmanın önemi, kendi harçlığını kazanmak için verilen çaba, öğretmenin öğrencilerine olan sevgisi ve hayvan sevgisi örnek olarak verilebilir. Sadece Efe'nin zor durumda kalınca solucanları ağzına atması olayı olumlanmamıştır.

Genel Değerlendirme

Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!) adlı yapıtta kullanılan kâğıdın kalitesinin artırılmaya gereksinim vardır. Bu düzenlemelerle birlikte kitap bir bütün olarak 8 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

23. Şeker Portakalı

Kitabın Yazarı: José Mauro De Vasconcelos

Portekizce Aslından Çeviren: Emrah İmre

Yayınevi: Can Sanat Yayınları

Yayın Yılı: 145. Basım Nisan 2021, 1. Basım 1968

Sayfa Sayısı: 183

Seslendiği Yaş Dönemi: 10 yaş ve üstü

Tür: Roman

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi

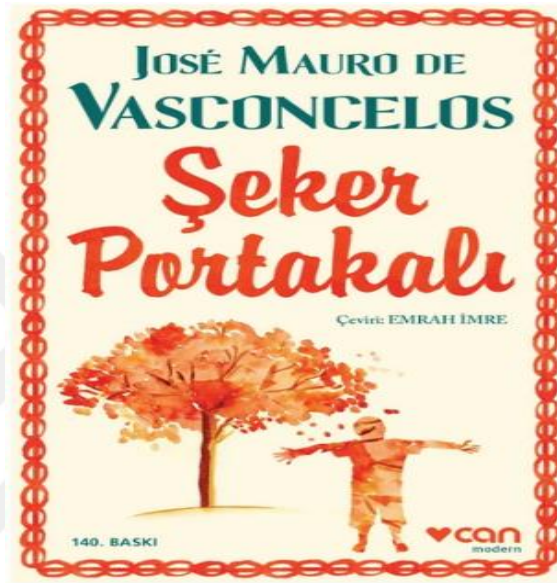
Boyut

Şeker Portakalı adlı eser 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. Orta büyüklükte olan kitap seslendiği yaş düzeyindeki çocuklara uygun olduğu söylenebilir.

Kâğıt

Kitapta 2. hamur (kitap kâğıdı) kalitede kâğıt kullanılmıştır. Kullanılan kâğıt açık sarı renktir ve oldukça sağlam olduğu görülmektedir.

Kapak

Lomlu, Utku. 2021: Ön kapak

Ön kapakta yazarın ve kitabın ismi, çeviri yapan kişinin ismi, baskı numarası ve yayınevi bilgilerine yer verilmiştir. Başkahraman Zeze ve şeker portakalı ağacının gölgeleri turuncu renk kullanılarak resmedilmiştir. Kapak çerçeve içine alınmıştır.

Arka kapakta ise ön kapak ile uyumlu olan renk bütünlüğü sağlamıştır. Kitap ile ilgili tanıtım yazıları bulunmaktadır. Sırt kısmında ise okurun kitaplığında kolaylıkla bulabileceği kimlik bilgileri yer almaktadır.

Genel olarak kitabın kapağı içerik ile uyumlu çağrışımlar yapmaktadır ve içerikle bir bütün halinde olduğu söylenebilir.

Lomlu, Utku. 2021: Arka kapak

Sayfa Düzeni

Şeker Portakalı adlı roman sadece metinlerden oluşmaktadır. Harf, sözcük, satır arası, alt-üst ve kenar boşlukları okurun kolaylıkla okuyabileceği nitelikte olduğu görülmektedir.

"Opücüğü pek sevmiyorum."
 "Cici, cici' mi yapacaksın?"
 Bunun üzerine Edmundo dayıya sonsuz bir acımayla baktım. Küçük kuşum o sırada bana alçak sesle bir şey söyledi. Şimdi sık sık işittiğim bir şeyi anımsamaya başlamıştım. Edmundo dayım karısından ayrı yaşıyordu ve beş çocuğu vardı... O kadar yalnızdı, öyle yavaş yürüyordu ki... Belki çocuklarını çok özlediğinden bu kadar ağır hareket edebiliyor, diye düşündüm. Ve çocukları hiç onu görmeye gelmiyorlardı.
 Masanın çevresini dolandım, bütün gücümle boyunu kollarımla sıktım. Beyaz saçlarının hafiften başıma süründüğünü duydum.
 "Bu, at için değil. Yapacağım şey başka. Okuyacağım!" dedim.
 "Okuma biliyor musun Zezé? Bu da ne demek oluyor? Kim öğretti sana okumayı?"
 "Hiç kimse."
 "Bana palavra atıyorsun."
 Yanından uzaklaştım ve kapının eşikinden, "Cuma günü bana küçük atımı getirin," dedim. "O zaman göreceksiniz okuma bilip bilmediğimi!"
 Parayı ödemediğimiz için elektrik şirketi evin elektrikliğini kestiğinden, akşam hava karanıp da, Jandira gaz lambasını yükseldim. Kâğıt üzerine yapmış için ayaklarının ucunda yükseldim. Kâğıt üzerine yapmış için yıldızda bu. Altında da evi kengözlerden korumak için bir dua vardı.
 "Jandira, beni havaya kaldır, şu duayı okumak istiyorum," dedim.
 "Bu kadar palavracı olma, Zezé. Çok işim var."
 "Hadi, kaldır; göreceksin okuma bilip bilmediğimi."
 "Dikkat et, Zezé! Bu yaptığın oynasa görürsün gününü."

Vasconselos, De Mauro José. 2021: 21.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Romanda ailesi tarafından pek seilmeyen, hor görülüp her fırsatta dayak yiyen, çok akıllı, kendini kanıtlamaya çalışan ve sürekli hayatı sorgulayan bir çocuğun yaşadıkları anlatılmaktadır. “Dünya Tanrı’nın değil mi? Dünyadaki her şey Tanrı’nın değil mi? Öyleyse çiçekler de Tanrı’nın...”, “Fakir bir babanın evladı olmak ne fena!” gibi sorgulamalarla Zeze’nin isyanı insana ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturabilecek özellikte ele alınmıştır.

Çatışmalar.

Kişi-Kişi Çatışması: Zeze hayatındaki birçok kişi ile çatışmalar yaşamaktadır. Zeze, abisi Totoca, babası Gloria, dayısı Edmunda ile çatışmalar içerisinde.

Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması: Başkahraman Zeze, yaşadığı kötü olayların nedenini kendisinin iyi insan olmamasına bağlamaktadır. Bu nedenle kendi içinde birçok çatışma yaşamaktadır.

“Kalbin kötü değil. Ama kanında şeytanlık var.” Zeze, kardeşlerinin onun için söylediği bu söylemi kabul etmekte ve o da bu şekilde düşünmektedir.

Kişi-Toplum Çatışması: *Şeker Portakalı* eserinin kurgusunun temelini oluşturan çatışmadır. Zeze, hayatı, inançları ve tanrıyı sorgulamaktadır. “Öyle çok oyuncak alacağım ki çocuklarım fakir komşulara bile dağıtacaklar.”, “Dünyadaki her şey Tanrı’nın değil mi?”, “Şeker portakalı ağacını neden kestiler?”, “Portuga neden öldü?”... gibi söylem ve sorularla toplum ve doğa ile çatışma içerisinde. Bu çatışmaların çocuk gerçekliğinden uzak olduğu ve aşırı duygusallık içerdiği düşünülmektedir.

İzlek

Romanda verilmek istenen mesaj, bir çocuğun hayatındaki en önemli varlığı ailesidir. Ailesinde var olabilen, mutlu olabilen bir çocuk hayata da daha sıkı bağlanmaktadır. Ailesinde sevgi ve ilgi eksikliği yaşayan bir çocuk bu eksikliği bir şekilde doldurmaya çalışmakta ve arayışlar içine girmektedir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Zeze: Romanın başkahramanıdır. O okumayı kendisi öğrenmiş çok akıllı dokuz yaşında bir çocuktur. Ailesine ayakkabı boyayarak yardım etmeye çalışan, bir tanecik çöreğini arkadaşı ile paylaşan anlayışlı ve olgun bir çocuktur. Hayatı, insanları sürekli sorgulamaktadır. Açık ve devingen bir kişiliktir.

Totoca: Zeze'ye hayatı öğreten abisidir. Ne kadar ona yardımcı olsada Zeze onun yüzünden de birçok defa kavga etmiş ve dayak yemiştir. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Edmundo: Zeze'nin bilgili şair ruhlu dayısıdır. Yalnız yaşayan bir adamdır. Zeze ondan birçok şey öğrensede genel olarak Zeze'ye kötü davranmaktadır. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Zeze'nin babası: İşsizdir. Eşine ve çocuklarına yetemediğinden dolayı çok üzgün ve çareler arayan bir adamdır. Bazen öfkesini Zeze'yi döverek çıkarmış, sonrasında ise çok pişman olmuştur. Kapalı ve durağan bir kişiliktir.

Zeze'nin Annesi: Fedakâr, ev ekonomisine destek olmak için ağır işlerde çalışan, yorgun bir kadındır. Oğluna karşı ilgisizdir. Kapalı ve durağan bir kadındır.

Yan Kişiler.

Portekizli: Zeze'ye tek iyi davranan, onunla çok yakın arkadaş olan kişidir. Zeze, Portekizliye "Portuga" ismini vermek ister, o da kabul eder. Dost ve sırdaş olurlar.

Dona Cecilia Paim: Zeze'nin öğretmenidir. Zeze'yi çok sever, ona şefkat gösterir. Zeze de öğretmenini çok sevmektedir.

Luis: Zeze'nin küçük kardeşidir. Zeze onunla sürekli oyunlar oynamaktadır. Hayal güçleri tek sahip oldukları şeydir...

Gloria: Zeze'nin ablasıdır. Zeze'ye tek sahip çıkan kişidir. Annesi gibi ilgilenmektedir.

Minguinho (Xururuca): Zeze'nin şeker portakalı fidanının ismidir. En yakın arkadaşı, dostu ve sırdaşıdır.

Aiovaldo Efendi: Şarkı sözü satmaktadır. Zeze büyük bir mutlulukla ona yardım etmektedir. Çok iyi ikili olurlar.

Romanın kurgusunda yer alan yan kişilikler, kapalı ve durağan özelliktedir. Romandaki kahramanlar çocuğun anlam evrenine uygun şekilde işlendiği söylenebilir.

Mekân-Çevre

Romandaki olaylar ülke olarak Brezilya'da geçtiği tahmin edilmekle birlikte şehirden uzak bir yerde kurgulanmaktadır. Zeze'nin evi, yeni evleri ve bahçesi, bahçede bulunan şeker portakalı fidanı ve okulu vd. mekânlar olarak yer verilmiştir. Yoksul bir ailesi olan Zeze'nin yaşadıkları ev, güçlü tasvirlerle okurun zihninde somutlama yapabilecek şekilde anlatıldığı görülmektedir. Ayrıca romanda yer verilen çevre ise genel olarak Zeze'yi sevmeyen hor gören kimselerdir. Bu durum ise Zeze'yi derinden etkilemekte ve çok üzmektedir.

Dil ve Anlatım

Şeker Portakalı adlı romanda yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulduğu tespit edilmiştir. Açık ve içten bir anlatım kullanılmıştır.

Romanda Türkçenin zengin söz varlığını yansıtan ikilemelere, benzetmelere, pekiştirmelere ve deyimlere yer verilmiştir. Bunlar şunlardır:

“köpürte köpürte (s. 13), kendi kendine (s. 19), çeke çeke (s. 22), basa basa, birer birer, teker teker, uslu uslu (s. 25), çığlık çığlığa (s. 34), lüle lüle (s. 40, s. 44), nefes nefese (s. 43, s. 165), çeşit çeşit (s. 47), ağır ağır (s. 48, s. 68), hüngür hüngür (s. 50, s. 67), türlü türlü(s.55), sallaya sallaya(s.57), kolay kolay(s.59), gümbür gümbür (s.63, s. 97, s. 108), çeke çeke (s. 64), gıcır gıcır (s. 83), nefes nefese (s. 86, s. 103), koşa koşa, hapur hapur (s. 88), söylene söylene (s. 90), birer birer (s. 92), kıs kıs (s. 98), seve seve (s. 101), alev alev (s. 105), sürüye sürüye (s. 109), yapış yapış, tir tir (s. 114), ışıl ışıl (s.

117), ağır ağır (s. 127, s. 156), gıcır gıcır (s. 129), basa basa, alev alev (s. 132), uslu uslu (s. 133, s. 160), usul usul, yaya yaya (s. 135), uzun uzun (s. 142, s. 158), gevrek gevrek s. 150), koca koca (s. 151), tuta tuta (s. 153), cayır cayır, yavaş yavaş (s. 167)..." ikilemeler,

"deli gibi, makara gibi (s. 16), öbür çocuklar gibi (s. 17), tıpkı meşhur şarkıdaki gibi (s. 24), fal taşı gibi (s. 27), pırlanta gibi, deli gibi (s. 40), kurşun gibi (s. 43), yaşlanmış gibiler, deliler gibi (s. 48), yılan gibi (s. 50), kasırğa gibi (s. 57), güneşli bir gün gibi (s. 60), erkek gibi (s. 69), çuval gibi, kuzu güder gibi (s. 70), kene gibi (s. 83), şen kuşlar gibi (s. 87), bebek gibi (s. 91), inekler gibi (s. 96), uçaklar gibi (s. 107), bez bebek gibi (s. 117), yarasa gibi (s. 126), kasırğa gibi (s. 132), zehir gibi zeki (s. 143), dev gibi (s. 151), küçük bir keçi yavrusu gibi (s. 153)..." benzetmeler,

"suspus (s. 18), yapayalnız, sımsıkı (s. 21), masmavi, kapkara (s. 25), rengârenk (s. 27, s. 102, s. 105), sapsarı (s. 28), bitkin mi bitkin (s. 31), bomboş, koskoca (s. 51, s. 68), kıpkırmızı (s. 54), bembeyaz (s. 55, s. 142), sımsıkı (s. 63, s. 109, s. 142, s. 146, s. 147), güzel mi güzel (s. 67), dosdoğru (s. 67), tertemiz (s. 71, s. 96, s. 117), tatlı mı tatlı, bembeyaz (s. 89), yemyeşil (s. 103, s. 143), sapsarı, dümdüz (s. 121), masmavi (s. 148), uslu mu ulusun (s. 149), yumuşak mı yumuşak, tatlı mı tatlı (s. 167), sapasağlam (s. 170)..." pekiştirmeler,

"ağzı bir karış açık kalmak (s. 21, s. 70), gözden geçirmek (s. 32, s. 166), dile getirmek, kulak vermek (s. 36), gözümler gibi bakmak (s. 40), göz kulak olmak (s. 41), göz kamaşmak (s. 54, s. 103), göze almak (s. 72), göz atmak, göz kırpmak (s. 78), dili tutulmak, göz yummak (s. 80), gözü takılmak (s. 83), kulak vermek (s. 89), gözden kaybolmak (s. 90, s. 141), göz atmak (s. 95), kulağına gitmek (s. 99), dalga geçmek (s. 104), görmezden gelmek (s. 107), dile düşmek (s. 108), göz göze gelmek (s. 109), gözlerini üstüne dikmek (s. 118), dile getirmek (s. 124), tepesi atmak (s. 130), gözü dönmek (s. 132), gözleri parlamak (s. 147), kulak vermek (s. 149), iç geçirmek (s. 170)..." gibi deyimler sıkça kullanılmıştır.

Genel olarak bu söylemler ile anlatıma zenginlik, incelik ve devingenlik, katıldığı düşünülmektedir.

Ayrıca, “centilmen (s. 74), emekli (s. 17), tebaa (s. 151), asma (s. 157), troglodit (s. 160)” gibi kelimelerin anlamları açıklanarak yeni öğrenmelere yer verilmiştir. Son olarak “yarasalık etmek” deyimini ait olduğu kültüre göre ne anlama geldiği de açıklanmıştır.

İleti

Brezilya Edebiyatının öne çıkan isimlerinden biri olan José Mauro De Vasconcelos, *Şeker Portakalı* adlı eserinde kendi hayatından derin izler taşımaktadır. Başkahraman Zeze, yaşadıklarını büyük bir içtenlikle anlatmaktadır. Romanda hayatın en önemli evresi olan çocukluk yıllarında yaşanan ailevi olayların çocuğu ne kadar derinden etkilediği ve eğitimin önemi üzerinde durulmaktadır.

“Zeze babasını üzdüğü için ayakkabı boyar ve para kazanır. Kazandığı para ile babasına sigara satın alırken sigara içmemesi konusunda uyarılır.

“Ay! Sakın ha! Hayvanların eziyet çekmesine dayanamam.” (s. 119)

Bir daha küfretmeyeceğine söz verir Zeze.” gibi olumsuz durumların olumlanmaması çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasını destekleyebilir.

“Bilesin ki kalbimiz kocaman olduğu sürece sevdiğimiz her şey içine sığar.” (s. 120)

“ Ben de çöreğimi paylaşıyorum, çünkü annem bize, fakir olsak da elimizdekini bizden yoksullarla paylaşmamızı öğretti.” (s. 76)

“Aman Tanrım! Hayatımda senin kadar şefkate susamış bir yavrucak görmedim.” (s. 158)

“Öyle çok oyuncak alacağım ki çocuklarım fakir komşulara bile dağıtacaklar.” (s. 159) gibi sevgi, yardımlaşma, paylaşma vb. gibi birçok olumlu iletilere de yer verilmiştir.

Kardeşler arasında “rengi bozuk” hakaretinin kullanılması ise olumlanmamıştır.

Genel Değerlendirme

Yapılan incelemeler sonucunda *Şeker Portakalı* adlı romanın içerik özelliklerinden konusunun aşırı duygusallık içerdiği belirlenmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte kitap bir bütün olarak 10 yaş ve üstü okurlara salık verilebilir.

24. *Şu Acayip Yeryüzü*

Kitabın Yazarı: Tarık Uslu (Özkan Öze)

Resimleyen: Sevgi İçigen

Yayınevi: Uğur Böceği Yayınları

Yayın Yılı: 50. Baskı Şubat 2020, 1. Basım 2009

Sayfa Sayısı: 160

Seslendiği Yaş Dönemi: 9 yaş ve üzeri

Tür: Bilim öyküsü/kitabı

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

Acayip Şeyler Dizisi'nin 3. kitabı olan *Şu Acayip Yeryüzü*, 13,5x19,5 cm boyutlarındadır. 9 yaş ve üstü okurların kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilir.

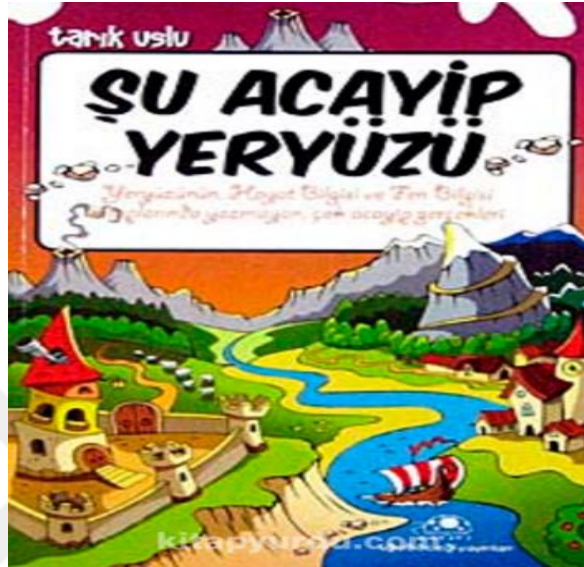
Kâğıt

Kitapta ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Kolay yıpranabilecek özellikte olduğu tespit edilmiştir.

Kapak

Tarık Uslu'nun *Şu Acayip Yeryüzü* adlı kitabının ön kapağında öyküde geçen yeryüzüne ait dağlar, yanardağlar, göller vd. gibi varlıklar resmedilmiştir. İçerikle

uyumlu olduğu ve dikkat çekici çağrışımlar yaptığı görülmektedir. Ön kapakta kitabın yazarı ve adına ilişkin bilgiler, baskı numarası ve yayınevi simgesine yer verilmiştir. Kitabın sırtında ise kitabın yazarı, adı ve yayınevine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Uğurböceği Yayınları. 2020: Ön kapak

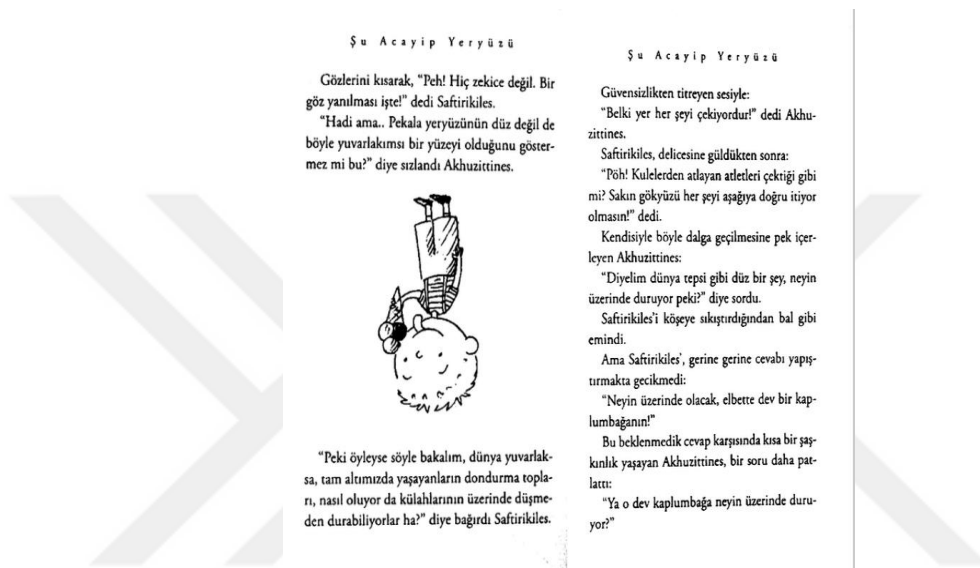
Arka kapakta kitabın içinde geçen bir bölüme yer verilmiştir. Okurun ilgisini çekebilecek nitelikte olduğu söylenebilir. 55. Baskıda ise Acayip Şeyler Dizisi'ne ait diğer kitaplar tanıtılmıştır. Yayınevi ve seslendiği yaş düzeyi bilgileri de bulunmaktadır. Genel olarak kapak tasarımı estetik bir bütünlük içerisinde olduğu görülmektedir.

Uğurböceği Yayınları. 2020: Arka kapak

Sayfa Düzeni

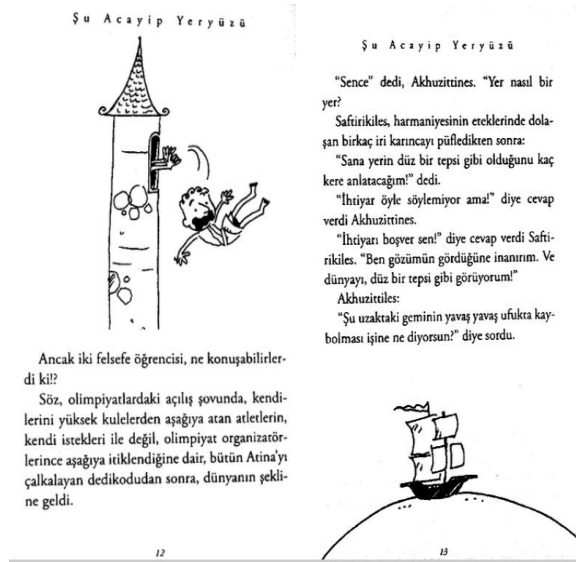
Şu Acayip Yeryüzü kitabının sayfa düzeni görsel bütünlük içerisinde olup okurun kolaylıkla okumasına olanak sağlayabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Uslu Tarık ve Resimleyen İçigen, Sevgi. 2020: 14, 15.

Resimler

Şu Acayip Yeryüzü adlı eserde içerik ile uyumlu, okurun somutlama yapabilmesine olanak sağlayabilecek resimlere yer verildiği görülmektedir.

Resimleyen İçigen, Sevgi. 2020: 12, 13.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Şu Acayip Yeryüzü adlı eserde Tarık Uslu takma adıyla Özkan Öze, yeryüzünde meydana gelen olayları bilimsel ve dini boyutları ile açıklayıcı, eğlenceli bir dille anlatmıştır.

içindekiler	
Sunuş	7
Yer nasıl bir yer?.....	11
Uzaydaki mavi devekuşu yumurtası	23
Yer bizi çekmese.....	29
Yer'in dayanılmaz çekiciliği	37
Ne büyük, ne küçük, ...	47
Ne sıcak, ne soğuk	51
Yerin kabuğu ve elma kabuğu	57
Çekirdeğin faydaları.....	67

Yanardağlar neden yanar?.....	73
Dünyanın çatıları.....	85
Neye yarar dağlar?.....	91
Yeryüzünün çölleri.....	101
Buzdan ülkeler.....	115
Toprağın hikâyesi.....	125
Benzin deposundaki dinazor.....	137
H ₂ OoooooooooH!.....	145

Uslu, Tarık. 2020: İçindekiler Bölümü

İzlek

Şu Acayip Yeryüzü adlı bilimsel öyküde yeryüzünde var olan her şeyin bir amacı ve önemi olduğunu, bilimsel boyutları kadar dini boyutlarının da olması durumu okuyucu ile paylaşılmaktadır.

Kahramanlar

Şu Acayip Yeryüzü adlı eserde belirli bir kahraman ve kişilikler bulunmamaktadır. Yazar yeryüzündeki olay ve oluşumları belirli bir sırayla ve birbiriyle bağlantı kurarak sade bil dil ile anlatmaktadır.

Mekân-Çevre

Yazar kitapta yeryüzünde yer alan(dağlar, denizler, çöller vd.) ve oluşan (petrol, yanardağ vd.) her şeyi belirli bir sırayla açıklamaktadır. Bilimsel olarak gerekçesini bildirmekte ve dini yönden de ne anlama geldiğini bazen ayetlerden yola çıkarak çocuğun anlam evrenine uygun olarak açıkladığı düşünülmektedir.

Dil ve Anlatım

Şu Acayip Yeryüzü adlı bilim öyküsünde yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulduğu ve okuyucunun anlam evrenine uygun bir dil kullanıldığı düşünülmektedir.

Bilim öyküsünün olay kurgusunda kullanılan ikilemelerden bazıları şunlardır: “yavaş yavaş (s. 13, s. 33), gerine gerine (s. 15), ağır ağır (s. 20), kurtulur kurtulmaz (s. 41), uzun uzun (s. 45), yayıla yayıla, koca koca (s. 48), üst üste (s. 51), çeşit çeşit (s. 53), kaya kaya, türlü türlü (s. 55), sıra sıra (s. 58), fokur fokur, sık sık (s. 60), oluk oluk, kolay kolay (s. 62), kat kat (s. 63), alev alev (s. 65, s. 102, s. 111), renk renk (s. 69), koca koca, tatlı tatlı (s. 70), sürtüne sürtüne (s. 71), sakın sakın (s. 73), cayır cayır, oluk oluk (s. 75), kükreye kükreye (s. 78), zaman zaman (s. 80), kaya kaya (s. 87), omuz omuza (s. 89), birleşe birleşe (s. 94), yağar yağmaz, şırıl şırıl (s. 95), kana kana, süzüle süzüle (s. 96), kıvrıla kıvrıla (s. 98, s. 99), kum kum kum kum kum kum (s. 101), dikenli mikenli (s. 102), kendi kendine (s. 107, s. 113), tuhaf tuhaf (s. 109), sıra sıra (s. 111), fazla fazla, komik komik (s. 120), tatlı tatlı (s. 125), şişe şişe (s. 127), avuç avuç (s. 129), kat kat, pişire pişire (s. 143), lıkır lıkır (s. 151)...” Bu kullanılan ikilemeler ile anlatıma devingenlik katılmıştır.

Şu Acayip Yeryüzü adlı kitapta “dünya tepsi gibi düz bir şey (s. 15), devekuşu yumurtası gibi (s. 27), kuşlar gibi, astronotlar gibi (s. 29), tıpkı bir sinek gibi (s. 30), tıpkı bütün arabalar, trenler, gemiler gibi (s. 35), dünyadaki gibi (s. 43), güneş gibi (s. 53), kalkan gibi (s. 55), elma kabuğu gibi (s. 59), metal top gibi (s. 65), bilye gibi (s. 67), mücevher gibi (s. 70), patlayan bir düdüklü tencere gibi (s. 77), çakılı kazık gibi dağlar (s. 92), sandıklar gibi (s. 96), öteki çöller gibi (s. 111), toprak gibi kokan (s. 131), buz gibi soğuk suyu (s. 150)...” gibi benzetmeler sayesinde anlatım somutlaştırılmıştır.

Kitapta olay kurgusunda kullanılan anlatıma devingenlik ve zenginlik katan deyimlerden bazıları şunlardır: “göz göze gelmek (s. 31), ağızları bir karış açılmak (s. 74), ipe sapa gelmek (s. 101)...”

Kitapta kullanılan pekiştirmeler ise anlatıma zenginlik katmıştır. Bunlar: “dümdüz (s. 19, s. 20), masmavi (s. 24, s. 60, s. 62), sıkış tepiş (s. 47), bambaşka (s. 52, s. 128), sapasağlam (s. 59, s. 127), çiçekli mi çiçekli (s. 62), tertemiz (s. 65, s. 94), kupkuru (s. 70), yapayalnız (s. 89), yemyeşil, dümdüz, dımdızlak (s. 97), rengârenk (s. 127), capcanlı (s. 133)...”

Kitapta birçok yeni kelime ve kavram öğrenmelerine yer verilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır: “Geoid (s. 24), litosfer (s. 60), kayaç (s. 79)...”

İleti

Şu Acayip Yeryüzü adlı bilim öyküsünde birçok eğitici bilgi okurla sade bir dil kullanılarak paylaşılmıştır. Hem öğretici hem de eğlenceli bir anlatıma sahip olan eserde yeryüzünde meydana gelen olay ve oluşumlar incelenirken her şeyin mükemmel bir düzen içinde yaratıldığını anlayarak şükredilmesi gerektiği okura sezdirilmiştir.

Genel Değerlendirme

Yapılan incelemeler sonucunda Tarık Uslu'nun *Şu Acayip Yeryüzü* adlı kitabı biçim özelliklerinden kâğıt kalitesinin kolay yıpranabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte kitap 9 yaş ve üstü çocuk okurlara salık verilebilir.

25. *Yürekdede ile Padişah*

Kitabın Yazarı: Cahit Zarifoğlu

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi: Beyan Yayınları

Yayın Yılı: Eylül 2018, 1. Basım 1989

Sayfa Sayısı: 95

Seslendiği Yaş Dönemi: 6-10 yaş aralığı

Tür: Masal

Biçim Özelliklerinin Değerlendirilmesi:

Boyut

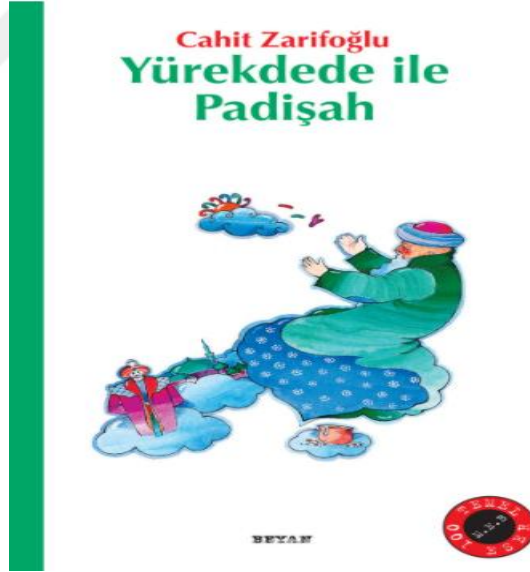
Cahit Zarifoğlu'nun "*Gülücük Çocuk Kitapları Dizisinde*" yer alan *Yürekdede ile Padişah* adlı kitabı, çocuğun el ve göz yapısına uygun 12,5x19,5 cm boyutlarındadır.

Kâğıt

Masalda gözü yormayacak nitelikte açık sarı renkte 2. hamur kâğıt kullanılmıştır.

Kapak

Yürekdede ile Padişah adlı eserin ön kapağında masalın başkahramanı olan Yürekdede (Yürek Hasan) seccade üzerinde ellerini açmış dua ederken resmedilmiştir. Küçük resimlemelerde ise padişah, padişahın sarayı ve bir küp altın resmedilmiş olup içerikle uyumlu çağrışımlar yaptığı görülmektedir. Üst kısımda yazarın ve kitabın ismi bulunmaktadır. Alt kısımda ise eserin Millî Eğitim Bakanlığı 100 Temel Eser'e ait olduğu belirtilmiş ve yayınevi bilgisine de yer verilmiştir.

Dandul, Ender. 2018: Ön kapak

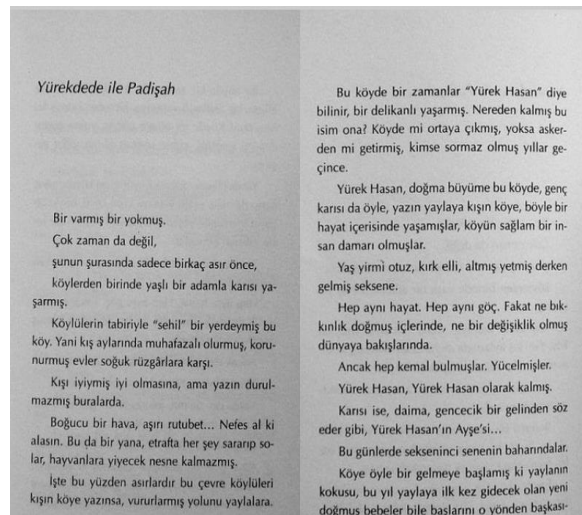

Dandul, Ender. 2018: Arka kapak

Arka kapakta ise ön kapakta yer verilen resme daha küçük şekilde yer verilmiştir. Yazarın, kitabın ismi ve kitabın içeriğiyle ilgili tanıtım yazısı bulunmaktadır.

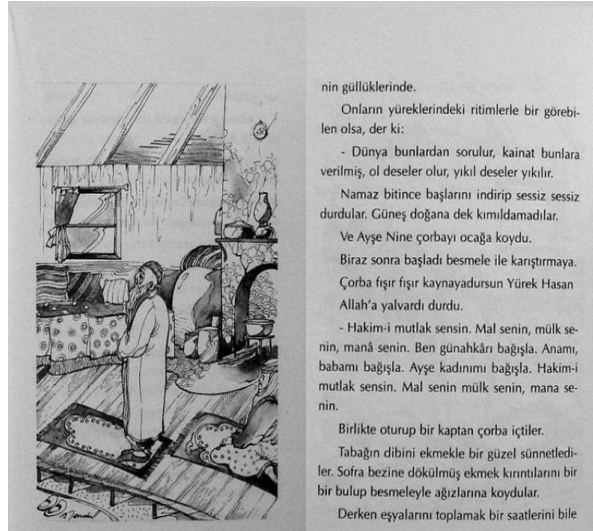
Sayfa Düzeni

6-10 yaş aralığı çocuklara seslenen kitabın sayfa düzenlemesi okuma rahatlığı sağlayabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Zarifoğlu, Cahit. 2018: 7, 8.

Resimler

Dandul, Ender. 2018: 15.

Yürekdede ile Padişah adlı masalda içerik ile uyumlu resimler kullanılmıştır. Ama bazı sayfalarda içerik ile uyumlu resimler bir önceki veya bir sonraki sayfalarda yer almaktadır. Yan yana olmasının daha uyumlu olacağı düşünülmektedir.

İçerik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Konu

Çocuk kitaplarının önemli isimlerinden biri olan Cahit Zarifoğlu, *Yürekdede ile Padişah* adlı eseri 3 masaldan oluşmaktadır. Kitabın ilk ve en uzun masalı olan *Yürekdede ile Padişah* kitaba ismini vermiştir. Yaşlı bir adam ve karısının yaşamları, padişahla yollarının kesişmesi ve yaşadıkları olaylar insana ve yaşama ilişkin bir duyarlık oluşturulabilecek biçimde ele alınmıştır.

İzlek

Yürekdede ile Padişah adlı kitabın izleği, sevgi, saygı, merhamet, şükretmek gibi önemli değerleri okura sezdirmektir.

Kahramanlar

Baş Kişiler.

Yürek Hasan: Merhametli, sevecen, eşine çok değer veren bir insandır.

Ayşe: Eşine karşı derin saygı ve muhabbet içinde olan ağız dualı bir kadındır.

Padişah: Yüce gönüllü, merhametli, Yürekdede'yi sınavan kişidir.

Başkişiler açık ve devingendirler.

Mekân-Çevre

Masalda yaşlı çift kışın köyde yazın yaylada yaşamaktadırlar. Yaz gelmiştir ve havaların ısınmasıyla yayla zamanı gelmiştir. Onlarda hazırlanırlar ve yola çıkarlar. Yolculukları üç gün sürmektedir. Yolculuk sırasında çadırda kalmaktadırlar. Bulundukları ortamlar resimlerle desteklenerek ve güçlü tasvirler yapılarak anlatılmıştır. Konakladıkları esnada çok geçmeden dağları bayırları kontrole çıkan padişah, vezir ve askerlerle karşılaşmaktadırlar. Yaşlı çift onların gerçek kimliğinden habersiz onları Tanrı misafiri olarak görmekte ellerinden geldiğince en iyi şekilde ağırlamaktadırlar. Sonrasında Payitaht 'ta da padişah ve Yürekdede'nin yolları kesişmektedir. Yer verilen mekân ve çevre çocuk gerçekliğine uygun olarak işlenmektedir.

Dil ve Anlatım

Cahit Zarifoğlu'nun *Yürekdede ile Padişah* adlı masalı 6-10 yaş aralığı okurlara salık verilebilir. Kitapta yazım ve noktalama kurallarına özenle uyularak sade bir dil kullanılmıştır. Okurun anlam evrenine uygun olduğu belirlenmiştir.

Masalda kullanılan deyimler şunlardır: “ağızına bakmak, gölünü hoş tutmak (s. 10), teselli bulmak (s. 16), hayrını görmek (s. 19), ağızının suyu akmak (s. 20), kendinden geçmek (s. 23), göz göze gelmek (s. 65), kulak kabartmak (s. 70), kulak kesilmek (s. 72), kara kara düşünmek (s. 90)...”

Masalda kullanılan ikilemeler şunlardır: “yavaş yavaş (s. 12), sessiz sessiz, fışır fışır (s. 13), bir bir, aşa aşağı (s. 14), güzel güzel, görür görmez (s. 17), püfür püfür, ipil

ipil (s. 21), usul usul, dinleye dinleye, zaman zaman (s. 23), güldür güldür (s. 26), kıkır kıkır (s. 30), el ele, korka korka (s. 32), edepli edepli (s. 34), tas tas, iri iri, geniş geniş (s. 38), okşaya okşaya, uysal uysal (s. 42), düşünce düşünce (s. 46), bir bir, püfür püfür (s. 48), kolay kolay, zangır zangır (s. 52), kendi kendine, uzun uzun, yavaş yavaş (s. 55), soluk soluğa (s. 76), bol bol (s. 78), ucuz ucuz, gürül gürül (s. 89), zangır zangır, alev alev, bol bol, söylene söylene (s. 93), omuz omuza (s. 94)..." Bu kullanılan deyim ve ikilemelerle anlatıma devingenlik katılmıştır.

Yürekdede ile Padişah adlı masalda "...kutsal bir iş yapar gibi (s. 12), buna bunun gibi iki deve (s. 19), bir ganimet gibi (s. 26), bir demir tepsi gibi güneş, kuşlar ok gibi havaya fırlamış (s. 27), evladı gibi (s. 36), temiz gökler gibi (s. 53), cennet uykuları gibi (s. 75), buz gibi (s. 92)..." anlatıma zenginlik katabilecek benzetmeler kullanılmıştır.

Masalda "...aç mı aç (s. 37), genç mi genç (s. 47), fakir mi fakir, dertli mi dertli (s. 65), capcanlı (s. 82), ağır mı ağır (s. 87), yemyeşil (s. 91), bomboş (s. 92), sımsıkı (s. 94)..." gibi pekiştirmelere de yer verilmiştir.

Masalda "biiznillah, lailahe illallah, besmele, imam, cemaat, kamet getirmek, sünnetlemek, inşallah, selam, namaz..." gibi birçok dini sözcük kullanılmıştır.

Son olarak masalda bazı yeni kelime öğrenmelerine de yer verilmiştir. Bunlar: "sehil (s. 7), çemredi (s. 12), Payitaht (s. 51)..."

İleti

Yürekdede ile Padişah adlı masal kitabının Allah'a sonsuz şükür ve teslimiyetin önemi, eşler arası sevgi ve saygının değeri çocuğa duyumsatabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Genel Değerlendirme

Masalda yer verilen olumlu mesajların çocuğun anlam evrenine uygun olduğu ve okurun okuma kültürü kazanmasını sağlayacağı düşünüldüğünden seslendiği yaş düzeyi okurlara salık verilebilir.

Kütüphanelerde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerikle İlgili İstatistiksel Dağılımına İlişkin Tablolar

Biçim ve içerik yönünden incelenen çocuk kitaplarının biçim özellikleri arasında yer alan boyut özelliğini tespit etmek için her bir kitabın boyut bilgisine ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı

Boyut	f	%
Küçük (12x15 cm)	2	8
Orta (16x22 cm)	21	84
Büyük (22 cm ve üstü)	2	8
Toplam	25	100

Tablo 1’e bakıldığında, inceleme sürecindeki kitapların üç farklı boyutlarla ele alındığı görülmektedir. İncelenen 25 kitaptan 21’i (% 84) “orta” boyutlu olarak ifade edilirken, sadece 2’si (% 8) “küçük” ve yine 2’si (% 8) “büyük” boyutlu olarak belirlenmiştir (*Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* ve *Ayşegül Kuşları Keşfediyor*).

İncelenen kitapların hangi yayınevi tarafından basıldığı bilgisi Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Kitapların Yayınevlerine Göre Dağılımı

Yayınevleri	f	%
Beyaz Balina Yayınları	4	16
Epsilon Yayıncılık	3	12
Erdem Yayınları	2	8
Timaş Çocuk	2	8
Özyürek Yayınevi	2	8
Yapı Kredi Yayınları	2	8

Diğerleri	10	40
Toplam	25	100

Tablo 2'ye bakıldığında, incelenen 25 kitaptan 4'ü (% 16) Beyaz Balina Yayınları, 3'ü (% 12) Epsilon Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır. Erdem Yayınları, Timaş Çocuk, Özyürek Yayınevi ve Yapı Kredi Yayınları tarafından ise 2'ser (% 8) kitap yayımlandığı görülmektedir. İncelenen 25 kitaptan 10'u (% 40) ise diğer yayınevleri tarafından yayımlanmıştır.

Diğer yayınevleri ise şunlardır: Günışığı Kitaplığı, Sis Yayıncılık, Taze Kitap, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Erdem Yayınları, Kapra Yayıncılık, Mavibulut Yayıncılık, Nora Kitap, Can Sanat Yayınları, Uğur Böceği Yayınları ve Beyan Yayınları.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın kalitesi öğrenmek üzere internet ve kitap kütüphanesinden şu bilgilere ulaşılmıştır. Ulaşılan bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Kitapların Kâğıt Niteliğine Göre Dağılımı

Kâğıt Hamurları	f	%
2. Hamur	23	92
Kuşe	2	8
Toplam	25	100

Tablo 3'e bakıldığında inceleme sürecinde 2. hamur ve kuşe olmak üzere iki kâğıt türünün kullanıldığı belirlenmiştir. İncelenen 25 kitaptan 23'ünün (% 92) sayfa düzenlemesinde 2. hamur kâğıt kullanılmışken, sadece 2'sinde (% 8) kuşe kâğıt (*Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* ve *Levent (Çanakkale'de)*) kullanılmıştır. Kullanılan 2. hamur kâğıtlar ise kaliteli (16 tanesi) ve kalitesiz (7 tanesi) olarak ikiye ayrıldığı tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde bu kullanılan 2. hamur kâğıt kaliteli ve kolay yıpranmayacak özelliktedir.

İncelenen kitapların kapak tasarımlarının nasıl olduğuna dair bilgi Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Kitapların Kapak Tasarımına Göre Dağılımı

Kapak Tasarımı	f	%
Ciltli	13	52
Ciltsiz	12	48
Toplam	25	100

Tablo 4'e bakıldığında, inceleme sürecindeki kitapların iki farklı kapak düzenlemesinde ele alındığı görülmektedir. Elde edilen bulgular sonucunda incelenen 25 kitaptan 13'ü (% 52) ciltliken, 12'si (% 48) ciltsiz bir kapak düzenlemesinde olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen 25 çocuk kitabının her birinin seslendiği yaş düzeyi bilgilerine ulaşılmıştır. Ulaşılan bilgiler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Kitapların Seslendiği Yaş Düzeyine Göre Dağılımı

Yaş Düzeyleri	f	%
3-8	2	8
6-10	4	16
7-12	1	4
8+	4	16
8-10	1	4
9+	8	32
9-13	1	4
10+	2	8
11-14	2	8
Toplam	25	100

Tablo 5'e bakıldığında, incelenen kitapların yaş düzeyine göre dağılımı görülmektedir. Tabloya bakıldığında birçok farklı yaş düzeyleri görülmektedir. İncelenen kitapların 8'inin (% 32) 9+ yaş düzeyi, 4'ünün (% 16) 8+ ve 6-10 yaş arası, 2'sinin (% 8) 3-8, 10+ ve 11-14 yaş aralığı ve 1'er tane ise (% 4) 7-12, 8-9-10, 9-13 yaş düzeylerine seslendiği belirlenmiştir.

İncelenen çocuk kitaplarında yer alan resimlerin özellikleri belirlenmiştir. Belirlenen özellikler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Kitapların Resimlendirme Özelliklerine Göre Dağılımı

Resimlerin Özellikleri	f	%
Siyah-beyaz	14	56
Renkli ve Gerçekçi	7	28
Renkli ve Soyut	0	0
Sadece Metin	4	16
Toplam	25	100

Tablo 6'ya bakıldığında inceleme sürecindeki kitaplardaki resimlerin özelliklerine göre "siyah-beyaz", renkli ve gerçekçi" olarak ele alındığı görülmektedir. Öncelikle incelenen 25 kitaptan 14'ü (% 56) siyah-beyaz resimlendiği belirlenmiştir. 7'si (% 28) ise renkli ve gerçekçi nitelikte resmedilmiştir. Renkli ve soyut olarak nitelendirilen resimleme düzenlemesine sahip kitap saptanmamıştır. Kitapların 4'ü (% 16) ise sadece metinlerden oluşmaktadır.

İncelenen çocuk kitaplarının türleri belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Kitapların Türlerine Göre Dağılımı

Türler	f	%
Öykü	18	72
Günlük	3	12
Roman	2	8
Masal	1	4
Anı-Biyografi	1	4
Toplam	25	100

Tablo 7’ye bakıldığında, inceleme sürecinde yer alan kitapların türlerine ilişkin farklı oranlarda bir dağılım görülmektedir. İncelenen 25 kitaptan 13’ü (% 52) öykü, 3’ünün (% 12) günlük, 3’ünün (% 12) fantastik, 2’sinin (% 8) roman, 1’er tane ise (% 4) anı-otobiyografi, bilim öyküsü, hikâye (gezi) ve masal türünde olduğu belirlenmiştir.

İncelenen kitaplarda yer verilen kahraman / kahramanların sahip olduğu özellikler belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Kitapların Kahramanlarına Göre Dağılımı

Kahramanlar	f	%
Kişiselleştirilmiş Canlı ve Cansız Varlıklar	4	16
Çocuğun Özdeşim Kurabileceği Yaşıtı Olan Kahramanlar	20	80
Çocuğun Özdeşim Kurabileceği Yaşıtı Olmayan Kahramanlar	1	4
Toplam	25	100

Tablo 8’e bakıldığında, kitaplardaki kahramanlara ilişkin şu dağılım görülmektedir: İncelenen 25 kitabın 20’si (% 80) olay kurgusundaki kahramanın çocuğun özdeşim kurabileceği yaşıtı olan kişiliklerken, 4’ü (% 16) kişiselleştirilmiş

canlı ve cansız varlıklar ve sadece 1'i (% 4) ise çocuğun özdeşim kurabileceği ancak yaşıtı olmayan (*Yürekdede ile Padişah*) kahramanlar olduğu tespit edilmiştir.

Kitapların ana dillerini tespit etmek için kitap künyelerinden ve internetten yararlanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Kitapların Ana Dillerine Göre Dağılımı

Diller	f	%
Türkçe	12	48
İngilizce	10	40
İtalyanca	1	4
Fransızca	1	4
Portekizce	1	4
Toplam	25	100

Tablo 9'a bakıldığında incelenen 25 kitabın 12'sinin (% 48) ana dilinin Türkçe, 10'unun (% 40) İngilizce ve birer tane de (% 4) İtalyanca, Fransızca ve Portekizce olduğu belirlenmiştir. Yabancı eserlerin başarılı bir şekilde Türkçeye çevrildiği saptanmıştır.

İncelenen her bir kitap dikkatle okunarak dil ve anlatım özellikleri belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlara Tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10. Kitapların Dil ve Anlatım Özelliklerine Göre Dağılımı

Dil ve Anlatım Özellikleri	f	%
Sade ve anlaşılır bir dil	25	100
Ağır (Çocuğun Düzeyine Uygun Olmayan Bir Dil)	0	0
Toplam	25	100

Tablo 10'a bakıldığında, incelenen kitapların dil ve anlatım özellikleri görülmektedir. İncelenen 25 kitabın (% 100) hepsinin sade ve anlaşılır bir dil düzenlemesi içinde olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, kütüphanelerde en çok okunan çocuk kitapları biçim ve içerik özelliklerine göre incelenmiştir. Kitapların biçim özellikleri değerlendirildiğinde Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Kapıcı ve Ökkeş Dolmuşçu* adlı eserlerinde kullanılan kâğıdın kalitesinin artırılması gerektiği belirtilebilir. Edmondo De Amicis'in *Çocuk Kalbi* ve Christy Brown *Sol Ayağım* adlı kitaplarda ise düşük kalitede kâğıdın kullanıldığı ve Nancy Krulik'in *Çekilin Yoldan!* ve *Donum Dala Takıldı!* adlı kitaplarında kullanılan kâğıdın ise düşük kalitesinden dolayı resimleri net yansıtmadığı düşünülmektedir. Cahit Zarifoğlu'nun *Yürekdede ile Padişah*, Fatih Erdoğan'ın *Sihirli Küpe*, Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Serisi*'ne ait incelenen eserlerde ise çok az ve yüzeysel resimler kullanıldığı, içerikle daha uyumlu resimlerin kullanılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

İçerik özellikleri değerlendirildiğinde ise Jeff Kinney'in *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi* ve Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisine* ait olan kitaplarında çocuğa olumsuz örnek olabilecek kahraman özelliklerinin olmasından dolayı çocuğun özdeşim kuramayacağı nitelikte olduğu, bazı kitaplarda yer verilen iletilerin ise olumlanmadığı belirlenmiştir. Bu yapılan çalışma Erkmen (2017)'in çalışması örnek alınarak temelleri oluşturulmuştur. Erkmen (2017) de belirlediği 25 çocuk kitabını çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında biçim ve içerik özelliklerine göre incelemiştir. Elde ettiği bulgular sonucunda ise çocuk kütüphanelerinde en çok okunan kitapların çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ve düzenlemeye ihtiyaç olduğuna ulaşmıştır.

Öncelikle Erkmen'in bulguları ile bu çalışmanın bulguları karşılaştırıldığında ortak ve farklı bilgilere ulaşılmıştır: "*Sol Ayağım* ve *Şeker Portakalı* adlı iki çocuk kitabı iki çalışmada da biçim ve içerik özelliklerine göre incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde *Sol Ayağım* adlı eser düşük kalitede kâğıdın kullanılması, kapak tasarımının ciltsiz olması bu sebepten kolay yıpranabilecek özellikte olmasından dolayı düzenlemeye ihtiyaç olduğu sonucu iki çalışma için ulaşılan sonuçlar arasındadır. *Şeker Portakalı* adlı kitap ise biçim özelliklerinin çocuğa uygun olduğu, içerik özelliği olarak ise Erkmen, konusunun aşırı duygusallık içermediğini belirlemiştir. Bu ulaşılan sonuçtan farklı olarak bu çalışmada eserin konusunun aşırı duygusallık içerdiği ve çocuk okurlar için uygun olmadığı düşünülmektedir. Her iki tezde de *Saftirik Serisi*'ne ait farklı kitaplar incelenmiştir. Ancak iki çalışmada da seriye ait incelenen kitaplarda

başkahraman Greg'in çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklerden uzak kişilik özelliklerine sahip olduğu düşünülmektedir. Muzaffer İzgü'ye ait iki çalışmada da farklı kitaplar bulunmaktadır. Ancak yazara ait incelenen kitapların kitap kâğıdının düşük kalitede olduğu ve yer verilen resimlerin düzenlemeye gereksinimi olduğu sonucuna iki çalışma için geçerlidir. Fatih Erdoğan'ın Sihirli Sersi'ne ait farklı kitaplar iki çalışmada da incelenmiştir. İncelenen fantastik öykü türündeki kitapların çocuğun hayal gücünü geliştirici özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

Çocuk edebiyatı alan yazınına bakıldığında birçok kitap, dergi vd. çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında, biçim ve içerik özellikleri, iletiler, değerler eğitimi olmak üzere araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar ise şu şekilde sıralanabilir: öncelikle Orhan ve Pılav (2021), TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) tarafından yayımlanan 6 – 12 yaş grubunda yer alan kitapların, çocuk edebiyatı yönünden incelemek ve çocuk edebiyatına uygunluğunu belirlemek istemiştir. Belirlenen kitaplar; “görsel (biçimsel – dış yapı) özellikleri, dil ve anlatım özellikleri, içerik özellikleri” bakımından incelemişlerdir. İnceleme sonucunda; 75 kitabın tamamı, üç temel kriterin tamamı yönünden yeterli bulunmamıştır. 62 kitap (%92, n= 75) görsel özellikler, 49 kitap (%65, n=75) dil ve anlatım özellikleri, 9 kitap (%24, n=37) hikâye edici metinler içerik özellikleri, 19 kitap (%50, n=38) bilgilendirici metinler içerik özellikleri bakımından kısmen yeterli görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır. Tokat ili örneğinde ise birtakım biçimsel eksikliklere rağmen (kâğıt seçimi, resimleme vb.) çocuk kitaplarının genel olarak biçim özellikleri açısından okura uygun olduğu belirlenmiştir. İçerik özelliklerine göre ise bazı kitaplardaki kahraman özelliklerinin çocuğun özdeşim kuramayacağı nitelikte olduğu ama diğer özellikler açısından genellikle okura salık verilebilecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Yılmaz (2021), Eskişehir Halk Kütüphanesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerine etkisi adlı çalışmada; resimli çocuk kitaplarının çoğunlukla yılda ortalama 1-3 kez ödünç alındığı, bu kitaplardaki basım bilgisinin yıllık ödünç alınma sıklıkları üzerinde etkili olmadığı, kitapların boyutları ve üzerlerinde hitap ettiği yaş grubu bilgisinin bulunması ile yıllık ödünç alınma sıklıkları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı; özgün ya da çeviri olma durumunun ödünç alınma sıklıkları üzerinde etkili olduğu; kapak görsellerinin ilgi çekici olması, kapak resimlerinin içeriği (konuyu)

yansıtması ve resimlerin çocuğun öykü oluşturmaya uygun nitelikte olması ile resim ve metin oranı uygunluğunun kitapların ödünç alınmasında etkili olduğu sonucuna varmıştır. Tokat ili örneğinde de incelenen kitapların biçim özelliklerinden resim maddesi altında kitapta kullanılan resimlerin metin ile uygunluğu, çocuğa uygunluğu incelenmiştir. Genel olarak incelenen kitaplarda resim-metin uyumu sağlandığı söylenebilir.

Turan, Kurt ve Aslan (2016) çalışmasında okul öncesi çocuklar için hazırlanan ve İş Bankası tarafından ücretsiz olarak dağıtılan Mini Kumbara Dergisi'ni popüler bilim çerçevesinde biçimsel ve içeriksel olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Derginin biçimsel ve içeriksel özellikler açısından büyük ölçüde yeterli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada da genel olarak incelenen kitapların çocuklar için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak *Saftirik Serisi* ve *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Seri*'ne ait kitaplarda verilen mesajların ve kitaptaki kahramanların özelliklerinin olumlanmaması sebebiyle okura salık verilemeyeceği belirlenmiştir.

Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı (2012), çalışmasında ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından durumunu belirlemeyi amaçlamışlardır. İncelenen kitaplarda dayanıklı cilt kullanılmadığı, konu çeşitliliğinin bulunmadığı, resimlerin dörtte üçünün hayali öğelerden oluştuğu, yazı/resim oranının istenilen düzeyde olmadığını belirlemiş ve buna karşılık kitapların çoğunda dilbilgisi kurallarına uyulduğu ve resim/metin ilişkisine dikkat edildiğini tespit etmişlerdir. Tokat kütüphanelerinde ise kitapların yarısında dayanıklı cilt kullanıldığı, konu çeşitliliğinin olduğu, yazı ve resim oranına büyük ölçüde dikkat edildiği, resim-metin uyumunun sağlandığı ve dilbilgisel kurallara uyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürel (1995), "Çocuk Edebiyatı Kurulması Üzerine" adlı bildirisinde ise çocuk kütüphanelerinde; çocuk kütüphanelerinin olmadığı yerlerde halk kütüphanelerinde, okul kütüphanelerinde hizmet veren elemanların tamamının çocuk psikolojisini bilen, çocuk edebiyatını yakından tanıyan ve takip eden çocuk yayınlarının bütün özelliklerini bilen ve çocuklarla iyi diyaloglar kurabilen insanlardan oluşturulması gerektiği söylemiştir. Bu tezde de kavramsal çerçeve oluşturulurken kütüphanelerin, kütüphane personellerinin ve kütüphanelerde bulunan nitelikli eserlerin çocukları birebir etkilediği, bu konuda titizlik gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada incelenen kitaplara ilişkin genel değerlendirmelere yer verilmektedir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda sonuçlar belirtilmekte ve elde edilen sonuçlara dayanılarak öneriler sunulmaktadır.

Sonuçlar

Bu çalışma için Tokat ili sınırları içinde yer alan Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 12 halk kütüphanesi ile MEB'e bağlı faaliyet gösteren Z- Kütüphanede 2019 yılı verileri esas alınarak en çok okunan çocuk kitaplarının listeleri alınmıştır. Uzman görüş formu doğrultusunda belirlenen seçki, çocuk edebiyatının biçim ve içerik özelliklerine göre incelenmiştir.

Çocuk Kitaplarının Biçim Özelliklerine İlişkin Genel Değerlendirmeler

Büyüklik: Kütüphanelerde en çok okunan kitapların % 84'ü Tablo 1'de görüldüğü gibi 16x22 cm boyutunda orta büyüklükte olan kitaplardır. Adam Blade'nin *Canavar Peşinde* adlı seriye ait 2 kitabı 12x18 cm boyutuyla küçük boyutlu kitaplar arasındadır. Yalvaç Ural'ın *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* (20x27 cm) ve Gilbert Delahaye'nin *Ayşegül Kuşları Keşfediyor* (19,7x24,3 cm) kitapları ise büyük boyuttaki iki kitaptır. Kitaplar, bu boyut düzenlemeleri ile çocuğun kitaplık oluşturma anlayışına katkı sağlayabilecek niteliktedir. Ancak kütüphanelerde diğer boyutlardaki kitaplara da yer verilmesi gerektiğinden bu dağılım olumlanmamıştır.

Nurcan Erkmen'in "Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi (Ankara İli Örneği)" adlı çalışmada ise kitapların %96'sı orta büyüklükteki kitaplardır. Tokat ve Ankara ili kıyaslandığında ulaşılan sonuç birbirine yakındır. Ankara ilinde olduğu gibi Tokat'ta da farklı boyutlara yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kâğıt: Kütüphanelerde en çok okunan kitaplarda (bk. Tablo 3) % 92 oranında 2. hamur kâğıt kullanıldığı görülmektedir. Bu hamur kâğıdı da kendi içinde kaliteli olan ve kaliteli olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Yayınevlerinin kitapların basımında bu kâğıdı tercih etme sebebi ise masrafların çok fazla olmasıdır. İncelenen kitapların kâğıdının çoğu kaliteli olduğu ve uzun süre kullanıma olanak sağlayabilecek özellikte olduğu belirlenmiştir. Bu durum olumlanmıştır.

Ancak Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Kapıcı ve Ökkeş Dolmuşçu* adlı eserlerinde kullanılan kâğıdın kalitesi artırılmalıdır. Edmondo De Amicis'in *Çocuk Kalbi* ve Christy Brown *Sol Ayağım* adlı kitaplarda ise çok düşük kalitede kâğıdın kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca Nancy Krulik'in *Çekilin Yoldan!* ve *Donum Dala Takıldı!* adlı kitaplarında kullanılan kâğıdın düşük kalitesinden dolayı resimleri net yansıtmadığı tespit edilmiştir.

Nurcan Erkmen'in "Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi (Ankara İli Örneği)" adlı çalışmasında ise kitaplarda % 80 oranla 1. hamur kâğıt kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkmen, Muzaffer İzgü'nün *Ekmek Kavgası* adlı eserin kâğıdının düzenlemeye ihtiyaç olduğu belirtmiştir. Aynı şekilde Tokat örneğinde de Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Serisi*'ne ait eserlerin kâğıdının kalitesinin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. İki çalışmada da incelenen *Sol Ayağım* adlı eserde ise Erkmen, kitap incelemelerinde bu kitabın kâğıdının düşük kalitede olduğunu ve kolay yıpranabilecek özellikte olduğunu söylemiştir. Ulaşılan sonuç bu çalışma için de geçerlidir.

Kapak: Kitapların kapak düzenlemesi yapılırken ciltli olması çocuğun kitabı uzun süre kullanmasına olanak sağlaması açısından önemlidir. Bir kitabın ciltlemesi iyi yapılırsa okurun o kitabı saklama olanağı da artmaktadır.

İncelenen kitapların kapak tasarımlarına bakıldığında, 13 kitabın % 52 oranla ciltli olduğu, 12'sinin ise (% 48) ciltsiz olduğu belirlenmiştir. Ciltsiz kitapların daha kolay yıpranması ve dağılmasından dolayı bu durum olumlanmamıştır. Bu ortalama değerin daha yüksek olması gerektiği düşüncesinden dolayı kitapların ciltleme konusunda kapak düzenlemesine gereksinimi olduğu belirlenmiştir. Erkmen ise,

incelediği kitapların % 8’lik bir değerle ciltsiz olduğu ve düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Kitapların kapak tasarımlarında, içeriğe ilişkin sezinletici ipuçları sunması açısından bakıldığında, Edmondo De Amicis’in *Çocuk Kalbi* adlı eserinin düzenlemeye gereksinim olduğu, içeriğe ilişkin çağrışımdan uzak olduğu ve estetik bir bütünlük sunmadığı düşünülmektedir. Erkmen ise Fatih Erdoğan’ın *Sihirli* Serisine ait *Sihirli Kalem* ve *Sihirli Kaykay* adlı eserlerini incelemiştir. Bu eserlerin kapak tasarımlarının düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Tokat örneğinde Fatih Erdoğan’ın *Sihirli Küpe* adlı eseri incelenmiştir. Bu eserin kapak tasarımının ise bir bütünlük içinde olduğu söylenebilir.

Sayfa Düzeni: Kitapta yer alan her öge sayfanın estetik niteliğini belirlemektedir. Bu öğeler birbiri ile uyumlu olmalı, izleme-okuma rahatlığı sağlayacak boşluklara yer verilmeli, bütünlük sağlanması gerektiği düşünülmektedir. İncelenen kitapların hepsinde kenar boşluklara dikkat edilmiştir. Kullanılan yazı karakteri genellikle “Times New Roman” dır. Bu yazı karakteriyle çocuğa okuma rahatlığı sağlandığı düşünülmektedir.

Resimler: Kütüphanelerde en çok okunan kitapların genel özelliklerine bakıldığında Tablo 6’da belirtildiği gibi resimlerin % 56’sı siyah-beyaz, % 28’i ise renkli ve gerçekçi özelliktedir. Erkmen ise resimlerin % 52,2’si renkli ve gerçekçi, % 24’ü renkli ve soyut, % 3’ü ise siyah beyaz nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İncelenen kitaplara estetik açıdan bakıldığında Gilbert Delahaye’nin *Ayşegül Kuşları Keşfediyor*, Yalvaç Ural’ın *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı*, Behiç Ak’ın *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*, Şermin Yaşar’ın *Dedemin Bakkalı*, Kelly McKain’in *Denizyıldızı Kayası Tuhaf Gemi*, Mustafa Orakçı’nın *Levent Serisi* ve *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte* gibi kitapların resimlemelerinde renk ve çizgi ile estetik bir gerçeklik yaratıldığı tespit edilmiştir.

İncelenen kitaplar arasında resimlemeler konusunda özellikle düzenlemeye gereksinimi olan kitaplar Nancy Krulik’in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız* Serisi’ne ait olan kitapların düşük kalitede kâğıttan dolayı resimleri iyi yansıtmadığı ve Cahit Zarifoğlu’nun *Yürekdede ile Padişah*, Fatih Erdoğan’ın *Sihirli Küpe*, Muzaffer İzgü’nün

Ökkeş Serisi'ne ait incelenen eserlerde ise çok az ve yüzeysel resimler kullanıldığı, içerikle daha uyumlu resimlerin kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Edmondo De Amicis'in *Çocuk Kalbi*, Oscar Wilde'nin *Mutlu Prens*, Christy Brown *Sol Ayağım* ve José Mouro De Vasconcelos'un *Şeker Portakalı* kitapları ise sadece yazınsal metinlerden oluşmuş görsel metin içermeyen yapıtlardır.

Çocuk Kitaplarının İçerik Özelliklerine İlişkin Genel Değerlendirmeler

Konu: Kütüphanelerde en çok okunan kitapların konuları seslendiği yaş düzeyine göre incelenmiştir.

Okul öncesi dönemi çocukların en çok okumayı seçtiği Gilbert Delahaye'nin *Ayşegül (Kuşları Keşfediyor)*, Yalvaç Ural'ın *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* adlı kitaplarının konusu doğa, hayvan sevgisi ve anne sözü dinlemenin önemidir. Bu kitaplar çocukların gülmesine, heyecanlanmasına, düş kurmasına, düşünmesine ve dersler çıkarmasına olanak sağlayabilecek nitelikte eserlerdir. Bu dönemde çocukların böyle nitelikli eserler seçmesi olumlu bir durum olarak tespit edilmiştir.

Kütüphanelerde en çok okunan kitaplar % 36'lık bir oranla 6-9 yaş düzeyi ilkökul dönemi çocuklara seslenen kitaplardır. İlkokul döneminin ilk yıllarına gelen bu yaş düzeyindeki çocukların en çok okumayı seçtiği kitaplar: Behiç Ak'ın *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*, Kelly McKain ve Cecilia Johansson'un *Deniz Yıldızı Kayası Tuhaf Gemi*, Mustafa Orakçı'nın *Levent* Serisi, Ayşenur Gönen'in *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte*, Fatih Erdoğan'ın *Sihirli Küpe*, Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisi* ve Cahit Zarifoğlu'nun *Yürekdede ile Padişah* adlı yapıtlarıdır. Bu kitaplar; arkadaşlığı, yardımlaşmayı, paylaşmayı konu alan kitaplardır. Bu yaş düzeyine seslenen kitapların bu önemli konuları ele alması ise çocuğun yaşam gerçekliğine uygun olduğu için olumlanmıştır. Özellikle Ayşenur Gönen'in *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte* adlı eseri arkadaşlık, dostluk ilişkilerini en güzel şekilde işlemesi ve kültürümüze ait sokak oyunlarını tanıtan bir eser olmasından dolayı olumlanmıştır. Ayrıca Levent Serisi'ne ait kitapların yaş bilgisinde iki farklı bilginin olması durumu ise olumlanmamıştır (6-10, 8-9 yaş). Erken ise % 60'lık bir oranla 6-9 yaş düzeyi çocuklara seslenen kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokuldan ortaokula geçiş dönemi 9 yaş ve üstü okurların en çok okumayı seçtiği kitaplar; incelenen Jeff Kinney'in *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi* kitapları, Adam Blade'nin *Canavar Peşinde Serisi* kitapları, Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Serisi* kitapları, Oscar Wilde'nin *Mutlu Prens*, Edmondo De Amicis'in *Çocuk Kalbi* ve Tarık Uslu'nun *Şu Acayip Yeryüzü* adlı kitaplarıdır. Belirtilen kitaplardan *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisine* ait olan kitapların konuları insana, yaşama ve doğaya ilişkin bir sevgiden uzak olduğu ve olay örgüsü boyunca bencillik, olumlanmayan arkadaşlık ilişkileri gibi durumlar gözlemlenmiştir. Erkmen'in de incelediği *Saftirik Serisine* ait diğer kitapları *Saftirik Greg İşte Şimdi Yandık* ve *Ama Bu Haksızlık* adlı eserlerin konusunu çocuğa uygun bulmadığı sonucu Tokat ili ile benzerlik göstermektedir.

Ortaokul dönemindeki çocukların en çok okudukları kitaplar ise Şermin Yaşar'ın *Dedemin Bakkalı*, Figen Yaman Coşar'ın *Masalistanbul*, Christy Brown'un *Sol Ayağım*, José Mauro De Vasconcelos'un *Şeker Portakalı* adlı yapıtlarıdır. Bu eserlerin konuları çocukların yaşam gerçekliğine uygun, insana ve doğaya ilişkin bir duyarlılık oluşturabilecek nitelikte olduğu belirlenmiştir. Erkmen ile ortak incelenen *Sol Ayağım* ve *Şeker Portakalı* isimli kitaplardan aynı sonuca ulaşılmıştır.

İzlek: İncelenen kitaplardan genel olarak izlek ve konu arasında sıkı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak Jeff Kinney'in *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi* ve Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisine* ait olan kitapların konu ile izlek arasında sıkı bir ilişki içinde olmadığı belirlenmiştir. Bu kitaplara bakıldığında arkadaşlık ilişkileri görülmektedir ancak kurgudaki bazı arkadaşlıklar düşmanlık, çıkarıcılık, aşağılama, lakap takma vb. gibi durumlarla ele alınmaktadır. Bu durumdan dolayı arkadaşlık ilişkileri, sevgiden uzak olduğu ve çocuğun özdeşim kuramayacağı özellikte olduğu düşünülmektedir. Erkmen de *Saftirik Greg Serisi*'nin yapıtlarında konu ve izlek arasında sıkı bir ilişki içinde olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kahramanlar: Kütüphanelerde en çok okunan kitapların olay örgüsünün kahramanları kitabın seslendiği yaş düzeyine göre farklılık göstermektedir. Okulöncesi döneme seslenen eserlerde genellikle kişiselleştirilmiş hayvan kahramanları görülürken ilkokul dönemi çocuklara seslenen kitaplarda çocuğun yaşıtı, özdeşim kurabileceği kahramanlar yer almaktadır.

Ortaokul dönemindeki çocuklara seslenen Şermin Yaşar'ın *Dedemin Bakkalı*, Figen Yaman Coşar'ın *Masalistanbul*, Christy Brown'un *Sol Ayağım*, José Mauro De Vasconcelos'un *Şeker Portakalı* gibi eserlerde yer verilen çocuk kahramanlar, bazı engelleri aşmaya çalışan, sorunlara çözümler arayan açık ve devingen şekilde yer almaktadır. Jeff Kinney'in *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi* ve Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisine* ait olan kitaplarda ise çocuğa olumsuz örnek olabilecek kahramanların olmasından dolayı güzele ilişkin bir duyarlılıktan uzak olduğu belirlenmiştir. Tarık Uslun'nun *Şu Acayip Yeryüzü* adlı eserinde belirli bir kahraman olmadığı, yeryüzündeki olaylar ve oluşumların nesnelerden örnek verilerek açıklandığı belirlenmiştir (dağ, göl, vd.). Erkmen de *Saftirik Greg Serisi*'ne ait olan kitapların çocuğun özdeşim kuramayacağı kahraman özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Mekân-Çevre: Erkmen'in çalışmasında yer verilen maddelerden farklı olarak Tokat ili örneğinde "Mekân-Çevre" maddesi eklenmiştir. İncelenen kitaplarda yer verilen mekânlar ve sosyal çevre çocuğun anlam evrenine uygun olarak işlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dil ve Anlatım: Kütüphanelerde en çok okunan kitapların yaş düzeyine göre dil ve anlatım özellikleri de ele alınmıştır. Kitapların Tablo 5'te belirtildiği gibi % 76'sı 8-9-10 yaş düzeyindeki çocuklara seslenmektedir. Kitapların % 16'sı ise 10-14 yaş arası çocuklara seslenmekte ve sadece % 8'i, 3-8 yaş okul öncesi dönemdeki çocuklara seslenmektedir. Çocuk edebiyatının en önemli işlevlerinden biri küçük yaşlardan başlayarak çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak olduğu için Tokat kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde 0-6 yaş düzeyine seslenen kitapların % 8 olması durumu olumlu değildir. Erkmen'in çalışmasında ise bu oran % 4'tür.

Okul öncesi döneme seslenen Gilbert Delahaye'nin *Ayşegül Kuşları Keşfediyor* ve Yalvaç Ural'ın *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* adlı kitaplarda görsel metin ile dilsel metin tutarlı, sade ve yalın bir dil kullanılarak çocuğun gereksinimlerine uygun olduğu belirlenmiştir.

İlkokul döneminin ilk yıllarına seslenen kitaplardan Behiç Ak'ın *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*, Kelly McKain ve Cecilia Johansson'un *Deniz Yıldızı Kayası Tuhaf Gemi*, Mustafa Orakçı'nın *Levent Serisi*, Ayşenur Gönen'in *Rafadan*

Tayfa Arkadaştan Da Öte, Fatih Erdoğan'ın *Sihirli Küpe*, Nancy Krulik'in *Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisi* ve Cahit Zarifoğlu'nun *Yürekdede ile Padişah* gibi yapıtlarında kullanılan dil çocuğun düş kurmasına, düşünmesine uygun ve çocuk gerçekliğini yansıtabilecek özellikte olduğu düşünülmektedir.

İlkokuldan ortaokula geçiş döneminde çocukların dil gelişimlerinin desteklenmesi için ikileme, deyimler ve atasözleri ile buluşması gerekmektedir. Bu bağlamda Jeff Kinney'in *Saftirik Greg'in Günlüğü Serisi* kitaplarına bakıldığında seslendiği yaş düzeyinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olmadığı, Muzaffer İzgü'nün *Ökkeş Serisi* kitaplarında ise çok fazla ağız özelliklerinin kullanılması gibi durumlardan dolayı olumlanmamıştır. Erkmen'de *Saftirik Greg Serisi*'ne ait kitaplarda aynı sonuca ulaşılmıştır.

Ortaokul dönemine seslenen eserlere bakıldığında, Şermin Yaşar'ın *Dedemin Bakkalı* ve Figen Yaman Coşar'ın *Masalistanbul* adlı yapıtlarında Türkçenin incelikleri güzel bir şekilde yansıtıldığı, Christy Brown'un *Sol Ayağım*, José Mauro De Vasconcelos'un *Şeker Portakalı* adlı eserlerinin de Türkçeleştirmelerinin başarılı bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir.

Kütüphanelerde en çok okunan kitapların yaklaşık % 52'si başka dillerden Türkçeleştirilmiştir. Çeviri kitapların % 10'u İngilizceden, % 1'lik oranlarla İtalyanca, Fransızca ve Portekizce 'den Türkçeleştirildiği belirlenmiştir. Erkmen ise kitapların % 80'inin başka dillerden Türkçeleştirildiği sonucuna ulaşmıştır. Kitapların % 48'i ise Türkçe eserlerdir. Çeviri kitaplarda kullanılan kelimelerin Türkçe sözcükler kullanılmasına özen gösterilmiştir. Tablo 10'a bakıldığında kitapların hepsinde sade ve anlaşılır bir dil kullanıldığı görülmektedir. Yazım ve noktalama kurallarına birkaç küçük hata dışında özenle uyulduğu gözlemlenmiştir. Bu olumlu sonuçlara bakıldığında çocuk okurların ana dillerini doğru konuşmaları ve dil duyarlılığı kazanmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Sadece atasözlerine neredeyse hiç rastlanmaması durumu olumlanmamıştır.

İleti: Çocuklara seslenen eserlerde onların gelişim özellikleri ve gereksinimlerine uygun iletilere yer verilmelidir. Kütüphanelerde okunan kitaplara genel olarak bakıldığında okur ile paylaşılacak istenen iletiler; hayatın anlamları olan

arkadaşlık, dostluk, yardımlaşma, iyi bir insan olma, merhamet, hayvan ve doğa sevgisi gibi değerler yer almaktadır.

Behiç Ak'ın *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* adlı eserinde hayvan ve şiir sevgisine yer verilmekte aynı zamanda insanın mutlu olabileceği mesleği seçmesinin önemi üzerinde durulmaktadır.

Adam Blade'nin *Canavar Peşinde* serisine ait kitaplarda ise Tom, zor durumda olan insanlar ve hayvanlar için mücadele etmektedir. Kelly McKain ve Cecilia Johansson'un *Deniz Yıldızı Kayası Tuhaf Gemi* adlı eserde ise denizyıldızı Spirulina, batık gemideki yardıma ihtiyacı olan hayaletleri büyük bir cesaretle kurtarmak için mücadele içindedir.

Mustafa Orakçı'nın Levent Serisine ait olan *Palyaço Hafiye* adlı eserinde ise Levent ve arkadaşları Hayri'nin kayıp kedisi Yastık'ı bulmak için bir çaba içindedirler.

Figen Yaman Coşar'ın *Masalistanbul* adlı eserinde ise kötülük karşında iyilik için mücadele eden Kerem ve Rana ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Jeff Kinney'in Saftirik Serisine ait olan kitaplarda ise bazı olumlu iletiler bulunmaktadır ancak bu kitapların başkahramanı Greg'in arkadaşlık ilişkilerinin bencillik, çıkarıcılık üzerine olması gibi durumlardan dolayı mücadelesi olumlanmamıştır. Aynı şekilde Erkmen'de Greg'in mücadelesini olumlamamaktadır.

Oscar Wilde'nin *Mutlu Prenis* adlı eserinde ihtiyacı olan insanlara yardım etmeye çalışan mutlu prens ve kırlangıcın mücadelesi olumlanmıştır.

Christy Brown'un *Sol Ayağım* adlı eserde Christy'nin toplumda, ailede ve iç dünyasında yaşadığı zorluklar anlatılmaktadır. Aynı zamanda yazgıcılık anlayışı sorgulanmaktadır. Christy'nin mücadelesi olumlanmıştır.

Şaka Makinesi Efe Bacaksız Serisi'ne incelenen kitaplarda Efe-Çakıl arkadaşlığı olumlanırken Efe-Sarp, Sarp ve kendi arkadaşları arasındaki ilişki bazı olumsuz örnek olabilecek davranışlardan dolayı düzenlemeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Şermin Yaşar'ın *Dedemin Bakkalı* adlı eserindeki başkahraman Özlem'in genel olarak çocuğun özdeşim kurabileceği özelliklere sahip olduğu saptanmıştır. Ancak

Özlem'in bazı durumlarda iyilikten karşılık beklemesi, yalan söylemekten çekinmemesi, lakap takması gibi özellikleri okurda olumsuz izlenimler bırakacağı düşünülmektedir.

José Mauro De Vasconcelos'un *Şeker Portakalı* adlı eserinde Zeze, hayatı, inançları ve Tanrıyı sorgulamaktadır. Çocuk gerçekliğinden uzak olduğu ve aşırı duygusallık içerdiği düşünülmektedir. Ayrıca kardeşlerinin Zeze'ye rengi bozuk ifadesini kullanması olumlu değildir.

İncelenen kitaplardan bazılarının biçim ve içerik özellikleri yönünden düzenlemeye ihtiyaç olduğu ve genel olarak değerlendirildiğinde ise çoğu kitabın çocuklar için salık verilebilecek özellikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan kütüphaneler çerçevesinde özellikle ilçelerde bulunan kütüphanelerin fiziksel özelliklerinin yenilenmesi veya geliştirilmesi gerektiği ve ulaşılan kütüphanelerin genelinde nitelikli çocuk kitaplarının sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

25 çocuk kitabının genel olarak özelliklerine bakıldığında bazı kitapların kâğıt kalitesinin artırılması gerektiği, bazı kitaplarda ise kullanılan resimlerin az sayıda olduğu ve bazı resimlerin ise içerikle uyumsuz olduğu görülmektedir. Bazı kitaplardaysa yer verilen kahramanların karakter özellikleri çocuğun özdeşim kurabileceği özellikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kitapların tamamında anlatım olarak açık ve sade bir anlatım kullanıldığı görülmektedir. Dilsel özelliklere bakıldığında ise çocuğun anlam evrenine uygun olduğu belirlenmiştir ancak atasözlerine nerdeyse hiç yer verilmediği saptanmıştır. Boyut, kapak, sayfa düzeni; konu, izlek, mekân-çevre ve ileti özelliklerinin ise genel olarak çocuğun anlam evrenine ve gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Bu araştırmayla elde edilen bilgiler doğrultusunda şu öneriler sıralanabilir:

Ebeveynlere Yönelik Öneriler

Çocuğun küçük yaşlardan itibaren okuma kültürü kazanmasında en önemli rol model anne ve babalardır. Dolayısıyla ebeveynler öncelikle kitap okuyarak model

olmalıdırlar ve sonrasında nitelikli çocuk kitaplarını araştırarak önce kendileri okuyup sonrasında çocuklarını bu eserlerle buluşturmalıdırlar. Bu davranışlarında kararlı olup devamlılık sağlamalıdırlar.

Kurumlara Yönelik Öneriler

Çocuk kütüphaneleri çocuğun kitapla buluştuğu en önemli ve etkin ortamlardan biridir. Bu ortamların gerekli fiziki özellikleri taşıması gerekmektedir. Öncelikle mekân tasarımı açısından kütüphanelerin çocuğun ilgisini çekebilecek şekilde olmalıdır.

Aynı zamanda buradaki kitapların seçiminde çocuk edebiyatının biçim ve içerik özellikleri dikkate alınmalıdır. Kütüphanelerde nitelikli eserler bulunmalıdır. Bu eserlerin sayısal çokluğu da önemlidir.

Çocuklara Yönelik Öneriler

Çocuk okurların ise, nitelikli eserleri seçmesi için kendisini geliştirmesi ve çevresinden gereken desteği alması gerekmektedir. Kitap okumanın gerekli bir ihtiyaç olduğunun farkında olmalı ve kitap okumayı alışkanlık hâlinde getirmelidir.

Yayınevlerine Yönelik Öneriler

Kitapların basımında 1.hamur kâğıt kullanım oranının artırılması gerektiği önerilmektedir. Kitapların ciltli olmasına da gereken özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

İncelenen Kitaplar

Ak, B. (2021). *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*. Güneşli Kitaplığı. (2014).

Amicis, De, E. (2019). *Çocuk Kalbi*. Sis Yayıncılık. (1886).

Blade, A. (2021). *Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron)*. Beyaz Balina Yayınları. (2010).

Blade, A. (2020). *Canavar Peşinde Karanlıklar Diyarı (Gorgon Köpeği Kaymon)*. Beyaz Balina Yayınları. (2012).

Brown, C. (2017). *Sol Ayağım*. (F.Kahraman, Çev.). Nora Kitap. (1954).

Coşar, Yaman, F. (2021). *Masalistanbul*. Erdem Yayınları. (2013).

Delahaye, G. ve Marlier, M. (2020). *Ayşegül (Kuşları Keşfediyor)*. (F. Önen, Çev.). Yapı Kredi Yayınları. (2012).

Erdoğan, F. (2019). *Sihirli Küpe*. Mavibulut Yayıncılık. (2009).

Gönen, A. (2021). *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte*. Erdem Yayınları. (2017).

İzgü, M. (2020). *Ökkeş Kapıcı 4*. Özyürek Yayınevi. (2012).

İzgü, M. (2020). *Ökkeş Dolmuşçu 9*. Özyürek Yayınevi. (2013).

Kinney, J. (2021). *Saftirik Greg'in Günlüğü (Ah Kalbim!)*. (K. Özgür, Çev.). Epsilon Yayınevi. (2012).

Kinney, J. (2020). *Saftirik Greg'in Günlüğü (Karışık İşler Bunlar)*. (K. Özgür, Çev.). Epsilon Yayınevi. (2016).

Kinney, J. (2021). *Saftirik Greg'in Günlüğü (Panik Yok!)*. (K. Özgür, Çev.). Epsilon Yayınevi. (2011).

Krulik, N. (2019). *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!)*. (N. İzet, Çev.). Beyaz Balina Yayınları. (2014).

Krulik, N. (2018). *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!)*. (N. İzet, Çev.). Beyaz Balina Yayınları. (2013).

Mckam, K. (2020). *Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi)*. (S. Atlıhan, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (2012).

Orakçı, M. (2020). *Levent (Çanakkale'de)*. Timaş Çocuk. (2011).

Orakçı, M.(2021). *Levent (Palyaço Hafiye)*. Timaş Çocuk. (2014).

Ural, Y. (2020). *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı*. Yapı Kredi Yayınları. (2012).

Uslu, T. (2020). *Şu Acayip Yeryüzü*. Uğurböceği Yayınları. (2009).

Wilde, O. (2020). *Mutlu Prens*. (S. B. Yılmaz ve F. Erol, Çev.). Kapra Yayıncılık. (1888).

Vasconcelos, José Mauro De.(2021). *Şeker Portakalı* (E.İmre, Çev.). Can Sanat Yayınları. (1968).

Yaşar, Ş. (2021). *Dedemin Bakkalı*. Taze Kitap. (2016).

Zarifoğlu, C. (2018). *Yürekdede ile Padişah*. Beyan Yayınları. (1989).

Yararlanılan Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (1999). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarına iç ve dış yapı açısından bakış. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* , 32 (1).
- Akkaya, M. A. ve Odabaş, H. (2019). *Kütüphane deneyiminin beşiği olarak çocuk kütüphaneleri*. In Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler–Arşivler–Müzeler (82-125). Hiper yayın.
- Akyüz, M. (2018). Çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından Muzaffer İzgü'nün çocuk romanlarındaki karakterler. *TÜRK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (15) , 305-318.
- Arıkan, Y. ve İnce Samur, A. Ö. (2020). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3 (2), 181-202.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Bolat Aydoğan, K. E. (2020). Çocuk sanat kitapları nasıl değerlendirilmeli? Biçim ve içerik bağlamında bir inceleme örneği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15 (1) , 167-194.
- Bulut, P. ve Kuşdemir, Y. (2013). Tübitak tarafından yayınlanan çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 8/12.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgül, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cavga, S. ve Eyüp, B. (2021). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel iletilerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9 (4), 1400-1420.
- Çelik, H. ve Fırat, H. (2020). Çocuk hikâye ve romanlarında çocuk gerçekliği: Sevim Ak örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9 (1) , 94-109.

- Çolaklar, H. (2019). Bartın il halk kütüphanesindeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı ölçütleri: yazım, dil, biçim ve içerik özelliklerine göre değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*. 2(2), 145-168.
- Demirel, Ş. (Ed.). (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını*. Tudem Yayıncılık.
- Doyran, Yıldız, E. (1997). *İlköğretim 1.sınıf ders kitaplarında biçim-içerik ilişkisi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Bölümü.
- Dönmezler, E. (2019). *Türkiye’de yayınlanmış 5-8 yaş resimli çocuk kitaplarının biçim, resim ve içerik açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Erkmen, N. (2017). *Çocuk kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi(Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi.
- Fındık, E. (1988). Halk kütüphaneleri ve halkla ilişkiler. *Türk Kütüphaneciliği*, 2(3), 99-102.
- Genç, N. H. ve Yalınkılıç, K. (2011). ‘Fadı’ ve ‘Küçük Prens’ adlı eserlerin tasarım ve içerik özelliklerinin eserlerin eğitsel yönüne etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9, 99-114.
- Geçgel, H. ve Demir, F. (2012). Muzaffer İzgü’nün öykülerinde çocuk ve eğitim teması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1 (3) , 329-342.
- Gönen, M. ve Uyanık Balat, G. (2002). Çocuk kitaplarına yeni bir yaklaşım: İnternet’te resimli çocuk kitapları. *Türk Kütüphaneciliği*, 16,2; 163-170.
- Gönen, M. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk kütüphanelerinin rolü ve önemi: bir kütüphane programı örneği. *Milli Eğitim Dergisi*. Cilt 45, Sayı 208: 76-89.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. ve Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42 (196), 258-272.

- Gürel, Z. (1995). *Birinci çocuk edebiyatı sempozyumu*. (23 Nisan 1994 Bildiriler ve Tartışmalar), Alış Ofset Matbaacılık.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., Şahbaz, N.K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Öncü Basımevi.
- İnce Samur, A. Ö. (2018). Okuma kültürü edinme sürecinde hangi kitaplardan nasıl yararlanılmalıdır? *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4-4, 343-363.
- Karagöz, B. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarının temel özelliklerini bilme yeterlikleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(14).
- Kavak, S. ve Baş, B. (2018). Koray Avcı Çakman'ın hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6 (4), 1141-1159.
- Koç, O. (2021). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarına yönelik toplumsal bir bakış. *EUropean Journal of Managerial Research (EUJMR)* , 5 (9) , 379-395.
- Maltepe, S. (2008). *Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri*. Bahçeşehir Üniversitesi ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın İşbirliğinde 18-19-20 Mayıs 2008 Tarihlerinde İstanbul'da Düzenlenen Türkçe Öğretimi Kongresi'nde Sunulan Bildirinin Genişletilmiş ve Yeniden Düzenlenmiş Halidir. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölüm (398-412).
- Oğuzkan, A.F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Orhan, M. ve Pilav, S. (2021). Tübitak çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yönünden incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11 (1), 371-390.
- Öztürk, Y. ve Kayadibi, N. (2021). Hüseyin Yurttas'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9 (1), 188-209.

- Pilav, S. (2014). Çocuk edebiyatı ilkeleri ışığında Halikarnas Balıkcısı'nın 'Yol Ver Deniz' hikâyesi üzerine bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*. Cilt 44, Sayı 202; 131-140.
- Sarı, T. (2019). *Çocuk kütüphanelerinde yer alan çocuk kitaplarının çocuk hakları açısından incelenmesi: Ankara ili örneği*, Yüksek Lisans Tezi.
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve edebiyat*. Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, T.(Ed.). (2016). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Grafiker Yayınları.
- Turan, E. D. , Kurt, E. ve Arslan, N. (2016). Mini Kumbara Dergisi'nin popüler bilim kaynakları kapsamında biçim ve içerik bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4 (3), 326-336.
- Türkben, T. ve Avan, H. G. (2020). Michael Ende'nin "Momo" adlı eserin çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24 (2), 451-467.
- Türk Dil Kurumu.(2005). Türkçe sözlük(10. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu. (2012). Yazım Kılavuzu(27. Bs). Ankara: Türk Dil Kurumu
- Uzuner Yurt, S. ve Şimşek, T. (2016). Sevim Ak'ın öykülerinin eğitsel iletileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4 (4), 474-488.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yüce, K., Karaca, N.T., Köksalan, B., Nuhoglu, M., Bilgegil, Z. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Lisans Yayınevi.
- Yılmaz, Anıl. G. ve Yılmaz, B. (2021). Eskişehir il halk kütüphanesi dermesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerinde etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35,3(2021), 353-387.

- Yılmaz, Anıl. G. (2021). *Eskişehir il halk kütüphanesi resimli çocuk kitaplarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yılmaz, B. ve Ekici, S. (2011). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler. *Türk Kütüphaneciliği*. 25(4), 545-552.
- Zengin, A.Y. ve Zengin, N. (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Truva Yayınları.

İnternet Kaynağı

<https://www.unicef.org/>(Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme)

<https://www.kitapyurdu.com>

<https://tokat.ktb.gov.tr/>

Ek 1: Tokat Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Canavar Peşinde* (Adam Blade)
2. *Levent* (Mustafa Orakçı)
3. *Şirin* (Birsen Ekim Özen)
4. *Mankafalar Çetesi* (Steve Barlow)
5. *Saftirik Greg'in Günlüğü* (Jeff Kinney)
6. *Süper Ajan Jack Stalwart* (Elizabeth Singer Hunt)
7. *Limon ile Zeytin* (Salih Memecan)
8. *Ayşegül* (Gilbert Delahaye)
9. *Şeker Portakalı* (José Mauro de Vasconcelos)
10. *Karışık İşler Bunlar* (Jeff Kinney)
11. *Şaka Makinesi Efe Bacaksız 1* (Nancy Krulik)
12. *Şaka Makinesi Efe Bacaksız 4* (Nancy Krulik)
13. *Sol Ayağım* (Christy Brown)
14. *Bilim Tatil Dinlemez* (Birsen Ekim Özen)
15. *Penguen Curcunası* (Jeanne Willis)

Ek 2: Almus Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Canavar Peşinde* (Adam Blade)
2. *Patates Spor 2* (Yusuf Asal)
3. *Piti Piti Masal Sepeti* (Arife Gökmen)
4. *Çekilin Yoldan!* (Nancy Krulik)
5. *Doğadaki Dostlarım* (Erdal Çakıcıoğlu)
6. *Küçük Hanımlara Masal Keyfi* (Demirhan Kadioğlu)
7. *Levent Palyaço Hafiye* (Mustafa Orakçı)
8. *Definedeki Sır* (Esra Ağaoğlu)
9. *Kaf Dağı'ndan Masallar* (Erdal Çakıcıoğlu)
10. *Portakal Kokulu Masallar* (Kolektif)
11. *Şirin Olimpiyatları* (Peyo)
12. *Hayalet Avcıları* (Cornellia Furike)
13. *Küçük Yeşil Tırtıl* (Hidayet Karakuş)
14. *Korsan Komşular 1* (Reggle Naus)
15. *Hazerfen Uçmak Özgürlüktür* (Ahmet Önef)

Ek 3: Artova Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Limon İle Zeytin* (Salih Memecan)
2. *Ayşegül* (Gilbert Delahaye)
3. *Deniz Yıldızı Kayası* (Kelly Mckain)
4. *Bugün Bir Şey Öğrendim Arkadaşlık* (Marie-Agnes Gaudrat)
5. *Deniz Canavarı Narga* (Adam Blade)
6. *Kırmızı Başlıklı Kız* (Charles Perrault)
7. *Akrep Adam İğne* (Adam Blade)
8. *At Adam Tagus* (Adam Blade)
9. *Şu Acayip Atom* (Tarık Uslu)
10. *İlgi ve Ben* (Junny Valentine)
11. *Uğurböceği Sevecen ile Salyangoz Tomurcuk* (Erika Bartos)
12. *Kanatlı At Skor* (Adam Blade)
13. *Alev Kuşu Epos* (Adam Blade)
14. *Gorgon Köpeği Kaymon* (Adam Blade)
15. *Kar Canavarı Nanuk* (Adam Blade)

Ek 4: Başçiftlik Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Meraklı Maymun* (Hüseyin Yurttaş)
2. *Pinokyo* (Carlo Collodi)
3. *Tom Sawyer'in Maceraları* (Mark Twain)
4. *Kız Evlat* (Kemalettin Tuğcu)
5. *Mutlu Prens* (Oscar Wilde)
6. *Tanrı Misafiri* (Kemalettin Tuğcu)
7. *Kiraz Kız* (Muzaffer İzgü)
8. *Ali Baba ve Kırk Haramiler* (Hazırlayan: Yüksel Kanar)
9. *Üç Arkadaş* (Fatma Güner)
10. *Andersen Masalları* (Hans C. Andersen)
11. *Tırtıllar ve Kelebekler* (Stephanie Turnbull)
12. *Bir Eşeğin Anıları* (Comtesse De Segur)
13. *Ökkeş Dolmuşçu* (Muzaffer İzgü)
14. *Alican'ın Günlüğü* (Nehir Aydın Gökdoğan)

Ek 5: Erbaa Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Süper Hero Yaşlı Gezegen Ahoy* (Ecehan Ergin)
2. *Heidi Heckelbeck ve Cadılar Bayramı* (Wanda Coven)
3. *Kayıp Bebek Neco* (Muhiddin Yenigün)
4. *Astronot Olsam* (Anna Michelle)
5. *Çikolata Çocuk* (Aytül Akal)
6. *Veteriner Olsam* (Anna Michelle)
7. *Zor Yarış* (İsmail Çubukçu)
8. *Saftirik Greg'in Günlüğü; Tam Bir Felaket* (Jeff Kinney)
9. *Uzayda Hayvanat Var mı?* (Muhiddin Yenigün)
10. *Kediler Kralı Karbonel* (Barbara Sleight)
11. *Beyaz Kanatlı Vampir 4* (Erkan İşeri)
12. *Paten Giyen Kaplumbağa* (Bestami Yazgan)
13. *Arşimet Zekai Gizli Görevde* (Duran Çetin)
14. *Afacan Beşler Tembel Bir Öğleden Sonra* (Enid Blyton)
15. *Levent Palyaço Hafiye* (Mustafa Orakçı)

Ek 6: Hasanşeyh Halk Kütüphanesinde (Reşadiye) En Çok Okunan Kitaplar

1. *Okulda Curcuna Var!* (Yusuf Asal)
2. *Saftirik Vampirin Günlüğü: Ezik Prens* (Collins Tim)
3. *Saftirik Greg'in Günlüğü Ah Kalbim!* (Jeff Kinney)
4. *Bat pat: Mezarlıktaki Define1* (Roberto Pavanello)
5. *Çılgın Hademe 2 Hastanede Sucuk Partisi* (Yusuf Asal)
6. *Canavar Peşinde-8* (Adam Blade)
7. *Zac Power Canlanan Dinazor* (H.I. Larry)
8. *Zac Power Çılgın Yolculuk* (H.I. Larry)
9. *Canavar Peşinde 10* (Adam Blade)
10. *Limon ile Zeytin* (Salih Memecan)
11. *Dev Mamut Fildişi Canavar Peşinde* (Adam Blade)
12. *Rafadan Tayfa Arkadaştan da Öte* (Ayşenur Gönen)
13. *Saftirik Greg'in Günlüğü Panik Yok!* (Jeff Kinney)
14. *Kanathlı At Skor Canavar Peşinde* (Adam Blade)
15. *Masalistanbul* (Figen Yaman Coşar)

Ek 7: Kızılcaören Halk Kütüphanesinde (Reşadiye) En Çok Okunan Kitaplar

1. *Yeşil Tırtıl* (Hidayet Karakuş)
2. *Saftirig Greg'in Günlüğü*(*Ah Kalbim*) (Jeff Kinney)
3. *Saftirik Greg'in Günlüğü*(*Panik Yok*) (Jeff Kinney)
4. *En Güzel Çocuk Fıkraları* (Muzaffer Samur)
5. *Doktor Kirpi* (Engin Öğütveren)
6. *Anadolu Masalları* (*Az Gittik Uz Gittik*) (Ali Faik Gedikoğlu)
7. *Dikkat Geliştiren Şeker Masalları* (Fatma Börekçi)
8. *Keloğlan Masalları* (Hamdullah Köseoğlu)
9. *Eğlenceli Masallar Dizisi* (*Masal Vadisi*) (Defne Güler)
10. *Eğlenceli Masallar Dizisi* (*Bir Demet Masal*) (Defne Güler)
11. *Özgün Masallarla Değerler Eğitimi* (*Denizden Masallar*) (Hilal Acar)
12. *Eğlenceli Masallar Dizisi* (*Macera Masalları*) (Defne Güler)
13. *Eğlenceli Masallar Dizisi* (*Uyku Vakti Masalları*) (Defne Güler)
14. *İstanbul Dedektifleri* (*Karaltı Çetesinin Peşinde*) (Mustafa Orakçı)
15. *Tilki Öyküleri* (Aydın Karasüleymanoğlu)

Ek 8: Niksar Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Canavar Peşinde* (Adam Blade)
2. *Limon ile Zeytin* (Salih Memecan)
3. *Macera Avcıları* (Stuart Reid)
4. *Man Kafalar Çetesi* (Steve Barlow)
5. *Heidi Heckelbeck ve Cadılar Bayramı* (Wanda Coven)
6. *Super Hero* (Ecehan Ergin Çetin)
7. *Pinokyo'nun Rüyası* (Selvi Atıcı)
8. *Kuki'nin Acayip Günlüğü 4* (Adeline Foo)
9. *Yaz Kampından Dedikodular* (Rose Cooper)
10. *Kuki'nin Acayip Günlüğü 1* (Adeline Foo)
11. *Kuki'nin Acayip Günlüğü 3* (Adeline Foo)
12. *Yoksa Sınıf Arkadaşım Bir Casus mu?* (Pamela Butchart)
13. *Kuki'nin Acayip Günlüğü 3,5* (Adeline Foo)
14. *Karışık İşler Bunlar* (Jeff Kinney)
15. *Şu Acayip Hayvanlar* (Tarık Uslu)

Ek 9: Reşadiye Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Damacanadaki Balık* (Gülнар Kandeyer)
2. *Ormanda Yolculuk* (Duygu Yılmaz)
3. *Fil, Kelebek ve Kuş* (Narges Abyar)
4. *Puki ve Pay* (Aylan Aydın)
5. *Süper Gezegendен Masallar* (Vechinur Baştuğ)
6. *Karanlık* (Stan Berenstain)
7. *Alfons, Bu Yaptığın Hiç Doğru Değil!* (Daisy Hirst)
8. *Süper Ajan Jack Stalwart: 10. Kitap* (Elizabeth Singer Hunt)
9. *Dodo Yalan Söylememeyi Öğreniyor* (Christianne Jones)
10. *Gogo ve Günişığı* (Dafna Ben Zvi)
11. *İyilik Öyküleri* (Kolektif)
12. *Robot Balesi* (Zeynep Alpaslan)
13. *Bir Kitap Bir Kitaptır* (Jenny Bornholdt)
14. *Çiftçi Çetin* (Felicity Brooks)
15. *Ökkeş Kapıcı* (Muzaffer İzgü)

Ek 10: Turhal Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Limon ile Zeytin* (Salih Memecan)
2. *Canavar Peşinde* (Adam Blade)
3. *Sihirli Kalem* (Fatih Erdoğan)
4. *Saftirik Greg'in Günlüğü* (Jeff Kinney)
5. *Zack'in Uzay Maceraları* (Ray O'Ryan)
6. *Şu Acayip Bitkiler* (Tarık Uslu)
7. *Levent* (Mustafa Orakçı)
8. *Şu Acayip Böcekler* (Tarık Uslu)
9. *Zac Power* (H. I. Larry)
10. *Moby Dick* (Herman Melville)
11. *Çirkin Ördek Yavrusu* (Hans Christian Andersen)
12. *Şu Acayip Yeryüzü* (Tarık Uslu)
13. *Çocuk Kalbi* (Edmondo De Amicis)

Ek 11: Yeşilyurt Halk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Mutlu Prens* (Oscar Wilde)
2. *Geyikli Park* (Sunay Akın)
3. *Dilsiz Martı* (Tarık Sipahi)
4. *Ben ve Ailem* (Aliye Mavili Aktaş)
5. *Zor Karar* (Sedat Yalçın)
6. *Hacivat'ın Öğüdü* (Kolektif)
7. *Korkmuyorum* (Nuria Roca)
8. *Yürek Dede ile Padişah* (Cahit Zarifoğlu)
9. *Gizli Yedililer Lunaparkta* (Rebecca Finn)
10. *İbn-i Sinan* (Fatima Sharafeddine)
11. *İbiş Yeni Evinde* (Ünver Oral)
12. *Büyüteç Gözlüklü Kız* (Nehir Aydın Gökduman)

Ek 12: Zile Halk ve Çocuk Kütüphanesinde En Çok Okunan Kitaplar

1. *Canavar Peşinde* (Adam Blade)
2. *Limon ile Zeytin* (Salih Memecan)
3. *Ben Kimim: Filozof Çocuk* (Oscar Brenifier)
4. *Dikkat İcat Çıkabilir!* (Melih Tuğtağ)
5. *Macera Geçidi* (Tuncel Altıncöprü)
6. *Afacan Dennis'in Günlüğü* (Steven Butler)
7. *Afacan Dennis'in Günlüğü I* (Steven Butler)
8. *Vulgar Viking* (Odin Redbeard)
9. *Acayip Bir Gazete* (Melih Tuğtağ)
10. *Şu Acayip Bitkiler* (Tarık Uslu)
11. *Şu Acayip Böcekler* (Tarık Uslu)
12. *Şu Acayip Hücre* (Tarık Uslu)
13. *Sihirli Küpe* (Fatih Erdoğan)
14. *İyi ki Doğdun Limon* (Salih Memecan)
15. *Şu Acayip Yeryüzü* (Tarık Uslu)

Ek 13: Z-Kütüphanede (Zenginleştirilmiş Kütüphane) En Çok Okunan Kitaplar

1. *Sol Ayağım* (Christy Brown)
2. *Minik Balık Okyanus Macerası* (Julia Donaldson)
3. *Zogi ve Uçan Doktor* (Axel Scheffler)
4. *Kayıp Sürü* (Heather Amery)
5. *Meraklı Kedi* (Heather Amery)
6. *Kahraman İtfaiyeciler* (Jean-Louis Aumer)
7. *Zeynep'in Kırmızı Çizmeleri* (Francesca Chessa)
8. *Tarçın'ın Tren Yolculuğu* (Heather Amery)
9. *Haylaz Kaz* (Heather Amery)
10. *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor* (Behiç Ak)
11. *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* (Yalvaç Ural)
12. *Kuşkular ve Dinozor Kemikleri* (Judy Delton)
13. *Kedilerin Kaybolma Mevsimi* (Behiç Ak)
14. *Benim Bir Karışım* (Behiç Ak)
15. *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* (Behiç Ak)

Ek 14: Araştırmanın Örneklemi

1. *Ayşegül (Kuşları Keşfediyor)* (Gilbert Delahaye)
2. *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor* (Behiç Ak)
3. *Canavar Peşinde (Deniz Yılanı Sepron)* (Adam Blade)
4. *Canavar Peşinde (Gorgon Köpeği Kaymon)* (Adam Blade)
5. *Çocuk Kalbi* (Edmondo De Amicis)
6. *Dedemin Bakkalı* (Şermin Yaşar)
7. *Denizyıldızı Kayası (Tuhaf Gemi)* (Kelly Mckam)
8. *Küçük Ayı ile Ahlat Ağacı* (Yalvaç Ural)
9. *Levent (Çanakkale’de)* (Mustafa Orakçı)
10. *Levent Palyaço Hafiye* (Mustafa Orakçı)
11. *Masalistanbul* (Figen Yaman Coşar)
12. *Mutlu Prens* (Oscar Wilde)
13. *Ökkeş Dolmuşçu* (Muzaffer İzgü)
14. *Ökkeş Kapıcı* (Muzaffer İzgü)
15. *Rafadan Tayfa Arkadaştan Da Öte* (Ayşenur Gönen)
16. *Saftirik Greg’in Günlüğü (Ah Kalbim!)* (Jeff Kinney)
17. *Saftirik Greg’in Günlüğü (Karışık İşler Bunlar!)* (Jeff Kinney)
18. *Saftirik Greg’in Günlüğü (Panik Yok!)* (Jeff Kinney)
19. *Sihirli Küpe* (Fatih Erdoğan)
20. *Sol Ayağım* (Christy Brown)
21. *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Çekilin Yoldan!)* (Nancy Krulik)
22. *Şaka Makinesi Efe Bacaksız (Donum Dala Takıldı!)* (Nancy Krulik)
23. *Şeker Portakalı* (José Mauro De Vasconcelos)
24. *Şu Acayip Yeryüzü* (Tarık Uslu)
25. *Yürekdede ile Padişah* (Cahit Zarifoğlu)

Ek 15: Özgeçmiş